

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 593 NUMARALI ŞİİR
MECMUASI: İNCELEME-METİN-DİL İÇİ ÇEVİRİ-MECMUALARIN
SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sahra MEZARCI

Danışman:

Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL

2019

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 593
NUMARALI ŞİİR MECMUASI: İNCELEME-METİN-DİL
İÇİ ÇEVİRİ-MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sahra MEZARCI

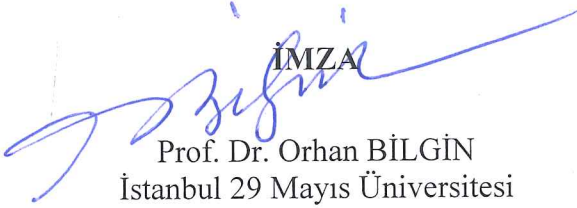
Danışman:
Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL
2019

T. C.

İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda 010116YL01 numaralı Sahra Mezarıcı'nın hazırladığı "Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum 593 Numaralı Şiir Mecmuası: İnceleme-Metin-Dil İçi Çeviri-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 29/05/2019 Çarşamba günü (12:00-13:30) saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

İMZA

Prof. Dr. Orhan BİLGİN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

İMZA

Doç. Dr. Arzu ATİK
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

İMZA

Doç. Dr. Ümran AY
Marmara Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sahra Mezarcı

29.05.2019

ÖZ

Bu çalışmada Millet Kütüphanesi Ali Emîri Manzum bölümünde yer alan 593 numaralı şiir mecmuası incelenmiştir. İdî Çelebi tarafından tertip edilen söz konusu mecmua 73 varaktan ibaret olup 17. yüzyılda derlendiği tahmin edilmektedir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmualar ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölüm inceleme konusu şiir mecmuası hakkında genel bilgilere, ikinci bölüm mecmuanın muhtevasının incelenmesine ayrılmıştır. Üçüncü bölüm ise mecmua metninin çeviri yazıyla tespiti ve dil içi çevirisini ihtiva etmektedir. Mecmuanın MESTAP'a göre tasnifi ve tıpkıbasımı çalışmanın sonundaki ekler bölümünde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Mecmua, şiir, dil içi çeviri, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi, Mestap.

ABSTRACT

In this study, the poetry miscellany registered with no. 593 in Millet Library, Ali Emiri section for the works written in verse has been examined. The miscellany consisting of 73 folios was compiled by Idi Celebi and is thought to have been written in the seventeenth century.

In the introduction part, I have given information about miscellanies and the Project for a Systematical Classification of Miscellanies (MESTAP). The first part of the study is on the miscellany and general information about it and the second part of the study is on the analysis of the miscellany's content. The third part includes the transcribed text of the miscellany and its intralingual translation. In the appendices, the table according to MESTAP project and the facsimile of the manuscript have been given.

Key Words:

Miscellany, poem, poetry, intralingual translation, Project for a Systematical Classification of Miscellanies, Mestap.

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı araştırmalarında mecmualar, yakın zamana kadar divan, tezkire ve mesnevi gibi kaynakların yanında gölgede kalmış görünmektedir. Söz konusu kaynakların Latin harflerine aktararak kültür hayatına kazandırılmasına öncelik verilmesi yanında, mecmuaların serbest biçim ve muhteva özelliklerinin yarattığı ilave güçlükler de bu tabloda pay sahibidir. Ancak sebebi her ne olursa olsun mevcut kaynakların tamamının muhtevası ortaya konulmadan yazılan bir edebiyat tarihinin eksik olacağı göz ardı edilemez. Nitekim çeşitli sebeplerle divan tertip edememiş şairlerin eserlerinin kaybolmasını engelleme konusundaki rolü düşünöldüğünde, mecmuaların klasik edebiyat araştırmaları için ne kadar önemli bir kaynak olduğu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte yakın zamana kadar genellikle divan neşinde yardımcı bir kaynak olarak kullanılan mecmualar hakkında yapılan müstakil çalışmalar, günümüzde büyük bir artış göstermektedir. Aynı doğrultuda olmak üzere bir şiir mecmuasının incelenmesini konu edinen bu çalışma ile kültür tarihimizin karanlıkta kalmış noktalarının aydınlatılmasına bir nebze katkı sağlamak amaçlanmıştır. Mestap projesinin de tam anlamıyla hayata geçmesiyle birlikte, yapılan bu çalışmanın araştırmacılara ve okurlara kolaylık sağlaması ümit edilmektedir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmua teriminin tanımı, tasnifi ve edebiyat araştırmalarındaki yerinden bahsedildikten sonra Mestap projesi hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra birinci bölümde incelenen mecmuanın nüsha tavsifi, tertip ve imla özellikleri, mecmuanın mürettibi ve tertip tarihi üzerinde durulmuştur. Takip eden bölümde ise mecmuada yer alan şiirlerle ilgili istatistik bilgiler, bu şiirlerin vezinleri, nazım şekilleri ve nihayet mecmuada adı geçen şairlerin yaşadıkları yüzyıllar ve biyografileri incelenmiştir. Çalışmanın en uzun bölümü olan üçüncü bölüme gelindiğinde metnin çeviri yazısı ve okuyuculara kolaylık sağlamak amacıyla hemen karşı sayfada dil içi çevirisi verilmiştir. Bu noktada şunu da belirtmek gerekir ki pek tabii bir şiirin birden çok manayı kendinde toplaması, farklı yorumlara açık olması ve bu farkların değişik şekillerde ifade edilebilecek olması doğaldır. Bu sebeple dil içi çevirinin amacı mananın mutlak manada tespiti değil, günümüz Türkçesinde pek fazla kullanılmayan kelimelerle

yüklü bu metni anlamlandırma hususunda öneride bulunmaktır. Söz konusu dil içi çeviri bölümünü, mecmuanın genel bir değerlendirmesini ihtiva eden sonuç bölümü, kaynaklar ve Mestap tabloları ile metnin tıpkıbasımından ibaret olan ekler kısmı takip etmektedir.

Bu tezin hazırlanma sürecinin her safhasında ilgisini ve zamanını esirgemeyen sevgili hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'e yürekten teşekkür ederim. Öyle ki kendisinin teşviği ve sabrı olmasa özellikle metnin günümüz Türkçesiyle ifadesi gibi zor bir işe cesaret etmek mümkün olmazdı. Ayrıca tez sürecinde karşılaştığım problemler konusunda büyük bir nezaketle kapılarını açan Doç. Dr. Arzu Atik'e, özellikle teknik konularda yardımına başvurduğum Ar. Gör. Abdullah Esen'e, moral desteği için şükran duyduğum arkadaşım Kübra Gürsoy'a ve aynı dönemde tez hazırladığım, yaşadığımız benzer sorunları paylaşarak azalttığımız bütün arkadaşlarıma da teşekkürü borç bilirim. Son olarak bu süreçte yaşadığım sıkıntıları ve heyecanı benimle birlikte yüklenen sevgili annem başta olmak üzere, manevî desteğini her zaman yanı başımda hissettiğim aileme minnettar olduğumu belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
BEYAN	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii

GİRİŞ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ	1
---	----------

1. BÖLÜM

MİLLET KÜTÜPHANESİ AEMNZ 593 NUMARALI MECMUA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	6
---	----------

1.1. Nüsha Tavsifi	6
1.2. Mecmuanın Tertibi	7
1.3. İmla Özellikleri	9
1.4. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihi	10

2. BÖLÜM

MECMUANIN MUHTEVASI	13
----------------------------------	-----------

2.1. Mecmuada yer alan şiirler	13
2.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler	15
2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri	16
2.4. Mecmuada Yer alan Şairler ve Şiirleri	17
2.5. Mecmuada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar	21
2.6. Mecmuada yer alan şairlerin kısa biyografileri	22

3. BÖLÜM

MECMUANIN METNİ VE METNİN DİL İÇİ ÇEVİRİSİ	40
---	-----------

3.1. Transkripsiyonlu Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol	40
3.2. Mecmuanın metni ve metnin dil içi çevirisi	44

SONUÇ.....	330
KAYNAKLAR	332
EKLER	338
Ek 1: Mestap Tablosu	338
Ek 2: Tıpkıbasım.....	356
ÖZGEÇMİŞ.....	432

KISALTMALAR

M.	Mecmua
D	Divan
K	Kaside
Tkb.	Terkib-bend
Msb.	Müsebba
Msd.	Müseddes
Thm.	Tahmis
R.	Rubai
G.	Gazel
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Yp. Nu.	Yaprak numarası
bkz.	bakınız
çev.	çeviren
y.y	yayınevi yok
c.	cilt
s.	sayfa
ve diğer.	ve diğerleri
vb./vs.	ve benzeri/vesaire
ör.	örnek

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1 Transkripsiyon Sistemi.....	xiii
Tablo 2 Şairi Kesin Olarak Tespit Edilemeyen Şiirler.....	13
Tablo 3 Mecmuada Kullanılan Vezinler.....	15
Tablo 4 Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri.....	17
Tablo 5 Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiir Sayısı.....	18
Tablo 6 (Ek 1) Mestap Tablosu.....	338

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Mecmuada En Çok Şiiri Bulunan Şairler.....	20
Şekil 2 Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı.....	21

Tablo 1
Transkripsiyon Sistemi

آ	A, a, E, e, ' ́
آ	Ā, ā, a
بـ	B, b
پـ	P, p
تـ	T, t
ثـ	Ṫ, ṣ
جـ	C, c
چـ	Ç, ç
حـ	H, h
خـ	Ḥ, ḥ
دـ	D, d
ذـ	Z, z
رـ	R, r
زـ	Z, z
ژـ	J, j
سـ	S, s
شـ	Ş, ş
صـ	Ş, ş
ضـ	Ḍ, ḍ, Ž, ž
طـ	T, t
ظـ	Z, z
عـ	' ̀
غـ	Ĝ, ĝ
فـ	F, f
قـ	Q, q
كـ	K, k, G, g, ñ
لـ	L, l
مـ	M, m
نـ	N, n
وـ	V, v, o, ö, u, ü, ū
هـ	h, a, e
یـ	Y, y, i, ī

GİRİŞ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ

Mecmua, “toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme” anlamındaki Arapça “cem” kökünden türemiş bir sözcük olup “toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap”¹ anlamındadır. Klasik Türk edebiyatı sahasında mecmua, “genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitap”² anlamında bir terim olarak kullanılmaktadır.

İslam kültür ve medeniyet dairesinde mecmua türünün ilk örnekleri, Hz. Muhammed’in hadislerini bir araya toplama çabalarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Sahife, cüz ve kitap adlarıyla anılan bu ilk derlemeler, hadisleri muhafaza etme kaygısının sonucu olarak mecmua tertip etme anlayışı çerçevesinde doğdu ve bu eserlere mecmuayla aynı kökten türeyen “el-câmi” ismi verildi.³ Mecmualar bu örneklerden itibaren yalnızca hadis sahasıyla sınırlı kalmayıp çeşitli sahalarda her tür bilginin kayda geçirildiği, şekil, muhteva ve hacim bakımından sınırları çok esnek bir derleme faaliyetinin ifadesi olmuştur. Öyle ki mecmualar, hadis, fetva, hutbe, tarih, şiir, ilahi, şarkı, dua, tılsım, ilaç tarifi vb. çok çeşitli sahalarda zengin bir konu yelpazesine sahip olabilmektedir. Tek bir konuda derlenmiş mecmualar yanında karışık muhtevalı mecmualar, tek bir dilde derlenmiş olanlar yanında birkaç dilin bir arada kullanıldığı mecmualar da mevcuttur. Bu esneklik manzum veya mensur değişik türlerin bir arada bulunabilmesi noktasında da geçerlidir. Mecmualarda muhteva bakımından bir sınır olmadığı gibi fiziki özellikler ve hacim bakımından da büyük bir esneklik söz konusudur. Nitekim mecmualar belirli bir düzen gözetilmeden yazılmış karalama şeklinde bir not defteri hüviyetinde olabileceği gibi, kaliteli bir kâğıda düzenli bir şekilde yazılıp süslenmiş ve büyük bir özenle ciltlenmiş de olabilmektedir.

---

¹ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*, VI, 170.

² Mustafa Uzun, “Mecmua”, *DİA*, XXVIII, 265.

³ Uzun, “Mecmua”, s. 266.

Bütün bu özellikler mecmuaların karakterini ifade ederken aynı zamanda beraberinde söz konusu eserleri niteleme ve tasnif etme konusunda büyük zorluklar getirmektedir. Bu zorlukları gidermek amacıyla özellikle muhteva ve derleyene dair hususlar, araştırmacılar tarafından tasnif konusunda bir nirengi noktası kabul edilmiştir. Ağâh Sırrı Levend'in *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinde, Günay Kut'un ise *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin ilgili maddesinde yapmış oldukları mecmua tasnifleri söz konusu başlıklara odaklanan çalışmalara örnek gösterilebilir. Öte yandan mecmua teriminin içerdiği çok geniş konu hazinesini daraltarak yalnızca şiir mecmualarına bakacak olursak en genel hâliyle antoloji nitelikli şiir mecmuaları ve nazire mecmualarından söz edebiliriz. Ancak mecmuaların çeşitliliği bu tasnifi de yetersiz kılmaktadır. Bu nedenle yakın dönemde gün yüzüne çıkan mecmuaların niteliklerini de göz önünde bulundurarak önerilerde bulunan Mehmet Gürbüz'ün şiir mecmuaları hakkındaki tasnifine yakından bakıldığında çok daha ayrıntılı bir tablo ile karşılaşmaktayız. Gürbüz'ün tasnifi şu başlıkları içermektedir:⁴

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları
  - 1.1. Gazel mecmuaları
  - 1.2. Kaside mecmuaları
  - 1.3. Müstezad mecmuaları
  - 1.4. Matla mecmuaları
  - 1.5. Beyit mecmuaları
  - 1.6. Mısra mecmuaları
  - 1.7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları
  - 2.1. Tarih mecmuaları
  - 2.2. Naat mecmuaları
  - 2.3. Muamma mecmuaları
  - 2.4. Lügaz mecmuaları
  - 2.5. Medhiye mecmuaları
  - 2.6. Şehrengiz mecmuaları

---

⁴ Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve diğer., İstanbul: Turkuaz, 2012, s.97-112.

- 2.7. Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar
3. Nazire mecmuaları
4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar
  - 4.1. Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
  - 4.2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar

İlk bakışta yalnızca derleyenin tercihlerini yansıtan bir antoloji olarak görülebilecek mecmualara daha yakından bakıldığında, aslında klasik edebiyata dair bazı meselelerin aydınlatılabilmesi için ne kadar önemli bir kaynak oldukları görülmektedir. “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü” adlı makalesinde bu noktaya dikkat çeken Yaşar Aydemir, mecmuaların metin neşri ve edebiyat tarihine yapabilecekleri katkılar konusunda şunları söylemektedir:⁵ “Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir.” Aydemir’in bahsettiği üzere bazı durumlarda mecmualar edebiyat tarihinin yegâne kaynağı hâline gelmektedir. Herhangi bir sebeple divan tertip edememiş veya eseri kaybolmuş, kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin tespit edilmesi, bilinen şairlerin divanında yer almayan kimi şiirlerine mecmualarda rastlama ihtimali ve hatta bazı mecmualarda hiç gün yüzüne çıkamamış eserlere tesadüf edilmesi gibi hâllerde mecmualar, edebiyat tarihi için temel bir kaynak vazifesi görmektedirler. Bu gibi hâllere ek olarak mecmualar, bir divanın nüshasının herhangi bir sebeple yeterli olmadığı hâllerde karşılaştırma yapma imkânı sunmaları yönüyle yardımcı bir kaynak vazifesi de görmektedir. Helâkî, Amrî, Çâkerî ve Behiştî divanları mevcut nüshaların yetersiz olması sebebiyle büyük oranda mecmuaların taranmasına dayalı olarak yapılan bu türden metin neşri çalışmalarına örnek niteliğindedir. Dahası mecmualar derlendikleri dönemin edebî zevkini ve şairlerin popülaritesini yansıtmak ve şairin şiir “meşkinde” izlediği yolu tespit edebilmek bakımından da önemli bir boşluğu doldurmaktadır.⁶

---

⁵ Yaşar Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları* (Summer 2007): 123.

⁶ Aydemir “Mecmuaların Rolü”, s.123.

Türkiye’de bulunan yazma eser kütüphanelerinde, büyük bir kısmı incelenmeye muhtaç önemli sayıda mecmua bulunmaktadır. Yakın zamana kadar divanlar, mesneviler, tezkireler gibi klasik edebiyatın diğer kaynaklarına kıyasla göz ardı edilen mecmular hakkında, özellikle son yıllarda giderek artan sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Söz konusu mecmuaların öncelikle muhtevalarının tespit edilerek çeviri yazıya aktarılması, daha geniş kapsamlı edebiyat araştırmalarına kaynak olmak bakımından ilk basamağı teşkil etmektedir. Ancak bütün bu olumlu gelişmeler, mecmuaların klasik edebiyatın önemli bir kaynağı olma imkânı açısından tek başına yeterli olmamaktadır. Zira mecmualardaki bilgiler, bir şiirin başkasına mal edilmesi, çok beğenilen şiirlere birtakım ilaveler veya değişiklikler yapılması vb. durumlara sıklıkla rastlanması sebebiyle mümkün olduğu takdirde teyit edilmeye muhtaçtır. Dolayısıyla kütüphanelerimizdeki mecmuaların muhtevalarına toplu bir bakış ve gerekirse diğer kaynaklarla karşılaştırma yapmak, edebiyat araştırmalarına tek bir mecmuanın incelenmesinden daha büyük bir fayda sağlama potansiyeline sahiptir. İşte bu nedenle mecmualarla ilgili çalışmaları aynı veri tabanı üzerinden paylaşımına açarak bu kaynakları daha verimli kullanabilmek amacıyla “Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)” başlatılmıştır. 2012 yılında MESTAP projesinin temellerini atan Prof. Dr. M. Fatih Köksal, bu projeye neden ihtiyaç duyulduğunu şöyle açıklamaktadır:⁷

Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Mesela Bakî’nin divanında bulunmayan şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Yahut bir mecmuada falan şairin şu kadar filan şairin bu kadar şiirinin bulunmasının bir anlamı var mıdır? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir. İşte bunlar için öncelikle şiir mecmuaları olmak üzere, edebiyatın sahasına giren bütün mecmuaların süratle taranarak bir “bilgi bankası” oluşturulması zaruridir.

---

⁷ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve “Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi” (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkamarı*, haz. Hatice Aynur ve diğer, İstanbul: Turkuaz, 2012, s.421.

Bütün mecmuaları kapsayan bir veri tabanı oluşturarak internet ortamında araştırmacıların kullanımına sunmayı hedefleyen MESTAP projesi, mecmualar üzerinde çalışan kimselerin elde ettikleri bilgileri ortak bir tasnif yöntemi kullanarak sistematik bir biçimde ifade etmesi esasına dayanmaktadır. Bu sistem çerçevesinde bir şiir mecmuasının incelemesi yapılırken şu bilgileri içeren bir tablo kullanılması beklenmektedir: şiirin mecmua içerisindeki yeri (sayfa/varak numarası), şairin mahlası, şiirin matla‘ beyti (veya ilk bent), makta‘/mahlas beyti (veya bendi), nazım şekli/birimi, nazım türü, vezni ve son olarak varsa ek bilgi veya açıklamalar.

Yukarıda bahsedilen sebepler dolayısıyla bu çalışmada incelediğimiz şiir mecmuası, oluşturulacak bilgi bankasına katkı sağlamak amacıyla söz konusu yöntem doğrultusunda ele alınacaktır.

1. BÖLÜM

MİLLET KÜTÜPHANESİ AEMNZ 593 NUMARALI MECMUA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. Nüsha Tavsifi

Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum bölümünde bulunan inceleme konusu mecmuanın demirbaş numarası “AEMNZ593” olarak kayıtlıdır. Ölçüleri 217x130, 170x92 mm, varak sayısı 73’tür. Eser 1^b sayfasında başlayıp 73^b sayfasında sona ermektedir. Kütüphane kayıtlarına göre kâğıdı muhtelif renklerde, orta kalınlıkta, aharlı, üstü bazı yaprak ve çiçek motifleriyle süslenmiş âbâdî kâğıttır. Eser adı aynı kayıtlarda *Mecmu‘a-i Eş‘âr* olarak verilmekle birlikte, mecmuada bu türden herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Şiirler, ilk beş şiirin başlığında kullanılan kırmızı mürekkep hariç olmak kaydıyla, siyah mürekkeple ve talik yazı ile yazılmıştır. Bütün mecmua boyunca cetveller yaldızlıdır. Sadece son varakta cetvel bulunmamaktadır. Mecmuanın 1^a, 1^b ve 73^b sayfalarında kütüphane mührü ve Ali Emîrî’nin mührü vardır.

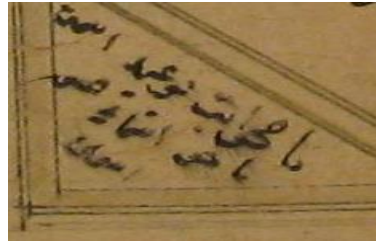
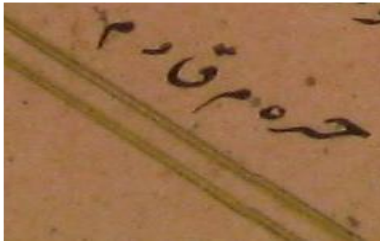
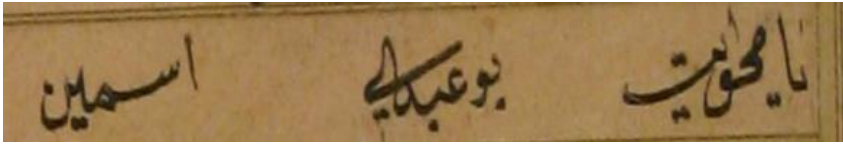
Mecmuada 2^a sayfasından başlayarak her varağın “a” yüzünde gösterilen bir numaralandırma sistemi mevcuttur. Sonradan eklendiği tahmin edilen bu sistem 2^a’yı ilk varak olarak göstermektedir. Söz konusu numaralandırma 62’ye kadar düzenli bir şekilde devam ederken, bu noktada 66 numaralı varağa atlamak suretiyle aksamaktadır. Bu aksaklığa rağmen yarım kalan 172 numaralı şiir devam etmektedir. Mecmuanın son iki varağında ise sırasıyla 65 ve 64 numaraları görülmektedir. Bütün bunlar sistemin bozulduğu bölümde eksik varakların bulunmadığını, numaralandırmada bir hatanın olabileceğini düşündürmektedir. Gerek metnin başındaki durum gerek numaralandırmadaki karışıklık nedeniyle söz konusu sistem dikkate alınmayarak varakların numaralandırılması tarafımızca en baştan düzenli bir şekilde ele alınmıştır.

Son olarak metnin Millet Kütüphanesi’nden alınan elektronik kopyasıyla ilgili bir durumdan da bahsetmek gerekmektedir. Bu çalışma için yararlandığımız elektronik kopyada mecmuanın başındaki vikaye yaprağı ve 1^a sayfası metnin sonunda gözükmemektedir. Söz konusu karışıklık metnin tıpkıbasımında düzeltilmiştir.

1.2. Mecmuanın Tertibi

Mecmuanın başında üzerinde “câmi-i İdî Çelebi” yazılı 1 adet vikaye yaprağı mevcuttur. Sonradan eklendiği tahmin edilen bu not ile kütüphane mührü ve demirbaş numarası dışında bu yaprakta başka hiçbir yazı bulunmamaktadır. Ardındaki 1^a sayfasında karışık vaziyette bazı beyitler yer almaktadır. Bu beyitlerden ikisinin Neşâtî divanındaki 35 numaralı gazelin ilk ve son beyitleri olduğu anlaşılmıştır.⁸ Yine aynı sayfada “semai” başlığı altında Arapça-Türkçe bir mülemma da bulunmaktadır. Mecmuanın 1^b sayfasının başında sarı, turuncu, mavi ve pembe mürekkebin kullanıldığı hatâyî motifli bir mihrabiye ve içi boş bir serlevha vardır. Eser, bu süslemelerin hemen altındaki “Na't-ı Şerif-i Rızâyî” başlıklı kasideyle başlamaktadır. Bunun dışında mecmuanın başında başka herhangi bir başlık veya bilgi bulunmamaktadır.

İki sütun hâlinde tertip edilen mecmuanın büyük bölümünde her sütunda, ortada iki satır düz, kalanlar çapraz olmak üzere 10 satırın bulunduğu görülmektedir. Özellikle tahmis ve terci-bend gibi nazım şekilleriyle kaleme alınan şiirlerin olduğu bölümlerde zaman zaman bu düzen aksamakta, şiirin özelliklerine göre satır sayısı artıp azalmaktadır. Terci-bendlerin olduğu kısımlarda dikkat çeken bir başka husus, aşağıda örnekleri görüldüğü üzere kimi zaman tekrar eden vasıta beytinin tamamının yazılmayıp genellikle ilk kelimesinin küçük boyutlarda veya bazı kelimelerin atlanarak yazılmasıdır:

⁸ Mahmut Kaplan, *Neşâtî Divanı*, İzmir: Akademi Kitabevi, 1996, s. 109-110.

Bazı sayfalarda iki sütunun arasındaki bölüme dikey şekilde bir beytin eklendiği veya son beytin çerçeve dışına yazıldığı görülmektedir. Yine bazı sayfalarda derkenarda bağımsız şiirlerin ya da şiir parçalarının bulunduğu görülmekle birlikte, bu kısımlar mecmuanın kenarları zamanla yıprandığı ve tamir esnasında kenarları kesilmiş olduğu için çoğu yerde okunamaz durumdadır. Bu nedenle 3^b, 5^a, 5^b, 58^a, 58^b, 69^b, 70^a sayfalarında bulunan derkenardaki okunamayan şiirler metne dahil edilmemiştir. Genel düzenin dışında bir başka örnek de mecmuanın 43^b sayfasında Ahmed-i Dâî başlığı konulduğu hâlde herhangi bir şiire yer verilmeden, 43^b sayfasının yarısının ve 44^a sayfasının ise tamamının boş bırakılmasıdır.

İncelenen mecmua bu tür eserlerde sıkça rastlanabileceği gibi düzensiz bir not defteri hüviyetinde değildir. Aksine mecmuanın bütününe bakıldığında düzenli bir yapı ve süslemeler konusunda büyük bir özen gözlenmektedir ki bu durum mecmuanın özel bir amaç için derlendiğini düşündürmektedir. Oldukça özenli bir şekilde planlandığı ve yazıldığı anlaşılan mecmuanın genel düzeni içinde, karışık bir nitelik arz eden sonuncu varak dışında bir değişiklik söz konusu değildir. Yazı stili de metin boyunca tutarlı bir şekilde korunmaktadır. Yalnızca bazı bölümlerde, 34^a ve devamındaki birkaç sayfada olduğu gibi yazının kalınlaşması, 63^b sayfasında olduğu gibi yazının silik hâlde gelmesi gibi ufak değişiklikler söz konusudur. Ancak yazı stili aynı kaldığı için bu durum müstensihin değiştiğini düşündürecek bir boyuta ulaşmamaktadır. Metin boyunca birkaç yerde mürekkebin dağılması nedeniyle okunamayan kelimeler ve yine çok sınırlı olmak üzere birkaç sayfada mürekkep izlerinin bulunduğu (ör:71^b) gözlenmiştir. Genele sirayet etmeyen bu örnekler dışında mecmuanın okunaklı ve iyi durumda olduğu söylenebilir.

Eserdeki şiirlerin dili, 112 numaralı Arapça müfred ve 171 numaralı Farsça müfred dışında Türkçedir. Yayımlanmış divanlarla karşılaştırılan şiirlere bakıldığında, farkların daha çok eksik beyitler ve kelime düzeyinde kaldığı görülmektedir. Eksik beyitlerin bir sebebi de mecmuanın genelinde her sütunda beş beyitlik bir gazel olmak üzere bir sayfaya iki gazelin yerleştirilmesi tercihi olmalıdır. Dolayısıyla beyit sayısı beşten fazla olan gazelerde bu sayı beşe düşürülmüş, nadiren kalan beyitler düzeni aksatacak şekilde sıkıştırılmıştır. Yine uzun kaside ve terci-bend örneklerinde divana kıyasla eksik beyitlerin bulunduğu görülmektedir. Bu durumun tek istisnası 117 numaralı Zuhûrî'ye ait terki-bend olmuştur. Söz konusu şiir mecmuada divana göre 5 bent (45 beyit) fazladır.

Mecmuada şiir başlıkları genellikle şairin adından ibarettir. Bazı şiirlerde yalnızca şiirin nazım şekli, bazılarında ise “gazel-i Bâkî” vb. ifadelerle hem şairin adı hem şiirin nazım şekli başlıkta verilmiştir. Bu başlıklardan bazılarının yanlış olduğu tespit edilmiştir. Örneğin 196 numaralı şiir öncesinde müfred başlığı konulduğu hâlde aynı vezin ve kafiyeye sahip iki beyit yazılmıştır. Yine 16 numaralı şiirin başlığında “Nûrî” ismi bulunmaktadır. Ancak şiirin aslında Usûlî’ye ait olduğu anlaşılmıştır. Bu gibi durumlarda yanlışlık düzeltilerek doğrusu köşeli parantez içinde metne eklenmiştir. Bunun dışında hiç başlığı bulunmayan ve hem başlığı hem mahlas beyti bulunmayan şiir sayısı da az değildir. Söz konusu şiirlerden sahibi tespit edilebilenler, yine köşeli parantez içinde metne eklenmiştir. Bahsi geçen tarzdaki başlıklar dışında, 84. şiirin “Rûhî-i Bağdâdî”, 106. şiirin “Li-muharririhi İdî Çelebi” ve 114. şiirin “Nazire-i Nev’î” başlığı hariç tutulursa mecmua boyunca şairler veya şiirler hakkında hiçbir özel bilgiye rastlanmamaktadır. Gerek şiir başlıklarında gerek mecmuanın diğer bölümlerinde neredeyse hiçbir özel bilgi bulunmaması, mecmuanın derlenme amacı veya işlevi hakkında yorum yapmayı oldukça güçleştirmektedir.

Son olarak mecmua içerisinde bazı şiirlerde dikkatimizi çeken özel durumlar söz konusudur. 1’i kaside ve 2’si terkiib-bend olmak üzere toplam 3 şiirin bölünerek farklı varaklarda verildiği görülmektedir. Bu durumdaki şiirler birleştirilerek dipnotta açıklama yapılmıştır. 2 gazelin ise mecmuada tekrar edildiği fark edilmiş ve bu şiirlerin tekrarları metne dahil edilmeyip ilgili bölümde dipnotta bilgi vermekle yetinilmiştir. Ancak bu tekrarlar arasında da beyit ve kelime düzeyinde farklar bulunması oldukça dikkat çekicidir.

1.3. İmla Özellikleri

Mecmua boyunca bazı kelimelerde noktaların unutulması türünden dikkatsizlik eseri hatalara rastlanmakla birlikte, bir kelimenin tutarlı bir şekilde yanlış yazılması gibi özel bir yazım yanlışına rastlanmamıştır. En sık karşılaşılan imla hatası kimi yerlerde atıf vavlarının unutulmasıdır. Ancak metnin geneli düşünüldüğünde okumayı zorlaştıran devamlı bir hata gözlenmemiştir. Metinde imla açısından dikkat çekici bazı hususlar şunlardır:

- Hemze ihtiva eden kelimelerde genellikle hemze gösterilmeyip sadece hemzenin kürsüsü durumundaki “ı” harfinin yazıldığı görülmektedir: k yin t, m yil vb.
- Kapalı “e” sesi metinde genellikle “ı” harfiyle gösterilmiştir. Gösterilmediği bölümlerde de mecmuanın derlendiğini tahmin ettiğimiz dönemin imlasına uygun bir okuma tarzı benimsenerek bu ses tarafımızca “i” olarak yazılmıştır: gice, yir, dimek, itmek vb.
- Gonca sözcüğü genellikle “gonça” olarak yazılmıştır. Bununla birlikte  eviri yazıda “gonca” olarak okunmuştur.

1.4. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihi

Mecmuanın mürettibinin  d   elebi olduğu 106 numaralı şiirin “Li-muharrihi  d   elebi” şeklindeki başlığından anlaşılmaktadır. Ayrıca mecmuanın başındaki vikaye yaprağında, sonradan kurşun kalemle eklendiğini tahmin ettiğimiz “c m -i  d   elebi” notu yer almaktadır. Mecmuanın herhangi bir yerinde  d   elebi’nin kimliği hakkında bilgi bulunmamaktadır. Biyografik kaynaklarda adı geçen “ d ” (Iyd /Ayd ) mahlaslı yedi şair bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca Hacı Mehmed Ayd  Baba’nın divanına ulaşılabilmemiştir. Ancak söz konusu şairin divanında mecmuadaki şiirler bulunmadığı gibi yaşadığı dönem de dikkate alındığında mecmuanın mürettibi olma ihtimali zaten kuvvetli değildir. Bahsi geçen şairler hakkında *Tuhfe-i Naili*⁹ şu bilgiler verilmektedir:

1. Ay n  veya Ayd : ( .1282/1865) Hacı Mehmed Ayd  Baba, Antep’li Mehmed Naim Efendi’nin oğludur.
2. Ayd : ( . 1056/1646) Beyzade Derviş Lütfullah Ayd  Çelebi. Ankaralı. Kırım hanı Bahadır Han’ın nedimi. Kabri İstanbul’dadır.
3. Ayd : ( . 1113/1701) Ayd  Bayram Efendi, Manisalı, kadı.
4. Ayd : ( . 1121/1709) Ayd  Bayram Efendi, Konya kadısı.
5. Ayd : ( . 1101/1689) Ayd  Bayram Efendi, kadı.
6. Ayd : ( .?) Ayd  Bayram Efendi, Aydınlı, kadı
7. Ayd : ( .?) Ayd  Bayram Efendi, Amasyalı, müderris.

⁹  zdemir, “Tuhfe-i Naili”, s.589-592.

Mürettibin mecmuada 4 gazeli bulunmaktadır. İdî mahlaslı şairlerin şiirlerinden örnekler veren tezkirelerde bu gazellerin hiçbirine rastlanmamıştır. Bu durumda mecmuada şairin mahlasının “İdî Çelebi” olarak verilmesi dışında, mürettibin kimliğini tespit etmek için elimizde bir ipucu kalmamaktadır. Bu şairler içinde Beyzade Derviş Lütfullah İdî'nin Çelebi unvanıyla birlikte anılması, mürettibin kendisi olabileceğini düşündürmektedir. Ancak kaynaklarda Beyzade Lütfullah Çelebi hakkında ayrıntılı bilgi bulunmayıp genellikle aynı bilgiler tekrar edilmektedir. Bu kaynaklardan *Mucib Tezkiresi*'nde,¹⁰ “Ankaravî Begzade Lütfullah Çelebi” olarak anılan şairin derviş zümresinden olduğu, Acem (İran) ve Hindi (Hindistan) dolaştıktan sonra Rûm'a (Anadolu'ya) döndüğü bilgisi verilmektedir. Farsça ve Türkçe şiirler yazan İdî'nin “hâlâ” Kırım'da Bahadır Han'ın nedimi olduğu da verilen bilgiler arasındadır. *Beliğ Tezkiresi*'nde¹¹ şairin isminin “Ankaravî Begzade Lütfullah Çelebi” olduğu ve 1056 (1646) senesinde vefat ettiği dışında bir bilgi bulunmamaktadır. *Şakâyık-ı Şeyhî*'de¹² *Mucib Tezkiresi*'ndeki bilgilere ek olarak 1056 tarihinde İstanbul'da vefat ettiği bilgisi verilmektedir. Şairin isminin geçtiği Rıza ve Safâyî tezkirelerine bakıldığında ise şairliği ve kişiliği hakkında biraz daha ayrıntılı bilgiye rastlanmaktadır. Bunlardan *Safâyî Tezkiresi*'nde,¹³ bir karışıklık eseri şairin mahlası “Abdî” olarak verilmiştir. Aynı tezkirede şairin Bektaşiliğe intisap ettikten sonra Hind, Acem, deşt-i Kıpçak ve Kırım'ı gezip dolaştığı, o sırada Kırım hanı olan Bahadır Giray Han'ın yanında kalıp nedimi ve musahibi olduğu ve 1054 tarihinde vefat ettiği ifade edilmiştir. Safâyî, şairi “meclis-ârâ, nedim-i nüktedân, şuh-meşreb ve şair-tabiat” sıfatlarıyla anmaktadır. Safâyî'nin bu olumlu değerlendirmesine karşılık, *Rıza Tezkiresi*'nde¹⁴ şair asık suratlı ve anlayıştan yoksun (künd-tabiat) biri olarak tarif edilmektedir. Nihayet sözü geçen kaynakların hiçbirinde şairin divanının varlığına dair bir bilgi ise bulunmamaktadır.

---

¹⁰Kudret Altun, *Tezkire-i Mucib:İnceleme-Tenkidli Metin-Dizin-Sözlük*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1997, s.46.

¹¹ Abdülkerim Abdülkadiröglü, *İsmail Beliğ Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eşâr*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 1985, s.362.

¹² İsmail Kayacıoğlu, “*Şakâiku'n-Nu'maniyye Zeyillerinden Vekâyiü'l-Fudalâ'daki Şair Biyografileri: İnceleme-Metin-İndeks*” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), s.64.

¹³ Pervin Çapan, *Tezkire-i Safâyî: (Nuhbetü'l-âsâr min fevâidi'l-eş'âr) inceleme-metin-indeks*, Ankara : Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi,2005, s.370.

¹⁴ Gencay Zavotçu, *Rıza Tezkiresi: İnceleme-Metin*, İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2009, s.185-186.

Mecmuanın tertip tarihi konusunda herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Ancak gerek mecmuanın mürettibi olduğunu tahmin ettiğimiz Beyzade Lütfullah Çelebi'nin vefat tarihi gerek mecmuada kimliği tespit edilebilen şairlerin 15, 16 ve 17. yüzyıllarda yaşamış olmaları, mecmuanın tertip tarihinin 17. yüzyıl olduğunu düşündürmektedir.

2. BÖLÜM

MECMUANIN MUHTEVASI

2.1. Mecmuada yer alan şiirler

İncelenen mecmuanın nesir bölümü bulunmayıp muhtevasının tamamını şiirler oluşturmaktadır. Bazı sayfaların derkenarında ve düzensiz notlardan oluşan son iki sayfada yer alan okunamayan şiirler hariç olmak kaydıyla, mecmuada toplam 210 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 17'sinin sahibinin kimliğine dair bir başlık bulunmadığı gibi mahlasın yer aldığı beyit de kaydedilmediği için kime ait oldukları konusundaki araştırmalarımız netice vermemiştir. Başlıksız şiirler daha çok mecmuanın ikinci yarısında yoğunlaşmaktadır. Bu bölümlerde yeni bir şiirin başladığına dair bir işaret de çoğu zaman bulunmamakta ve mecmuanın düzeni ilk bölüme göre nispeten karmaşık hâle gelmektedir. 37 şiirin sahibi ise bazı şairlerin divanının mevcut olmaması veya Sâdikî örneğinde olduğu gibi divanına tarafımızca ulaşılamaması, bazı şairlerin ise yayımlanmış divanlarında mecmuadaki şiirlere rastlanmaması ve bu durumda aynı mahlası taşıyan birçok şair bulunması sebebiyle şiirin bunlardan hangisine ait olduğu anlaşılamamıştır. Söz konusu şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2

Şairi Kesin Olarak Tespit Edilemeyen Şiirler

Şairin Mahlası	Şiir Numarası
Hüdâyî	3
Makâlî	7-135
Zahmî	11
Menbaî	14
Sırrî	17
Nahîfî	18
Muîdî	19
Fehmî	21-176
Pîrî	47
Firâkî	57-89-105-115

Tablo 2-devam

Sabrî	78
Murâdî	83
Fahrî	85
Hasan Ağazade	86
Alî	87
Fuzûlî	93
Nogayzade Arslan Giray	94
Îdî Çelebi	101-106-107-108
Selâmî	102
Safâyî	109
Sâdıkî	111
Zekâyî	124
Sabâyî	139
Hâtem	169
Zamânî	172
İlmî	184
Iyâlî	186
Ârifî	193
Fürûî	197

Mecmuada, adı seçilen ama şiirleri okunamayan La'î Çelebi, Mişâlî, Kânî ve 1^a'da natamam bir gazeli yer alan Neşâî dışında, toplam 66 şairin ismi geçmektedir. Bu şairlerden 28'inin kimliği konusunda kesin bir kaniya varmak mümkün olmamıştır. Bahsi geçen 28 şairden 24'ünün kaynaklarda ismi bulunmaktadır. Ancak bu isimlerden bir kısmının yayımlanmış divanı bulunmadığı gibi tezkirelerdeki sınırlı sayıda örnek şiir içinde de mecmuadaki şiirlere tesadüf edilmemiştir. Diğer bir kısım şairin divanları üzerinde yapılan çalışmalar olduğu hâlde bu metinlerde mecmuadaki şiirler bulunamamıştır. Fürûî, Hasan Ağazade, Iyâlî ve Nogayzade Arslan Giray'ın isimlerine ise kaynaklarda rastlanmamıştır.

Mecmuaya yakından bakıldığında, şiir seçiminde hem şair kadrosu hem de nazım şekilleri ve türleri bakımından büyük bir çeşitlilik göze çarpmaktadır. Mecmuada tespit edilebildiği kadarıyla 66 şairin şiiri bulunmaktadır. Bu şiirler arasında kaside, terki-bend, terci-bend, tahmis, rubai, gazel hatta nadiren örneklerine rastlanan müsebba gibi değişik nazım şekillerine rastlanmaktadır. Tür bakımından münacat, naat, methiye türünde kaside ve terci-bend örnekleri dikkat çekmektedir. Mecmuanın muhtevasının

önemli bir bölümünü oluşturan gazellere bakıldığında ise daha çok aşk konulu gazeller öne çıkmaktadır.

Şiirlerin sıralanması konusunda vezin birliği ve yer yer kafiye-redif birliği gözlenmektedir. Ancak bu anlamda mutlak bir düzen söz konusu değildir. Bazı şiirlerdeki kafiye ve redif birliği şiirlerin nazire olma ihtimalini düşündürse de nazire mecmuaları üzerindeki araştırmalarımız netice vermemiştir. Kimi bölümlerde ise Nefî, Şeyhülislam Yahyâ, Bâkî, Zuhûrî ve Şehrî örneklerinde olduğu gibi bir şairin şiirlerinin arka arkaya sıralandığı görülmektedir. Ancak bu şairlerin şiirlerine mecmuanın başka bölümlerinde de rastlanmaktadır. Dolayısıyla şaire göre bir sıralamadan söz edilemez. Bazı mecmualarda görüldüğü üzere, mürettep bir divandaki nazım şekillerine uygun bir sıralama da mevcut değildir. Mecmua bir naat örneğiyle başlayıp bir divanda bulunabilecek hemen bütün nazım şekillerini ihtiva ettiği hâlde, şiirlerin tertibinde belirli bir düzen gözetilmemiştir. Bu durumda eser, Mehmet Gürbüz'ün mecmua tasnifi uyarınca “farklı nazım şekilleri ve farklı konuları ihtiva eden mecmualar” grubuna girmektedir. Nihayetinde denilebilir ki inceleme konusu mecmua tertip edilirken değişmez bir ölçüden ziyade, mürettibin şiir zevki ve divan şiiri örneklerini mümkün olduğunca kapsayan bir yelpazede şiir seçimi öne çıkmıştır.

2.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Mecmuada kullanılan vezinler ve bu vezinlerin kullanım sıklığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3
Mecmuada Kullanılan Vezinler

Kullanılan Vezinler	Sayı
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	60
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün	44
Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	25
Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün	24

Tablo 3-devam

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	22
Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün	17
Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün	4
Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün	2
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	2
Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün	1
Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün	1
Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün	1
Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül	1
Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	1
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	1
Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Fe'ül	1
Mef'ülü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fe'ül	1
Mef'ülü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'	1
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilün Fa'	1

Toplamda 19 ayrı veznin kullanıldığı mecmuada, bu vezinlerden 10 tanesi yalnızca bir kez kullanılmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi divan şiirinde en sık kullanılan vezinler incelenen mecmuada da öne çıkmaktadır. “Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün” ve “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün” vezinlerinin mecmuadaki şiirlerinin neredeyse yarısının veznine tekabül ediyor olması ise ayrıca dikkate değerdir.

2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Mecmuadaki şiirlerin bazılarının biçimini tespit etmek konusunda güçlüklerle karşılaşmıştır. Şöyle ki başlıksız olarak kaydedilen müfred şeklindeki beyitlerin bir kısmının aslında bir gazelin parçası ve genellikle matla beyti olduğu görülmüştür. Dolayısıyla kalan müfredler için de böyle bir ihtimal söz konusudur. Bunun dışında ilk bakışta gazel olduğunu düşündüğümüz Cevrî'nin 6^a da yer alan şiirinin aslında mecmuanın son bölümünde bulunan başlıksız terkiib-bendin parçası olduğu anlaşılmıştır.

Yine gazel olduğu düşünölen Veysî'nin 97 numaralı şiiri ile Nefî'nin 149 numaralı şiiri de bu sefer bir kasidenin parçası olarak karşımıza çıkmıştır. Dolayısıyla mecmuaların serbest yapısının hazırladığı bu gibi sürpriz ihtimalleri göz önüne almak gerekir. Bu tarz durumlar hakkında bilgi Mestap tablosundaki açıklama sütununda verilmiştir. Sınırlı sayıda şiirin biçimi hakkında ise hüküm vermek mümkün olmamıştır. Bahis konusu durumlar da göz önüne alınarak neticede mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4
Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Nazım Şekilleri	Sayı
Gazel	166
Kaside	9 (ikisi beş beyit)
Müfred	8
Terci-bend	7
Terkib-bend	3
Tahmis	2
Rubai	2
Müsebba	1
Natamam Gazel	6
Bilinmeyen	6

Görüldüğü gibi nazım şekli bakımından birçok örneğe rastlanmakla birlikte mecmua, ezici bir üstünlükle gazellerden oluşmaktadır. Ancak kaside, terci-bend ve terki-bend biçiminde yazılan şiirlerin beyit sayısı göz önüne alındığında, bu biçimlerde yazılan şiirlerin mecmuanın azımsanamayacak bir bölümünü oluşturduğu da dikkate alınmalıdır.

2.4. Mecmuada Yer alan Şairler ve Şiirleri

Mecmuada yer alan şairler, bu şairlere ait şiir sayısı ve şiirlerin nazım şekilleri yanında, bu şiirlere metinde tarafımızca verilen şiir numarası aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Ancak Misâlî, Kânî ve Lalî Çelebi adlı şairler mecmuada ismi yer almasına rağmen daha önce bahsedildiği üzere şiirleri okunamadığı için bu tabloya dahil edilmemiştir.

Tablo 5
Mecmuada yer alan şairler ve şiir sayısı

Sıra	Şairin Mahlası	Şiir Sayısı ve Nazım Şekli	Şiir Numarası
1	Ahmed-i Dâî	1 Gazel	119
2	Ahmed	1 Gazel	20
3	Alî	1 Gazel	87
4	Âlî	1 Gazel	201
5	Ankâ	1 Gazel	35
6	Ârifî	1 Gazel	193
7	Atâyî	2 Gazel	29-140
8	Bahâyî	7 Gazel	27-28-33-34-36-73-82
9	Bâkî	12 Gazel	58-60-74-75-113-128-129-130-131-132-133-134
10	Cevrî	1 Terki-bend-1 Gazel	127-158
11	Fahrî	1 Terki-bend	85
12	Fâyizî	1 Gazel	9
13	Fehîm	1 Terki-bend-4 Gazel	13-23-91-156-157
14	Fehmî	1 Terki-bend-1 gazel	21-176
15	Fevrî	1 Müsebbâ	177
16	Figânî	1 Gazel	76
17	Firâkî	4 Gazel	57-89-105-115
18	Fuzûlî	5 Gazel-1 Natamam Gazel	40-41-90-93-174-199
19	Fürûî	1 Gazel	197
20	Hasan Ağazade	1 Kaside	86
21	Hâletî	1 Gazel 2 Rubai	98-99-155
22	Hâtem	1 Terki-bend	169
23	Hayâlî	1 Gazel (Tahmis)	14
24	Hüdâyî	1 Gazel	3
25	Îdî Çelebi	4 Gazel	101-106-107-108
26	İlmî	1 Gazel	184
27	İzâkî	4 Gazel	137-141-142-148

Tablo 5-devam

28	Iyâli	1 Gazel	186
29	Kabûli	2 Gazel	30-70
30	Lutfî	1 Gazel	61
31	Makâlî	2 Gazel	7-135
32	Mantikî	2 Gazel	59-81
33	Menbaî	1 Tahmis	14
34	Muîdî	1 Gazel	19
35	Murâdî	1 Gazel	83
36	Nâdirî	1 Gazel	12
37	Nahîfî	1 Gazel	18
38	Necâtî	1 Gazel	195
39	Nefî	3 Kaside (1'i 5 beyit)- 16 Gazel-2 Natamam Gazel	2-10-22-26-42-43-44-48- 49-51-53-54-55-66-67- 96-100-123-149-153-154
40	Nevî	1 Terci-bend-14 Gazel	114-173-175-178-179- 180-181-182-183-185- 188-189-206-207-208
41	Nisârî	1 Gazel	15
42	Nogayzade Arslan Giray	1 Gazel	94
43	Pîrî	1 Gazel	47
44	Rızâyî	1 Kaside-1 gazel	1-72
45	Riyâzî	8 Gazel	5-8-24-25-71-80-125- 126
46	Rûhî	8 Gazel-1 Natamam Gazel	38-79-84-95-110-138- 145-146-147
47	Sabâyî	1 Gazel	139
48	Sabrî	1 Gazel	78
49	Sâdıkî	1 Terci-bend	111
50	Safâyî	1 Tahmis	109
51	Saîd	1 Gazel	37
52	Selâmî	1 Gazel	102
53	Sırrî	1 Gazel	17
54	Sûzî	1 Gazel	32
55	Şehrî	8 Gazel	161-162-163-164-165- 166-167-168
56	Ubeydî	1 Gazel (Tahmis)	109
57	Ulvî	1 Kaside-3 Gazel	39-68-77-136
58	Usûlî	1 Kaside	16

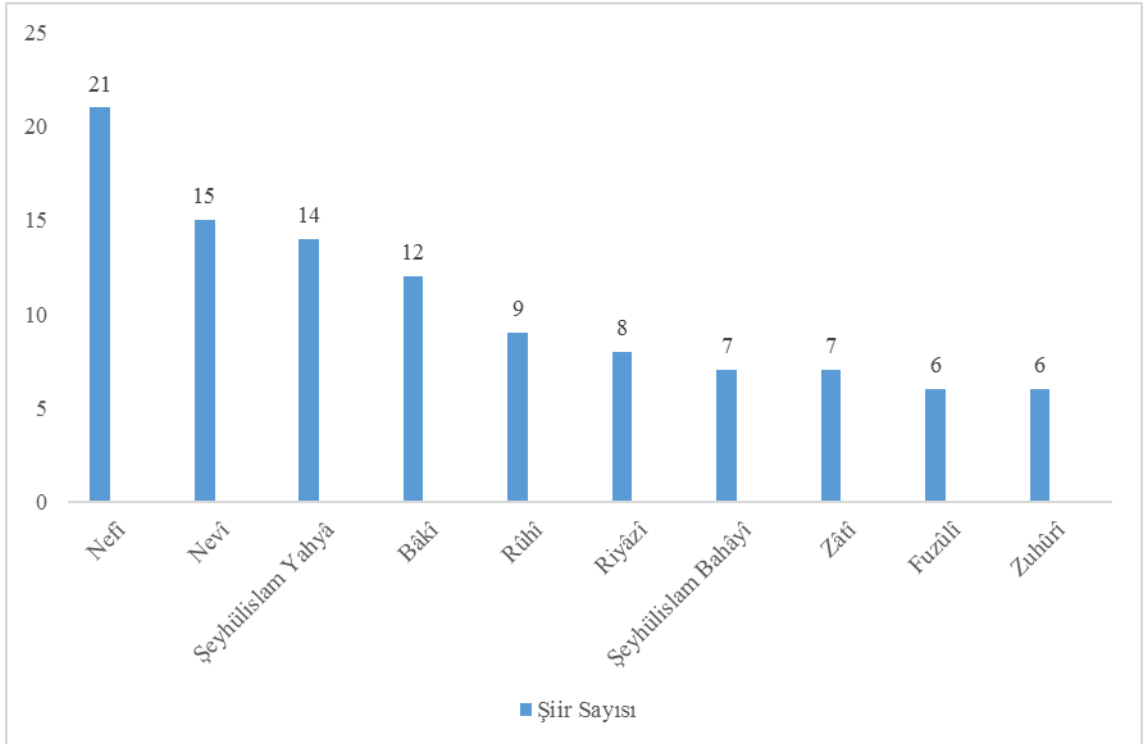
Tablo 5-devam

59	Veysî	1 Kaside (5 beyit)	97
60	Yahyâ	13 Gazel-1 Natamam Gazel	4-31-45-46-50-52-56-62-63-64-65-150-151-152
61	Yahyâ	1 Gazel	205
62	Zahmî	1 Gazel	11
63	Zamânî	1 Gazel	172
64	Zâtî	7 Gazel	6-187-200-202-203-209-210
65	Zekâyî	1 Gazel	124
66	Zuhûrî	1 Terkib-bend-5 Gazel	117-118-121-122-159-160

Tabloda da görüldüğü gibi ismi geçen 66 şairin çoğu az sayıda örnek şiirle mecmuada yer almıştır. Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler hem divan şiirinin hem de mecmuanın muhtemel tertip tarihi itibariyle dönemin en çok tanınan şairleridir. Şöyle ki mecmuada en çok şiiri bulunan 10 şair aşağıdaki gibidir:

Şekil 1

Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler

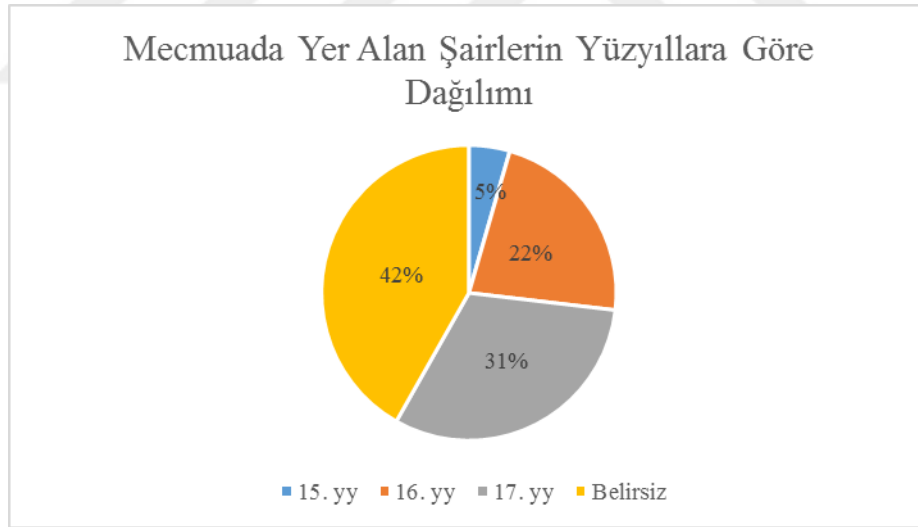

2.5. Mecmuada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar

İncelediğimiz mecmuada şiirleri okunabilen toplam 66 şair bulunmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi bazı şairlerin divanlarının mevcut olmaması veya divan bulunduğu hâlde mecmuada şiirin yayımlanmış divanda bulunmaması ve nihayet aynı mahlasa sahip birçok şairin bulunması gibi sebeplerle, bu şairlerden 28'inin kimliği tespit edilememiştir. Dolayısıyla hangi yüzyılda yaşadıkları konusu da belirsiz kalmaktadır. Kalan 38 şairin yaşadıkları döneme bakıldığında mecmuada en çok 17. yüzyıldan şairin yer aldığı görülmektedir. Zira toplam 20 şairin 17. yüzyılda yaşadığı anlaşılmıştır. İkinci sırada 16. yüzyıl şairleri yer almaktadır. Bu yüzyılda yaşayan şairlerin sayısı 15'tir. Son sırada ise 3 şairle 15. yüzyıl bulunmaktadır. Bu durumu daha net görebilmek amacıyla hazırladığımız grafik aşağıdaki gibidir:

Şekil 2

Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Mecmuanın tertip tarihine dair bir kayıt olmadığı için adı geçen şairlerin yaşadıkları dönemin tespiti büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden kimliğini belirleyemediğimiz şairler bir yana bırakılırsa mecmuada 18. yüzyılda yaşamış hiçbir şairin bulunmaması, mecmuanın 17. yüzyılda derlendiğini düşündürmektedir. Dolayısıyla “belirsiz” grubunda topladığımız şairlerin de 18. yüzyıldan önceki bir tarihte yaşamış olmaları muhtemeldir.

Ancak bu gruptaki şairlerin yüksek oranı göz önünde bulundurulduğunda kesin bir yargıya varmak mümkün görünmemektedir.

2.6. Mecmuada yer alan şairlerin kısa biyografileri

Ahmed-i Dâî (ö.824/1421'den sonra): Şairin doğum tarihi ve yeri hakkında çelişkili bilgiler bulunmakla birlikte biyografik kaynakların hepsi onun Germiyanlı olduğu konusunda birleşirler. Bu beyliğin Osmanlı topraklarına katılmasından sonra, şairin Yıldırım Bayezid'in oğlu Emir Süleyman'ın himayesine girdiği ve Ahmedî, Şeyhî, Hamza gibi dönemin diğer önde gelen sanatkarlarını da himayesine alan şehzadeye şairler sunduğu bilinmektedir. En ünlü eseri olan *Çengname* adlı mesnevisini de Emir Süleyman adına kaleme almıştır. Türkçe ve Farsça iki divanı bulunan Ahmed-i Dâî'nin, çoğu tercüme olmak üzere manzum ve mensur toplam 14 eseri bulunmaktadır.¹⁵

Ahmed Paşa (ö.902/1496-97): Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bir kayıt bulunmayan Ahmed Paşa'nın, Bursalı olarak tanınmakla birlikte Edirne'de doğduğu tahmin edilmektedir. II. Murad'ın kazaskerlerinden Veliyyüddin Efendi'nin oğlu olan şair, aynı zamanda vezirlik makamına kadar ulaşmış bir devlet adamıdır. Fatih Sultan Mehmet'in saygısını kazanarak bir süre onun en yakınında yer almış olmasına rağmen, sonraları hakkındaki dedikodular yüzünden saraydan uzaklaştırılmış ve Bursa'ya yerleşmiştir. Yaşadığı dönemde “sultânü’ş-şuarâ” unvanıyla anılmış, vefatından sonra da Türk şairleri tarafından örnek alınmıştır. Fatih Sultan Mehmet'e yazdığı “kerem” kasidesi ile birlikte “benefşe” ve “âb” redifli kasideleri de oldukça meşhurdur.¹⁶

Âlî: *Tuhfe-i Nâilî*'de¹⁷ bu mahlası taşıyan 17 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şairin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Âlî (ö. 1008/1600): 1541 yılında Gelibolu'da doğmuştur. Gelibolulu Mustafa Âlî olarak

---

¹⁵ Günay Kut, “Ahmed-i Dâî”, *DİA* II, 56-58.

¹⁶ Günay Kut, “Ahmed Paşa, Bursalı”, *DİA*, II, 111-112.

¹⁷ Fatma Özdemir, “Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva II. Cilt s.468-734” (Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s. 557-565.

tanınmaktadır. Âlî, devlet adamı kimliğinin yanında tarihçi, şair, nâsir ve hattat kimliklerini de taşıyan çok yönlü bir Osmanlı münevveridir. Şehzade Selim'e (II. Selim) divan kâtibi oluşuyla başlayan Osmanlı bürokrasisindeki kariyeri, türlü çalkantılar ve hayal kırıklığı ile geçmiş olsa da edebî faaliyetleri ve özellikle tarihçiliği ona büyük bir şöhret kazandırmıştır. Mevki hırsı yüzünden çevresiyle ters düşen ve bu sebeple eserleri de göz ardı edilen şair, çevresine küskünlüğünün de etkisiyle döneminin bütün olumsuzluklarını aksettiren sosyal muhtevası kuvvetli eserler ortaya koymuştur. Şairin dördü Türkçe biri Farsça olmak üzere beş divanı dışında, tarih, siyaset, ahlak gibi alanlarda altmışa yakın eseri bulunmaktadır. Geniş kültürü ve verimli çalışmasının ispatı olan bu eserler içinde ona asıl şöhretini getiren ise Osmanlı tarih yazıcılığında çok önemli bir yeri bulunan *Künhü'l-ahbâr* isimli eseri olmuştur.¹⁸

Ankâ: Kaynaklarda “Ankâ” mahlasını kullanan biri Şirazlı diğeri Şamlı iki ayrı şairden bahsedilmektedir. Acem Hüseyin (Hasan) Molla olarak anılan Şirazlı Ankâ'nın vefatı *Tuhfe-i Nailî*'de¹⁹ 1023/1614 olarak gösterilmektedir. Kınalızade ve Beyânî tezkirelerinden anlaşıldığına göre seyahat niyetiyle İstanbul'a gelip burada bir müddet kalmış ve hem Farsça hem Türkçe şiirleri dönemin şiir meclislerinde takdir edilmiştir. Şairin kabri Mısır'dadır. Asıl adı Emir Süleyman Efendi olan Şamlı Ankâ'nın vefatı ise 1225/1810 tarihindedir. Biyografik kaynaklara bakıldığında bu iki şair ve şiirleri konusunda bir karışıklığın bulunduğu gözlenmektedir. Zira *Beyânî Tezkiresi*'nde²⁰ verilen örnek şiirlerden anlaşıldığına göre incelediğimiz mecmuada adı geçen Ankâ, Şirazlı olmalıdır. Ancak *Tuhfe-i Nailî* ve *Fatin Tezkiresi*'nde aynı şiir Şamlı Emir Süleyman Efendi'ye ait olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte söz konusu kaynaklar şairin memleketi ve örnek olarak gösterdikleri diğeri şiirin hangi Ankâ'ya ait olduğu konusunda çelişmektedirler. Bu karışıklığa rağmen, Ankâ mahlaslı şairlerin yaşadıkları dönem ve Beyânî Tezkiresi'nin yazılış tarihi (16.yüzyıl) göz önünde bulundurulduğunda, incelediğimiz mecmuada adı geçen Ankâ'nın Şirazlı Hüseyin Molla olduğu sonucuna

---

¹⁸ Ömer Faruk Akün, “Âlî Mustafa Efendi”, *DİA*, II, 416-421.

¹⁹ Özdemir, “Tuhfe-i Nailî”, s.575.

²⁰ İbrahim Kutluk, *Beyânî Mustafa Bin Carullah: Tezkiretü's-Şuarâ*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1997, s.187.

varmak mümkündür. Bahsi geçen kaynakların hiçbirinde şairin divanı olup olmadığına dair bir kayıt bulunmamaktadır.

Ârîfî: *Tuhfe-i Nâilî*'de²¹ bu mahlası taşıyan 12 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir. Bu isimlerden biri Kırım Hanı Gazi Giray'ın oğlu Saadet Giray'dır (ö.1045/1635). Mecmuanın muhtemel mürettibinin bir dönem Kırım'da bulunduğu düşünülürse Saadet Giray'ın ismi üzerinde ayrıca durmak gerekebilir.

Atâyî (ö.1045/1635): 1583 tarihinde İstanbul'da doğdu. Şair ve âlim Nev'î Yahya Efendi'nin oğludur. Babasından ve dönemin önde gelen âlimlerinden ders alan şair, tahsilini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık vazifesiyle pek çok şehri dolaştı. Edebî sahada ise manzum ve mensur birçok eser kaleme aldı. Hamse ve divan sahibi bir şair olduğu hâlde şiirlerinden ziyade Taşköprizade'nin ünlü *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* adlı eserine yazdığı zeyille tanınmaktadır. *Zeyl-i Şakâ'ik* veya *Zeyl-i Atâî* adıyla da anılan bu eser, kültür tarihimizin en önemli kaynakları arasındadır.²²

Bahâyî (ö.1064/1654): 1601 yılında İstanbul'da doğdu. Şairin asıl adı Mehmed'tir. Hem anne hem baba tarafından ilmiye sınıfına mensup tanınmış bir ailenin ferdidir. Baba tarafından Şeyhülislam Hoca Sadeddin Efendi'nin, anne tarafından ise Ebüssuudzade Mustafa Efendi'nin torunudur. Kendisi de müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulunduktan sonra, iki kez Şeyhülislamlık vazifesine getirilmiştir. Şiir sahasında daha çok Şeyhülislam Yahya Efendi'nin etkisinde kalan Bahâyî'ye mahlasını da aynı şair vermiştir. Şiirleri yaşadığı dönemden itibaren çok beğenilmiştir. Şairin üslup konusundaki titizliğinin bir sonucu olarak divanı hacim bakımından kısadır. Dönemin anlayışı gereği bir divanda bulunması gerekli olan tevhid, münacat, naat gibi dinî muhtevalı şiirlerin divanında bulunmaması dikkat çekicidir. Tamamı din dışı muhtevaya sahip şiirleri arasında aşk konulu gazelleri ön plandadır.²³

---

²¹ Özdemir. "Tuhfe-i Nâilî", s.368-373.

²² Haluk İpekten, "Atâî, Nevîzâde", *DİA*, IV, 40-42.

²³ Mehmet İpşirli ve Mustafa Uzun, "Bahâî Mehmed Efendi", *DİA*, IV, 463-464.

Bâkî (1008/1600): İstanbul doğumlu şairin asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. Babası Fatih Camii müezzinlerindedir. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik vazifelerinde bulunan Bâkî, aynı zamanda şair kimliğiyle şöhret bulmuş ve dönemin padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın takdiri başta olmak üzere saray çevresinde maddi ve manevi olarak büyük bir itibar görmüştür. Çok istediği şeyhülislamlık makamına defalarca kıyısından dönmüş olmasına rağmen bir türlü erişememesi bir yana bırakılırsa bu saygı yaşamı boyunca devam etmiştir. Henüz yaşadığı dönemden itibaren "sultanü'ş-şuara" unvanıyla anılan Bâkî'nin şöhreti çok geniş bir coğrafyaya yayılmış ve şiirlerine birçok nazireler söylenmiştir. Osmanlı şiirinin zirvesini temsil eden şairlerden biri olan Bâkî, daha çok gazel şairi olarak tanınmaktadır. Mürettep bir divanın klasik bölümleri olan tevhid, münacat, naat gibi dinî muhtevalı şiirler, Bâkî divanında bulunmamaktadır. Rind-meşrep bir şair olarak nitelenen Bâkî'nin şiirlerine, divan şiirindeki eğilimin tersine tasavvuf ve manevi ıstıraplar değil hayatın zevk ve eğlenceleri hâkim olmuştur.²⁴

Cevrî (ö.1065/1654): Cevrî Çelebi ve Cevrî Dede olarak da anılan şairin asıl adı İbrahim'dir. İyi bir tahsil gören Cevrî'nin geçimini devlet adamları için istinsah ettiği eserlerin geliriyle sağladığı bilinmektedir. *Na'îmâ Tarihi*'nde verilen bilgilerden, şairin bu sahada oldukça üretken olduğu ve usta bir hattat olarak istinsah ettiği eserlerin kıymet gördüğü anlaşılmaktadır. Hattatlığı yanında hatırı sayılır bir şiir mirası da bırakan şairin divanı dışındaki eserleri arasında Hakânî Mehmed Bey'i örnek alarak yazdığı *Hilye-i Çihâr- Yâr-ı Güzîn* oldukça ünlüdür.²⁵

Fahrî: *Tuhfe-i Nâilî*'de²⁶ bu mahlası taşıyan 13 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Fâyizî (ö.1031/1622): Asıl adı Abdülhay'dır. Dedesi Kaf Ahmed Efendi'ye nispetle Kafzade olarak anılmaktadır. İstanbul'da dünyaya gelen şairin babası, Sultan I. Ahmed

---

²⁴ Mehmet Çavuşoğlu, "Bâkî", *DİA*, IV, 537-540.

²⁵ Hüseyin Ayan, "Cevrî İbrahim Çelebi", *DİA*, VII, 460-461.

²⁶ Bünyamin Yuvacı, "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva (II.Cilt s. 735-999)" (Yüksek Lisans Tezi Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014), s.67-71.

dönemi kazaskerlerinden Feyzullah Efendi'dir. Fâyizî uzun yıllar çeşitli yerlerde müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulunmuştur. Aynı zamanda yaşadığı dönemin önde gelen şairlerinden biri olan Fâyizî, *Zübdetü'l-eş'âr* isimli tezkiresiyle de ünlüdür. Şairin divanı yanında *Leyla vü Mecnun* ve *Sâkiname* isimli tamamlanamamış iki mesnevisi bulunmaktadır.²⁷

Fehîm (1057/1647): Asıl adı Mustafa'dır. Tahtakale'de unculuk yapan babasından dolayı "Uncuzade", XIX. yüzyılda hoca olarak şöhretli olan ve Fehîm'e hayranlığı dolayısıyla aynı mahlası kullanan Süleyman Fehîm Efendi'den ayırmak için de "Fehîm-i Kadîm" olarak anılmaktadır. Şairin kısa hayatı boyunca önce bir süre divan katipliği yaptığı, daha sonra sırasıyla Kudüs, Mekke, Medine, Edirne ve Mısır'da bulunduğu bilinmektedir. Gurbetten ve değer görememekten bunalan şair sıkıntı içerisinde yaşamış, nihayet İstanbul'a dönmeye çalıştığı sırada sıtma veya veba sebebiyle Konya'da vefat etmiştir. Kısa bir ömür sürmesine rağmen kendine has üslubuyla divan şairleri içerisinde önemli bir yer edinen Fehîm, aynı zamanda muhayyileye ve kişinin iç dünyasına yönelen bir şiir tarzı olan sebk-i Hindî akımının da edebiyatımızdaki büyük temsilcilerindendir.²⁸

Fehmî: *Tuhfe-i Nâilî*'de²⁹ bu mahlası taşıyan 17 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Fevrî (ö.978/1571): Arnavutluk'un Draç şehrinde doğdu. Hırvat asıllı bir aileye mensup olan Fevrî, devşirme olarak İstanbul'a getirildi. Müslüman olduktan sonra Ahmed adını aldı. Müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulundu. Yaşadığı dönemde daha çok bir ilim adamı olarak şöhret bulan Fevrî, aynı zamanda şair, nâsir ve hattattır. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri bulunan şairin oldukça hacimli bir divanı ve Arapça ve Türkçe çeşitli mensur eserleri bulunmaktadır.³⁰

Figânî (ö.938/1532): Asıl adı Ramazan olup Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Doğum

---

²⁷ Sabahattin Küçük, "Kafzâde Fâizî", *DİA*, XXIV, 162-163.

²⁸ Tahir Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *DİA*, XII, 295-296.

²⁹ Yuvacı, "Tuhfe-i Nâilî", s.112-116.

³⁰ Mehmet Kalpaklı, "Fevrî", *DİA*, XII, 505-506.

tarihinin 1505 yılı dolayları olduğu tahmin edilmektedir. Genç yaşta İstanbul'a gelen şairin düzenli olmamakla birlikte iyi bir öğrenim gördüğü, bir dönem tıpla meşgul olduğu ve mukâtaa kâtipliği görevinde bulunduğu bilinmektedir. Kaside ve gazelleriyle şöhret kazanan Figânî'nin yaşamı idam sehpasında son bulmuştur. Bu sonu hazırlayan sebep ise Sadrazam İbrahim Paşa'nın Mohaç Savaşı'ndan sonra Budin'den getirdiği heykelleri kendi sarayının karşısına diktirmesinin ardından, "Dünyaya iki İbrahim geldi, biri put kırdı, öteki put dikti" mealindeki bir beytin Figânî'ye mal edilmiş olmasıdır. Beytin ona ait olup olmadığı kesin olmamakla birlikte idamına sebep olmuştur. Genç yaşında öldürülmüş olması sebebiyle mürettep bir divanı bulunmayan Figânî'nin dağınık hâldeki mevcut şiirleri, ilk kez Abdülkadir Karahan tarafından bir araya getirilerek *Figânî ve Divançesi* adıyla yayımlanmıştır.³¹

Firâkî: *Tuhfe-i Nâilî*'de³² bu mahlası taşıyan 4 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirlerin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Fuzûlî (ö.963/1556): Kaynaklarda doğum yeri konusunda birlik olmamakla beraber Bağdatlı olarak tanınmaktadır. Irak bölgesi Türkmenleri'nden olan Fuzûlî, Azerî Türkçesi'nin kullandığı kültür sahasında yetişmiştir. Küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim alan şair, İslamî ilimler, tasavvuf, felsefe, matematik gibi sahalarda kendisini yetiştirmiş ve asıl şöhretini şiirleriyle kazanmıştır. Osmanlı ülkesinin görece uzak bir bölgesinde yetişmiş olan ve bu yüzden umduğu takdiri göremediği için hayal kırıklığı yaşadığı mektuplarından anlaşılan şair, buna rağmen divan şiirinin önde gelen temsilcileri arasında yer almıştır. Günümüzde klasik Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri olarak kabul edilen Fuzûlî, yaşadığı dönemden itibaren Türk-İslam edebiyatının etki sahası içerisinde çok geniş bir coğrafyada takdir edilmiş ve örnek alınmış bir şairdir. Şiirlerinde aşk, acı, ıstırap gibi temalara sıkça yer veren Fuzûlî'nin gazelleri lirik şiirin zirvesi olarak kabul görmektedir. Gazelleri yanında "sabâ, su, gül ve hançer" redifli kasideleri de bu türün en şöhretli örnekleri arasındadır. Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç dilde divanı bulunan şairin, divanları dışında da birçok önemli eseri bulunmaktadır. Bu eserler

---

³¹ Abdülkadir Karahan, "Figânî", *DİA*, XIII, 57-58.

³² Yuvacı, "Tuhfe-i Nâilî", s.73-75.

arasında *Leyla vü Mecnun* adlı mesnevisi çok sevilmiş ve Fuzulî'ye büyük bir şöhret kazandırmıştır. *Beng ü Bâde*, *Hadîkatü's-süadâ*, *Enîsü'l-kalb*, *Matlau'l İtikad* diğer eserlerinden bazılarıdır. Ayrıca kültür tarihimizde *Şikayetname* olarak anılan Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi'ye gönderilmiş mektubu da oldukça ünlüdür.³³

Fürûî: Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılamamıştır. Bununla birlikte şairin mahlasındaki “ع” harfinin noktasının eksik konulma ihtimali düşünüldüğünde adının “Fürûğî” olması da mümkündür. Ancak şairin mahlasındaki ayın harfinin hem başlıkta hem mahlas beytinde noktasız olarak kaydedilmiş olması dikkate değerdir. Diğer yandan *Tuhfe-i Nâilî*’de yer alan Fürûğî mahlaslı şairlerin şiirleri arasında mecmuadaki şaire rastlanmamıştır.

Hasan Ağazade: İncelediğimiz mecmuada “Hasan Ağazade”ye ait olduğu belirtilen şiirin sahibine ulaşılamamıştır. *Tuhfe-i Nâilî*’de Zorba Hasan Ağazade Abdülkerim Sami Efendi olarak kaydedilen şair Sâmiî'nin tezkirelerdeki örnek şiirleri arasında mecmuadaki şaire rastlanmamıştır. Yine *Tuhfe-i Nâilî*’de yer alan Hasan mahlaslı şairler arasında ise Ağazade namında bir şaire rastlanmamıştır.

Hâletî (ö.1040/1631): 1570 yılında İstanbul’da dünyaya geldi. Babası Sultan III. Murad’ın hocası alim ve şair Azmi Efendi’dir. Sırasıyla müderrris, kadı ve kazasker olarak Osmanlı ülkesinin çeşitli bölgelerine görev yaptı. Diğer yandan genç yaşından itibaren şair olarak şöhret kazandı. Manzum ve mensur birçok eseri bulunan Hâletî, daha çok rubaileriyile tanınmaktadır. Rubai üstadı Ömer Hayyam’a nispetle “Hayyâm-ı Rûm” olarak anılan şairin 615 rubaisi tespit edilmiştir.³⁴

Hâtem: *Tuhfe-i Nâilî*’de³⁵ bu mahlası taşıyan tek bir şair bulunmaktadır. Nâilî, divan kâtibi olan Akovalızade Şeyh Ahmed Hâtem Efendi’nin, Yenişehir Fenerli olduğu ve

---

³³ Abdülkadir Karahan, “Fuzulî”, *DİA*, XIII, 240-246.

³⁴ Bayram Ali Kaya, “Hâletî, Azmîzâde”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280> (erişim9.03.2019).

³⁵ Mihrican Odabaşı, “Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1.Cilt S.234-467” (Yüksek Lisans Tezi Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009), s.49.

1168/1754 tarihinde vefat ettiği bilgisini vermektedir. Ancak söz konusu şairin divanında mecmuadaki şiire rastlanmamıştır. Ayrıca 18. yüzyılda yaşamış olması da mecmuadaki şiirin sahibi olduğu konusunda şüphe uyandırmaktadır.

Hayâlî (ö.964/1556-57): Asıl adı Mehmed'dir. Vardar Yenicesi'nde doğdu. Genç yaşında, yaşadığı bölgeye uğrayan Kalenderî şeyhi Baba Ali Mest-i Acemî ve müritlerine katılarak İstanbul'a geldi. İstanbul'da şiirleriyle dikkat çeken Hayâlî, devrin padişahı Kanunî Sultan Süleyman'ın musahibleri arasına girmeyi başardı. Hem padişah hem de önde gelen devlet adamları tarafından takdir edilmesi, onu aynı zamanda kıskançlıkların hedefi hâline getirdi. Bu yüzden yaşamının son döneminde İstanbul'dan uzaklaşmak zorunda kaldı. Şairin tek eseri divanı olup daha çok gazelleriyle tanınmaktadır. Yaşadığı dönemde Zâtî, İshak Çelebi, Hayretî, Yahyâ Bey gibi büyük şairler arasında kendini göstermiş olan şair, kaynaklarda “diyâr-ı Rûm'un sultânü'ş-şuarâsı” olarak anılmıştır.³⁶

Hüdâyî: *Tuhfe-i Nâilî*'de³⁷ bu mahlası taşıyan 4 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir. Diğer yandan şiirin matla beyti, Bursalı Belîğ tezkiresinde Rezmî'ye (Selim Giray bin Bahadır Giray), *Tuhfe-i Nâilî*'de Selim'e (Hacı Selim Girayî bin Bahadır Girayî bin Selamet Girayî bin devlet Girayî bin Mübarek bin Münkeli Girayî) ait gösterilmektedir. Ancak bu bilgiyi doğrulayacak başka bir kaynağa ulaşamamıştır.

İdî Çelebi: Mecmuanın mürettibinin “İdî Çelebi” olması sebebiyle şair hakkında ilgili bölümde bilgi verilmiştir: Bkz. “Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihi”.

İlmî: *Tuhfe-i Nâilî*'de³⁸ bu mahlası taşıyan 18 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

İzâkî: Hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Klasik biyografik kaynaklarda ismine

---

³⁶ Cemal Kurnaz, “Hayâlî Bey”, *DİA*, XVII, 5-7.

³⁷ Osman Zahit Şener, “Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva II. Cilt S.1000-1263” (Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013), s.474-480.

³⁸ Özdemir, “Tuhfe-i Nâilî”, s.542-550.

rastlanmamıştır. *Tuhfe-i Nailî*'de ismi Âzâk şehrine nispetle Âzâkî olarak geçen şairle farklı kimseler oldukları tahmin edilmektedir. Zira Âzâkî'nin aksine şairimizin mahlası peltek ze (zel) ile yazılmakta ve eldeki şiirlerin vezni göz önünde bulundurulduğunda ilk sesin kısa bir vokal olduğu görülmektedir. Diğer yandan İzâkî'nin ismi “büyük oranda Bağdatlı şairlerin şiirlerinden örnekler sunulan *Kâsımî Mecmû'ası*'nda, şairin kendi hattı ile yazdığı şiir mecmuasında ve Hisâlî'nin nazire mecmuasında geçmektedir. Hisâlî'nin onu “Bağdâdî” (Bağdatlı) olarak kaydetmesi dışında hakkında başka bir bilgi yoktur.”³⁹ Şairin Tahran'daki İran İslâmî Şura Meclis Kütüphanesi'ne kayıtlı mecmuasını inceleme fırsatı elde eden Ahmet İçli'nin verdiği bilgilere göre, bu mecmuada yer alan bir şiirden şairin 1040/1630-1631 tarihinde hayatta olduğu anlaşılmaktadır.

Iyâli: Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılamamıştır.

Kabûli (ö.930/1591-1592): Asıl adı İbrahim'dir. Kabûli İbrahim Efendi olarak anılmaktadır. Kütahya'nın Gediz ilçesinde dünyaya gelen şair, medrese eğitimi aldıktan sonra kadılık mesleğiyle meşgul olmuştur. Ailesi ve hayatı hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Bazı kaynaklarda şairliği yanında inşa sahasında da tanındığı ifade edilmektedir. Ancak şairin bilinen tek eseri divanıdır.⁴⁰

Lutfi (ö. 1078/1667): Asıl adı Abdülatif Efendi olan şair, 1011/1602 tarihinde doğdu. Kaynaklarda tezkire sahibi Riyâzî Mehmed Efendi'nin oğlu olduğu bilgisi bulunmaktadır. Kabri Edirne Kapısı dışında Emir Buharî Tekkesi civarındadır. *Tuhfe-i Nailî*'de şairin adının Yümnî tarafından Lütfullah ve Safâyî tarafından Abdullah olarak gösterilmesinin yanlış olduğu belirtilmektedir. Divanı olup olmadığına dair bir bilgi ise bulunmamaktadır.⁴¹

Makâlî: Kaynaklarda ikisi de Alaşehirli olan ve ikisi de aynı dönemde yaşamış “Makâlî”

---

³⁹ Ahmet İçli, “İzâkî Çelebi”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7810> (erişim 10.03.2019)

⁴⁰ Mustafa Erdoğan, “Kabûli İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin ve Dizin) (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s.15.

⁴¹ Yuvacı, “Tuhfe-i Nâilî”, s.207.

mahlaslı iki şairin ismi geçmektedir. Bu durum sebebiyle şairlerin memleketleri ve vefat tarihleri gibi konularda bazı karışıklıklar söz konusudur. *Tuhfe-i Nailî*'de Hamamcızade Mehmed Makâlî Efendi'nin vefat tarihi 1584, Mâkâlî Mustafa Bey'in vefatı ise 1588 olarak gösterilmektedir. *Künhü'l-Ahbâr*'da, Âlî tarafından bir mecliste bir araya getirilen bu iki şairin birbirlerinin okudukları şiirlere sahip çıktığı bilgisi verilmektedir. Bu şairlerden Makâlî Mustafa Bey'in divanının bulunduğu belirtilmekle birlikte söz konusu divan henüz ele geçmemiştir.⁴²

Mantıkî (ö.1045/1635): 1003/1594-95 tarihinde Şam'da doğdu. Müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulundu. Zekâsı ve nüktedanlığı ile tanındı ve bu özellikleri sayesinde Sultan IV. Murad'ın meclisine dahil oldu. Bu meclislerde dönemin ünlü şairi Nefî ile karşılıklı olarak birbirlerini hicvettiler. Nihayetinde bir kısım devlet erkaniyla ters düştüğü için Mantıkî de Nefî ile aynı akıbete uğrayarak idam edilmiştir. Bilinen tek eseri divançesidir.⁴³

Menbaî: Klasik biyografik kaynaklarda bu isimde bir şairden bahsedilmemektedir. Bununla birlikte Mehmet Gürbüz'ün *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde verdiği bilgilere göre, şairin ismine 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreği arasında Yâverîzade Kâbilî tarafından derlenmiş olan *Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr* isimli mecmuada rastlanmaktadır. Aynı kaynağa göre şairin hakkında yalnızca kâtip olduğu bilgisi bulunmaktadır.⁴⁴

Muîdî: *Tuhfe-i Nailî*'de⁴⁵ bu mahlası taşıyan 3 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Murâdî: *Tuhfe-i Nailî*'de⁴⁶ bu mahlası taşıyan 5 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz

---

⁴² Fatih Koyuncu, "Makâlî, Mustafa Bey", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189> (erişim 10.03.2019)

⁴³ Bilge Kaya Yiğit, "Mantıkî, Ahmed Efendi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1432> (erişim 10.03.2019)

⁴⁴ Mehmet Gürbüz, "Menbaî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4397> (erişim 10.03.2019)

⁴⁵ Yuvacı, "Tuhfe-i Nailî", s.304-306.

⁴⁶ Yuvacı, "Tuhfe-i Nailî", s.281-283.

mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Nâdirî (ö.1036/1627): Bağdatlı Nâdirî'den ayırmak için Ganîzade unvanıyla anılmıştır. Aslen Boluludur. İlmiye sınıfına mensup bir ailenin çocuğudur. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik vazifelerinde bulunmuştur. Aynı zamanda yaşadığı dönemde önemli bir hattat olarak kabul edilmektedir. Divanı yanında mesnevi, münşeât, risale türünde eserleri de vardır. Yaşadığı dönemde iyi bir şair olarak tanınan Nâdirî, özellikle divanında yer alan miraciyye türündeki kasidesiyle tanınmaktadır.⁴⁷

Nahîfî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁴⁸ bu mahlası taşıyan 3 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Necâtî (ö.914/1509): Asıl adı İsa'dır. Fatih Sultan Mehmet'in saltanatının ilk yıllarında Edirne'de doğduğu tahmin edilmektedir. Şiirleriyle Fatih'in dikkatini çekmesinin ardından İstanbul'a geldi ve divan katipliğiyle görevlendirildi. Sonraki yıllarda II. Bayezid'in şehzadesinin yanında nişancılık görevinde bulundu ve bundan sonra "Bey" unvanıyla anıldı. Diğer yandan şiirleri ve özellikle "döne döne" redifli gazeli ona büyük bir şöhret getirdi. Gerek bu şiirine gerek diğer gazellerine birçok nazire yazıldı. Tezkirelerde yer alan övgüler ve nazire mecmualarının gösterdiği üzere hem çağdaşları üzerinde hem de kendisinden sonraki şairler üzerinde büyük bir etki bırakmış ve üstat kabul edilmiştir. Şairin günümüze ulaşan tek eseri divanıdır.⁴⁹

Nefî (ö. 1044/1635): Asıl adı Ömer'dir. Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesindedir. Pasinler ve ardından Erzurum'da sürdürdüğü tahsil hayatı sırasında bir yandan da Farsça öğrenmiş ve genç yaşta şiirle ilgilenmeye başlamıştır. Bu sıralarda defterdarlık göreviyle Erzurum'da bulunan şair Gelibolulu Âlî'nin Nefî üzerinde etkili olduğu ve şaire mahlasını verdiği bilinmektedir. I. Murad döneminde İstanbul'a giden şair padişaha tanıtılmış ve ardından çeşitli resmî görevlerde bulunmuştur. Ancak asıl olarak şöhretinin zirvesine çıktığı dönem padişah IV. Murad'ın hükümdarlığı sırasındadır. Bu dönemde

---

⁴⁷ Mustafa Uzun, "Ganîzade Mehmed Nâdirî", *DİA*, XIII, 355-356.

⁴⁸ Şener, "Tuhfe-i Nâilî", s.151-153.

⁴⁹ Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey", *DİA*, XXXII, 477-478.

şairleriyle hem padişah hem de devlet erkanının takdirini kazanan şair, büyük bir itibar gördü. Ancak sert kişiliği ve hicve düşkünlüğü yüzünden bu ilişkilerini koruyamadı ve hedef hâline geldi. Neticede hicivleri yüzünden ölüme mahkûm edildi. Sanat hayatı boyunca özellikle hiciv ve kasideleriyle ünlenen şair, mübalağayla ve övgüyle beslenen kendine özgü üslubuyla divan şiirinin büyük temsilcileri arasındadır. Mücadeleci kişiliği ve kendine güveni şairin en önemli özelliklerinden olup asırlarca divan şairleri tarafından örnek kabul edilen İranlı şairlere karşı üstünlük iddiası hem şairin psikolojisi hem de divan şiirinin gelişimi bakımından ayrıca dikkate değerdir. Türkçe ve Farsça iki divanı bulunan Nefî'nin, hicivlerinin yer aldığı *Sihâm-ı Kazâ* adlı eseri de oldukça ünlüdür.⁵⁰

Nevî (ö.1007/1599): Asıl adı Yahya'dır. Malkara'da doğmuştur. İlk tahsilini muallim olan babasından alan şair, daha sonra İstanbul'a gelerek burada medrese tahsili görmüş ve çeşitli medreselerde müderrislik görevinde bulunmuştur. III.Murad'ın yakın ilgi gösterdiği Nevî'ye padişahın şehzadelerine hocalık görevi verilmiş ve bu görevini şehzadelerin öldürülmesine kadar sürdürmüştür. Divan şiirinin önde gelen şairlerinden olan Nevî'nin divanı yanında manzum mensur birçok eseri bulunmaktadır.⁵¹

Nisârî (ö.1656): Bugünkü İran sınırları içerisinde yer alan Alişar'da doğmuştur. Bursa'ya hicret eden şair, "Acem Yakub Çelebi" olarak anılmaktadır. Kaynaklarda yaşamı hakkında çok fazla bilgi bulunmayan şairin Bursa'da yaşadığı ve burada vefat ettiği anlaşılmaktadır. Eserleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.⁵²

Nogayzade Arslan Giray: Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılamamıştır. Şairin Kırım'da hüküm süren bir hanedanın adı olan ve Kırım hanlarının unvan olarak kullandığı "Giray" ismini taşıyor olması, mecmuanın muhtemel mürettibinin biyografisinde yer alan Kırım hanının nedimi olduğu bilgisiyle birlikte düşünüldüğünde dikkat çekicidir.

---

⁵⁰ Metin Akkuş, "Nefî", *DİA*, XXXII, 523-525.

⁵¹ Nejat Sefercioğlu, "Nevî", *DİA*, XXXIII, 52-54.

⁵² Nagihan Çağlayan, "Nisârî Divanı (Metin-İnceleme)" (Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s.4.

Pîrî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁵³ bu mahlası taşıyan 6 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Rızâyî (ö.1039/1629): Asıl adı Mehmed Ali'dir. Ünlü şair Şeyhülislam Yahyâ'nın yeğenidir. Osmanlı Devleti'nde önemli idarî ve ilmî görevlerde bulunmuş "Bayramzade" ailesine mensuptur. Babasının vefatından sonra Şeyhülislam Yahyâ Efendi'nin himayesinde yetişmiştir. Tıpkı aile üyeleri gibi kendisi de ilmîye mesleğinde yükselen şair, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. 38 yaşında Mısır kadılığı yaptığı sırada Kahire'de vefat etmiştir. Şairin yaşadığı dönemde hem ilmî seviyesi hem de şiirleri ile saygı gördüğü anlaşılmaktadır. Divanı yanında fetva ve tarih sahasında tercüme niteliğinde iki eseri daha bulunmaktadır.⁵⁴

Riyâzî (ö.1054/1644): Babası Birgili Mustafa Efendi'nin kadılık yaptığı Mekke'de doğdu. Hem anne hem baba tarafından köklü bir ulema ailesine mensup olan şair, kendisi de ilimle meşgul oldu. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulundu. Diğer yandan şiir sahasında da tanındı. Ancak ona asıl şöhretini getiren *Riyâzî*'ş-*şuarâ* isimli tezkiresi oldu. Bu eser divan şairleri hakkında biyografik bir kaynak olarak bugün de önemini korumaktadır.⁵⁵

Rûhî (ö.1014/1605-1606): Asıl adı Osman'dır. Bağdat'ta doğdu. Babası, Kanunî Sultan Süleyman'ın ordusunda Bağdat'a gidip oraya yerleşen bir sipahi idi. Şair de bir süre baba mesleğini sürdürdü. Ancak bir müddet sonra askerliği bırakarak seyahat maksadıyla İstanbul da dahil birçok şehri dolaştı. Ancak şiirlerinden anlaşıldığına göre buralarda umduğunu bulamadı. Şam'da vefat etti. Hayatının son döneminde yazdığı anlaşılan ve toplumun aksayan yönlerini gözler önüne serdiği terkiib-bendi oldukça ünlü olup bu şiire birçok nazireler yazılmıştır. Günümüze ulaşan tek eseri divanıdır.⁵⁶

---

⁵³ Hava Kocaaslan, "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1. Cilt S.1-233" (Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2009), s.207-209.

⁵⁴ Aslı Gürsoy, "Rızâyî, Mehmed Ali Çelebi, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1676> (erişim 12.03.2019)

⁵⁵ Namık Açığöz, "Riyâzî", *DİA*, XXXV, 144-145.

⁵⁶ Coşkun Ak, "Rûhî-i Bağdâdî", *DİA*, XXXV, 205-206.

Sabâyi: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁵⁷ bu mahlası taşıyan 3 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Sabrî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁵⁸ bu mahlası taşıyan 11 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Sâdıki: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁵⁹ bu mahlası taşıyan 5 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Safâyî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁶⁰ bu mahlası taşıyan 8 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Sâid: *Tuhfe-i Nâilî*'de şair hakkında şu bilgiler verilmektedir:⁶¹ Şeyhülislam ebu Said Mehmed Efendi bin Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi bin Şeyhülislam Hoca Sadedin Efendi bin Hasancan Efendi. 1003/1594 tarihinde İstanbul'da doğdu. Vefat tarihi bazı kaynaklara göre 1072/1661 bazılarına göre 1073/1662'dir. Kabri Eyüp'te atalarının türbesindedir.

Selâmî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁶² bu mahlası taşıyan 16 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Sûzî (ö.1085/1674): Asıl adı Osman olup Derviş Osman Sûzî olarak tanınmaktadır. Mardin'in tanınmış bir ailesine mensuptur. Kaynaklarda Mevlevî olduğu bilgisi bulunmaktadır. Nitekim Mevlevî şairlerin biyografilerinin yer aldığı Esrar Dede

---

⁵⁷ Özdemir, "Tuhfe-i Nâilî", s.233-234.

⁵⁸ Özdemir, "Tuhfe-i Nâilî", s.240-246.

⁵⁹ Özdemir, "Tuhfe-i Nâilî", s.218-220.

⁶⁰ Özdemir, "Tuhfe-i Nâilî", s.269-272.

⁶¹ Odabaşı, "Tuhfe-i Nâilî", s.361-362.

⁶² Odabaşı, "Tuhfe-i Nâilî", s.342-349.

tezkiresinde kendisinden övgüyle söz edilmektedir.⁶³

Şehrî (ö.1071/1660): 17. yüzyıl şairlerindedir. Kaynaklarda adının Ali, memleketinin Malatya olduğu bilgisi bulunmaktadır. Hangi tarihte olduğu meçhul olmakla birlikte şairin İstanbul'a geldiği, burada tahsil gördüğü ve ünlü şair Nefî'nin öğrencisi olduğu bilinmektedir. Yazısının güzelliği ve şiir ve inşadaki yeteneği sayesinde divân-ı sultânî katipliği görevinde bulunmuştur. Bilinen tek eseri divanıdır.⁶⁴

Ubeydî (ö.981/1573): 16. yüzyıl şairlerinden olan Ubeydî, Edirnelidir. Asıl adı Abdurrahman olup kaynaklarda Nebi Dede veya Nebi Halife isimli bir vaizin oğlu olduğu belirtilmektedir. Lofça ve Zağra'da kadılık yaptığı bilinen şair, hac için gittiği Mekke'de vefat etmiştir. Tezkirelerde âşıkane gazeller ve murabbalar yazdığı ve aynı zamanda muamma ve besteleriyle tanındığından bahsedilmektedir.⁶⁵

Ulvî (ö.993/1585): Derzizade Mehemed Çelebi olarak bilinmektedir. Kaynakların çoğunda İstanbullu olduğu ifade edilmektedir. Hamisi Turak Çelebi'nin idamı üzerine söylediği bir matla yüzünden dönemin padişahı Kanunî Sultan Süleyman'ın öfkesini üzerine çekerek gurbete gitmek zorunda kalmış ve ancak padişahın vefatından sonra İstanbul'a dönebilmiştir. Tezkirelerde genellikle şair hakkında övgü dolu ifadeler bulunmaktadır. Divanı ve *Manisa Şehrengizi*, şairin günümüze ulaşan eserleridir.⁶⁶

Usûlî (ö.945/1538-39): Günümüzde Yunanistan sınırları içinde bulunan Yenice-i Vardar'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. Tasavvufa ilgi duyan şair, İbrahim Gülşenî'ye bağlanmak için Mısır'a gitti. Şeyhinin vefatının ardından memleketine döndü ve hayatını Gülşenîliği Rumeli'de yaymakla geçirdi. Bazı kaynaklarda kendisini Hurufîlik, Alevî

---

⁶³ İbrahim Halil Tuğluk, "Sûzî, Derviş Osman", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1350> (erişim: 12.03.2019)

⁶⁴ Şener Demirel, *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) Divanı*, İstanbul: Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları, 2014, s.21.

⁶⁵ M. Şahabettin Ünlü, "Ubeydî Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni" (Doktora tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991), s.IV-VI.

⁶⁶ İsmail Çetin, "Derzizade Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)", (Yüksek Lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993), s.III-IV.

inancı ve şair Nesîmî'nin tarzıyla ilişkilendiren ifadeler yer almaktadır. Şiirlerinde konuşma diline yakın sade bir dil kullanan şair, hece vezniyle de şiirler yazmıştır. Divanı, manzum hadis tercümesi ve *Yenice Şehrengizi* bulunmaktadır.⁶⁷

Veysî (ö.1037/1628): Asıl adı Üveys olup Manisa Alaşehir doğumludur. Şair Makalî'nin yeğenidir. Kadılık, müfettişlik, divan katipliği gibi görevlerde bulunmuştur. Üsküp'te uzun yıllar kadılık yaptığı için Veysî-i Üskübî olarak da anılır. Edebî sahadaki şöhreti daha çok nesir alanındadır. Osmanlı nesrinin en önemli temsilcileri arasında sayılır. En ünlü eseri *Siyer-i Veysî* olup yarım kalan bu esere Nev'îzade Atâyî ve Nâbî birer zeyil yazmıştır. Her ne kadar nesirdeki başarısının bir nebze gölgesinde kalmış olsa da Veysî şiirle de meşgul olmuş ve özellikle gazelleri çok beğenilmiştir.⁶⁸

Yahyâ (ö.1053/1644): İstanbul'da doğdu. Babası Şeyhülislam Bayramzade Zekeriyya Efendi'dir. Osmanlı ülkesinin çeşitli bölgelerinde müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulunduktan sonra şeyhülislamlık makamına ulaştı. Ancak iki kez azledildi. Üçüncü kez şeyhülislamlık vazifesini icra ederken vefat etti. İlim adamı kimliğinin yanında şairliğiyle de genç yaşta şöhrete kavuşan Yahya Efendi, özellikle gazelleriyle tanınmaktadır. Şair, divan şiirinde gazel sahasında ismi anılan en önemli şairlerden biri olup şiirlerine birçok nazireler yazılmıştır. Büyük bir kısmı gazellerden oluşan divanında, kısa bir naat dışında dini muhtevalı şiirlere yer vermemiştir. Gerek bu durum gerek meyhane kültürüyle alakalı unsurları şiirlerinde kullanması, şeyhülislamlığı sebebiyle zaman zaman ağırlaşan tarizlere uğramasına neden olmuştur. Divanı dışındaki eserleri arasında, her ikisi de devrinde oldukça ilgi gören *Tahmîsü Kasîdeti'l-bürde* ve *Fetavâ-yı Yahya Efendi* isimli eserler de bulunmaktadır.⁶⁹

Yahyâ (ö.990/1582): Kaynaklarda Arnavut asıllı Dukakin ailesinden olmasına nispetle "Dukakinzade", geldiği bölgenin taşlık olması sebebiyle de "Taşlıcalı" olarak anılmaktadır. Doğum yeri kesin olarak bilinmemektedir. Kuzey Arnavutluk'tan devşirilip İstanbul'a getirilmiştir. Bir yandan askerlik mesleğinde yükselirken diğer yandan

---

⁶⁷ Bayram Ali Kaya, "Usûlî", *DİA*, XLII, 213-214.

⁶⁸ Bayram Ali Kaya, "Veysî", *DİA*, XLIII, 76-77.

⁶⁹ Bayram Ali Kaya, "Yahyâ Efendi, Zekeriyyâzâde", *DİA*, XLIII, 245-246.

şiiirleriyle de dikkat çekmiştir. Bununla birlikte dönemin padişahı Kanunî Sultan Süleyman nezdinde, Hayâlî Bey'le olan rekabetinin de etkisiyle istediği mevkiye erişememiştir. Rumeli'de İzvornik sancağına sürgün edilmesinin ardından Akıncılar Ocağı'na katılan şair, bu tarihten sonra İstanbul'a dönmemiştir. Kaynaklar şiiirlerinden övgüyle söz etmektedir. Şiiirleri arasında Şehzade Mustafa'nın ölümü üzerine yazdığı mersiye oldukça meşhurdur. Şairin edebî sahadaki en önemli özelliklerinden biri, Fars edebiyatındaki örneklere bağlı kalmayan, yerli renkler ve sade bir dille kaleme aldığı mesnevileridir. Taşlıcalı, bu mesnevileriyle Türk edebiyatında hamse sahibi olan şairler arasında yer alır.⁷⁰

Zahmî: Biyografik kaynaklar içerisinde bu mahlası taşıyan bir şair ihtiva eden yalnızca *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'dür. Ancak bu kaynakta ismi geçen iki şairin de hem 19. yüzyılda yaşamış olmaları hem de divan şiiiri bağlamında eser üretmemiş olmaları sebebiyle mecmuadaki şiiirin sahibi olmadıkları düşünülmektedir.

Zamânî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁷¹ bu mahlası taşıyan 2 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Zâtî (ö.953/1546): Balıkesir'de doğdu. Burada baba mesleği çizmecilikle uğraşırken şiiire ilgi duymaya başladı. Kulakları iyi duymadığı için şiiir konusunda gerekli bilgilere ancak asgari düzeyde sahipti. Geçimini sağlamak için remilciliği öğrendi. Kırk yaşlarında İstanbul'a yerleşti. Şiiirdeki yeteneği sayesinde dikkat çekti ve saray çevresindeki şiiir meclislerine devam etti. Bir yandan da Beyazıt Camii avlusundaki dükkanında remilcilik yaptı. Bu dükkân aynı zamanda şairlerin yetişmesine katkı sağlayan bir meclis hüviyetine sahipti. Zâtî çok velut bir şairdi. Tezkirelerde daha yüksek rakamlar verilmekle birlikte, divanının bilinen nüshalarının neşirlerinde 1825 gazeli, 90 kadar kasidesi bulunmaktadır. Çok şiiir yazması, remilci dükkanına gelen genç şairlerin şiiirlerinden etkilenip etkilenmediği ve tahsil görmediği hâlde şiiirdeki yeteneği, şair hakkında olumlu olumsuz

---

⁷⁰ Bayram Ali Kaya, "Taşlıcalı Yahyâ", *DİA*, XL, 156-157.

⁷¹ Odabaşı, "Tuhfe-i Nâilî", s.296-297.

birçok değerlendirmelere kapı aralamıştır. Ancak yaşamındaki bütün olumsuzluklara rağmen şiirdeki başarısı takdir edilmiş ve divan şiirinin önde gelen şairleri arasında anılmıştır.⁷²

Zekâyî: *Tuhfe-i Nâilî*'de⁷³ bu mahlası taşıyan 7 şair bulunmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki şiirin hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

Zuhûrî: Asıl adı Mehmed Salih'tir. Babası müderris Karabağî İshak Efendi'dir. Bu sebeple İshakzade olarak anılır. İstanbulludur. Müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulunmuştur. Aynı zamanda hattattır. Ölüm tarihi konusunda ihtilaf vardır. Şeyhî, Safayî ve Belig'e göre 1083/1672, Müstakîmzade'ye göre 1084/1673, Mehmed Süreyyâ'ya göre 1073/1662'de vefat etmiştir. Şiirde sebk-i Hindî üslubunun önemli temsilcilerini kendisine örnek almıştır. Tezkirelerde çeşitli ilim dallarında risaleleri bulunduğu bahsedilmekle birlikte günümüze ulaşan tek eseri divanıdır.⁷⁴

---

⁷² Vildan S. Coşkun, "Zâtî", *DİA*, XLIV, 150-151.

⁷³ Odabaşı, "Tuhfe-i Nâilî", s.127-129.

⁷⁴ Asiye Kahraman, "İshakzade Zuhûrî Divanı: İnceleme-Metin (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002), s.9-24.

3. BÖLÜM

MECMUANIN METNİ VE METNİN DİL İÇİ ÇEVİRİSİ

3.1. Transkripsiyonlu Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol

1. Her şiire mecmuadaki sıralanışına göre bir numara verilmiştir. Şiir, beyit ve mısra numaraları Latin rakamlarıyla, bent numaraları Romen rakamlarıyla gösterilmiştir.
2. Divanla karşılaştırılan şiirlerin dipnotunda sırasıyla mecmuadaki şiir numarası, divandaki nazım şeklinin rumuzu ve divandaki şiir numarası verilmiştir. (Ör: 4/G.340 D. Divanda numarası bulunmayan şiirler için sayfa numarası kullanılmıştır.
3. Mısraları göstermek için beyit numarasının yanına ilk mısra için “a”, ikinci mısra için “b” harfi koyulmuştur. Aynı mısrada birden çok varyant varsa bu ibareler birbirlerinden virgül ile, farklı mısra veya beyitlerde yer alan varyantlar ise noktalı virgül ile ayrılmıştır. (Ör: 1b sükker:şekker, okurlar:iderler; 3a gel: var)
4. Divanla karşılaştırılan şiirlerin dipnotunda metne esas alınan varyant ilk sırada gösterilmiştir. (Örnek: 1b gül: güller D veya 2a ol: olur M)
5. Divanla karşılaştırılan şiirlerde mecmuada olmayan beyitlerin divandan kaç beyit eksik olduğu belirtilmiş ve eksik beyitlerin divandaki numaraları verilmiştir.
6. Yanlış başlıklı şiirler için metinde yalnızca doğru başlık köşeli parantez içinde verilmiş, açıklama Mestap tablosunda yapılmıştır. Başlığın orijinal hâli bu tablonun açıklama bölümünde tırnak işareti içinde verilmiştir.
7. “[ ]” işareti, metne yapılan her tür müdahalede ve sayfanın nerede başladığını göstermek amacıyla o sayfadaki ilk beytin yanında kullanılmıştır.
8. Metinde okunamayan kelimelerin olduğu bölüm “(…)” şeklinde gösterilmiştir.
9. Okunduğu hâlde hakkında tereddüt oluşan kelimelerin ardından “(?)” işareti konulmuştur. Aynı işaret metnin günümüz Türkçesiyle ifade edildiği bölümde anlaşılamayan beyitler için ve vezni bulunamayan şiirler için de kullanılmıştır.
10. Özel isimler büyük harfle yazılmış ve aldıkları ekler kesme işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

11. Sesli ile biten bir kelimenin ardından yine sesli ile başlayan bir kelime geldiğinde vezin gereği ünlü düşmesinin yaşandığı bölümlerde metindeki imlaya uyulmuştur. Söz konusu kelimeler genellikle metinde bitişik yazılmıştır. Örnek: nola, neyler, nitsün vb. Ayrı yazıldığında ise bu durum kesme işaretiyle gösterilmiştir. Örnek: k'olur, k'ola vb.
12. İmla konusunda metnin özgünlüğünü korumak amacıyla mümkün olduğunca mecmuaya sadık kalınmaya gayret gösterilmiştir. Bu doğrultuda olmak üzere hemze ihtiva eden kelimeler konusunda metindeki imlaya uyulmuştur. Yani metinde hemze gösterilmiyorsa bu ses “y” olarak yazılmış (Örnek: māyil, sāyil, dāyimā vb.), gösteriliyorsa hemze işareti koyulmuştur.
13. “İle” sözcüğü ise metindeki imlasına göre değil vezne göre bitişik veya ayrı okunmuştur.
14. Metinde zarf fiil eki “-Ip”ın yer aldığı bölümlerde ekin ünsüz sesi “b” harfi ile gösterilmiş olmakla beraber “p” şeklinde okunmuştur.
15. Farsça ve Arapça terkipler, ekler ve kelimelerin yazımı konusunda İsmail Ünver’in “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”⁷⁵ adlı makalesindeki öneriler esas alınmıştır. Bu makaleden yola çıkarak bahsi geçen kelime ve eklerin yazımı konusunda şu ilkeler benimsenmiştir:

- Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelen edat ve ön ekler kısa çizgi ile ayrılarak yazıldı: bī-vefā, nā-mihribān vb.
- Kelime sonuna gelen ekler ve edatlar ise birleşik yazıldı: perīveş, mestāne, gülzār vb.
- Birleşik kelimeler arasında kısa çizgi konuldu: perī-ruhsār, lāle-ruh vb.
- Aynı iki sözcük arasında giren edatlar, bu sözcüklere kısa çizgi ile birleştirildi: dem-ā-dem, gūn-ā-gūn vb.
- Arapça terkipler bu dilin kurallarına uygun olarak yazıldı: zū'l-celāl vb.
- Çün, hoş, hod gibi Farsça kelimelerin vokalleri uzun gösterilmedi.

---

⁷⁵ İsmail Ünver, “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies: International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 3/6 (Fall 2008): 1-46.

- Son olarak bu makaledeki önerinin aksine, uzun ünlü taşıyan ve aruzda med yapılması beklenen kelimelerde ortaya çıkan ses türemesi gösterilmiştir: āsumān, āfitāb vb.

3.2. Mecmuanın metni ve metnin dil içi çevirisi

1. Na‘t-ı Şerīf-i Rızāyī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [1b] 1. Bi-ḥamdi‘llāh vezān oldı nesīm-i feyz-i Rabbānī
Açıldı ḡoncalar zeyn itdi ḡül ṣaḥn-ı ḡülistānı
2. Yine bir ṭās-ı pür-āteş çıkardı ḡırḡadan ḡonca
Olupdur ṭāsbāz-ı meclis-i nevrüz-ı sultānī
3. Donanma naḡş olunmuş ḡann iderler mā‘ī evrāḡa
ḡörenler cā-be-cā āb üzre ‘aks-i verd-i ḡandānı
4. Çıkardı āstīnden micmerin çün ḡonca-i lāle
Duḡānı sūnbūlistān itdi ser-tā-pāy-ı bostānı
5. Esüp bād-ı bahārī her ṭaraf pür-berg-i ‘iṣ oldı
Perīṣān eyledi bād-ı ṣabā ḡül-berg-i ḡandānı
6. Fiḡānın kesmedi bostān ḡonca ārzūsıyla
Nesīm itdükçe ṭıfl-ı bülbüle gehvāre-cünbānī
- [2a] 7. Bu hengām-ı ṣafāda bir ḡadeḡ mey devlet-i Cem‘dür
Bu faşl iḡre ele sāḡar alanlar aldı meydānı
8. ḡül-i aluñ yanında nev-şüküfte ḡoncayı seyr it
Zarīfāne dü-reng olmuş meḡer kūy-ı ḡirībānı
9. Hezār āh-ı şerer-efşān idermiş ṣaḥn-ı ḡülşende
ḡörince āb-ḡine rīḡdān ḡann eyledüm anı
10. Çıkardı erba‘īn tekyegāh-ı ḡülsitān iḡre
Dil-i lāle nola nūr-ı siyehle olsa nūrānī

1/K.VID.

Divana göre 11 beyit eksiktir: 13, 15, 18, 25, 31, 32, 33, 34, 35, 54, 56.

7b sāḡar: şıḡmaz D; 8a ḡül: gel D; 10a erba‘īn: erba‘īni D, 10b nūr-ı: -M; 11b ṭaḡındı: ṭoḡındı D; 15a ulu‘l-‘azm-i nebī ümmet-sezā-yı: ulu‘l-‘azm-i nebī-i ümmet-sezā-yı D, 15b feyz: faşş D; 16a imām-ı: emān-ı D; 19b ṣeh-i *levlāk*-i nāzūk: ṣeh-i *levlāk* tārik-i D; 22a sezā-yı: resül-i D; 24a ṣafā: ziyā D, oldı: itdi D; 28a pey-rev-i Ka‘b-i: pūr ü ka‘ab D; 29b ḡāk-i: ḡāki-i D, iḡsānı: dermānı D; 34b Yezdānī: ‘unvānı D; 36b raḡşānı: iḡsānı D; 37a ki: -D; 37b pinhānı: ḡur‘āmı D; 41a bismilgeh: besmeleñe D; 50b ibn i: bin D.

1. Rızâyî'nin Mübarek Na'ti

1. Allah'a şükürler olsun! İlahî bereketin rüzgârı esti. Goncalar açılıp gül, gül bahçesini süsledi.
2. Yine hırkadan ateş dolu bir tas çıkaran gonca, sultanın nevruz meclisinin hokkabazı oldu.
3. Yeni açılmış gülün yer yer su üzerine aksini görenler, mavi yapraklara donanma şenliği işlenmiş sanırlar.
4. Lale goncası, elbisesinin kolundan buhurdanı çıkarınca dumanı çiçek bahçesini baştan aşağı sümbül bahçesi hâline getirdi.
5. Bahar rüzgârı esince her taraf zevküsefa yaprağı oldu. Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı, yeni açılmış gül yaprağını darmadağın etti.
6. Rüzgâr bülbül yavrusuna beşik salladıkça çiçek bahçesi, gonca arzusuyla haykırışını kesmedi.
7. Bu safa mevsiminde bir kadeh şarap Cem'in saltanatı gibidir ki bu zamanda ele içki kadehi alanlar meydanı aldı (yayıldı).
8. Kırmızı gülün yanında yeni açılmış goncayı seyret, meğer ki zarif bir şekilde yakası iki renk olmuş.
9. Bülbül, gül bahçesinde kıvılcımlar saçan ah edermiş. Onu görünce sırçadan bir rîgdân sandım.
10. Gülistan tekkesinin içinde erbain çıkardı. Lalenin gönlü siyah ışıkla aydınlık olsa şaşılır mı?

11. Dil-i bülbül mişāl-i gönca-i gül çāk çāk oldu
Taķındı gūşına gül-goncadan bir la'l-i peykānī
12. 'Adālet emr ider tūmār-ı gönca cānib-i gülden
Hevālar mu'tedil cū itmesün ol deñlü tuğyānı
13. Oķur gül-bāng ile gülzārı pür-şit ü şadā eyler
Daķı bir tıfl iken bülbül tamām itdi Gülistān'ı
14. Elinde bülbülüñ mecmū'a-i gül nağmeler eyler
Meger taķrīr ider na't-ı ḥabīb-i pāk-i Yezdān'ı
15. Ulu'l-'azm-i nebī ümmet-sezā-yı devlet-i ķurbet
Gül-i feyz-i nübüvvet vāzı'u'l-aşl-ı müselmānī
16. İmām-ı a'zam u revnaķ-fezā-yı ādem ü 'ālem
Mükerrem maḥrem-i ḥalvet-serā-yı 'Arş-ı Raḥmānī
- [2b] 17. Emīn-i sırr-ı tenzīl ü emān-ı ḥazret-i Cibrīl
Resūl-i bī-'adīl ü vāķıf-ı esrār-ı Qur'ānī
18. Şeref-baḥş-ı şeb-i isrā mu'allā-cāh-ı ⁷⁶أَوْ أَدْنَى
Ḥabīb-i pāk-i Mevlā mażhar-ı mi'rāc-ı cismānī
19. Resūl-i Ḥaķķ-tebārek lāyık-ı ⁷⁷إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ
Şeh-i *levlāk*-i nāzūk mażhar-ı elṭāf-ı pinhānī
20. İmām-ı enbiyā tenhā-nişīn-i şadr-ı maḥbūbī
Hümām-ı aşfiyā vālā-mekān-ı ķurb-ı Rabbānī
21. Vücūd-ı pākini ārāyiş-i çarḥ-ı berīn itmiş
Ezel pīrāye-i Tūr eyleyen Mūsā-yı 'İmrān'ı
22. Sezā-yı vaḥy-i pey-der-pey 'iyān-sāz-ı ⁷⁸وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ
Ki destinde ider şad seng-i rīze zıkr-i Sübhān'ı
23. Atı oynadı idi tā ezelden 'ālem-i bālā
Meh-i nev şanma düşdi ķaldı na'l-i süm-i yekrānī

⁷⁶ Necm 53/9

⁷⁷ Fetih 48/1

⁷⁸ İsrā 17/44

11. Bülbülün gönlü, gonca gl misali parça parça oldu. Kulağına gonca glden bir kırmızı temren taktı.
12. Gonca tomarı, glden adalet bekler. Havalar mutedil oldu, yleyse akarsu da taşkınlık etmesin.
13. İlahi okuyarak gl bahçesini ses ve sedasıyla dolduran bülbül, daha bir ocukken Gülistan'ı tamamlamıştır.
14. Bülbül, elinde gl mecmuası nağmeler eyler, meğer ki Allah'ın mübarek sevgilisi Hz. Muhammed'in naatini yazmaktadır.
15. Ulu'l-azm, ümmete layık, Allah'a yakın olan peygamber... Peygamberlik bereketinin gülü... Müslümanlığın aslını ortaya koyan...
16. En büyük nder... İnsanlık âleminin parlaklığını artıran... Hrmete layık... Tenha ve gizli Allah katının yakını....
17. Hazreti Cebrail'in indirdiği vahiy sırrının emini... Kuran'ın sırlarına hakkıyla vakıf olan benzersiz peygamber...
18. İsrâ gecesini şereflendiren...Yüce makamı *ev ednâ* olan... Allah'ın mübarek sevgilisi... Vcuduyla miraca erişmiş bulunan...
19. Yüce Allah'ın resulü... *İnnâ fetahnâ lek* ayetine layık olan... Nazik *Levlâk*⁷⁹ sırrının hükümdarı... Gizli ltuflara erişmiş olan...
20. Peygamberlerin nderi... Sevgilinin meclisinin en muteber yerinde yalnız oturan... Himmeti çok olan, her türlü kötülükten arınmış bulunan ermiş... Allaha yakınlıkta en yüksek mekânda olan...
21. Tr dağında tecelli ederek İmran oğlu Musa'yı hayran bırakan yüce Allah, onun mübarek vücudunu en yüksek feleğe ss yapmış.
22. Birbiri ardınca gelen vahye layık olan... *Ve in min şey'* ayetini aşıkâr eden ki elinde paramparça olmuş pek çok taş Allah'ın zikrini eder.
23. Ta ezelden beri yüce âlem atının oyuncağıydı. (Gktekinin) yeni ay olduğunu sanma, onun soylu atının toynağından düşüp kalmış olan naldır.

---

⁷⁹ Levlâke le-mâ halakt'l-eflâke: "(ey Muhammed) Sen olmasaydın ben bu kâinatı yaratmazdım." Halk arasında meşhur hadislerden biri olan bu hadisin uydurma olduğu konusunda âlimler arasında görüş birliği vardır. (Ali bin Sultan Muhammed el-Karî el-Herevî. *Uydurma Olduğunda İttifak Edilen Hadisler (el-Masn fî Marifeti'l-Hadisi'l-Mevz)*. Tahkik: Abdülfettah Ebu Gudde. ev. Halil İbrahim Kutlay. İstanbul: İnkilab Yayınları, 2006, s.212-213.)

24. O hürşid-i şafâ-bağş-ı nübüvvet feyz-i nūr oldı
Hilâlāsâ tehî gördükde ‘ayn-ı İbn i Nu‘mân’ı
25. Olup bir ebr-i hâ’ il farkı üzre tâb-ı hürşide
Gözinden şakınurdu çarh ol mağbûb-ı Yezdân’ı
26. Vücûd-ı bî-mişâli Ka‘be-i ‘izz ü kerâmetdür
Yanında güyiyâ mîzâbıdur dest-i yem-efşânı
- [3a] 27. Bahâriyye diyüp itdüm ümîd-i câme-i luţfuñ
Bahâr-ı feyzüñ ilbâs eylesün bu şâh-ı ‘üryânı
28. Rızâyî midhatûñde pey-rev-i Ka‘b-i mübârekdür
Vişâl-i menzil-i mağşûda olsa nola erzânî
29. Ezelden çün habîbüñ küyına dârü ‘ş-şifâ dirler
‘Aceb mi hâk-i pâyinden umarsak biz de ihsânı
30. Ola hem-vâre vâşıl rûh-ı pâk-i şâh-ı *levlâk*’e
Dürûd-ı bî-had ü teslîm-i nâ-ma‘dûd-ı sübhânî
- [4a] 31. Lisân-ı bergini güyâ idüp rû-mâl-i pâ itdi⁸⁰
Zebân virdi ayaklandurdu çün nahl-i hîrâmânî
32. Sevâd-ı hâmeden desti tenezzüh itse lâyıkdur
Kelefdâr ola mı hîç pençe-i mihr-i dirahşânî
33. O hürşid-i risâlet toğdı çünkim burc-ı ‘izzetden
Çekildi Sâve’-nüñ mağvoldı hep âb-ı firâvânı
34. Şefî‘-i rûz-ı mağşer şâri‘-i şer‘-i muţahhardur
Aña mağşûşdur hağğâ habîbu’llâh-ı Yezdânî
35. Zemistân-ı gamı rûy-ı cemâli gülsitân eyler
Şerâr-ı kahrı tâbistân ider ammâ zemistânı
36. İrüp evc-i kemâle haylî işbât-ı vücûd eyler
Ziyâ-bağş olsa kemter zerreye hürşid-i rağşânı

---

⁸⁰ Bu beyitten itibaren şiirin devamı 4. varaktadır.

24. O, İbn i Numan'ın⁸¹ gözünü hilal gibi boş gördüğünde, peygamberliğin safa veren güneşi, âlemi aydınlatan manevi ışığın bereketi oldu.
25. Felek, o Allah'ın sevgilisini güneşin sıcaklığından korumak için başının üzerinde bir bulut perdesi olur, onu gözünden sakınırdı.
26. Onun eşsiz vücudu bir şeref ve keramet Kabe'sidir. Deniz misali bereket saçan eli yanında, deniz sanki bir su yolu gibidir.
27. Bahariye söyleyerek lütfunun elbisesini ümit ettim ki bu çıplak dalı feyzinin baharı giydirsin.
28. Rızâyî seni övmeye mübarek Ka'b'in izinden gitmektedir. Arzu edilen yere ulaşsa, layık olsa şaşılır mı?
29. Çünkü ezelden beri sevgilinin semtine darüşşifa derler. Onun ayağının toprağından biz de bahşiş umarsak şaşılır mı?
30. Sınırı ve sonu olmayan Allah'a teslim olanın duası, *levlâk*'in şahının mübarek ruhuna daima ulaşsın.
31. Salınarak yürüyen fidan gibi güzel sevgili, dil verip ayaklandırınca yaprağı benzeyen dilini söyleyip ayağına yüz sürdü.
32. Eli kalem mürekkebinden uzak olsa uygundur. Çünkü hiç parlak güneşin elinin içi lekeli olur mu?
33. O peygamberlik güneşi şeref burcundan doğduğunda, Sâve'nin⁸² bol suyu tamamen çekilip yok oldu.
34. Mahşer günü şefa'at eden, mübarek İslam şeriatını meydana koyandır. Gerçekten Allah'ın sevgilisi olmak sadece ona mahsustur.
35. Onun güzel yüzü, keder kışını gül bahçesine döndürür. Kahrının kıvılcımı ise kış mevsimini yaza çevirir.
36. Onun parlak güneşi değersiz bir zerreye ışık verse, zerre mükemmelliğın zirvesine erişip var olduğunu kanıtlar.

---

⁸¹ Katade b. Numan: Bedir Savaşı sırasında isabet eden bir ok yüzünden dışarı çıkan gözünün, Hz. Muhammed'in tekrar yerine yerleştirip dua etmesinin ardından iyileşmesi mucizesiyle tanınan sahabe. (Bkz: İbn Hacer el-Askalânî, *Sahabe-i Kiram Ansiklopedisi (el-İsâbe fî temyîzi 's-sahâbe)*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2009, c.4, s. 52.)

⁸² İnan'da bir göl. Hz. Muhammed'in doğumuyla gerçekleşen mucizelerden biri olarak bu gölün suyunun kurduğu rivayet edilmektedir. (Bkz. Ahmed Cevdet, *Kıyas-ı Enbiya I*, Haz. Mahir İz, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985, s.60.)

37. Mükemmel nüsha-i ilhām-ı Rabbānī ki feyzinden
Açıldı ümmete keşf eyledi şad sırr-ı pinhānı
38. Bu vakti hayf idrāk itmeyüp hep sīmyā gördi
Hemān bir gösterişde kaldı dehrüñ feylesüfānı
39. Münāsibdür eger la'īn-ķabā-yı kılķ-i sürķ-ālūd
Yine hengāme-i medħinde eylerse ğazel-ķ'ānī
40. Füzün olmaķda laħza laħza tāb-ı rüy-ı raħşānı
Meger āteş-fürüz-ı rüyıdur dāmān-ı müjĝānı
- [4b] 41. Görünse mīş-i cān ķurbān olur bismilgeh-i ğamda
Hilāl-i 'īd-i ađħādur meger kim ķīn-i pīşānī
42. Hemān ğüftāra geldi tūtī-i dem-beste-i cānum
Şeker-rīz-i tebessüm olıcaķ la'l-i dür-efşānı
43. Aña beñzer benefşe bulmaduķ ğül-ĝeşt-i bāĝ itdük
Muħaşşal ğörmedük rüy-ı zemīnde ħāl-i cānānı
44. Dili şad pāre itse lāleveş şemşīr-i ħūn-rīzi
Muķarrerdür yine her pāresinde dāĝ-ı hicrānı
45. Benem mümtāz-ı ğül meddāħ-ı sultān-ı rüsul şimdi
Benem ħaķķā bu kim meydān-ı nazmuñ şimdi Ĥassān'ı
46. Fezā-yı midħatinde maĝribī-i kılķ-i burnus-püş
Füsün-ı şī'r ile keşf eyledi şad genc-i pinhānı
47. Hemān bir lüle-i ser-ķeşmedür tūmār-ı eş'ārum
Olur neşr eylesek selsāl-i bāĝ-ı Ĥuld-i Rıdvanī
48. Cenāb-ı Ĥaķ vücūd-ı pākūñi öĝmiş yaratmışdur
Meger ben i'tirāf-ı 'acız ile olam şenā-ķ'ānī
49. Murādum 'arz-ı berg-i sebz dervīşānedür yoħsa
Ne ħaddümdür benüm dem-sāzī-i tavşīf-i şāyānī
50. Cenāb-ı pākūñi medħ eyledükde bir ķaşıdeyle
Çü senden oldı Ķa'b ibn i Züheyr'e bürde iħsānı

37. İlahî ilhamın mükemmel nüshası ki onun feyziyle keşfettiği pek çok gizli sır ümmete açıldı.
38. Eyvah! Zamanın filozofları bu devri anlayamayıp hep simya olarak gördü ve sadece görünende kaldı.
39. Eğer yakuttan yapılmış kırmızı kalem, senin övgünde gazel söylerse münasıptır.
40. Meğer kirpiğinin dibi yüzünün ateşini artırdığı için, parlak yüzünün ışığı her an çoğalmaktadır.
41. Alnındaki kıvrım kurban bayramında görünen hilal gibidir ki o görünse gam mezbahasında can koyunu kurban olur.
42. İnci serpen dudağı tebessüm şekeri saçınca canımın sesi soluğu kesilmiş papağanı hemen söze başladı.
43. Bağ seyrine çıktık, ona benzer bir menekşe bulamadık. Sözün kısası yer yüzünde cananın beni gibisini görmedik.
44. Kan döken kılıcı gönlü lale gibi yüz parçaya bölse yine her paresinde ayrılık acısı olacağı kesindir.
45. Gülün seçkin olanı, peygamberlerin sultanını öven şimdi benim. Doğrusu bu ki nazım meydanının Hassan'ı⁸³ şimdi benim.
46. Senin övgünün uçsuz bucaksız âleminde, Batı'nın bornus⁸⁴ örtenlerinin kalemi şiirin büyüü ile yüz gizli hazineyi keşfetti.
47. Şiirlerimin tomarı çeşme başındaki bir lüle gibidir ki eğer dağıtırsak ebedî cennet bahçesinin hoş suyu olur.
48. Ben güçsüzlüğümü itiraf ederek senin övgünü söylesem de zaten Allah senin mübarek vücudunu övüp yaratmıştır.
49. Maksadım dervişlere yaraşır bir şekilde hediye sunmaktır, yoksa layık olduğun vasıfların sırdaşı olmak benim ne haddimedir?
50. Mübarek zatını bir kasideyle övdük, çünkü Ka'b ibn i Züheyr'e⁸⁵ senden hırka bahşişi oldu.

---

⁸³ Hz. peygamberin şairi olarak tanınan sahabe. (Hüseyin Elmalı, "Hassân b. Sâbit", *DİA*, XVI, 399.)

⁸⁴ Hristiyanlar tarafından takılan bir tür başlık.

⁸⁵ *Kasîdetü 'l-bürde*'siyle tanınan muhadram şair. (Ahmet Savran, "Kâ'b b. Züheyr", *DİA*, XXIV, 7.)

2. [Nefî]

Mef'ülü Fä'ilätü Mefâ'ilü Fä'ilün

1. Germ olmasun iñende felek āfītāb ile
Ġālibdür aña mihr-i ruḥuñ āb u tāb ile

3. Hüdāyī

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Dirîġ o tāze nihālüm hevā nedür bilmez
Belā-yı 'ışķ nedür mübtelā nedür bilmez
2. O ġonca ġuşına almaz hezāruñ eġānın
Maķām-ı nā[z]da şīt u şadā nedür bilmez
3. Ġarīķ-i baḥr-i firāķ oldı bir bölük zu'afā
O bī-mürüvvet ise āşinā nedür bilmez
4. Derün-i sīneye zaḥm urmaġı bilür ancak
Ṭabīb-i tāze-hevesdür devā nedür bilmez
5. Hüdāyī dergeh-i 'ālīñe ilticā eyler
Ķapuñdan özge senüñ mültecā nedür bilmez

4. Ġazel-i Yahyā

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün

- [3b]
1. Çeşm-i pür-ḥüna ḥayāl-i la'li hem-demdür hele
Ġayra ḥācet yoķ ġoñül hem cām u hem Cem'dür hele
  2. Ādeme olur perī-rūlar ġörünmez bir belā
Cevr iderse ķāyilüz ol şūḥ ādemdür hele

2/G.106 D.

Divana ġöre 4 beyit eksiktir: 2, 3, 4, 5.

4/G.340 D.

1b cām u: cām D; 3a tā: çāk D; 5a la'lüñde senüñ: la'lüñ itmede D.

2. Nefî

1. Felek güneşle fazla ısınmasın. Çünkü senin parlak yüzünün cazibesi ona galiptir.

3. Hüdâyî

1. Eyvah! O fidan gibi yeni yetme sevgilim arzu nedir bilmez. Aşk belası nedir, aşka tutulmuş olan nedir bilmez.
2. O gonca, bülbülün feryadını duymaz. Naz makamındadır, ses seda nedir bilmez.
3. Bir grup zayıf kimse, ayrılık denizinde boğuldular. O mürüvvetsiz sevgili ise aşına nedir bilmez.
4. Sadece gönlümün derinliğine yara açmayı bilir. Yeni hevesli bir hekimdir, henüz deva nedir bilmez.
5. Hüdâyî, yüce eşiğine sığınır. Senin kapından başka sığınılacak yer nedir bilmez.

4. Yahyâ'nın Gazeli

1. Kan dolu gözlere sevgilinin dudağının hayali arkadaştır. Başkasına gerek yok, çünkü gönül hem -şarabı icat eden- Cem'dir hem de şaraptır.
2. Peri gibi güzel yüzlü güzeller, insana görünmez bir bela olur. O şuh ancak eziyet ederse insan olduğuna inanırız.

3. Vā'izā tā böyle zemm itmek olur mı bādeyi
Her ne deñlü zaħm olursa dilde merhemdür hele
4. Ĥor bakma gel ĥarābātuñ kadeħ-cerrārına
Ėam degül ceybi tehī olduysa bī-ğamdur hele
5. Gör kuşur eyler mi Yaħyā vaşf-ı la'lünde senüñ
Leblerüñ bir kerre ol leb-teşneye emdür hele

5. Riyāzī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ülü Fā'ilün

1. Bir neşve var gönülde şu içsem şarāb olur
Bir tāb var ki lücceye baķsam serāb olur
2. Ol tügmeler ki illere bī-minnet açılır
Baña gelince daħme-i Efrāsiyāb olur
3. Āhum raķīb-dīve yetişmez mi seyr idüñ
Dūd-ı nefesle her şereri bir şihāb olur
4. Her kim kaçar ta'alluķ-i zāl-i zamāneden
Yūsuf mişāl aña daħı feth-i bāb olur
5. Bir gün Riyāzī Yūsuf-ı güm-geştesin bulur
Ya'ķüb-ı dil murāda irer kām-yāb olur

6. Zātī

Mef'ülü Mefā'ülün Mef'ülü Mefā'ülün

- [5a] 1. Didüm ki benüm yā Rab dil-ber neme kīn eyler
Göñlüm didi 'aynuñda olan neme kīn eyler

5/G. 24^a-24^bD.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 4.

2 Ol tügmeler ki illere bī-minnet açılır Baña gelince daħme-i Efrāsiyāb olur: Bir çeşm-i cān ile bakaruz biz cemāle kim Aña niğāha perde-i dīde hicāb olur D; 3b dūd-ı : zūr-ı D; 4b aña daħı feth-i: olursa aña feth-i D; 5a güm-geştesin: güm-geşte M.

6/G.471 D.

1a yā Rab dil-ber: dil-ber yā Rab D; 2. ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 2a olmuşdur: itmişdür D; 3b sükker: şekker D; 4b didi ki gözün yaşı: dil-ber didi kim yaşuñ D; 5b eyler: neyler D.

3. Ey vaiz! İçkiyi böyle kötölemek hiç olur mu ? Çünkü içki gönülde her ne kadar yara olursa merhemdir.
4. Gel meyhanede kadeh tokuşturanları hor görme. Oradakilerin cebi boş olsa da dert değil, zira onlar dertsizdir.
5. (Ey sevgili) Yahya, senin dudağının niteliklerini saymakta kusur işler mi, gör! O hâlde, hele bir kere dudaklarını bu dudağı kurumuşa öptür.

5. Riyâzî

1. Gönülde bir neşe var ki su içsem şarap olur. Öyle bir hararet var ki engin denizlere baksam denizler serap olur (kurur).
2. O düğmeler başkalarına minnetsiz açılırken, bana gelince Efrâsiyâb'ın kalesi olur.
3. Ahım canavara benzeyen rakibe ulaşmaz mı, seyredin. Nefesimin dumanıyla (ahımın) her kıvılcımı ateş parçası olur.
4. Her kim ihtiyar zamana bağlanmaktan kaçarsa Yusuf gibi ona da kapı açılır.
5. Bir gün Riyâzî kaybolmuş Yusuf'u bulursa o zaman Yakup'a benzeyen gönül, muradına erip arzusuna kavuşur.

6. Zâtî

1. Dedim ki ya Rabbim o dilber benim neyime kin besler? Gönlüm dedi ki gözündeki yaşa kin besler.

2. Didüm ki gözüm yaşı çevrem çemen olmuşdur
Ol dil-ber-i gendüm-gün didi nem ekin eyler
3. Didüm ki zebānuñdan düşürme benüm şî'rüm
Didi o lebi sükker halvā nemeki neyler
4. Tennür-ı belā içre biryān ideyim sīnem
Didi ki gözüñ yaşı anı nemekīn eyler
5. Yārān didi ey Zātī yoq bezm-i maḥabbetde
Feryād u fiğānuñdan özge nemeki eyler

7. Maḳālī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Kime varup derūnum derdinüñ aḥvālını şorsam
Helāküm kaşdına o da şunar bir kāse-i pür-sem
2. Egerçi bir şikeste şışedür turmaz içinde āb
Ne mümkindür seni ey küze-i çeşmüm görem bīnem
3. Meşeldür bu ki dirler dem deme irmez bi-ḥamdi'llāh
Bugün yaşlar döker dün kan dökerdi merdüm-i dīdem
4. Eger şağam vişālūñle 'adem mülkine şāhum ben
'Adem iqlīmine fikr-i femüñle ger olam mübrem
5. Maḳālī başuñı top eyle meydān-ı maḥabbetde
Şorarlarsa eger çevgān-ı zülfinden diyem güyem

8. Riyāzī

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- [5b] 1. Derd-i cānı sīnede cānāne bilmez kim bilür
Birbiri ḥālin iki hem-ḥāne bilmez kim bilür

8/G.26^b D.

2a zevķin iden: zevķin bilen D; bādenüñ: bāde D.

2. Dedim ki gözümün yaşından etrafım yeşermiştir. O buğday renkli dilber dedi ki nem ekin meydana getirir.
3. Dedim ki şiirimi dilinden düşürme. O dudağı şeker olan dedi ki helva tuz istemez.
4. Bela ocağında gönlümü kebab edeyim. Dedi ki gözünün yaşı onu tuzlu eyley.
5. Dostlar dedi ki ey Zâtî, muhabbet meclisinde senin feryat figanından başka lezzetli eyleyecek yoktur.

7. Makâlî

1. Kime gidip gönlümün derdinin hâlini sorsam yok olmam amacıyla o da zehir dolu bir kâse sunar.
2. (Ey sevgili) Nasıl ki kırık bir şişede su durmazsa (kırık) testi gibi olan gözümün de seni görmesi mümkün değildir.
3. Atasözüdür bu ki “dem deme ermez” derler. Allaha şükürler olsun! Göz bebeğim dün kan dökerdi, bugün yaşlar döker.
4. Eğer sağ olursam sana kavuşmakla hiçlik âlemine şah olurum. Zaten ağzının düşüncesiyle kaçınılmaz olarak hiçlik ülkesine şahım.
5. Makâlî, muhabbet meydanında başını top eyle. Eğer sorarlarsa diyeyim ki onun saçının çevganından top hâline geldim.

8. Riyâzî

1. Gönlün derdini gönülden sevilen bilmez de kim kilir? Birbirinin hâlini aynı evde oturan iki arkadaş bilmez de kim bilir?

2. Zehr-i çeşm-i dil-rübā zevkin iden dildür yine
Bādenüñ keyfiyyetin mestāne bilmez kim bilür
3. Zülf-i miskīn-tār-ı dil-berde dil-i şad pārenüñ
Çekdügi derd ü belāyı şāne bilmez kim bilür
4. Nağd-i cān yandurmayınca şem 'a vāşıl olmadı
Bezmi-i 'ışk ādābını pervāne bilmez kim bilür
5. Ey Riyāzī hikmet-i 'ışkı ne bilsün Bū 'Alī
Yine ol fenni dil-i dīvāne bilmez kim bilür

9. Fāyizī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Tāb-ı ğamuñla aḥker-i sūzāna döndi ten
Ḥākister-i sefidür üstünde pīrehen
2. Dār-ı belāda kendüyi vezn eylemek gerek
Manşūr-ı ser-firāz ile tartışılmak isteyen
3. Şūfī ıo daḥı aña vazīfeñ degül senüñ
Sīm-i sirişki ḥarc iderüm ol civāne ben
4. Kısmet kimine 'ış imiş kimine belā
Derde taḥammül idelüm oldur bize düşen
5. Bir pāre rüzgāra ḥayanmak da şartdur
Nāzıklügi ıo Fāyiziyyā hemçü yāsemen

10. Nef'ī

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Nigeḥ maḥmūr u ğamze mest-i nāz u nāz mestāne
Nola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne

9/G.116 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 4, 5.

1b üstünde: üstümde D.

10/ G.115 D.

2b pervāne: pervāz D; 3a reşk: raş D; 4b ḥannāz: mümtāz D.

2. Gönül çelen sevgilinin gözünün zehrini zevk bilen yine gönüldür. İçkinin hâlini sarhoş bilmez de kim bilir?
3. Dilberin misk kokulu saçının telindeki paramparça olmuş gönlümün çektiği dert ve belayı, tarak bilmez de kim bilir?
4. Aşk meclisinin kurallarını, can nakdini yakmayınca muma ulaşamamış olan pervane bilmez de kim bilir?
5. Ey Riyâzî, Bû Ali (İbn i Sînâ) aşkın hikmetini ne bilsin! O ilmi, yine deli gönül bilmez de kim bilir?

9. Fâyizî

1. Senin kederinin hararetiyle ten yakıcı bir kora döndü. Öyle ki tenimin üzerindeki gömlek aslında beyaz küldür.
2. Başını yükselten Mansur ile tartılmak isteyen, önce kendini bela evinde tartmalıdır.
3. Sofi bırak onu! Senin esas görevin değil. Ben o civana gümüş gözyaşını harç ederim.
4. Kimine zevküsefa kimine bela kısmet imiş. Derde tahammül edelim ki bize düşen odur.
5. Ey Fayizî! Yasemin gibi nazikliği bırak! Zira bir parça rüzgara dayanmak da şarttır.

10. Nefî

1. Bakış mahmur, gamze naz sarhoşu, naz ise sarhoş hâldeyken, bu perişan gönül sarhoş gibi sırrı açık etse bundan ne çıkar?

2. Degül pervâne bir ser-mest-i bülbüldür ki meclisde
İder gül zannedüp şem' üstüne pervâne mestâne
3. Benem ol 'âşık-ı şūrīde kim Cibrīl reşk eyler
Nevā-yı nāleme ney olsa ger dem-sāz mestâne
4. Mü'eşşirdür maḥabbet ol kadar kim reşk ider bāde
Lebin öpdürse ger bir dil-ber-i ṭannāz mestâne
5. Meded tīg-ı zebānından şaḫınsun gamze-i sākī
Söze geldükçe Nef'ī-i suḫan-perdāz mestâne

11. Zaḫmī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [6b]
1. Gözi ser-mest-i nāz u gamze-i ḡammāz mestâne
Demidür 'arz-ı ḫālūñ ey dil it āḡāz mestâne
  2. Çemen şahnında gördüm cüst u cū eyler ḫırāmānı
Şarāb-ı 'işveden ol dil-ber-i ṭannāz mestâne
  3. Görince mest-i mey ol āfeti fırsat ḡanīmetdür
Diyüp ḫāl-i derūnuñ eyle keşf-i rāz mestâne
  4. Gelür ol şeh-süvārum tāb-ı meyden dest-ber-ḫançer
Ki gūyā 'âşık-ı bīmār eyler nāz mestâne
  5. Mey-ālūde kaçan kim görse ol nā-mihr[i] ḫavfından
Metā' -ı cānın [eyler] Zaḫmī pāy-endāz mestâne

12. Nādirī

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

1. Āteş-i aḫker-i rūyuñdur o la'lüñdeki ḫāl
Ki düşüp çeşme-i āb üzre kızarmış fi'l-ḫāl

12/G.82 D.

1a āteş-i aḫker-i: aḫker-i āteş-i D; 1b üzre: içre D; 4b beyān: beyāz D.

2. Mecliste sarhoşa yaraşır tarzda mum üstüne pervane olan, pervane değil onu gül zanneden sarhoş bir bülbüldür.
3. O tutkun âşık benim ki Cebrail bile kıskanır. Eğer ney iniltimin nağmesine dost olsa mest olup kendinden geçer.
4. Muhabbet o kadar etkilidir ki eğer alaycı bir dilber sarhoşça dudağımı öptürse içki bile kıskanır.
5. İmdat! Sarhoşça söz söyleyen Nefi'ye söz geldikçe, sakinin gamzesi onun kılıç gibi olan dilinden sakınsın.

11. Zahmî

1. Naz sarhoşu olan gözü ve söz taşıyan gamzesi sarhoştur. Ey Gönül! Hâlini anlatmanın vaktidir, sen de kendinden geçmeye başla.
2. Çimenlikte salına salına yürüyen sevgiliyi, bir şeyler ararken gördüm. O alaycı dilber, işve şarabından sarhoştur.
3. O afeti şaraptan sarhoş olmuş görünce ganimet fırsattır deyip gönlünün hâlini sarhoşça açıkla.
4. O şehsüvarım, şarabın hararetinden eli hançerde gelir ki sanki hasta aşık sarhoş gibi nazlanmaktadır.
5. Ne vakit o vefasız şarap bulaşmış görse Zahmî, korkusundan can sermayesini sarhoşça yoluna serer.

12. Nâdirî

1. O dudağındaki ben, yüzünün ateşinin korudur ki su çeşmesi üzerine düşüp hemen o anda kızarmıştır.

2. Kaşlaruñ zülf-i perîşānuñuñ altında gören
Şeb-i kadr içre sücüd itdi şanur iki hilāl
3. Al ile duḡter-i rez la'lin öpince yāruñ
Kızarup şerm ile gūyā ki açıldı gül-i al
4. Saṭr-ı ser-meşķ idi beñzer ki ol ebrū-yı siyāh
Lebi üstinde beyān itdi yazup ḡaṭṭı mişāl
5. Kālemüñ Nādiriyā şem'-i ziyā-güsterdür
Düdi ḡaṭ nūrı suḡan olsa fetīli nola nāl

13. Terkīb-Bend-i Fehīm

Fei'lātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

I

- [7a]
1. Ey nigāh-ı ġazabı mest-i mey-i naḡvet-i nāz
ġamzesi sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz
  2. Ey fūrūġ-ı ruḡ-ı ḡoy-kerdesi ḡūrşīd-ġüdāz
Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz
  3. Korkaram rāzumı fāş ide o çeşm-i ġammāz
Āşinā oldı dile ġamze-i peykāne-nevāz
  4. Şeb-i hecr ü ġam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz
İḡtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz
  5. Āh idersem ki bu sevdāñ ile ṭolmuş ġöñlüm
ḡaberüm yok ki senüñ 'āşıķuñ olmış ġöñlüm

13/Tkb. IV D.

Divana göre 2 bent eksiktir: III, IV.

I. 2b gül-berg-i: gül-bergi M; 5a ki bu: nola D; I. 5b ḡaberüm: ḡabertüñ D; II. 1. ve 2. beyitler takdim-tehirli D; II. 1b sevdāñ: sevdā D; II. 2a evvelki baķışda: evvel baķışumda D; II. 4a derd ü: derd-i D; II. 5a çü beni: beni çün D; II. 5b: olduñ: oldum D, yābāne: bīġāne D; III. 2a bu: pür D; III. 2b ġonca-i gül gibi: ol gül ü ġonca M; III. 5a söyle: noldı D; IV. 2a müşķinüñe: müşķiñe M; IV. 2b ve 3b takdim-tehirli D; V. 1b dil-i: ḡayl-i D; V. 2b şūḡ-ı: şāh-ı D; V. 4b ola: olur D; V. 5a gül iken ġitdüñ: gül- āġende idüp D, tüde-i: püte-i D; V. 5b olsa: ola D.

2. Kaşlarını dağınık saçlarının altında gören, kadir gecesi iki hilal secde etti sanır.
3. Hile ile şarap yârin dudağını öpünce sanki kırmızı gül utanıp kızararak açıldı.
4. O kara kaşları, bir hattatın yazdığı güzel yazı örneğinin satırı idi ki sanki dudağı üzerinde örnek bir yazı yazıp beyan etti.
5. Ey Nâdirî! Kalemin ışık saçan bir mumdur. Dumanı yazı, ışığı söz, fitili kamış olsa şaşılır mı?

13. Fehîm'in Terkib-Bendi

I

1. Ey öfkeli bakışı naz kibrinin şarabından sarhoş olan! Ey gamzesi niyaz ehlinin ecel kadehinin sakisi!
2. Ey terlemiş yanağının parlaklığı güneş eriten! Ey benzersiz dudağı sır bahçesinin gülünün yaprağı!
3. Temren kullanmakta usta gamze gönle aşına olduğundan, o söz taşıyan gözün sırrımı açık etmesinden korkarım.
4. Ayrılık gecesi, saçının kederi ve sevdaya tutulmuş gönül yüzünden uzun uzadıya ah edersem bu benim elimde değildir.
5. Ah ediyorsam bu senin sevdanla dolmuş gönlüm yüzündendir. Gönlümün sana âşık olduğundan haberim olmamıştır.

II

1. Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbân-ı cünün
Âhîrü'l-emr bu sevdâñ ile oldum mecnün
2. Hüsnuñ evvelki bağışda beni itdi meftün
Eyledi sāhîr-i çeşmüñ baña biñ mekr ü füsün
3. Gördüñ oldum elem-i 'ışkuñ ile zār u zebün
Şerbet-i luţf ile derd-i dilüm itdüñ efzün
4. Toldı tā derd ü maḥabbetle derün u bîrün
Başladıñ zehr-i sitemle cigerüm itmege ḥün
5. Rüy-ı dil gösterüp itdüñ çü beni dîvâne
Olduñ ey āhū-yı vaḥşî giderek yābâne

III

- [7b]
1. Mest-i şîrîn-suḥanam telḥî-i güftār nedür
Luţfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār nedür
  2. Bu tegāfûl nigeh-i nergis-i bîmār nedür
Ġonca-i gül gibi la'îlîn-i şeker-bār nedür
  3. Beni gördükçe şitâb ile o reftār nedür
Renciş-i bî-sebeb-i ğamze-i pergār nedür
  4. Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefākār nedür
Mübtelāña nedür ey şüh bu eţvār nedür
  5. Şimdi ḳurbānuñ olam söyle nedür söyle sebeb
Āşinā-yı ezeliye bu tecāhül bu ğazab⁸⁶

---

⁸⁶ Bu beyit, divandaki IV numaralı bendin 5. beytidir. Söz konusu bendin kalan kısmı mecmuaya alınmamıştır.

II

1. Saçın gönlümü deliliğin sallanan zinciri hâline getirdi ki en sonunda bu sevdanla mecnun oldum.
2. Güzelliğin ilk bakışta beni kendimden geçirdi. Büyücü gözün bana binlerce hile ve büyü yaptı.
3. Aşkının kederi ile zayıf ve dermansız olduğumu gördün ve iyi muamelenin şerbetiyle gönlümün derdini arttırdın.
4. İçim dertle dışım da sevgi ile dolduğundan beri, zulüm zehriyle ciğerimi kan etmeye başladın.
5. Ey vahşi ceylan! Gönül yüzü gösterip beni divane ettiğin gibi sen de giderek vahşileştin.

III

1. Ben tatlı sözün sarhoşuyum, sözün acılığı nedir? Önceden iyiliklerin ne idi, şimdi bu azar nedir?
2. Bu bilmezlikten gelen hasta nergis bakışı nedir? Gül goncası gibi şeker saçan lal rengi dudak nedir?
3. Beni gördükçe acele ile o gidiş nedir? Pergel gibi gamzenin sebepsiz incitmesi nedir?
4. Ey şuh! Gamzenin zulmü yeter, eziyet eden göz nedir? Sana tutkun olana bu tavırlar nedir?
5. Şimdi kurbanın olayım söyle, sana ezelden dost olana bu bilmezlikten gelme ve öfkenin sebebi nedir?

IV

1. Hod-perestm reviş-i dnne ¼urbn olayım
‘Åşık ynesin ynne ¼urbn olayım
2. Pçiş-i ¼urra-i mşknne ¼urbn olayım
O kemn-ebr-yı pr-¼nne ¼urbn olayım
3. ¼eşm-i ‘ayyr-ı suhan-¼nne ¼urbn olayım
Reşkten bister  blnne ¼urbn olayım
4. Nvek-i gmze-i pr-knne ¼urbn olayım
Zehr-¼and-i leb-i şrnne ¼urbn olayım
5. Snei kneden ey yne-ru¼ şf eyle
leyim mi ele mir’t alup inşf eyle

V

- [9a]
1. Hsnni grse eger Ysuf olur bende saa⁸⁷
Dil-i ‘uşşk nice olmasun efgende saa⁸⁸
  2. ‘Åşık olurdu eger grse id sen de saa
Ba ‘dezn bendeyem ey şh-ı cihn ben de saa
  3. Hnde it a¼lasa hlin dil-i nlende saa
Byledr ¼ısmet-i Hk¼ girye baa hnde saa
  4. Bir naşhatdur ider ‘şık-ı şermende saa
¼or¼aram yr ola a¼yr-ı firbende saa
  5. Girde-bln gl iken gitd idp tde-i hr
Derd-i gyretle helk olsa Fehm-i bmr

⁸⁷ Bu beyitten itibaren şiiirin devamı 9^a numaralı sayfadadır.

⁸⁸ Mısranın başında okunamayan bir kelime bulunmaktadır fakat veznin aksamasına yol a¼tı¼ı i¼in çıkarılmıştır.

IV

1. Ey kendine tapan sevgilim! Senin dininin yoluna kurban olayım. Sen âşığın aynası, senin ayinine kurban olayım.
2. Mis kokulu saçının büklümüne kurban olayım. O tamamen çatılmış keman kaşlarına kurban olayım.
3. O söz taşıyan hilekar gözüne kurban olayım. Kıskançlıktan yatak ve yastığına kurban olayım.
4. Kinle dolu yan bakışının okuna kurban olayım. Tatlı dudağının zehir saçan gülüşüne kurban olayım.
5. Ey ayna gibi parlak yanaklı! Gönlünü kinden arındır. İnsaf et, elime ayna alıp öleyim mi?

V

1. Yusuf eğer güzelliğini görseydi sana köle olurdu. Âşıkların gönlü sana nasıl tutkun olmasın?
2. Eğer sen de kendini görseydin sana âşık olurdun. Ey cihanın şuhu! Bundan sonra ben de sana köleyim.
3. İnleyen gönül sana hâlini anlatıp ağlasa da sen gül. Çünkü Allah'ın kısmeti böyledir; gözyaşı bana gülmek ise sanadır.
4. Utangaç âşık sana bir nasihat eder. Aldatıcı yabancıların sana yâr olmasından korkarım.
5. Yuvarlak yastık gül iken bir diken yığını edip gittin. Öyleyse hasta Fehîm gayret derdiyle helak olsun.

14. Ğazel-i Ğayālī Tahmīs-i Menba‘ī
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

- [8a] 1. Servi hayretde koyan kıadd-i nihālũndür senũñ
2. ‘Āşıkı zār u nizār iden Ğayālũndür senũñ
3. Güllere raĝbet viren hep Ğadd-i alũndur senũñ
4. Fer viren mĀha cemāl-i bĀ-kemālũndür senũñ
5. Mihre Ğançerler çeken iki hilālũndür senũñ

II

1. Eyledi hecr-i kemĀn-ebrũlarũñ kıaddũm dũ-tĀ
2. [Ok] atup yer yer hũcũm eyler baña tĩr-i ‘anĀ
3. Tenleri ũzre görinen ŧerĝasından mĀ‘adĀ
4. CĀnına ‘Āşıklarũñ ey lĀle-ruĝ dĀĝ-ı belĀ
5. O leb-i cĀn-baĝşuñũñ ũstũnde ĞĀlũndür senũñ

III

1. ĞĀnumĀnum yıķdı yaķdı kũl idũp ocaĝumı
2. Deş-i ĝamda ben de kıurdum lĀle-ĝũn otaĝumı
3. Yaķdı baĝrum Āteş-i ‘ışķı eritdi yaĝumı
4. KĀse-i ĞĀn-ı maĝabbet eyleyũp her dĀĝumı
5. Cismũmi zeyn eyleyen ‘ıd-i vişĀlũndür senũñ

IV

1. La‘lini ŧordum çeh-i Āb-ı zũlĀl itdũm didi
2. ‘Ārız-ı gül-rengũmi ‘uşşĀķa el itdũm didi
3. Cũmlesin fikr-i meyĀnumla ĞayĀl itdũm didi
4. Gerdeninde zũlfini ŧordum su‘Āl itdũm didi
5. Ey fũtĀde boynuma dũşmiş vebĀlũndür senũñ

14/Thm. (G.19 D).

III. 4 ĞĀn-ı: Ğũn-u D; III. 5 ‘ıd-i: ‘ayn-ı D; IV. 4 zũlfini: zũlfũnũ D, ŧordum: ĝördũm D.

14. Hayâlî'nin Gazeli Menbaî'nin Tahmisi

I

1. Serviyi hayrete düşüren senin fidan boyundur.
2. Âşığî zayıf ve çelimsiz bırakan senin hayalindir.
3. Güllerin beğenilip arzu edilmesine sebep, hep senin kırmızı yanağıdır.
4. Gökteki aya parlaklık veren senin yüzünün kusursuz güzelliğidir.
5. Güneşe hançer çeken senin iki hilal kaşındır.

II

1. Senin yay gibi kavisli kaşlarından ayrı olmak, boyumu iki büklüm eyledi.
2. Sıkıntı oku atıp yer yer bana hücum eder.
3. (Âşıkların) tenleri üzerinde görünen bıçak yarasından başka
4. Ey lale yanaklı sevgili! Âşıkların canına dert yarası
5. Senin o can veren dudağının üstündeki benindir.

III

1. Evimi barkımı yıktı, ocağımı kül edip yaktı.
2. Gam ovasında ben de lale renkli otağımı kurdum.
3. Aşkın ateşi bağrımı yaktı, yağımı eritti.
4. Bütün yaralarımı muhabbet sofrasının kâsesi eyleyip
5. Vücudumu süsleyen, sana kavuşmanın bayramıdır.

IV

1. Dudağımı sordum; tatlı su kuyusu hâline getirdim dedi.
2. Gül rengi yanağımı âşıklara işaret ettim, dedi.
3. Hepsini belim gibi ince düşünceyle hayal ettim, dedi.
4. Gerdanındaki saçını sordum, sual ettim. Dedi ki
5. Ey âşık! O senin boynuma düşmüş vebalindir.

- [8b] 1. Baña 'āşık olmanuñ yoǵdur me'ālī dir iseñ
 2. Olur iseñ kendü boynuña vebālũñ dir iseñ
 3. Menba'inũñ 'arz-ı hāle yoǵ mecālī dir iseñ
 4. Ğayrlarla yārdur şimdi Ğayālī dir iseñ
 5. Ğāşā lillāh pādişāhum ol Ğayālũñdür senũñ

15. [Nişārī]

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Nerīmān nerm olur ditrer gözüñden Ğahram[ā]ñiler
 Ğadengũñ tırine tākāt getürmez Ğahterāñiler (?)
 2. Ne bed-ĥüdur müjeñ İsfendiyār bīm-i ğazab vaǵtı
 Görünmez 'aynına Rüstem kaçar Zāl-i zemāñiler
 3. Bugün ey Yūsuf-ı Mışr-ı melāĥat mülk-i ĥüsn içre
 Sinān-ı ğamzeñũñ medĥin oǵurlar dāsitāñiler
 4. Muǵavves vesmeli ebrũlaruña beñzedüp cānā
 Yeşil tozlı kemān aşdı yine çarĥa kemāñiler
 5. Deĥānuñ zerrece idrāk idinmez ğonca dil-berler
 Belũñ kıl deñlü bilmezler civān-ı mūmiyāñiler
 6. Sipihr üzre görinen şanma ey meh her şeb encümdür
 Sirāc-ı 'ışĥuñı yer yer yaǵarlar āsumāñiler
 7. Nişārī dīdeden ĥün-ı cigerdür dökdüğüm her dem
 'Aceb mi giyse ol ĥünī libās-ı ergüvāñiler

15/G.49 D.

1b Ğadengũñ tırine tākāt getürmez Ğahterāñiler: Müjeñ şemşirine karşı kılıç çekmez Keyāñiler D; 2a müjeñ İsfendiyār bīm-i ğazab vaǵtı: göziñ İsfendiyārı kim ğazab vaǵtı D; 4 Muǵavves vesmeli ebrũlaruña beñzedüp cānā Yeşil tozlı kemān aşdı yine çarĥa kemāñiler: Ğubār-ı pāy-ı dildāra niçün teşbīh ider kendin Yüzünüñ ĥarasın görmez mi kuĥl-ı İsfahāñiler D; Yūsuf-ı Mışr-ı melāĥat mülk-i ĥüsn içre: Yūsuf-ı mülk-i melāĥat Mışr-ı ĥüsn içre D; 3b oǵurlar: iderler D; 5b mūmiyāñiler: Germiyāñiler D.

V

1. Bana âşık olmanın anlamı yoktur dersen
2. Âşık olursan vebalin kendi boynuna dersen
3. Menbaî'nin hâlini arz etmeye mecali yok dersen
4. Hayalî şimdi başkalarıyla yârdır dersen
5. Allah göstermesin padişahım! O senin hayalindir.

15. Nisârî

1. Neriman yumuşar, Kahramanîler dahi senin gözünden korkar. Senin okuna, Kahteranîler (?) bile güç yettiremez.
2. Kirpiklerin, İsfendiyar'ın kızdığı zaman yarattığı korku gibi ne kötü huyludur. Rüstem dahi gözüne görünmez, zamanın Zâl'ları bile ondan kaçır.
3. Ey güzellik ülkesinin Yusuf'u! Bugün güzellik diyarı içinde, destanlar senin yan bakışının mızrağının övgüsünü söyler.
4. Ey sevgili! Yay gibi rastık çekilmiş kaşlarına benzetip, kemanîler yine gökyüzüne kayın ağacı kabuğundan yeşil bir keman astılar.
5. Gonca gibi güzeller, ağızını zerre kadar idrak edemez. Beli kıl kadar ince olan civanlar, belini kıl kadar bilmezler.
6. Ey ay gibi güzel sevgili! Her gece gökyüzünde görünen sanma ki yıldızlardır, melekler yer yer aşkının kandilini yakarlar.
7. Ey Nisârî! Her vakit gözümden döktüğüm ciğer kanıdır. O kan dökmeye alışık güzel, erguvan renkli elbiseler giyse şaşılır mı?

16. [Uşulî]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Yā mücessem rūḥdur yā peyker-i cān ol beden
Yā gül-i gülzār-ı cennet yā semen yā yāsemen
2. Yā elifdür kilik-i kudretten yā bālā yā belā
Yā nihāl-i serv yā naḥl-i revān yā nārven
3. Yā ser-āmed bir Ḥabeş maḥbūbıdur yā dām-ı dil
Yā ki rişte 'ömr yā mergül yā müşk-i Ḥoten
4. Sünbül-i bāğ-ı cihān yā turre yā tarrār-ı cān
Yā tırāz-ı 'anberīn yā müşk yā müşk-i Ḥoten
5. Yā muşavver nūr yāḥūd şüretüñ taşvīridür
Yā cemāl-i Aḥmed-i Muḥtār yā vech-i ḥasen
- [9b] 6. Levḥ-i ma' nīde yāḥūd āyīne-i gīfī-nümā
Yā ki māh-ı bedr yā pīşānī yā sīmīn micen
7. Kaşuñ altında gözüñ bir Türk-i tır-endāz dur
Yā meger mirrīḥ kılmış kıvıms burcında vaṭan
8. Ğonca-i zanbāk mı yā bīnī ya ay üzre elif
Cāmi' -i ḥüsn içre yā minber yā bir sīmīn veşen
9. Gülmüş açılmış güzel güller midür gül ruḥlarıñ
Yā gülistān-ı İrem nesrīni yāḥūd nesteren
10. Ḥāller midür yüzüñde yāḥūd eṭfāl-i Ḥabeş
Yā Ḥoten sultānı mülk-i Rūma şalmış tāḥten
11. Şafḥa-i ḥüsn içre kınmış noḳta-i mevḥūmdur
Yā ki sırr-ı gayb yāḥūd cevher-i cān yā dehen

16/K. s.64 D.

Divana göre 5 beyit eksiktir: 7, 13, 15, 18, 19.

4b müşk: misk D; müşk-i Ḥoten: müşkīn resen D; 6a ma' nīde: ma' nīdür D; 8a bīnī: benüñ D; 9a güzel: gözüñ M; 12a yā sīmīn top yā top āyīne: yā sīmīn tūb yā tūb-ı āyīne D; 16a çeşmüm: gözler D; 20b. Süleymānsın: Süleymānsan D.

16. Usûlî

1. O beden, ya ruhun cisim hâlidir ya canın çehresidir. Ya cennetin gül bahçesinin gülü ya da yaseminidir.
2. Ya kudret kaleminden eliftir ya yücelik ya da beladır. Ya servi fidanı ya yürüyen hurma ağacı ya da kara ağaçtır.
3. Ya göze çarpan bir Habeş sevgilisi ya gönül tuzağıdır. Ya ömür ipi ya kıvırcık saç ya Hoten miskidir.
4. Cihan bağının sümbülü ya kıvırcık saç lülesi ya gönül çalandır. Ya amber kokulu süs ya misk ya Hoten miskidir.
5. Ya suret verilmiş nur yahut suretin tasviridir. Ya Ahmed-i Muhtar'ın yüzü ya güzelin yüzüdür.
6. Mana levhası yahut kâinatı gösteren aynadır. Ya ki dolunay ya alın ya gümüş zırhtır.
7. Kaşının altında gözün ok atan bir Türk'tür. Ya da meğer Merih yay burcunda vatan kılmıştır.
8. Zambak goncası mı ya burun ya da ay üzerinde elif mi? Güzellik camisi içinde ya bir minber ya da gümüş renkli bir put mu?
9. Gül yanakların, gülmüş de açılmış güzel güller midir? Ya cennet kadar güzel gül bahçesinin nesrini yahut nesteren midir?
10. Yüzündekiler benler midir yoksa Habeş çocukları mı? Yahut Rum ülkesine baskın yapmış Hoten sultanı mıdır?
11. Güzellik sayfası içine konmuş hayali bir noktadır. Ya manevî âleminin sırrı yahut canın cevheri veya ağızdır.

12. Meyve-i tūbā yā sīmīn ʔop yā ʔop āyīne
Yā bīh u yā sīb u yā āb-ı mu‘allaq yā zeķan
13. Yok yok āb u gilden olmamışdur anuñ [t]ıyneti
Cān u dilden yaradılmışdur vücūdı cümleten
14. Bir nazarda cān u dil mülkini yaǵmā eyledüñ
Gün gibi bir daħı ‘arz-ı hūsn iderseñ vay men
15. Ditrer üstüñe yavuz yel esdüğini istemez
Fi‘l-meşel cān-ı za‘ıf midür benüm ol pīrehen
- [10a] 16. Ey Uşūlī ayaǵı ʔopraǵı çeşmüm nūrıdur
Şaklasun anı yavuz gözden Hudā-yı zū‘l-minen
17. Ebr gibi kanlu yaş dökdükçe ‘uşşākuñ gözün
Gülşen-i hūsn içre gül gibi olasın şād sen
18. Ben olaym sāyeveş hāk-i siyehde pāy-māl
Bu cihān ʔurdukça ʔur ey serv-i sīm-endām sen
19. Āh-ı ‘āşıkdan yavuz yel esmesün ruhsāruña
Ya‘nī olsun güllerüñ bād-ı hazāndan bī-hazen
20. Pādişāhum kendüñe ehl-i kemālī kul idin
Sen Süleymānsın saña yār olmasun her Ehremen

17. Sırrī

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Bir gönca durur sāǵar-ı rindān-ı hārābāt
Bülbülleridür ‘āşık-ı nālān-ı hārābāt
2. Cān-baħş oluruz ayaǵına sākī-i bezmüñ
Gıtdükçe (...) hārābāt
3. Şāf itmege mir‘āt-ı dilüñ jeng-i elemden
Ol dāħil-i cem‘iyyet-i bārān-ı hārābāt
4. Zāhid göre gencīne-i dünyāya virür mi
Bir katre mey-i gūşe-nişīnān-ı hārābāt
5. İnşāf bu kim gelmeye bu bezm-i şafāya
Sırrī gibi bir rind-i suħan-dān-ı hārābāt

12. Cennet ağacının meyvesi ya gümüş top ya yuvarlak bir aynadır. Ya ayva ya elma ya havadan dökülen su ya da çenedir.
13. Yok yok! Onun yaratılışı su ve topraktan değildir. Bütün vücudu ruh ve gönülden yaratılmıştır.
14. Bir bakışta gönül ülkesini yağmaladın, güneş gibi bir daha güzelliğini arz edersen vay bana!
15. Üstüne titrer, sert yel esmesini istemez. Meseldeki gibi benim o gömleğim zayıf can mıdır?
16. Ey Usûlî! Ayağının toprağı gözümün nurudur. Zül-minen olan Allah onu kötü gözden korusun!
17. Âşıkların gözü bulut gibi kanlı yaş döktükçe güzelliğın gül bahçesi içinde sen de gül gibi sevinçli olasın!
18. Ben gölge gibi kara toprakta ayaklar altına alınmış olayım! Sen ey gümüş endamlı servi! Bu cihan durdukça yaşa!
19. Âşığın ahından dolayı senin yanağına kötü yel esmesin! Yani güllerin hazan rüzgarından hüzünlenmesin!
20. Padişahım, kemal ehlini kendine kul edin ki sen Süleyman' sın, her Ehremen sana yar olmasın!

17. Sırrî

1. Meyhanenin rintlerinin kadehi bir goncaya benzer ki inleyen âşıkları da bülbülleridir.
2. Meclisin sakisinin kadehine can veren oluruz. (?)
3. Gönül aynanı keder pasından temizlemek istersen o meyhane yağmurunun ıslattıkları arasında bulun.
4. Zahit meyhanenin köşesinde oturanların şarabın bir katresine dünya hazinesini vermeyeceğini anlasın.
5. İnsaf budur ki bu safa meclisine Sırrî gibi meyhane güzel söz söyleyen rint gelmemiştir.

18. Naḥîfî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- [10b] 1. Bir şem' durur sâgar-ı rahşân-ı ḥarâbât
Pervânesidür 'âşık-ı sūzân-ı ḥarâbât
2. Gencîne-i maḫşûda irer ayağı bir gün
Şâbit-ḳadem-i gūşe-i vîrân-ı ḥarâbât
3. Biñ 'aql-ı Felâṭuna urur mühr-i sükûtı
Bir muğbeçe-i tıfl-ı zebân-dân-ı ḥarâbât
4. Olduḫ güzelüm mest-i mey-i nâz-ı nigâhuñ
Göz etdi bize ol iki mestân-ı ḥarâbât
5. Maḫv itdi vücūdımı fenâ buldı Naḥîfî
Her kim ki olur hem-dem-i rindân-ı ḥarâbât

19. Mu'îdî

Fâi'lâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Şu gibi her ḥâra ey serv revân olmaḫ neden
Yoğısa meylüñ vefâya bu yaña bakmaḫ neden
2. Ey perî dîvâne ḳılmaḫ ister iseñ 'aḫlumı
Cevr ile boynuma zencîr-i ğamı taḫmaḫ neden
3. Ne günâh itdüm ḳaçarsın yolda gördükçe beni
Çün ḳaçarsın ya dönüp yine kıya bakmaḫ neden
4. Bir çaḫum od oldı gül yaḫdı kül itdi bülbüli
Ey şabâ ma'şûḳa varup 'âşıkı çaḫmaḫ neden
5. Ey Mu'îdî olmaduñsa şem'-i ğam pervânesi
Gice gündüz cānuñı şevḳ odına yaḫmaḫ neden

18. Nahîfî

1. Meyhanenin parlak kadehi bir mumdur, yanan âşıkları ise pervanesidir.
2. Meyhanenin viran köşesinde kararından dönmeyip sebat eden kimseler, bir gün arzu edilen hazineye ulaşır.
3. Meyhanenin dil bilen toy bir çırağı, Felâtûn gibi bin akla sessizlik mührü vurur.
4. O iki sarhoş (göz) bize göz ettiğinden dolayı, senin nazlı bakışının şarabının sarhoşu olduk, güzelim.
5. Ey Nahîfî! Her kim ki meyhanedeki rintlerin dostu olursa vücudunu yok ederek varlığını ortadan kaldırdı.

19. Muîdî

1. Ey servi gibi endamlı sevgili! Su gibi her dikene akıp gitmek neden? Vefaya meylin yoksa bu yana bakmak neden?
2. Ey peri gibi güzel sevgili! Beni delirtmek istiyorsan eziyet ile boynuma keder zincirini takmak neden?
3. Ne günah işledim ki beni yolda gördükçe kaçarsın? Madem ki kaçarsın ya peki yine dönüp hiddetle bakmak neden?
4. Gül bir çakımlık ateş oldu, bülbülü yaktı kül etti. Ey saba rüzgarı! Sevgiliye gidip âşığı ifşa etmek neden?
5. Ey Muîdî! Eğer keder mumunun pervanesi olmadıysan canını gece gündüz şevk ateşinde yakmak neden?

20. Aḥmed

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [11a] 1. Şol qara qaşuñ çatup gönlüm hilāl itmek neden
Ey elā gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden
2. Hüsni qandīlin uyarmış nūr-ı Hāqdan nār-ı 'ışk
Zāhidā inkār-ı nūr-ı Zü'l-Celāl itmek neden
3. Çün ḥarīm-i kūyuñı Beytü'l-Ḥarām itdüñ baña
Ben ḥarāmī çeşmüñe qanum ḥelāl itmek neden
4. Leblerinde ḥaṭ görüp qan ağladum güldi didi
Sāye-i ebrüm için yañlış ḥayāl itmek neden
5. Qāmetin şordum raqībe işidüp dil-ber didi
Aḥmed İblīse kıyāmetden su'āl itmek neden

21. Fehmī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Çıksa feryādı 'aceb mi 'āşıkuñ yerden göge
Kim aña zulm eylemişdür çarḥ-ı dūn yerden göge
2. Şavt-ı nālemden düşerdi nüh felek gökden yere
Olmasaydı dūd-ı āhum ger sūtün yerden göge
3. Şahḥ şanmañ kim şafaqdur eyleyen eflāki surḥ
Qanlı yaşumdan çıkandur 'aks-i ḥūn yerden göge
4. Merhem-i vaşlın dirġ itmez dil-i mecrūḥdan
Ḥayli minnetkārıyuz biz ol mehūñ yerden göge
5. Dügmede zabṭ olmaz ey Fehmī dil-i dīvānemüz
Ger yığılsa bend-i zencīr-i cünün yerden göge

20/G.233 D.

Divana göre 3 beyit eksiktir: 4, 5, 6.

2. ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 3a çün ḥarīm-i kūyuñı Beytü'l-Ḥarām: āyet-i ḥüsñüñle sen vaşluñ ḥarām D; 4a Leblerinde ḥaṭ görüp qan ağladum: Lebleri ḥaṭtın görüp qan ağlayup M; 4b yañlış: egri D.

20. Ahmed

1. Şu kara kaşını çatıp gönlümü yaralamak neden? Ey ela gözlüm! Bizimle hile yaparak oyun oynamak neden?
2. Aşk ateşi, onun güzelliği kandilini Hak nurundan parlatmış. Ey zahit! Allah'ın nurunu inkar etmek neden?
3. Madem ki semtinin harimini bana Beytü'l-Ḥarām ettin, gözüne benim gibi bir haydudun kanını helal etmek neden?
4. Dudaklarında ayva tüyü görüp kan ağlayıp güldüm, dedi ki kaşımın gölgesi için yanlış hayal etmek neden?
5. Rakibe boyunu sordum, dilber işitip dedi ki Ahmet, şeytana kıyameti sormak neden?

21. Fehmî

1. Âşğın feryadı yerden göğe çıksa şaşılır mı? Zira alçak felek ona yerden göğe kadar zulmetmiştir.
2. Eğer ahımın dumanı yerden göğe sütun olmasaydı iniltimin sesinden dokuz felek gökten yere düşerdi.
3. Felekleri kırmızı yapanın şafak olduğunu gerçek sanmayın, -onları kırmızı yapan- benim kanlı yaşımdan yerden göğe çıkan kanın yansımasıdır.
4. Yaralı gönülden ona kavuşmanın merhemini esirgemez. Biz o sevgilinin yerden göğe kadar hayli minnettarız.
5. Ey Fehmî! Divane gönlümüz, delilik zincirinin bendi yerden göğe yığılsa bile düğmede zapt olmaz.

22. Nef'î

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- [11b] 1. Çekdügüm derdi ne hem-ḥāne ne hem-rāz bilür
'Āşıkam ḥāl-i dil-i zārumı Allāh bilür
2. Dād o zālinden eger böyle ḳalursa nāzı
Ne fiğān-ı şeb ü ne āh-ı seḥergāh bilür
3. Söyleşilmez niğeh-i şūḥı 'aceb müstağnī
Ne zebān-ı dil ü ne şive-i dil-ḥ'āh bilür
4. Ğamzesi āteş-i sūzāna girür bir cādū
Ne dil-i şu'le-feşān ne 'alev-i āh bilür
5. Böyle dil-ber ne belādur başuña ey Nef'î
Her nigāhını ḳazā āfet-i cāngāh bilür

23. Fehīm

Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilün

1. Dilde bir deryā yatur bī-ḳa' r u sāḥil nā-bedīd
Bu 'acebdür olmuş anda hem yine dil nā-bedīd
2. Dil o vādī-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k' olur
Rīğinüñ her zerresinde nice maḥmil nā-bedīd
3. 'Işḳ bir vādīde güm-rāh eylemişdür cānı kim
Ḥıẓr nā-peydā vü reh nā-būd u menzil nā-bedīd
4. Bir 'aceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost
Ḥalk pey-der-pey şehīd olmaḳda ḳātil nā-bedīd
5. Feyz-i isti' dād ḥatm olmuş meger sende Fehīm
'İlm çok üstād yok şākird-i muḳbil nā-bedīd

22/ G. 42 D.

1a hem-rāz: hem-rāh D.

23/G.XL D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

1a bī-ḳa' r u: bī-ḳa' r M; 1b bu 'acebdür: bü'l-'acebdür D; 2 . ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 3a vādide: şahrāda D; 3b vü:o D; 4a bir 'aceb: bü'l-'aceb D; 4b ḥalk: ḥalkı D; 5b muḳbil: ḳābil D.

22. Nefî

1. Çektiğim derdi ne hane arkadaşı ne sırdaş bilir. Âşığım, inleyen gönlümün hâlini Allah bilir.
2. Eğer nazı böyle devam ederse o zalimin elinden el-aman! Ne gecenin figanını ne seher vaktinin ahını bilir.
3. Onunla söyleşilmez, şuh bakışı şaşılacak derecede kayıtsızdır. Ne gönül lisanını ne gönlün istediği şiveyi bilir.
4. Yan bakışı yanan ateşe giren bir cadıdır. Ne ateş saçan gönül bilir ne ah alevi bilir.
5. Ey Nefî! Böyle bir dilber başına ne beladır. Kaza onun her bakışını can evinin felaketi bilir.

23. Fehim

1. Gönülde dibi ve sahili görünmez bir derya yatar. Bu şaşılacak şey midir ki gönül yine onda görünmez olmuştur.
2. Gönül, o fânilik vadisinin inleyen Kays'ıdır ki kumunun her zerresinde nice mahmil (tahtırevan) görünmez olur.
3. Aşk, ruhu bir vadide yolunu kaybeden hâle getirmiştir. Hızır meydanda değil, yol mevcut değil, varılacak yer görünmez.
4. Dost gözünün kargaşalık yeri, bir garip patırtıdır. İnsanlar birbiri ardınca şehit olmaktadır fakat katil görünmez.
5. Ey Fehim! Meğer sende kabiliyet bolluğu tamam olmuş. İlim çok, üstat yok, ikbal sahibi talebe görünmez.

24. Riyāzī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [12a] 1. Serv-i bāği seyr idenler kıadd-ı yārum şandılar
Cūya meyl iden dil-i bī-ihtiyārum şandılar
2. Zīr-i pāy-ı yārda berg-i hāzānı gördiler
Pāyine düşmiş ten-i zerd ü nizārum şandılar
3. Seyr idenler cilve-i şāh-ı güli gülzārda
Şalınur nāz ile kıadd-i gül- 'izārum şandılar
4. Yollar üzre bād ile rakş eyleyen gerdi görüp
'İşk-ı yār ile bile varan ğubārum şandılar
5. Ey Riyāzī güleşen içinde hezāruñ nālesin
Kūy-ı cānānumdaki feryād u zārum şandılar

25. Velehū [Riyāzī]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Bize ne kıaşr-ı zer-endūd ne kāşāne gerek
'Āşıkuñ meskeni göñli gibi vīrāne gerek
2. O şeh-i hūsne el irmez dime rind-i 'ışkuñ
Kendi nā-çīz ise de himmeti şāhāne gerek
3. Mūy-ı jūlīdesidür zīneti Kıays-ı 'ışkuñ
Bize ne āyīne lāzım bize ne şāne gerek
4. Buña herkes giremez bezm-i maħabbetdür bu
Naqd-i cāndan buña elbette hārīfāne gerek
5. Ey Riyāzī oķına yazıla dirseñ ğazelūñ
Lafzı rindāne gerek nazmı zarīfāne gerek

25/G.43^aD.

2 ve 3. beyitler takdim-tehirli; 2a rind-i 'ışkuñ: rind-i 'ışkı D; 3b ne āyīne lāzım bize ne şāne: ne āyīne lāzım u ne hōd şāne D; 4a giremez: iremez D; 5a oķına yazıla: oķına nāz ile M.

24. Riyâzî

1. Bağdaki serviyi seyredenler yârimin boyu sandılar. Akarsuya meyleden, kendi iradesiyle hareket edemeyen gönlüm sandılar.
2. Hazan yaprağını sevgilinin ayağının altında gördüler, sararmış ve zayıf tenim onun ayağına düşmüş sandılar.
3. Gül bahçesinde gül dalının cilvesini seyredenler, gül yanaklımın boyu naz ile salınır sandılar.
4. Yollar üzerinde rüzgarla dans eden tozu görüp yârin aşkı ile bele varan tozum sandılar.
5. Ey Riyâzî! Gül bahçesi içinde bülbülün inlemesini, cananımın semtindeki feryat figanım sandılar.

25. Riyâzî

1. Bize ne altın kaplı saray ne köşk gereklidir. Âşğın evinin gönlü gibi virane olması gerekir.
2. O güzellik şahına güç yetmez deme. Aşk rindinin kendi önemsiz ise de himmeti fazladır.
3. Aşk Kays'ının süsü, dağınık saçıdır. Bize ne ayna lazımdır ne tarak gerekir.
4. Buraya herkes giremez, bu muhabbet meclisidir. Buna elbette can nakdinden dost gerekir.
5. Ey Riyâzî! Gazelin okunsun yazılsın dersin rinde yakışır söz gerekir, zarif tarzda nazım gerekir.

⁸⁹26. Kaşide-i Nef'î

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- [12b] 1. Girih-i gonca-i maşşüdümü çarh itmedi hâll
Pençe-i mihr-i cihân-tâbı meger oldı eşell
2. Esmedi bād-ı himem toğmadı hūrşîd-i kerem
Kaldı pejmürde vü efsürde gülistân-ı emel
3. Rūzgār itdi hebā berg-i hevā vü hevesi
Gül-bün-i gülşen-i iqbāle daħı irmeden el
4. 'Āleme cām-ı şafā şunduğı dem baña felek
Bir kadeh şunmadı kim virmeye biñ dürlü hâlel
5. İl şafā cāmını alduqça ele reşk ile ben
Hün-ı dil nūş iderim bāde-i gül-gūna bedel
6. Dilde bünyād-ı serāy-ı ğam u ğuşşā muhkem
Kalmadı kâh-ı şafādan meger āşār-ı talel
7. Menem ol zār u perākende-dil ü tab' u dimāğ
Ki felek eyledi aħvālümü yer yer muhtell
8. Hâtırım şāh-süvārān-ı ğama cevelāngeh
Meşrebüm turfa-ġazālān-ı belāya menhel
9. Kaṭre-i eşküm ile rüy-ı zemīn tāze vü ter
Düde-i āhum ile çeşm-i kevākib ekhal
10. Görmesün diyü gözüm rüy-ı 'arūs-ı baħtı
Çeker āhum felege perde-i müşkīn-i hâcel

⁸⁹ Divanda yer alan bilgiye göre bu kaside Şeyhülislam Muhammed Efendi'ye ithaf edilmiştir.
26/K.53 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 43.

4b hâlel:kesel D; 5a cāmını:cāmın D; 5b iderim:iderin D; 7a zār u perākende-dil ü: zār-ı perākende-dil M; 7b yer yer: bir bir D; 8a şāh-süvārān-ı: şāh-süvārın D, 8b menhel:münhel D; 11a bî-mişl ü: bî-mişl M; 12b naħv-i: naħv ü D; 13a a'lā-yı felek: i'lā-yı melek D; 16a dūd-ı dil: dūd-ı āh D; 17a vaşfuñda: medhūñde D, ederdim:idersem M; 18a kıldum: etdim D; 18b sürmege: sürmegi D; 19a ideyim: edeyin D; 20a çekmezem: çekmezin D, sāğar-ı: sāğarı M; 25a her-mühre: ħur-ı mühre D; 27b cilvegāhın kıla: cilvegāhuñ ede D; 28 kıla: ede D; 30a gonca-i: ħayme-i D; 31b vaħal: daħal D; 33a göremez: görmez M; 41b naqş-ı: naqşı D; 43a olmadur: olmadadır D; 46b gül ü: gül-i D; 48b şöyle ki rām aña 'ālem-i: şöyle rām etmiş aña ālemi D; 50b ekmel: kümmel D.

26. Nefî'nin Kasidesi

1. Cihanı aydınlatan güneşin pençesi çolak olduğu için, felek gayemin goncasının düğümünü çözmedi.
2. Himmetlerin rüzgârı esmedi, kerem güneşi doğmadı. Emelin gül bahçesi dağınık ve donuk kaldı.
3. Rüzgâr, ikbalin gül bahçesinin fidanına dahi güç yetmeden, arzu ve heves yaprağını savurdu.
4. Felek, âleme safa kadehi sunduğu vakit, bana bin türlü zarar vermeyen bir kadeh sunmadı.
5. Başkaları safa kadehini ele aldıkça ben kıskançlıkla gül renkli şarap yerine kan içirim.
6. Gönülde gam ve keder sarayının binası sağlamdır. Bu yüzden safa köşkünden kalıntı kalmadı.
7. Felek vaziyetimi yer yer karıştırdığından dolayı, o inleyen darmadağın gönül, huy ve zihin benim.
8. Gönlüm keder atlılarına dolaşma yeridir. Meşrebim belanın yeni yetme ceylanlarına su kaynağıdır.
9. Yeryüzü, gözyaşımın damlasıyla taze ve ıslaktır. Yıldızların gözü, ahımın dumanıyla sürmelidir.
10. Gözüm baht gelininin yüzünü görmesin diye, ahım feleğe utancın kara peçesini çeker.

- [13a] 11. Sensin ol fâzıl-ı bî-miṣl ü mu'âdil ki felek
Görmemişdür daḥı devr ideli senden evvel
12. Mantıkuñ yine beyân itmege kâdirdür anı
Gitse maḥv olsa eger kâ'ide-i naḥv-i 'ilel
13. Qadrüñ ol mertebe kim maş'ad-ı a'lâ-yı felek
Ṭâyir-i devletüñe mehbiṭ-i dūn u esfel
14. Luṭfuñ ol mertebe kim kârgēh-i 'âlemde
Qomadı 'illet ü esbāba yeriyle medḥal
15. Yitürürdi yolını şubḥa çıkınca ḥürşid
Yağmasa bedreḩa-i re'y-i münirüñ meş'al
16. Dūd-ı dil eyler idi āyine-i çarḥı siyāh
Pertev-i ma'deletüñ urmasa aña şayḩal
17. ḩaşre dek ḩāmemi vaşfuñda iderdüm cārī
Sedd-i reh olmasa ger nükte-i mā ḩall ü dell
18. Benem ol Nef'ī-i efgende ki şimdi kıldum
ḩāk-i dergāhuña yüz sürmege aḩşā-yı emel
19. Nice taḩrīr ideyim ḩālūmi sultānuma kim
Ġam-ı māzīyi ḩomaz dilde ḩam-ı müstaḩbel
20. Çekmezem sāḩar-ı bezm-i keremüñden elūmi
Bir ayak şuna meger sāḩī-i şahbā-yı ecel
- [13b] 21. Qullaruñla oturup ḩidmetüñ itsek dirler
جلسواخير جليس عملواخير عمل
22. Yazılan sīnede ihlāş-ı 'ubūdiyyetdür
Dāḩlar noḩtaları şerḩalarumdur cedvel
23. Lafz-ı rengīn-i muşaffā vü edā-yı nermüm
Giydürür şāhid-i ma'nāya libās-ı muḩmel
24. Her ne cevher ki çıkarsam şadef-i dilden ider
Bikr-i fikr-i şu'arā gūy-ı girībān-ı ḩulel

11. Felek dahi döndüğünden beri senden önce -senin gibi- eşi ve dengi olmayan bir fazıl görmemiştir.
12. Eğer gramer kuralları yok olsa senin dilin onu beyan etmeye yine kadirdir.
13. O derece kıymetlisin ki feleğin en yüksek seviyesi, senin devlet kuşuna en alçak iniş yeridir.
14. Lütfun o derece ki evrende hastalık ve sebeplere layıkıyla giriş yeri bırakmadı.
15. Güneş, senin parlak fikrinin rehberliği meşale yakmasa sabaha çıkınca yolunu şaşırırdı.
16. Gönül dumanı, adaletinin parlaklığı ona cila vurmaya feleğin aynasını karartırdı.
17. Eğer az sözle çok şey anlatma⁹⁰ nüktesi yola set çekmese kalemimi kıyamete kadar senin övgünde geçerli kılardım.
18. O çaresiz Neff benim ki şimdi dergahının toprağına yüz sürmeyi en büyük gaye edindim.
19. Hâlimi sultanıma nasıl anlatayım ki geleceğin kederi geçmişinkini gönülde bırakmaz.
20. Ecel şarabının sakisi bir kadeh sunmadığı müddetçe senin cömert meclisinin kadehinden elimi çekmem.
21. Kullarınla oturup hizmetini etsek “Celesû hayre celîsin ‘amilû hayre ‘amel”⁹¹ derler.
22. Gönülde yazılan kulluk samimiyetidir ki dağlar (yaranın ucu) noktaları, yarıklarım da cetveldir.
23. Artılmış parlak söz ve yumuşak edam, mana güzelliğine kadife elbise giydirir.
24. Gönül sedefinden her ne cevher çıkarırsam şairlerin el değmemiş fikirlerini pelerin şeklindeki elbisenin yuvarlak (eskimiş) yakası hâline getirir.

---

⁹⁰ “Hayru’l-keîâmî mâ kalle ve delle”: Sözü en iyisi, az ve öz olan, geniş anlam taşıyandır. (Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, İstanbul: Sütun Yayınları, 2008, c.1, s.276.)

⁹¹“İyi bir şey için toplanıp güzel bir karar verdiler.”

25. Lık her-mühre kadar kıymetini bilmezler
Bir bölük bî-ħıred ü mâşadağ-ı ⁹² بَلْ هُمْ أَضَلُّ
26. Demidür şıdık u şafâ ile du‘â eyleyelüm
Tâ kabûl ide anı ħazret-i Ĥaĥĥ ‘azze ve cell
27. Nitekim her ser-i sâl irişe rûz-ı nevrûz
Cilvegâhın kıla ħürşîd-i felek burc-ı ħamel
28. Gice gündüz nitekim ola tedâhülde müdâm
Eşheb-i rûz kıla edhem-i şâmı ercel
29. Râyîz-i baħtuñ olup raĥş-ı murâd üzre süvâr
Eşheb ü edhem-i rûz u şeb ola aña kütel
30. Ğonca-i ħadrüñi gerdün gibi Ĥaĥĥ ide bülend
Ola zımnında hep encüm gibi erbâb-ı düvel
- [14a] 31. İrmesün menzil-i maĥşûda deyu peyk-i heves
Ser-te-ser eşküm ider ‘arşa-i dünyâyı vaħal
32. Kevkeb-i tâli‘imüñ yok baña ħüsn-i nazarı
Ĥışm ile şöyle baĥar kim ider izĥâr-ı ħıvel
33. Ķa‘r-ı târîk-çeh-i ħamda beni yâ göremez
Dîde-i baħt-ı siyehkâruma yâ indi sebel
34. Bilemem ben de sitâremde nedür bu kevkeb
Reşk iderler aña te’sîrde Mirrîĥ u Zuħal
35. Nice yıl ‘aksine dönse yine çarĥ-ı gerdân
Olmaya rişte-i dilden girih-i ħam münħall
36. Bu belâ ile ki tâĥat ħomamışdur dilde
Bu felâketle ki ‘âlemde menem çarb-ı meşel
37. Yine ħâtırda tesellî bulunur baĥdukça
Görinür dilde bu ma’nâ-yı laţîf-i mücmel
38. Nice bir kevkeb-i [baħt ile bu] baĥş ü ħavġâ
Nice bir tâli‘-i bed-‘ahd ile bî-ħüde cedel

---

⁹² A‘raf 7/179

25. Lakin birtakım akılsız *belhüm edall* (hayvanlardan daha aşağı) olmaya uygun kimseler, alelade bir gerdanlık kadar kıymetini bilmezler.
26. Vaktidir, ta ki Hazret-i Hak -aziz ve şanı yüce olsun- kabul edene kadar temizlik ve saflıkla dua eyleyelim,
27. Nitekim güneş koç burcunda olduğu zaman, her yılbaşı nevrüz günü erişir.
28. Nitekim daima gece ve gündüz iç içe olur. Gündüzün kır atı akşamın kara yağız atını ercel⁹³ kılar.
29. Senin bahtının at yetiştiricisi, muradın güzel atı üzerine biner. Gündüz ve gecenin kır atı ve kara yağız atı ona yedek at olur.
30. Allah kadrinin goncasını dünya kadar yüksek etsin. Onun içinde yıldızlar gibi devlet sahipleri olsun.
31. Heves habercisi arzu edilen menzile ulaşmasın diye, gözyaşım dünyayı baştanbaşa siyah çamura çevirir.
32. Baht yıldızımın bana iyi gözle bakışı yok. Öfkeyle şöyle bir bakar ki beni savurur.
33. Ya beni gam kuyusunun karanlık dibinde göremez ya günahkâr bahtımın gözüne sebel (perde) indi.
34. Ben de bilemem sitaremde bu yıldızlar nedir? Merih (Mars) ve Zuhâl (Satürn) ona tesirde kıskanırlar.
35. Dünya ne kadar tersine dönerse dönsün gönül ipinden gam düğümü açılmış olmaz.
36. Gönülde derman bırakmayan bu bela ile bu felaket ile kâinata dillere düşen benim.
37. Bu ince ve öz manalar gönülde görünür olduğu müddetçe, bakınca yine gönülde teselli bulunur.
38. Baht yıldızı ile bu tartışma ve kavga daha nereye kadar... Yemini kötü olan talih ile boş yere ağız dalaşı daha nereye kadar...

---

⁹³ Ön ayaklarından biri beyaz olan at veya sığır.

39. Dāğ-ı hırmān ile sīnem pür olursa yeridür
Tīg-ı bī-dād çeküp ğam beni öldürse maħal
40. Niçün ol fāzıl-ı devrāna varup ‘arz itmem
K’ide bir luḫ ile biñ müşkilümi bir dem ħall
- [14b] 41. Ol ki aħkām-ı kâderden ne olursa zâhir
Nağş-ı mir’ât-ı zamīrinde görünür evvel
42. Ol ki eṭvâr-ı felekden ne görürse münker
Döndürür ‘aksine ol ān kōmaz anı mühmel
43. Müftī-i maşrıḫ u mağrib ki kâvī olmadur
İctihād ile anuñ şer‘-i nebī-i mürsel
44. Muḫtedā-yı ‘ulemā server-i ḫayl-i fuḫalā
Mültecā-yı vüzerā dāver-i dīn faħr-i milel
45. Ḥākim-i maħkeme-pīrā-yı şerī‘at ki bulur
Her dem emriyle meyān-ı ḫaḫ u bāṭıl fayşal
46. Nevbahār-ı çemen-i bāğ-ı ‘adālet k’olamaz
Devr-i ‘adlinde ğuşāde ğül ü bostān-ı ḫiyel
47. İ‘tidāl istese ger ‘adli umūr-ı dehre
Viremez bād-ı ḫazān revnaḫ-ı ğülzāre ḫalel
48. Ḥükmi bir mertebe cārī ki eger emr itse
Şöyle ki rām añā ‘ālem-i Ḥallāḫ-ı Ezel
49. Çıḫa deryā ser-i kuhsāra ḫılāf-ı mu‘tād
Ser-fürü eyleye ğavvāş gibi baħre cebel
50. Serverā nāmverā fāzıl-ı ferḫunde-dilā
Ey ḫudāvend-i fuḫül-i ‘ulemā-yı ekmel

39. Gönlüm nasipsizlik yarası ile tamamen dolu olsa gam, zulüm kılıcı çekip beni öldürse yeridir.
40. Niçin o zamanın fazılına hâlimi anlatmam ki bir lütuf ile bin sorunumu bir anda çözsün.
41. O ki kaderin hükümlerinden ne aşık olursa öncelikle gönül aynasının suretinde görünür.
42. O ki feleğin hâllerinden hoş gitmeyen ne görürse o anda tersine çevirir, onu kendi hâline bırakmaz.
43. Doğunun ve Batının müftüsüdür ki gönderilmiş peygamberin şeriatı onun hükmüyle sağlam olmaktadır.
44. Âlimlerin rehberi, fazıllar zümresinin önde geleni... Vezirlerin sığınağı, dinde hüküm veren, Müslüman halkların iftihar sebebi...
45. Şeriat mahkemesini süsleyen hâkimdir ki her zaman onun emriyle doğru ve yanlış hakkıyla ayrılır.
46. Adalet bahçesinin çimeninin ilkbaharıdır ki adaletinin devrinde aldatmacaların bahçesi ve gülü açılmış olamaz.
47. Eğer adaleti dünya işlerinde ölçülü olmak istese hazan rüzgarı gül bahçesinin parlaklığına zarar veremez.
48. Hükümü öyle bir derece geçerli ki eğer emretse Allah'ın yarattıklarının hepsi ona boyun eğendir.
49. Alışılmışın aksine deniz dağ başına çıkıp dağ denize dalgıç gibi itaat etse yeridir.
50. Ey topluluğun önde geleni! Ey şöhretli kimse! Ey gönlü mutlulukla dolu olan fazıl! Ey kusursuz âlimlerin en önde gelenlerinin efendisi!

27. Bahāyī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- [15a] 1. Ruḥuñdan şem'-i meclis var ise şerm ü hiçāb eyler
Ki pervāne perin ruḥsārına dāyim niķāb eyler
2. Hücūm-ı cān-fürūşān-ı ğam-ı dildārı görmişdür
Anuñ-çün tīri cān almaķda tā böyle şitāb eyler
3. Giderse cūş-ı seyl-āb-ı sirişķüm bir zamān böyle
Esāsından bu deyr-i saḥt-bünyādı ḥarāb eyler
4. Ḥam-ı zülfinde yāruñ dil o murğ-ı çāre-cūdur kim
Kemend-i dām-ı şayyād içre ṭurmaz ıztırāb eyler
5. Bahāyī ḥāne-i ümīd ķalmaz böyle der-beste
Nesīm-i luṭf eser elbette bir gün fetḥ-i bāb eyler

28. Velehū [Bahāyī]

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. 'İtāb-ı la'l-i nābuñdan gönül pür-pīç ü tāb olmaz
Bilür kim kān-ı āteşden çıkan ḥançerde āb olmaz
2. Yıkılmaz dil pey-ender-pey çekerken cām-ı āzāruñ
Bu bezmüñ bāde-nüşı mest olur ammā ḥarāb olmaz
3. Şakınsun seng-diller pertev-i [ḥüsn-i cemālünden]
Ki zūr-ı tāb-ı ḥüsne dil degül tağlarda tāb olmaz
4. 'Aceb mi küştegān-ı kūy-ı dil-ber bī-şümār olsa
Şehīdān-ı belā-yı 'işķa maḥşerde ḥisāb olmaz
5. Bahāyī her ne emr eylerse ol şāhenşeh-i ḥübān
Ser-i teslīm ü ḥāk-i 'acdden ğayrı cevāb olmaz

27/G.6 D.

2b tā: çak D.

28/G.15 D.

2a āzāruñ: āzārı D; 2. ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 4a bī-şümār: bī-ḥisāb D.

27. Bahâî

1. Meclisin mumu varsa yanağından utanıp sıkılır ki bu yüzden pervane kanadını daima onun yüzüne peçe yapar.
2. Sevgilinin can satın alan kederinin hücumunu gördüğünden dolayı, oku can almakta böyle acele eder.
3. Gözyaşımın selinin coşkunluğu bir zaman böyle giderse bu sağlam yapılı dünyayı temelinden yıkar.
4. Gönül, yârin saçının kıvrımında o çare arayan kuştur ki avcının tuzağının kemendi içinde durmaz, acı çeker.
5. Ey Bahâî! Ümit evi böyle kapısı kapalı kalmaz. Elbette bir gün lütuf rüzgârı eser, kapıyı açar.

28. Bahâî

1. Gönül, halis kırmızı dudağının azarlamasından endişeyle dolu olmaz (yaralanmaz). Bilir ki demirci ocağından çıkan hançerde su olmaz.
2. Gönül, senin azarının kadehini yavaş yavaş çekerken yıkılmaz. Bu eğlence meclisinin şarap içeni sarhoş olur ama yıkılmaz.
3. Taş yürekliler güzel yüzünün güzelliğinin parlaklığından sakınsın ki güzellik ışığının gücüne gönül değil, dağlarda bile tahammül kuvveti olmaz.
4. Dilberin semtinin maktulleri sayısız olsa buna şaşılır mı? Aşk belasının şehitlerine mahşerde hesap olmaz.
5. Ey Bahâî! O güzeller şahı her ne emrederse başı teslim etmekten (isteğini yerine getirmekten) başka cevap olmaz.

29. 'Atāyī

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

- [15b] 1. Şunar dil-ber baña cām-ı gamı keyfiyyetin bilmez
Ṭabībüm ḥastaya şerbet virür ḥāşşiyetin bilmez
2. Çeker ağyāra gāhī pīş-keş pehlü-yı sīmīnin
Dirīg ol Yūsuf-ı Mısr-ı melāḥat kıymetin bilmez
3. Ta 'accüb eylemeñ cevı itse dil-ber tıfl-ı nev-resdür
Daḥı mihr ü vefānuñ ol perī māhiyyetin bilmez
4. Bu meclis içre yārān birbirinden bī-ḥaberlerdür
Lebūñ mesti ḥaṭuñ ser-geştesinüñ ḥayretin bilmez
5. 'Atāyī şerbet-i dārü 'ş-şifā-yı luṭf u iḥsānı
Virenler 'illetin bilmez alanlar ḥikmetin bilmez

30. Ḳabūlī

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün

1. Egleyen göñlümüzi seyr-i gül-rūyuñdur
Bağlayan murg-ı dili bağçe-i kūyuñdur
2. Siḥr ile 'aqlum alan dīde-i fettānuñdur
Dili divāne kılan sisile-i müyuñdur
3. Tāb-ı mülden kızarup nola 'araḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḥūyuñdur
4. Cūy iden yaşumuzu nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

29/G.102 D.

3a nev-resdür: nev-resīd D; 5b 'illetin bilmez: 'illetin şormaz D.

30/G.101 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 4.

Sonuncusu dışında bütün beyitler divandakinden farklı şekilde sıralanmıştır.

1a gül-rūyuñdur: gülistānuñdur D; 2a Siḥr ile 'aqlum alan dīde-i fettānuñdur: Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur D; 5a ḥaḳīr: faḳīr D.

29. Atâyî

1. Dilber bana gam kadehini sunar, vasfını bilmez. Ey tabibim, hastaya şerbet verir, etkisi nedir bilmez.
2. Ara sıra (vücudunun) gümüşten bir yanını başkalarına göstermekten sakınmaz. Yazık! O güzellik ülkesinin Yusuf'u kendi değerini bilmez.
3. Gönül alan sevgili eziyet ederse şaşırmayın, çünkü yeni yetişen bir çocuktur. O peri gibi güzel olan, daha sevgi ve vefanın ne olduğunu bilmez.
4. Bu meclis içinde dostlar birbirinden habersizdir. Senin dudağının sarhoşu, ayva tütünün baştan çıkardıklarının şaşkınlığını bilmez.
5. Ey Atâyî! İyilik ve hediye darüşşifasının şerbetini verenler sebebini bilmez, alanlar hikmetini bilmez.

30. Kabûlî

1. Senin gül yüzünün seyri, gönlümüzü avutandır. Gönül kuşunu tutan, semtinin bahçesidir.
2. Sihirle aklımı alan cazibeli gözündür. Gönlü divane kılan saçının örgüsüdür.
3. Şarabın hararetinden kızarıp ter döken olsan şaşılır mı? Şarap içerken terlemek ezeli huyundur.
4. Göz yaşımızı ırmağa çeviren, senin endamlı boyundur. Naz ile gönüller alan, senin gönül çelen boyundur.

5. Kim durur dirseñ işigüñde Ƙabûlî-i haƘîr
Dâ'î-i devletüñ ol eski du'â-güyuñdur

31. Yaħyâ

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

- [16a] 1. Bu tâb ile ruħsâre-i cānāna baƘılmaz
Gözler Ƙamaşur mihr-i dıraħşāna baƘılmaz
2. Kūyuñ dileyen tîr-i belādan ħazer itmez
İqdām olunur menzile bārāna baƘılmaz
3. BaƘup tırayın dir ruħ-ı zîbāsına ādem
İnşāf odur ol ħüsrev-i ħübāna baƘılmaz
4. Evrāk-ı bahārı görelüm şahn-ı çemende
Gül mevsimidür defter ü dîvāna baƘılmaz
5. Tenhâ gidelüm seyre dimiş emr o şāhuñ
Yaħyâ burada ħātır-ı yārāna baƘılmaz

32. Sūzî

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ħam Ƙadi dā'ire-i rūħ-ı revāndur kemerüñ
Tār-ı pīçîdeleri rişte-i cāndur kemerüñ
2. Hāleveş sen meh-i tābānı der-āgūş ideli
Şemse-i nūrda şems-i cihāndur kemerüñ
3. Kārbān-ı dil-i 'uşşāƘı şikār itmek için
Dolaşur belde gezer nice zamāndur kemerüñ
4. Dāğı yok lālesinüñ gülleri bî-ħār u ħazān
Vechi vardur diseler bāğ-ı cināndur kemerüñ

31/G.141 D.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandan farklıdır.

4b defter ü: defter-i M.

5. Eşğindeki değersiz Kabûlî kimdir dersin, saadetinin duacısı, o eski duacıdır.

31. Yahyâ

1. Bu çekiciliğiyle sevgilinin güzel yüzüne bakılamaz. Gözler kamaşır, parlayan güneşe bakılmaz.
2. Senin semtini dileyen bela okundan çekinmez. Varılacak yer için çaba gösterilir, yağmura bakılmaz.
3. İnsan onun güzel yanağına bakıp durayım der. İnsaf odur ki o güzeller şahına bakılmaz.
4. Yeşilliğin ortasında bahar yapraklarını görelim. Gül mevsimidir, deftere ve divana bakılmaz.
5. Seyre yalnız gidelim demiş, emir o şahındır. Yahyâ, burada dostların hatırına bakılmaz.

32. Sûzî

1. Kemerin, bükülmüş boyu yürüyen can çemberi gibi olandır. Kemerinin bükülmüş ipleri, can ipidir.
2. Hale gibi, parlak aya benzeyen seni kucaklayalı, kemerin nur şemsesinde cihan güneşidir.
3. Kemerin, âşıkların gönlünün kervanını basmak için pek çok zamandır dolaşır, şehir gezer.
4. Lalesinin dağı yok, gülleri dikensiz ve solmuştur. Senin kemerine cennet bahçeleri deseler yeridir.

5. Sūzī-i ğam-zedenūñ ƙaddi dū-tā olmışdur
Var ise mā'il-i ber-mūy-ı meyāndur kemerūñ

33. Bahāyī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- [16b] 1. Nālān iden beni ھاṭṭ-ı zūlf-i 'izārdur
Feryād-ı 'andelībe sebeb nev-bahārdur
2. 'Azm itdi kişver-i 'ademe cān-ı mübtelā
'Işķuñ 'ilācı gördi ki terk-i diyārdur
3. Yāruñ tecelliyātını şad-güne eyleyen
Āyīne-i dilümde olan inkisārdur
4. Āhir bu cism-i zerd ü nizārı tebāh iden
Mānend-i şem' girye-i bī-iḥtiyārdur
5. H̄or olsa eşk-i çeşm-i Bahāyī 'aceb degül
Bisyār olan güherse de bī-i'tibārdur

34. Velehū [Bahāyī]

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Ruḥsār-ı yārda ھاṭ-ı 'anber-şiken biter
İ'cāz-ı hūsndür ki gül üzre çemen biter
2. Düşdükçe pāyine nem-i eşkümlü hūn-ı dil
Bāğ-ı ruḥında geh gül ü geh yāsemen biter
3. Ṭübā-şifat ḥacālet ile ser-fürü ider
Naḥl-i emel ki ḥāk-i dil-i zārdan biter

33/G.10 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 3, 6.

1a zūlf-i: sebz-i D.

34/G.8 D.

1b çemen: semen D.

5. Kederli Suzî'nin boyu iki kat olmuştur. Kemerin varsa kıl kadar bele eğilmiş olandır.

33. Bahâyî

1. Beni inleyen, yanağa düşen saçın ayva tüyüdür. Bülbülün feryadına sebep, ilkbahardır.
2. Tutulmuşun canı yokluk ülkesine yola çıktı. Gördü ki aşkın ilacı memleketini bırakıp gitmektir.
3. Yârin görüşlerini yüz türlü eyleyen, gönül aynamdaki kırılmadır.
4. Sonunda bu sararmış ve zayıf vücudu yokluğa götüren, mum misali irade dışı gözyaşdır.
5. Bahâyî'nin gözünün yaşı değersiz olsa şaşılacak şey değildir. Çünkü çok olan cevher olsa da değersizdir.

34. Bahâyî

1. Yârin yanağında amber gibi kokan ayva tüyü biter. Güzellik mucizesidir ki gül üzerinde çimen biter.
2. Gözyaşımın ıslaklığıyla gönül kanı onun ayağına düştükçe yanağının bahçesinde kâh gül kâh yasemin biter.
3. Tuba gibi utançla baş eğer, inleyen gönlün toprağından biten bir süs ağacıdır.

4. Gİtdükçe nefha-i dem-i üstād-ı feyz ile
Şahn-ı dilümde tāze nihāl-i suhan biter
5. Ser-sebz u hurrem itdi cihānı nesīm-i luṭf
Bilmem Bahāyī toḥm-ı ümīdüm kaçan biter

35. ‘Ankā

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- [17a]
1. İtdi bizi tır-i ğam-ı hicrāna nişāne
Bilsek ‘acabā neyledük ol kaşı kemāna
  2. Her va‘deye aġyāra vefālar ider ol şūḥ
Bir va‘deye eyler bize biñ dürlü bahāne
  3. Kimdür ki fedā itmeye naḳd-ı dil ü cānı
Ol serv-i ḳad u lāle-ruḥ u ğonca dehāna
  4. Ol māh-ruḥuñ var ise ger meyl-i vefāsı
Hep ğayrıyadur ey dil-i bī-çāre saña ne
  5. ‘Ankā diler ol şem‘-i şeb-efrüz ki dāyım
Pervāne-şifat āteş-i ruḥsāruña yāna

36. Bahāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Būse-i la‘lin hüner cān ile erzān almadur
Şīve-i ehl-i maḥabbet cān virüp cān almadur
2. Cūyveş her yaña pūyān olmanuñ ser-māyesi
Yanına bir sīm-ten serv-i ḥırāmān almadur

36/G.11 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

2a olmanuñ ser-māyesi: olmadan maḳşūd-ı dil D.

4. Bereket üstadının nefesinin üfürmesiyle, gittikçe gönlümün ortasında sözün taze fidanı biter.
5. İyilik rüzgârı cihanı yemyeşil ve sevinçli kıldı. Ey Bahâyî! Bilmem ümit tohumum ne zaman biter.

35. Ankâ

1. Bilsek acaba o kaşı yay gibi olana ne yaptık ki bizi ayrılık kederinin okuna alamet yaptı.
2. O şuh, başkalarına her sözü yerine getirir, bize bir söze bin türlü bahane eyler.
3. O boyu servi, lale yanaklı, gonca ağızlı olana can ve gönül nakdini feda etmeyen kim olabilir?
4. O yanağı ay gibi parlak olanın eğer sözünü yerine getirmeğe isteği varsa hep başkalarındır. Ey çaresiz gönül, sana ne!
5. Ankâ diler ki o geceyi aydınlatan mum, daima pervane gibi senin yanağının ateşine yansın.

36. Bahâyî

1. Kırmızı dudağın hüneri, can ile layık olanı almaktır. Muhabbet ehlinin tarzı, can verip can almaktır.
2. Akarsu gibi her yere koşmanın sermayesi, yanına bir gümüş tenli servi gibi salınarak yürüyen sevgili almaktır.

3. 'Āşık-ı dil-ḥastaya ser-māye-i 'ömr-i ebed
Cān virüp āgūşına bir āfet-i cān almadur
4. Ey gül-i nev-ḥız āgāh ol ki berbād eyleyen
Devlet-i şāh-ı güli hep āh u efgān almadur
5. Nev-'arūs-ı nazma zīnet virmenüñ ser-māyesi
Ey Bahāyī destüñe kilik-i dür-efşān almadur

37. Sa'īd

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [17b]
1. Gülün gūşına girmez bülbülün āh-ı ciger-sūzı
Budur rüz-ı ezelden 'āşık-ı bī-çārenün rüzı
  2. Açılşak bāde-i gül-fām görsek sākiyā biz de
Ele alsak yine gül gibi cām-ı meclis-efrüzı
  3. Nişān-ı tırini ol kaşı yā dür eylemez dilden
Dil-i mecrūḥı gözler nāvek-i müjgān-ı dil-düzı
  4. Kızarmış gamze-i ḥün-rız-i dil-ber kana meyl itmiş
Ḥumār-ālūde gördüm çeşm-i mest-i fitne-āmüzı
  5. Sa'īdā sāgar-ı ḥürşīd şalmış 'āleme pertev
Bahār irdi yine germ itdi bezm-i şāh-ı nevrüzı

38. Rūḥī

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün

1. Ol bezme ayak başma ki āmāde degüldür
Ol şışeye el urma ki pür-bāde degüldür

38/G.327 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 4.

3a Canlar virür üftādelere tāze nihālün: Sen serv-i revān-ı çemen-i 'ālem-i cānsın D; 4a ayağı: pāyüñi D.

3. Gönlü yaralı âşığa sonsuz ömür sermayesi, can verip kucağına bir can afeti almaktır.
4. Ey yeni yetişmiş gül! Haberdar ol ki gül şahının mutluluğunu berbat eden, hep ah ve feryat almaktır.
5. Ey Bahâyî! Nazmın yeni gelinine süs vermenin sermayesi, eline inci saçan kalem almaktır.

37. Saîd

1. Bülbülün ciğer yakan ahı, gülün kulağına girmez. Allah'ın ezelde ruhları yaratıp bir araya topladığı günden beri, çaresiz âşığın nasibi budur.
2. Ey saki! Gül renkli şarap görsek de biz de ferahlasak, yine gül gibi meclis aydınlatan kadehi ele alsak.
3. O kaşı yay gibi olan, okunun hedefini gönülden uzak eylemez. Onun gönül delen kirpiğinin oku, yaralı gönlü gözler.
4. Dilberin kan dökücü gamzesi kızarmış, kana meyletmış. Fitne öğreten sarhoş gözü, sarhoşluktan kendini toplayamamış gördüm.
5. Ey Said! Güneş kadehi âleme ışık salmış. Bahar geldi, yine nevruz şahının meclisini hararetlendirdi.

38. Ruhî

1. Hazır olmayan meclise ayak basma! Şarap dolu olmayan şişeye el sürme!

2. Eflāke iriſse baſı üftāde geçinme
Ol serv-i ser-efrāza ki āzāde degüldür
3. Cānlar virür üftādelere tāze nihālün
Kimdür saña biñ cān ile üftāde degüldür
4. Ādāb ile baſ ayağı ħāk-i der-i yāre
Ey zāhid-i ſeyyād bu seccāde degüldür
5. Rūhī alımaſ ‘aqlumuzu bāde ne sırdur
Güyā ki bizüm içdügümüz bāde degüldür

39. ‘Ulvi

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- [18a]
1. Gözler kamaſur tal‘at-ı cānāna bağılmaz
Rūſen bu ki ħūrſid-i dıraĥſāna bađılmaz
  2. Gördüke düſer ħātıruma miĥnet-i Yūsuf
Ĥaĥķā bu ki ol āh-ı zeneĥdāna bağılmaz
  3. Seyl-āb-ı siriſķümle gelür ādeme dehſet
Tuđyān idicek cūſiſ-i ‘ummāna bađılmaz
  4. Sultān-ı cihān meclisidür meclis-i cānān
Ādāb budur bunda ki yābāna bağılmaz
  5. Elfāz-ı ſafā-baĥſuñı ey ‘Ulvi görince
Tarz-ı Ĥasen ü ſīve-i Selmān'a bağılmaz

39/G.200 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 4, 5.

2a gördükçe: görünce D; 2b ĥaĥķā bu ki: ĥaĥķā ki bu ki M; 3a seyl-āb-ı: sīr-āb-ı D; 4a Sultān-ı cihān meclisidür meclis-i cānān / Sultān-ı cihān-ı meclisidür meclisi yāruñ D; 5a baĥſuñı: baĥſım D; 5b ĥasen ü: ĥüsn ü, Selmān'a: Ĥassān'a D.

2. O başını yücelere kaldıran serviye, başı göklere erişse bile, hür değilse meyletme.
3. Senin taze fidanın düşkünlere canlar verir. Sana bin can ile düşkün olmayan kimdir?
4. Ey riyakâr zahit! Ayağımı yârin kapısının toprağına usulünce bas ki bu seccade değildir.
5. Ey Rûhî! Şarap aklımızı alamaz, bu ne sırdır? Sanki bizim içtiğimiz şarap değildir.

39. Ulvî

1. Gözler kamaşır, sevgilinin (parıldayan) yüzüne bakılmaz. Bu aşikârdır ki parlayan güneşe bakılmaz.
2. Gördükçe aklıma Yusuf'un sıkıntısı düşer. Doğrusu budur ki o çene çukuruna bakılmaz.
3. Gözyaşımın seliyle insana dehşet gelir ki taşınca okyanusun coşkunuğuna bakılmaz.
4. Sevgilinin meclisi, cihan sultanının meclisi gibidir. Usul budur ki burada yabancıya bakılmaz.
5. Ey Ulvî! Senin safa veren sözlerini görünce Hasan ve Selman'ın tarzına bakılmaz.

40. Fuzûlî

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. 'Älem oldı şād senden ben esîr-i ğam henüz
'Älem itdi terk-i ğam bende ğam-ı 'ālem henüz
2. Cān bağışlardı lebüñ izhār-ı güftār itmeyüp
Urmadın 'İsā leb-i cān-bağışlıktan dem henüz
3. Cāna derdüñ cisme peykānuñ revān itmişdi hüküm
Cism ile cān irtibātı olmadan muhkem henüz
4. Eşk şarf eyler felekden kām hāşıl kıılmağa
Bu güher qadrini bilmez dīde-i pür-nem henüz
5. Ey Fuzûlî eyledi her derde dermān ol t̄abīb
Bir benüm zaḥmumdur ancak bulmayan merhem henüz

41. Fuzûlî

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- [18b]
1. Ey ruḥuñ kıble-i cān ḥāk-i derüñ kıble-i dil
Reh-i 'ışkuñda fenā menzili evvel menzil
  2. Severem zāhidi kim gūşe-i miḥrābı sever
Ḥam-ı ebrūña raḳībüm olup olmaz māyil
  3. Seni cānān şanuram çık bedenümden ey cān
Men ü cānānum arasında gel olma ḥāyil
  4. Delü dirsem nola 'uşşākına gül-çihrelerüñ
Özini göz göre odlara şalur mı 'āqil

40/G.CX D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 3, 6.

2a itmeyüp: eyleyüp D; 2b urmadın: urmadan D, leb-i: lebi D; 5b zaḥmumdur: derdümdür D.

41/G.CLXXI D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 2, 3, 4, 5.

1a kıble-i dil: Ka'be-i dil D; 1b menzili: ser-ḥadi D; 3. ve 4. beyitler takdim-tehirli D; 3a

şanuram: şanurdum M, çık: ḥaḳḳ M; 3b gel: çoḡ D.

40. Fuzûlî

1. Âlem senden dolayı sevinçli oldu, ben henüz kederin esiriyim. Âlem kederi terk etti, bende henüz âlemin kederi mevcut.
2. İsa, daha henüz can bahşeden dudak olmaktan dem vurmadan önce, senin dudağın söz söylemeden can bağışlardı.
3. Henüz vücut ile ruh bağı sağlam olmadan önce, ruha senin derdin, vücuda ise senin okunun ucundaki temren hâkim olmuştu.
4. Nemle dolu göz, felekten arzusunu elde etmek için göz yaşı sarf eder. Henüz bu cevherin kadrini bilmez.
5. Ey Fuzûlî! O tabip her derde derman buldu ancak henüz merhem bulmayan bir benim derdimdir.

41. Fuzûlî

1. Ey (sevgili) yüzün ruhun kiblesi, kapının toprağı gönlün kiblesidir. Aşkının yolunda ilk varılacak yer, yokluk durağıdır.
2. Rakibim olup senin kaşının yay şeklindeki kıvrımına meyletmediği için, mihrabın köşesini seven zahidi severim
3. Ey ruh! Seni canan sanıyorum, bedenimden çık. Gel ben ve canan arasında engel olma.
4. Gül yüzlü güzellerin düşünlerine deli dersem şaşılır mı? Akıllı olan göz göre göre kendini ateşlere salar mı?

5. Ey Fuzûlî yanaram kim ne için ol yüzi gül
Baña yanar od olur özgeye şem'-i maḥfil

42. Nef'î

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bildürürdüm derdümi bir āh ile cānāna hep
Çorçarum sūz-ı derūnumdan felekler yana hep
2. Her gice bilmem kimün ğam-ḥānesin pür-şevk ider
Ḥalk-ı 'ālem mübtelā bir āfet-i devrāna hep
3. Ceng iderler dīdede her şeb ḥayāl-i yār için
Girseler müjgānlarum nola boyunca kana hep
4. Dāne virmez ḥırmeninden merdüm-i dānāya çarḥ
Bezli ider varımı ammā bulsa bir nā-dāna hep
5. Olmaz ey Nef'î bu vādīde benümle hem-'inān
Gelsün esb-i tab'ına mağrūr olan meydāna hep

43. Nef'î

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- [19a] 1. Cibrīli helāk eylese ol çeşm-i siyeh-mest
Ma'zūr-ı kirām-ı 'uḳalādur güneḥ-i mest
2. Cibrīli degül Ḥızr u Mesīḥā da olursa
Öldürmemeye çāre mi var ol nigeḥ-i mest
3. Cām olmayıcaḳ 'ālem olur çeşmine tārīk
Ḥūrşīd-i cihān-tāb ise de şeb-küleḥ-i mest

42/ G.12 D.

2a her gice: gün gibi D; 3. ve 4. beyitler takdim-tehirli D.

43/ G.22 D.

1a eylese: etse D, ol: o D, siyeh-mest: siyeh-i mest D.

5. Ey Fuzûlî! Ne için yanarım ki o gül yüzlü bana yanar ateş, başkasına meclisin mumu olur.

42. Nefî

1. Bütün derdimi bir ah ile canana bildirirdim. Bu yüzden korkarım ki felekler gönlümün ateşinden tamamen yanar.
2. Her gece bilmem kimin keder evini şevkle doldurur? Bütün insanlar zamanın afeti gibi bir dünya güzeline tutulmuştur.
3. Gözde her gece yârin hayali için savaşırlar. Bu yüzden bütün kirpiklerim, boyunca kana girseler şaşılır mı?
4. Talih bilgin insana harmanından bir tane vermez ama bulsa bütün varlığını bir cahile esirgemez.
5. Ey Nefî! Bu vadide benimle yarışabilecek arkadaş olamaz. Gururlu olan herkes, mizaç atına binip meydana gelsin.

43. Nefî

1. O fena hâlde sarhoş göz, Cebrail'i yok etse yeridir. Sarhoşun günahı, akıllı insanlar tarafından mazur görülür.
2. Cebrail değil Hızır ve İsa peygamber de olsa o sarhoş bakışın öldürmemesine çare mi var?
3. Gece içmeye meraklı kimseye, kadeh olmayınca cihanı aydınlatan güneş dahi olsa kâinat gözüne karanlık olur.

4. Şūfī ne bilür ƙadrini zevƙ-i mey-i nābuñ
Bilseydi ger olurdu hemān hāk-i reh-i mest
5. Ne bütkede ne Ka'be gerek 'āşıƙa Nef'ī
Hāk-i der-i mey-hāne yeter secdegeh-i mest

44. Nef'ī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ölmek āsān 'āşıƙa bir dem firāk-ı yār güc
Böyle müşkil derd es'iri hastaya tīmār güc
2. 'İşƙ mühlik yār gāfil mübtelālar neylesün
Birbirine derdini iƙrār güc inkār güc
3. Gerçi 'işƙ izhārı bī-tāb olmayınca cürm olur
Dil-ber ammā müdde'ā-fehm olıcaƙ inkār güc
4. Yār eger 'āşıƙ ne eylerse maħabbet iƙtizā
İtmemek olur maħallinde anı izhār güc
5. Olsa Nef'ī nola ger endişesiyle hem-zebān
Neylesün yā şoħbet-i yārān-ı nā-hemvār güc

45. Yaħyā

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- [19b]
1. Cihānda 'āşıƙ-ı mehcūr şanma rāħat olur
Neler çeker bu gönül söylesem şikāyet olur
  2. Ölünce demreni ƙalsun ƙıƙarmañuz dilden
Taħammül eyleyemem ol da bir cerāħat olur

44/ G.26 D.

2b iƙrār güc inkār güc: inkār güc iƙrār güc D.

45/G.60 D.

1a mehcūr: mehcūra D; 3b itmez ne: itmezse D.

4. Halis içkinin zevkinin değerini, sofi ne bilir? Eğer bilseydi hemen sarhoşluk yolunun toprağı olurdu.
5. Ey Nefi! Âşığa ne puthane ne Kâbe gerekir. Meyhane kapısının toprağı, sarhoşun secde ettiği yer olmaya yeter.

44. Nefi

1. Âşığa ölmek kolay, bir an bile yârin ayrılığı zordur. Böyle zor bir dert esiri olmuş hastaya tedavi güçtür.
2. Aşk öldürücü, yâr gaflet içinde, tutulmuşlar ne yapsın? Birbirine derdini açıklamak güç, inkâr etmek güç.
3. Gerçi aşkın açığa çıkması, takatsiz olmayınca suç olur ama dilber iddia edilene anlayınca inkâr güçtür.
4. Ey yâr! Âşık, muhabbetin gereği olarak ne yaparsa onu yeri gelince açık etmemek güç olur.
5. Nefi düşüncesiyle aynı dili konuşan olsa ne olur? Ya ne yapsın? Uygun olmayan dostların sohbeti güçtür.

45. Yahyâ

1. (Sevdiğinden) ayrı düşmüş âşık, sanma cihanda rahat olur? Neler çeker bu gönül, söylesem şikâyet olur.
2. Ölünce onun temreni kalsın, gönülden çıkarmayın. Zira tahammül edemem o da bir yara olur.

3. Bu rûzgârda bir berg-i 'îş girmez ele
Felek müsâ'ade itmez ne bî-mürüvvet olur
4. Le'ime renciş-i hâtır virür kerem itmek
Muqayyed olmasun erbâb-ı dille zaḥmet olur
5. Yakında kûy-ı ḥarâbâta ugradum Yaḥyâ
Ne hûb cây-ı şafâ gûŝe-i ferâgat olur

46. Yaḥyâ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. 'Aks-i rûyuñla derûnum tâbnâk olmaḫdadur
Söz hemân âyîne-i idrâk-i pâk olmaḫdadur
2. Niceler var bir nazarla toprağı altun ider
Kîmyâ-yı devlet ey bî-çâre ḥâk olmaḫdadur
3. Va'de-i vaşl eyleyüp luṭf itdüñ ihyâ eyledüñ
Günde biñ kerre 'adû cânâ helâk olmaḫdadur
4. Bezm-i 'iŝkuñ cür'asın içse göreydi ḥâleti
Ol kadeḥ-peymâ ki mest-i âb-ı tâk olmaḫdadur
5. Korḫaram derd-i derûnum ide bir yerden zuhûr
Tîg-i ğamla sîne Yaḥyâ çâk çâk olmaḫdadur

47. Pîrî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- [20a]
1. Fûrûĝ-ı 'ârîzuñ mihr-i cihân-tâbı unutdurdı
Mezâḫ-ı la'l-i ŝîrîñüñ mey-i nâbı unutdurdı
  2. Olaldan dil eŝîr-i bûy-ı zülf-i 'anber-âmîzûñ
Ḥayâl-i ḥâl ü ḥaṭuñ dîdeme ḥ'âbı unutdurdı

46/G.58 D.

2a Niceler var bir nazarla toprağı altun ider: Niceler var cevher eyler bir nazarla toprağı D; 3b cânâ: ammâ D; 5a korḫaram: ḫorḫarın D.

3. Bu zamanda bir zevküsefa yaprağı ele geçmez. Felek izin vermez, o ne mürüvvetsiz olur.
4. Cömertlik, cimriye gönül incinmesi verir. Gönül ehliyle bağlı olmasın, zor gelir.
5. Ey Yahyâ! Yakında meyhane semtine uğradım. Ne güzel sefa yeri, vazgeçmenin gönle verdiği huzur köşesidir.

46. Yahyâ

1. Yüzünün yansımasıyla yüreğim parlamaktadır. Söz hemen o anda temiz idrak aynası olmaktadır.
2. Pek çokları var ki bir bakışla toprağı altın eder. Ey çaresiz! Saadet iksiri toprak olmaktadır.
3. Kavuşma sözü verip iyilik ettin, yeniden canlandırdın. Ey sevgili! Düşman günde bin kere mahvolmaktadır.
4. Şarabın sarhoşu olan içki sunan kimse, aşk meclisinin bir yudumunu içse ve vaziyeti görseydi.
5. Ey Yahyâ! Keder kılıcıyla parça parça olduğum için korkarım ki yüreğimin derdi bir yerden ortaya çıkar.

47. Pîrî

1. Yanağının parlaklığı, cihanı aydınlatan güneşi unutturdu. Tatlı dudağının lezzeti, halis şarabı unutturdu.
2. Gönül, amberle karışık saçının kokusunun esiri olduğundan beri, beninin ve ayva tüyünün hayali, gözüme uykuyu unutturdu.

3. Göñül cevher-fürüş-ı derd olaldan sük-ı hayretde
Sirişküm kıymet-i yâkût-ı kem-yâbı unutturdı
4. Tarikat şeyhini yoldan çıkardı çeşm-i fettānuñ
Ham-ı ebrularuñ zühhāde mihrābı unutturdı
5. ‘Aceb mi arzū-yı vaşluñ itmeye Pīrī-i küstāh
Gamuñ mecnūn-ı ‘ışka kayd-ı edāyı unutturdı

48. Nef’ī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1. Dil-nişindür gamze ammā dil-rübādur tırrası
‘Āşık-ı bī-dillere turfe belādur tırrası
2. Gamze-i ‘ayyārı gālibdür göñül şayd itmede
Gerçi bir aşüfte-i ser-der-hevādur tırrası
3. Üstine dıtrre turur ol mest-i h̄āb-ı nāz iken
Gamze-i şūhına gūyā mübtelādur tırrası
4. Zabtı bir bend ile müşkildür dil-i dīvānenün
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur tırrası
5. Tab’-ı Nef’ī gibi pervāz-ı bülend itse nola
Āfitāba sāye şalmış bir Hümā’ dur tırrası

48/ G. 129 D.

2a ‘ayyārı: ‘ayyāre D; 3a mest-i: -M.

3. Gönül hayret çarşısında dert cevherini satan olduğundan beri, gözyaşım nadir yakutun kıymetini unutturdu.
4. Fitneci gözün, tarikat şeyhini yoldan çıkardı. Kaşlarının kemeri, zahitlere mihrabı unutturdu.
5. Küstah Pîrî'nin sana kavuşmanın arzusunu duymasına şaşılır mı? Kederin, aşk mecnununa üslup endişesini unutturdu.

48. Nefî

1. Yan bakışı gönülde yer tutandır ama alınına düşen saçı da gönül çelendir. Alınına düşen saçı, ne yaptığını bilmeyen âşıklara görülmemiş beladır.
2. Alınına düşen saçı, her ne kadar hevesin aşüftesi ise de hilekâr yan bakışı, gönül avlamada üstündür.
3. O, naz uykusunun sarhoşuyken üstüne titrer durur. Alınına düşen saçı, sanki işveli yan bakışına tutkundur.
4. Deli gönlün bir bağ ile tutulması zordur, iki zincir ister ki onun için alınına düşen saçı iki kattır.
5. Nefî'nin huyu gibi yüksekten uçsa şaşılır mı? Zira alınına düşen saçı, güneşe gölge salmış bir Hüma'dır.

49. Nef'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- [20b] 1. Bahâr irdi yine esdi nesîm-i şubḥ-ı nevrûzî
Açıldı 'âlemüñ gül gibi güldi baḥt-ı firûzı
2. Hevâlarda leṭâfet ol kadar kim bülbül-i zâruñ
Nice te'şîr ider bilmem güle âh-ı ciger-sûzı
3. Fiğân-ı nîm-şebden nice maḥrûm olmasun bülbül
Uyardı yine her gül bir çerâğ-ı 'âlem-efrûzı
4. Bahâr irdi açıl lâle gibi dâğ-ı dilüñ göster
Derûnuñda koma rind iseñ efkâr-ı gam-endûzı
5. Ele gül gibi cām al bülbül-i ser-mest ol ey Nef'î
Gazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nevrûzı

50. Yaḥyâ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1. Gîsûlaruñ dil almağa tedbîr itdiler
İki bölükle 'âlemi teşhîr itdiler
2. Sâķî-i bezmüñ aldılar âḥir ayağını
Sûfî vü şeyḫ şavma'ada el bir itdiler
3. Birisi sübḥa aldı ele biri cām-ı mey
Güyâ ki rind ü zâhidi taḥyîr itdiler
4. Ol iki zülf ayak tolayup bî-sebeb dile
Bir bî-günâhı beste-i zencîr itdiler
5. Çeşmi ağardı ağlamadan kaddi oldu lâm
Yaḥyâ'yı tâzeler gam ile pîr itdiler

49/ G. 133 D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 6, 7, 8, 9.

50/G.65 D.

49. Nefî

1. Bahar erişti, yine nevrurun sabah rüzgârı esti. Âlemin uğurlu bahtı açıldı, gül gibi güldü.
2. Havalarda hoşluk o kadar ki inleyen bülbülün ciğer yakan ahı, güle nasıl etki eder bilmem.
3. Bülbül, gece yarısının feryadından nasıl mahrum olmasın? Yine her gül âlemi aydınlatan bir kandili yaktı.
4. Bahar erişti, sen de lale gibi açıl gönlünün yarasını göster. Rint isen gam toplayan düşünceleri yüreğinde tutma.
5. Ey Nefî! Ele gül gibi kadeh al, sarhoş bülbül ol, gazeller söyle, nevrurun şahının meclisini hararetlendir.

50. Yahya

1. Saçların gönül almaya hazırlık yaptılar. İki saç örgüsüyle âlemi büyülediler.
2. Sonunda içki meclisinin sakisinin kadehini ele geçirdiler. Sofu ve şeyh savmaada (ibadet yeri) el birliğı ettiler.
3. Birisi ele tespih biri içki kadehi aldı. Sanki rint ve zahidi istediğini seçmesi için serbest bıraktılar.
4. O iki saç (örgüsü) sebepsiz yere gönle iftira edip fena duruma düşürerek, bir günahsız zincir bağlanmış hâle getirdiler.
5. Ağlamaktan gözü perdelenip görmez oldu, boyu lam gibi büküldü. Yahya'yı taze güzeller keder yüzünden yaşlandırdılar.

51. Nef'î

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- [21a] 1. Leşker-i müjgānı kim bir Kahramān' dur her biri
Ġamzesiyle ceng ider şāhib-ķırāndur her biri
2. Günde biñ kan eylese çok mı o hūnī gözlere
Gördüğine rahmı yok bir bī-emāndur her biri
3. Ġamzeler hod çāk çāk itmekde dāyim dilleri
Söyleşilmez tut ki şemşīr-i zebāndur her biri
4. Āteşīn dillerle pūr-tāb ol kadar gīsūları
Gūyiyā bir ejder-i āteş-feşāndur her biri
5. Āferīn Nef'î yine tab'-ı gāzel-perdāzuña
Penc-beytūñ nüsha-i sihr-i beyāndur her biri

52. Yaḥyā

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Ebrū vü müjeñ tīg-i cefā tīr-i kazādur
Ol kākül-i pūr-pīç ise emvāc-ı belādur
2. Āşub u fitnedür ḥaṭṭ u ḥālūñ senūñ ey māh
Ol ġamze-i hūn-rīz ise bir ḥışm-ı Ḥudā'dur
3. Zūlf-i siyehūñ dām-ı giriftārī-i 'uşşāk
Bīmār gözüñ derd-i derūn-ı zu'afādur
4. Zehr akmada her bār raķībūñse yüzinden
Her bir sözi öldürmese de cāna cefādur
5. Çün ḥükm-i kazādur bu cefālar bu belālar
Yaḥyā'ya düşen cān ile teslīm ü rızādur

51/G.132 D.

2a eylese: eylemek D.

52/G.78 D.

1b pūr-pīç: pūr-çīn D; 2a fitnedür: fitendür D.

51. Nefî

1. Her biri bir Kahraman olan kirpiklerinin askeri, her biri yan bakışıyla savaşıyor sahibkırandır.
2. O kanlı gözlere, günde bin kan dökse çok mu? Zira her biri gördüğüne acıması olmayan bir merhametsizdir.
3. Yan bakışlar, daima gönülleri bizzat parça parça etmektedir. Onlarla konuşulmaz, kabul et ki her biri kılıç gibi keskin dildir.
4. Omuza dökülen uzun saçları, ateş gibi gönüllerle o kadar hararet dolu ki sanki her biri ateş saçan bir ejderdir.
5. Ey Nefî! Gazel söyleyen yaradılışına yine aferin! Beş beytin her biri büyüleyen beyan nüshasıdır.

52. Yahyâ

1. Kaşın ve kirpiğin cefa kılıcı, kaza okudur. O tamamen kıvrımlı kakül ise bela dalgalarıdır.
2. Ey ay gibi güzel! Senin ayva tütün ve benin, karışıklık ve kargaşadır. O kan dökücü yan bakış ise Allah'ın gazabı gibidir.
3. Siyah saçların, âşıkları tutan bir tuzak gibidir. Fersiz bakan gözün, zayıf düşmüş kimselerin yüreğinin derdidir.
4. Rakibin ise yüzünden her defasında zehir akmaktadır. Her bir sözü, öldürmese de cana eziyettir.
5. Bu eziyetler, bu belalar kazanın hükmü olduğu için, Yahyâ'ya düşen can ile teslim olup rıza göstermektir.

53. Nef'î

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [21b] 1. Bir ٲoli nūş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüñe
Mest olursañ nāza başla h̄'āb gelsün çeşmüñe
2. Ğamzeñe pür-tāb iken tākāt getürmez āfitāb
Bāde 'aqlı var ise bī-tāb gelsün çeşmüñe
3. H̄üsñüñi bilmek dilerseñ bir nazār mir'āta baĝ
Āfitābuñ pertevi mehtāb gelsün çeşmüñe
4. 'Āşık iseñ aĝlamaĝla bitmez iş bir çāre gör
Sen gerek yaş dök gerek h̄ün-āb gelsün çeşmüñe
5. Rind iseñ Nef'î h̄umār-ı bādeden açma gözün
'Ālemün h̄ali h̄ayāl-i h̄'āb gelsün çeşmüñe

54. Nef'î

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsına
'Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsına
2. Bir güft ü gūda yüz nigeh-i çeşm-i yār ile
'İşğ olsun ol mu'āmedenün āşināsına
3. Ne tercemān-ı ĝamze gerek 'āşıkā ne nāz
Dil-ber muĝayyed olmayıcaĝ müdde'āsına
4. Ne eşk-i dīde lāzım olur dil-bere ne āh
'Āşık taĝammül eylemeyince cefāsına
5. Nef'î bize ne ĝamze gerek ne nigāh-ı dost
Biz māyilüz güzellerün eñ bī-vefāsına

53/G.113 D.

54/G. 114 D.

2a çeşm-i yār: çeşm-i çār D.

53. Nefî

1. Bir kadeh içki iç, gözün halis şarap rengini alsın. Sarhoş olursan naza başla, gözüne uyku gelsin.
2. Senin yan bakışına hararet doluyken güneş dayanamaz. Şarap, şayet akli varsa gözüne güçsüz gelsin.
3. Güzelliğini bilmek istersen aynaya bak. Güneşin parlaklığı gözüne ay ışığı olarak gelsin.
4. Âşık san iş ağlamakla bitmez, bir çare bul. Gerek yaş dök gerek gözüne kanlı gözyaşı gelsin.
5. Ey Nefî! Rint isen şarabın baş ağrısından gözünü açma ki âlemin durumu, gözüne uyku hayali gelsin.

54. Nefî

1. Canan odur ki kendisine müptela olana yüz vermez. Âşık odur ki gönlünü çelen güzele nazı geçer.
2. Bir fısıldayarak konuşma esnasında, yârin gözünün pek çok bakışıyla o muameleyi anlayana aşk olsun.
3. Dilber aşığının yaptıklarına aldıriş etmeyince âşığa ne yan bakışın tercümanı ne naz gerekir.
4. Âşık eziyetine tahammül etmeyince dilbere ne gözün yaşı ne ah lazım olur.
5. Ey Nefî! Bize ne yan bakış ne dostun bakışı gerekir. Biz güzellerin en vefasızına gönlümüzü kaptırmışız.

⁹⁴55. Kaşīde-i Nefī

Mef'ulü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- [22a] 1. Ğamzeñ ne dem ki tīg çeküp hūn-feşān olur
'Uşşāķ-ı dil-figāra ecel mihrībān olur
2. Çeşmüñ o Ğahramān-ı ğazabnākdür senüñ
Kim hışmı zāyil olsa daħı bī-emān olur
3. Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir hadengi āfet-i cān-ı cihān olur
4. Müjgānlaruñla seyr iden ol ebrūvānı dir
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur
5. Ğamzeñ su'āle başlasa 'uşşāķa her müjeñ
Gūyā lisān-ı hāl ile bir tercemān olur
6. Ğamzeñ görür 'itāb ile öldürdügin bizi
Tırmaz kirişme daħı aña hem-zebān olur
7. Bu nāz u bu nigāh u tegāfūl ki sende var
Hızır olsa 'āşıķuñ sebab-i terk-i cān olur
8. Sen böyle nāz u şīve şatınca gedālara
Narķ-ı metā'-ı derd ü belā rāygān olur
9. Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Hübāna bu mu'āmeleden çok ziyān olur
10. Her nā-maħalle ruħşat-ı nezzāre yā neden
Bir gün dimez misin ki maħalleñde ķan olur
- [22b] 11. Dil bu hevā ile ķafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste tapān olur

---

⁹⁴ Divanda yer alan bilgiye göre bu kaside veziriazam Murad Paşa'ya ithaf edilmiştir.
55/K.28 D.

Divana göre 8 beyit eksiktir: 10, 26, 36, 46, 48, 49, 52, 58.

14b kim: ki D; 25a deñlü: ķadar M; 28b düzd ü: düzd-i D; 30b felege: felek D; 33b bezmgehi
gülsitān: cilvegehi āsmān D; 35b tīz u: tīr u D; 40a hayli: hayl-i D; 42a ābdār: tābdār D; 42b
cehān: cihān; 43a hevāda:nevāda D; 46a dilinden: dilinde M; 62b ger: bir D.

Nef'nin Kasidesi

1. Yan bakışın ne zaman ki kılıç çekip kan döken olur, o zaman ecel gönlü yaralı âşıklara dost olur.
2. Senin gözün o öfkeli Kahraman'dır ki öfkesi yok olsa bile amansız olur.
3. Böyle pusu kuran sarhoş bir beni kim gördü ki onun bir oku cihanın canının felaketi olur.
4. Kirpiklerin ve o kaşlarını seyreden der ki bu kadar ok hepsi bir arada nasıl yay içinde olur.
5. Yan bakışın sorguya başlasa, her kirpiğin âşıklara sanki hâl dili ile bir tercüman olur.
6. Yan bakışın azarlamayla bizi öldürdüğünü görür. Nazlı bakış da durmaz, ona aynı dili konuşan bir arkadaş olur.
7. Sende olan bu naz, bu bakış, bilmezlikten gelme, Hızır olsa âşığın canı terk etme sebebi olur.
8. Sen dilencilere böyle naz ve işve satınca, dert ve bela sermayesinin fiyatı bedava olur.
9. Seni seven ile sevmeyen katında aynı ise, bu davranış biçiminden güzellere çok zarar olur.
10. Uygun olmayan herkese seyretme izni nedendir? Bir gün olsun mahallende kan dökülür demez misin?
11. Gönül, bu arzuyla yüreğin dar kafesinde kanadı kırık kuş gibi çırpınan olur.

12. Kim gülşen-i ruḥuñda vire nağmeye karar
Tā ol zamān ki bāğ-ı cihān pür-ḥazān olur
13. Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zūlfūñ
Bir ḥālet el virür ki kafes gülsitān olur
14. Zūlfūñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḥam-be-ḥam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı meyān olur
15. Yāḥūd Hümā şikār idici şāhbāzdur
Dāyim hevā-yı şayd ile bī-āşiyān olur
16. Gāhī ki ḥalka ḥalka turur pīç ü tāb ile
Ṭuğrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur
17. Gāhi ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārüb-ı āsitān-ı memālik-sitān olur
18. Ol şafder-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Kahramān olur
19. Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ‘adāleti
Gül-bün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur
20. Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ‘ālem ki ‘āleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur
- [23a] 21. Düstūr-ı kāmkar ki yek-rūze baḥşışı
Daḥl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur
22. Maḳşūd-ı kā’ināt u murād-ı cihāniyān
Kim āsitānı kıblegeh-i ins ü cān olur
23. Şem‘-i cihān-serāy-ı vezāret ki şu‘lesi
Meş‘al-fürüz-ı encümen-i ḥusrevān olur
24. Māh-ı felek serīr-i sa‘ādet ki pertevi
Nūr-ı çerāğ-ı baḥt-ı şeh-i aḥterān olur
25. Ger zerre deñlü nūrı ziyā virse ‘āleme
Ḥürşīd zerre gibi nazardan nihān olur
26. Bād-ı şabā ki būy-ı gül ü yāsemīn için
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i büstān olur

12. (Gönül) Cihan bağına sonbahar gelinceye kadar, senin gül bahçesine benzeyen yanağında nağmeye karar verir.
13. Dügümlü tuzağa benzeyen saçlarını düşününce bir hâl ortaya çıkar ki kafes bile gül bahçesi olur.
14. Saçın mı yoksa büklüm büklüm siyah yılan mı ince belin gizli hazinesinin gece bekçisi olur?
15. Yahut Hüma avlayan bir doğandır, daima av arzusu ile yuvasız olur.
16. Ara sıra iç sıkıntısıyla halka halkadır. Güzellik padişahının hükmünün tuğrası olur.
17. Ara sıra sanki deste deste yerde yatar. Ülkeler fetheden eşiğin süpürücüsü olur.
18. O yegâne saf yaran yiğittir ki yüceliğinin gücü, Tehmeten ve Kahraman'ın zırhını eritir.
19. O zamanın âdil veziridir ki adaletinin suyu, emniyet ve güvenin gül bahçesinin gül fidanını yükselten olur.
20. Âlemin benzersiz paşasıdır ki âleme bahşişi sınırsız ve iyiliği başa kakmadan olur.
21. İkbâl sahibi devlet büyüğüdür ki bir günlük bahşişi, derya ve maden ocağının bin yıllık gelirine denktir.
22. Kâinatın isteği ve insanların muradıdır ki eşiği insan ve cin taifesinin yöneldiği yer olur.
23. Vezirliğin cihanı süsleyen ve aydınlatan kandilidir ki alevi padişahlar meclisinin meşale yakarı olur.
24. Feleğin ay gibi güzel sevgilisi, mutluluk tahtıdır. Işığı, yıldızlar şahının talihinin kandilinin nuru olur.
25. Eğer zerre kadar nuru âleme ışık verse güneş zerre gibi görünmez olur.
26. Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı, gül ve yasemin kokusu için bostan yolunun nasipsiz dilencisi olur.

27. Bir şemmesini bulsa eger bŷy-ı hŷlkınuñ
‘Attār-ı çārsŷ-yı zemīn ŷ zamān olur
28. ‘Adli ki bir diyār-ı pŷr-āşŷba hŷkm ide
Dŷzd ŷ harāmī bedraqa-i [kārbān] olur
29. Ger virse iktidārı za‘īfāna taqvıyet
Peşşe harīf-i hamle-i pīl-i demān olur
30. Ger ‘ankebŷta himmeti yār olsa perdesi
Keşti-i çāpŷk-i felege bādbān olur
- [23b] 31. Tab‘-ı hazāna olsa mŷrebbī mŷrŷvveti
Revnaq-fŷrŷz-ı reng-i gŷl ŷ ergŷvān olur
32. Dīvāna çıksa Āşaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rŷstem-i şāhib-kırān olur
33. Tenhā çıkınca tīg ile meydāna gŷn gibi
Hŷrşiddŷr ki bezmgehi gŷlsitān olur
34. Diller dŷyer mi gŷrmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki hŷn-ı dŷşmen ucından revān olur
35. Gŷyā ki çeşm-i şāhid-i ra‘nā-yı nuşrete
Mŷjgān-ı tīz u gamze-i nā-mihribān olur
36. Dŷşdŷke hŷake gŷy-şıfat kelle-i ‘adŷ
Pāy-ı semendi tŷt ki aña şavlecān olur
37. Ol āsumān-şitāb ki hengām-ı pŷyede
Her na‘li bir hilāl-i kevākib-feşān olur
38. Ol āteş-i cehende ki oldua germ-rev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duhān olur
39. Çāpŷklŷgi o mertebe kim zıll-ı rākibi
Yere dŷşŷnce aña mekān lā-mekān olur
40. Şaflar dŷzŷp hŷcŷm idicek hayli dŷşmene
Dehşetle āsumān u zemīn pŷr-figān olur
- [24a] 41. Şarşılduğınca zelzele-i hamleden zemīn
Āşŷb-ı rŷstehīz-i kıyāmet ‘ayān olur

27. (Bahar rüzgârı) Eğer yaradılışının kokusunun bir zerresini bulsa zaman ve zemin çarşısının aktarı olur.
28. Onun adaleti karışıklıkla dolu bir diyara hükmettiğinde, hırsız ve haydut, kervanın doğru yolu gösteren kılavuzu olur.
29. Eğer iktidarı zayıfları korusa sivrisinek, azgın filin hücum arkadaşı olur.
30. Eğer onun himmeti örümceğe yardımcı olsa örümceğin perdesi, feleğin hızlı gemisine yelken olur.
31. Güz mevsiminin mizacını terbiye etse onun mürüvveti, gül ve erguvanın rengini parlatan olur.
32. Divana çıksa Cemşid ihtişamına sahip vezir (Asaf), savaşmak üzere ileriye doğru çıksa kutlu zamanda doğan Rüstem olur.
33. Gün ışığı gibi yalnız vaziyette kılıçla meydana çıkınca güneşe benzer ki meclisinin bulunduğu yer, gül bahçesi olur.
34. Düşman kanı ucundan aktığı zaman, savaşta onun mızrağını görmeye gönüller dayanır mı?
35. Sanki zaferin güzel gözüne, keskin kirpikler ve merhametsiz yan bakış olur.
36. Top gibi düşman kellesi toprağa düştükçe güzel ve çevik atının ayağı, farz et ki ona çevgen sopası olur.
37. O kadar hızlıdır ki savaş meydanında seğirtirken her nalı yıldızlar saçan bir hilal olur.
38. O sıçrayan ateştir ki hızla gittiği zaman, siyah tozu etrafında duman olur.
39. Hızı o kadar ki binicinin gölgesi yere düşünce mekân ona lamekân olur.
40. Saflar düzüp çok sayıda düşmana hücum edince gökyüzü ve yer korkudan haykırış dolar.
41. Yer, düşmana hücumun depreminden sarsıldıkça kıyametin dehşeti gözle görülür olur.

42. Gerd-i siyehde şu'le-i şemşîr-i âbdâr
Güyâ sehâb-ı tîrede berç-i cehân olur
43. Evc-i hevâda şît-ı çekâçâk-ı tîğdan
Âvâz-ı ra'd u şâ'ika reh-güm-künân olur
44. Gâhî meyân-ı şafda turur kendi tîğveş
Gâhî meyân-şikâf-ı şaf-ı düşmenân olur
45. Ol demde kim siyâkât-ı ta'dâd-ı küştegân
Bîrûn-ı hayta-i ser-i kilik-i beyân olur
46. Bîrûn ider dilinden o dem bîm-i düzehi
Meydân-ı maşşer aña riyâz-ı cinân olur
47. Ey Âşaf-ı zamâne ki her rây-ı şâyibüñ
Rûkn-i esâs-ı saltanat-ı câvidân olur
48. Sensin o şaf-şiken ki yazılsa menâkıbuñ
Her muhtaşar rivâyeti bir dâsitân olur
49. Tahîr-ı medh ü fikr-i nikât-ı sitâyişüñ
Nazm-ı umûr-ı dest ü dil-i şâ'irân olur
50. Ma'nâ ki silk-i gevher-i medhüñde yerleşür
Endîşe kim şenân ile raţbü'l-lisân olur
- [24b] 51. Kim vaşf iderse zât-ı şerîfüñ benüm gibi
Rûh-ı kelâmı kâleb-i mazmûna cân olur
52. Haqqâ benem o nâdire-perver ki her sözüñ
Bir tuhfe gibi elden ele armağân olur
53. Tab'um ki bād-ı cezbe-i medhüñle dem-be-dem
Bir bahr-ı pür-hurûş-ı le'âlî-feşân olur
54. Her gevher-i nefîs ki andan zühür ider
Ârâyiş-i hazâyin-i kevn ü mekân olur
55. Kim cem' iderse gevher-i mazmûn-ı hâşşumı
Cem'iyet-i cevâhir ile kâmrân olur
56. Tab'umla kimse bahş idemez Kahramân gibi
Endîşe 'âleminde cihân-pehlevân olur

42. Kara toprakta keskin kılıcın alevi, sanki kara bulutta birdenbire parlayan şimşek gibidir.
43. Havada kılıç vuruşmasından çıkan sestən, gök gürlemesi ve yıldırımın sesi yolunu şaşırır.
44. Bazen kendi kılıç gibi safın ortasında durur, bazen düşmanların safının belini kıran olur.
45. Ölenlerin sayımının siyakat yazısı yazıldığı sırada, beyan kaleminin ucu kayıttan düşürür.
46. O vakit cehennem korkusunu gönülden atar. Mahşer meydanı ona cennetlerin bahçeleri olur.
47. Ey her doğru görüşün, ebedî saltanatın temel direği olan zamanın veziri (Asaf'ı)!
48. O safları yaran sensin. Menkıbelerin yazılsa en kısası bir destan olur.
49. Senin övgünün yazılması, el işlerini nazmetmek, ince manalı sözlerinin düşüncesi ise şairlerin gönlü gibi olur.
50. Mana, senin övgünün cevherinin ipindedir. Düşünce, senin övgün ile güzel söz söyleyen olur.
51. Senin mübarek varlığını benim gibi kim överse sözünün ruhu mazmun kalıbına ruh verir.
52. Gerçekten o nükteli ve zarif sözler ortaya koyan benim ki her sözüm bir hediye gibi elden ele armağan olur.
53. Yaradılışım senin övgünün cezbésinin rüzgarıyla, daima inciler saçan coşku dolu bir deniz olur.
54. Her değerli cevher (söz) ondan meydana çıkar, varlık ve mekân hazinelerinin süsü olur.
55. Kim bana özgü mazmun mücevherini toplarsa cevherler topluluğu ile bahtiyar olur.
56. Kahraman gibi olsa bile şairlik kudretimle kimse bahse giremez. (Şairlik kudretim) Düşünce âleminde cihan pehlivanıdır.

57. Tıtdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur
58. Ḥāsīd benümle da‘vī-i nazm eylese nola
Zu‘mınca ḥar suḥan-ver-i ‘İsā-beyān olur
59. Gör i‘tikād-ı fāsīdin itmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur
60. Bir düzd-i nā-be-kār-ı ma‘ānī-tırāş iken
Yārān söziyle şā‘ir olur nükte-dān olur
- [25a] 61. Ḥaşm ittiḥāz idinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şā‘iriyetüme kesr-i şān olur
62. Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup disem
Gelsün benümle var ise ger imtiḥān olur
63. Nefī du‘āya başla ḳo da‘vāyı kim du‘ā
Nazm āḫırında ‘ādet-i nazm-āverān olur
64. Tā kim fūrūḡ-ı cām-ı zer-endūd-ı āfitāb
Revnaḳ-fūrūz-ı bezmüne ḥāverān olur
65. Dönsün felekde sāḡar-ı iḳbālī gün gibi
Tā aña dek ki āḫir-i bezm-i cihān olur

56. Yaḥyā

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Lāleveş giymiş ḳabā-yı sürḥ ‘izz ü nāzı var
Söyleşilmez ol Hümā ile ‘aceb pervāzı var
2. Big mi yokdur beste-i fitrākuñ olmış murḡ-ı dil
Ḳangı şāhuñ çeşm-i mestüñ gibi bir şebbāzı var

56/G.102 D.

Divana göre 3 beyit eksiktir: 3, 4, 5.

57. Şöhretimin büyük davulunun sesi cihanı kapladı ama haset edenin kulağı sağır olduğu için onu duymaz.
58. Haset eden benimle nazım davası gütse şaşılır mı? Onun zannınca eşek, düzgün ve güzel konuşan İsa gibidir.
59. Müfsidin inancını gör ki tilkinin kükremiş aslanın karşılığı olamayacağını düşünemez.
60. Manalar yontucu işe yaramaz bir hırsızken dostların sözüyle şair olur, nükteli söz söyleyen olur.
61. O boş ve anlamsız sözler söyleyeni düşman saymak, benim için şairlik namusuma ve şöhretime zarar vermek olur.
62. Onda yetenek olsa da ben böbürlenip desem ki eğer varsa benimle gelsin, imtihan olur.
63. Ey Nefî! Mücadeleyi bırak, duaya başla. Çünkü dua etmek, nazım sonunda nazım söyleyenlerin adetidir.
64. Güneşin altın renkli kadehinin parlaklığı devam ettiği müddetçe, senin ışıık saçan içki meclisine Doğu ile Batı olur.
65. Cihan meclisi son bulana dek (kıyamete kadar), onun ikbal kadehi güneş gibi felekte dönsün.

56. Yahyâ

1. Lale gibi kırmızı kaftan giymiş, değeri ve nazı var. O nasıl uçtuğu bilinmeyen Hüma'ya benzeyen sevgili ile sohbet edilmez.
2. Yem olarak kullanılan başka kuş mu yoktur ki gönül kuşu senin terki bağınla bağlanmış. Hangi şahın senin sarhoş gözün gibi şahini var.

57. Firākī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Qalmasun bir dem hayālün çeşm-i hūnumdan ba'īd
Sīne-şafıluğda o yāruñ cāh u cānumdan ba'īd
2. Baqup ol mir'āt-ı hüsni içre gördüm ben beni
Bülbül-i cān gördüm anda gülsitānumdan ba'īd
3. Nice 'arz eyleye ağıyār yāra bu za'fiyetüm
Aşla kudret eylemem Hāsān lisānumdan ba'īd
4. İltiyām-ı rüzgārıla zārı tefhīm eylesem
Semt-i yāruñ rüzgārı bu mekānumdan ba'īd
5. Ey Firākī arza-i esmāda cümle pür-figān⁹⁵
İns [ü] cin (...) eylemege bā'īd

58. Bākī

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- [25b]
1. Bildün mi sen de kendüni ey bī-vefā nesin
Āşüb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin
  2. Saña bahā ne idi cefā-pīşe olmasañ
Haqqā budur ki bī-bedel ü bī-bahānesin
  3. Qandıl gibi dīde pür-āb u dilümde tāb
Eflāke çekdüm āteş-i āhum şerāresin
  4. Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Guşşayla yata derd ü gam ile uyanasın
  5. Bākī yolında döke şaça harc idüp gözüm
Āhır düketdi naqd-i sirişküm hızānesin

⁹⁵ Metindeki “pür-figānumdan” ifadesi vezin gereği “pür-figān” yapılmıştır.
58/G.382 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

1b dehr ü: dehr M; 3a gibi: tek M; 3b şerāresin: zebānesin D; 4a belā: -M.

57. Firâkî

1. Hayalin kanlı gözümde bir an bile uzak kalmasın. (?)
2. O güzellik aynasına baktığımda ben kendimi gördüm. Gül bahçemden uzaklaşmış can bülbülünü gördüm.
3. Başkaları bu zayıf hâlimi yâre nasıl arz etsin? Hasan'ın dilinden uzak olan hiçbir şeye ben kudret eylemem.
4. İnleyip ağlamayı zamanın yarasıyla bildirsem bile, sevgilinin semtinin rüzgarı benim mekanımdan uzaktır.
5. Ey Firâkî! Göklerde bulunan herkes inleyip sızlamaktadır. (?)

58. Bâkî

1. Ey vefasız! Sen de kendinin ne olduğunu anladın mı? Cihanı birbirine katan, zamanın felaketisin.
2. Cefa etmeyi huy edinmiş olmasan senin değer neydi? Doğrusu budur ki kıymeti takdir edilemeyen ve bahanesi olmayansın.
3. Göz kandil gibi su dolu ve gönlümde hararet var. Ahımın ateşinin kıvılcımını göklere çıkardım.
4. Çetin bela değil midir? Vefasız güzel sevip kederle yatar, dert ve gamla uyanırsın.
5. Ey Bâkî! Gözüm onun yolunda harç edip dökme saça, sonunda gözyaşımın nakdi hazinesini tüketti.

59. Mantıkî

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Evrākını tağıtdı şabā muşhaf-ı gülün
Kaldı okınmadı nice evrādı bülbülün
2. Var ise faşl-ı dey sebep oldu bürüdete
Bir yirde görmez olduk ikisin gül ü mülün
3. Bir şemme bulmadı eşer-i zülf-i yārdan
Girdi nesīm egerçi 'urūkına sünbülün
4. Pīrāne-ser üşenme reh-i 'ışka düşmeden
Zāhid elünde yok mı 'asā-yı tevekkülün
5. Biri dil-şikeste biri cān-ı hıstador
Deryā-yı ıztırāb ile küh-ı taḥammülün

60. Bākî

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- [26a]
1. Farq-ı felekde zāhir olup tāc-ı zer-nigār
Üsküflerin minārelerün kapdı rüzgār
  2. Meydān-ı 'ıdgehde perī çihreler gibi
Fāḥir libāslar ile hırām itdi nev-bahār
  3. Cām-ı şarāb-ı nāb ile rindān-ı meykede
Öz 'āleminde her biri bir şāh-ı tācdār
  4. Şun bezm-i 'ışa destüñi kim cām-ı mey gibi
Girmez elüñe bir gül-i ter bī-cefā-yı hār
  5. Gül-gün olurdu çihre-i Bākî şafaq gibi
Devrān şunaydı destine bir cām-ı zer-nigār

59/G.16 D.

2a var ise: beñzer ki D, 5 Biri dil-şikeste biri cān-ı hıstador Deryā-yı ıztırāb ile küh-ı taḥammülün: Bir boynı bağılu bende geçer Mantıkî saña Düşse 'aceb mi pāyüñe mānend-i kākülün D.

60/G.160 D.

59. Mantıkî

1. Saba rüzgârı, gül Mushaf'ının yapraklarını dağıttı. Bülbülün okumayı adet edindiği nice dualar okunmadı, kaldı.
2. Soğukluk varsa buna kış mevsimi sebep oldu. Gül ve şarabın ikisini bir yerde görmez olduk.
3. Hafif esen rüzgâr her ne kadar sümbülün köklerine girdiyse de yârin saçının izinden bir zerre bulamadı.
4. Ey ihtiyar baş! Aşk yoluna düşmeye üşenme. Ey zahit! Elinde tevekkülün asası yok mudur?
5. İstirap deryası ile tahammül dağının, biri gönlü kırık biri hasta ruhludur.

60. Bâkî

1. Altınla işlenmiş taç, feleğin başı üzerinde görünür olup rüzgâr senin minarelerinin (saç topuzunun) başlıklarını kaptı.
2. İlkbahar, peri yüzlüler gibi iftihar edilecek şaşaalı elbiselerle bayram yerinde salınarak yürüdü.
3. Meyhanenin rintleri, halis şarabın kadehiyle her biri kendi âleminde bir padişah gibidir.
4. Zevküsefa meclisine el uzat, çünkü şarap kadehi gibi bir taze gül, cefasız diken elde edemezsin.
5. Kader eline altınla işlenmiş bir kadeh sunsaydı, Bâkî'nin çehresi şafak gibi gül renkli olurdu.

61. Luṭfî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Hıyâbânzâr-ı 'ıŝkuñ berg ü bār u hārı âteŝdür
Nesîmi ğam semender bülbüli gülzârı âteŝdür
2. Nola süz olsa hâşıl-ı kiŝtzâr-ı 'âlem-i 'ıŝkuñ
Zemîni tavr-ı dildür bergi şu'le bārı âteŝdür
3. 'Aceb vâdîdür iqlîm-i maḥabbet özge illerdür
Metâ'ı derd-i dil sūdı fenâ bâzârı âteŝdür
4. Degüldür sînede yer yer fetîl-i dâĝ-ı süzânum
Gülistân-ı ğamuñ hep lâle-i kühsârı âteŝdür
5. Zebân-ı hâme Luṭfî la'l-i nâb-ı yârdan söyler
Nola pür-süz ise endîşe-i güftârı âteŝdür

62. Yaḥyâ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- [26b]
1. Ey zülfi ḥam-ender-ḥam-ı kullâb-ı maḥabbet
Hep saña çekildi dil-i erbâb-ı maḥabbet
  2. Dil-berse güzel dilse nihâyetde hevâyî
Hâşıl bu ki âmâdedür esbâb-ı maḥabbet
  3. Bir baḥr imiş ey 'âşık-ı şeydâ dil-i zâruñ
Anda bulunurmuş dür-i nâ-yâb-ı maḥabbet
  4. Yan âteŝe pervâneveŝ itme yine efgân
Ey 'âşık-ı miskîn budur âdâb-ı maḥabbet
  5. Yaḥyâ ḥarem-i 'ışka girerse nola bî-bâk
Meftûḥdur erbâb-ı dile bâb-ı maḥabbet

61. Lutfî

1. Senin aşkının iki tarafı ağaçlı yolunun yaprağı, meyvesi ve dikenini ateştir. Rüzgârı gam, bülbülü semender, gül bahçesi ateştir.
2. Aşk âleminin ekin tarlasının ürünü ateş olsa şaşılır mı? Zemini gönlün içinde bulunduğu hâldir; yaprağı alev, meyvesi ateştir.
3. Muhabbet ülkesi garip bir vadidir, başka türlü diyardır. Sermayesi gönül derdi, kârı yokluk , pazarı ateştir.
4. Yer yer yakıcı yaramın fitili gönülde değildir. Senin kederinin gül bahçesinin bütün dağ lalesi, ateştir.
5. Lutfî, kalemin dili yârin halis dudağının vasıflarını anlatır. Ateş dolu olsa ne çıkar? Zira sözün düşüncesi bile ateştir.

62. Yahyâ

1. Ey saçı büklüm büklüm muhabbet çengeli olan güzel! Muhabbet erbabının gönlü, hep sana doğru kaydı.
2. Dilber güzelse gönül sonuçta havaiyse neticede muhabbet için gerekli sebepler hazırdır.
3. Ey divane âşık! İnleyen gönlün bir deniz imiş. Muhabbetin bulunmaz incisi onda bulunurmuş.
4. Pervane gibi ateşte yan, yine feryat etme. Ey zavallı âşık! Muhabbet adabı budur.
5. Yahyâ aşkın haremine korkusuz girerse şaşılır mı? Zira gönül erbabına muhabbet kapısı açıktır.

63. Yaḥyā

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. La'l-i lebüñle bāde-i nāb itdi imtizāc
Alışdı biri biri ile iki ter-mizāc
2. Söyleñ tabībe yoḡ yere 'arz-ı devā ider
Bīmār-ı derd-i 'ışk kabül eylemez 'ilāc
3. Artarsa nola ḡaşıl-ı derd ü metā'-ı ḡam
Sultān-ı 'ışk istemez ey dil ḡarāc u bāc
4. Kāmil nişār-ı gevher iderken sükūnda
Cāhil kemāl-i ceħli ile eyler ibtihāc
5. Yaḥyā metā'-ı faẓl dirīḡā kesādda
Kālā-yı ceħl bulmada günden güne revāc

64. Yaḥyā

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- [27a]
1. Bir gün gele kim şād ola maḡzūn-ı maḡabbet
Çoḡ āḡili ilzām ide mecnūn-ı maḡabbet
  2. 'Āşık ḡam-ı hecr ile keselnāk olur mı
Çalınmadı mı ḡuşuña kānūn-ı maḡabbet
  3. Vā'iz ola mı serd sözüñden müte'essīr
Bir dilde ki sūzān ola kānūn-ı maḡabbet
  4. Ḥayretde görüp 'āşıkı ḡülmez dimeñüz kim
Elbette virür ḡükmini ma'cūn-ı maḡabbet
  5. Baḡlandı dilüm ḡalınmadı şekvāya mecālüm
Gör neyledi Yaḥyā beni efsūn-ı maḡabbet

63/G.36 D.

2a devā: 'ilāc D; 3b bāc: tāc D; 4a sükūnda: sükūtda D; 4b cāhil: nāḡış D.

64/G.32 D.

2a hecr: dehr D; 2b ḡuşuña: ḡuşına D.

63. Yahyâ

1. Dudağının kırmızılığıyla halis şarap karıştı, iki taze yaradılış birbiriyle alıştı.
2. Tabibe söyleyin ki boş yere deva sunar. Aşk derdinin hastası, ilaç kabul etmez.
3. Dert neticesinde gam sermayesi artarsa artsın, ne çıkar? Ey gönül! Aşk sultanı vergi istemez.
4. Olgun kimse sessizlik içinde cevher saçarken cahil cehaletinin fazlalığıyla sevinir.
5. Yahyâ, ne yazık ki fazilet sermayesine kimse değer vermez. Cehalet sermayesi günden güne değer kazanmaktadır.

64. Yahyâ

1. Bir gün gelir ki muhabbet yüzünden mahzun olan sevinçli olur. Muhabbet mecnunu ise çok akıllıyı susmaya mecbur eder.
2. Âşık ayrılık kederinden dolayı tembellik eder mi? Muhabbet kanunu hiç kulağına çalınmadı mı?
3. Ey vaiz! Bir gönülde muhabbetin ateş ocağı yanıyorsa hiç senin sert sözünden dolayı üzülür mü?
4. Âştığı şaşkınlık içinde görüp gülmez demeyiniz. Zira muhabbet macunu (ilacı) elbette hükmünü icra eder.
5. Dilim bağlandı, şikâyete gücüm kalmadı. Yahyâ, gör muhabbet büyüğü beni ne hâle soktu?

65. Yahyā

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dil degüldür kafes-i cismüme bülbül qodılar
Dāğlar añlamañuz yer yer aña gül qodılar
2. Zülf kim başına sultān idi pā-mālūñ olup
Saña qul eylediler adını sünbül qodılar
3. Gördiler zülf-i siyāhuñ hevesin her serde
Dil-rübālar da o sevdā ile kākül qodılar
4. Bir benefşe qoyalum şışeye ammā qomadıq
Ne gül ü lāle ne sünbül ne qaranfil qodılar
5. Şabruñı ğāret idüp aldılar eşk-i çeşmüñ
Sende Yahyā ne taħammül ne tecemmül qodılar

66. Nef'ī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [27b]
1. 'Āşıqa ta'n itmek olmaz mübtelādur neylesün
Ādeme mihr ü maħabbet bir belādur neylesün
  2. Göñli dil-berden kesilmezse 'aceb mi 'āşıkuñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşinādur neylesün
  3. Nola ta'yīn itse zabt-ı mülk-i hüsni ğamzeye
Zülf-i bir āşüfte-i ser-der-hevādur neylesün
  4. Zülfine qalşa perīşān eylemezdi dilleri
Anı da taħrīk iden bād-ı şabādur neylesün
  5. Olmasa Nef'ī nola dem-beste zülf-i dil-bere
Tab'-ı şūhı dāma düşmez bir Hümā' dur neylesün

65/G. 98 D.

3a serde: yerde D; 4a ammā: çün kim D; 5b ne taħammül ne tecemmül: ne tecemmül ne taħammül D.

66/G.90 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 5.

65. Yahyâ

1. Vücut kafesime gönül değil bülbül koydular. Dağlanmış sanmayın, yer yer ona gül koydular.
2. Saç senin ayaklarının altında kalmış olduğu hâlde, yine de kendi başına sultan idi. Sana kul eylediler, adını sümbül koydular.
3. Her başta senin siyah saçının arzusunu gördüler. Gönül çelen güzeller de o arzuyla kakül bıraktılar.
4. Şişeye bir menekşe koyalım ama koyulmadık ne gül ve lale ne sümbül ne karanfil bıraktılar.
5. Sabrını yağmalayıp gözünün yaşını aldılar. Yahyâ, sende ne tahammül ne süslenme arzusu bıraktılar.

66. Nefî

1. Âşığı ayıplamak olmaz, tutulmuştur ne yapsın? Sevgi ve aşk, insana bir beladır ne yapsın?
2. Âşığın gönlü dilberden vazgeçmezse şaşılır mı? Ta ezelden beri onun yan bakışıyla aşınadır ne yapsın?
3. Yan bakışa güzellik ülkesinin yönetimi görevini verse şaşılır mı? Saçı hevesleri peşinde koşan bir serseridir, ne yapsın?
4. Saçına kalsa gönülleri perişan eylemezdi. Onu da tahrik eden saba rüzgarıdır ne yapsın?
5. Dilberin saçı için Nefî'nin nefesi kesilmezse şaşılır mı? Şuh yaradılışı tuzağa düşmez bir Hüma'dır ne yapsın?

67. Nef'î

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Kırtuluş yok sitem-i gamze-i fettânından
Çeşm-i ser-mestinüñ âdem mi geçer yanından
2. Mayilüz gamzesine her ne kadar âfet ise
Hele âşüfte degül zülf-i perîşânından
3. Zülfinüñ dahı perîşânlığı bî-hüde degül
Neylesün lerze tutar cünbiş-i müjgânından
4. Zülfi de kıddine üftâde geçer sâye gibi
Çekmez anıñçün elin güşe-i dâmânından
5. Söylemez söylemez ammâ söze gelse Nef'î
Ne cevâhir dökülür kilik-i dür-efşânından

⁹⁶68. Kaşîde-i 'Ulvî

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- [28a] 1. Cihân bâğında kıadd ü zülf ü çeşm ü kıaddüñ ey dil-ber
Biri güldür biri sünbül biri 'anber biri 'ar'ar
2. Kıayâl ü kıasret ü derd ü firâkıñ ey kıabîb-i cân
Kıarâr u 'akıl u kıabr u fikri yağma kııldı ser-tâ-ser

67/G.91 D.

⁹⁶ Divanda yer alan bilgiye göre bu kaside Sultan II. Selim'e ithaf edilmiştir.

68/K.8 D.

Divana göre 27 beyit eksiktir: : 5, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 33, 34, 36, 38, 39, 41, 42, 47, 49, 50, 51, 52.

3a başda:başumda M; 3b kıadd u kıaıt-ı dil-ber: kıadd u kıaıt-ı 'anber D; 4a bu hüsn ile bu ruhsârüñ: bu hüsnüñle bu ruhsâr u D; 6a dür-i: dür ü M, dendân ile: dendân u D, bu: büy-ı D; 6b meddâh-ı: memdüñ-ı D; 7a kıaşıñ ile çeşmüñe: çeşmüñ ile kıaşıma D; 10a kıışm: çeşm M; 10b mañzûna: mañrûra D; 12a mañbüb-ı kıub u: mañbüb u kıub u M, dil-ber-i meñveş: meñveş ü dil-keş D; 12b nîk-añter: sa'd-añter D; 15a hüsn ü: hüsn M; 16a meñabetle: 'adâletle D; 17b Nice kıâkıñ nice Dârâ nice Hüsnrev nice Sencer: Eger kıâkıñ eger Sâsân eger Sâmân eger Sencer D; 18a şevkı u zevkı u 'ış u nüşüñçün: zevkı 'ış u nüş için kıâzır D; 19a eyledükçe kıükm ü kıabıt u naşır-ı 'adlünçün: eyledükde kıükm-i kııfz u 'avn u naşır için D; 20a şavlet: vuslat M; 21b leşker: 'asker D; 22b Dâver: yâver D; 23a vü cüd u: vü cüd M; 24a âvâre: bî-çâre D, kıâl oldum: kıâlüm ben D; 24b hem-râh: hem-derd D; 25a medñ-i: medñ ü D, itmekde: itsek de D; 25b ehl ü: ehl-i M, kıân-ı: kıân u M.

67. Nefî

1. Fitneci yan bakışının zulmünden kurtuluş yoktur. Senin sarhoş gözünün yanından insan geçebilir mi?
2. Her ne kadar öldürücü ise de onun yan bakışına istekliyiz. Hiç değilse dağınık saçından daha aşüfte değildir.
3. Saçının da perişanlığı gereksiz değildir. Kirpiklerinin neşe ve coşkunluk dolu hareketinden titreme tutar, ne yapsın?
4. Saçı da tıpkı gölge gibi kendini boyuna düşkün sayar, onun için elini eteğinin köşesinden çekmez.
5. Nefî, söylemez söylemez ama söylemeye başlasa inci saçan kaleminden ne cevherler dökülür.

68. Ulvî'nin Kasidesi

1. Ey dilber! Cihan bağında senin yanağın gül, saçın sümbül, gözün amber ve boyun dağ servisi gibidir.
2. Ey ruhun tabibi olan sevgili! Senin hayalin kararı, hasretin aklı, derdin sabrı ve ayrılığın fikri tamamen yağmaladı.

3. Elümde bād u gözde āb u dilde nār u başda hāk
Baña kıydı bu zülf ü ‘ārız u kıadd u haṭ-ı dil-ber
4. Bu hüsn ile bu ruhsāruñ bu elfāz u bu güftāruñ
Dil-ārā vü şafā-baḥş u hayāt-efzā vü cān-perver
5. Cebīnūñle ru[h]uñla ‘arızuñla gerdenūñ oldı
Cihān-gīr ü cihān-süz u şeb-efrüz u ziyā-güster
6. Leb-i la‘l u dür-i dendān ile bu zülf ü ruhsāruñ
Olupdur her biri meddāh-ı şarḫ u ğarb u baḥr u ber
7. Müjeñle ğamzeñ ile kaşuñ ile çeşmüñe kıldur
Kemān-keşler ‘adū-küşler bahādurlar dil-āverler
8. Cemālūñle dehānuñla zebānuñla kelāmuñla
Beden büryān ciger sūzān u dil nālān u cān bī-fer
9. Ne Rūm u Şām içinde var ne yirde gökde mānendūñ
Güneş yüzlü hilāl-ebrū Mesīhāsın perī-peyker
10. Belā vü miḥnet ü hışm u cefā vü hecr-i la‘lūñle
Bu ben maḥmūr u maḥzūna kadeḫ çeşm ü mey eşk-i ter
- [28b] 11. Ne hoş demdür ne kıutlu ğün ne zībā vaḫt ü sā‘atdür
Ola meclisde sāz u söz ü dil-ber bāde-i aḫmer
12. Beni kıul itdi bir maḥbūb-ı ḫub u dil-ber-i mehveş
Sürür-ı dil ḫuzūr-ı cān u nūr-ı çeşm ü nīk-aḫter
13. Lebi Şīrīn şacı Leylā özi Yūsuf yüzi ‘Azrā
‘Aceb zībā ‘aceb ra‘nā ‘aceb ğarrā ‘aceb ḫoşter
14. Hükümetle şecā‘atle vecāhetle ‘adāletle
Enūşīrvān-ı ferruḫ-ruḫ Ğazanfer-fer Sikender-der
15. Selīm Hān kim olupdur hüsn ü ḫulḫ u ‘adl u dād ile
Esed-heybet ‘Alī-sīret Ḥasan-şüret melek-manzar
16. Şadākatle mehābetle feşāhatle şecā‘atle
Şehā sensin Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmān u hem Ḥaydar
17. Olupdur derdmendūñ müstemendūñ bendeñ efgendeñ
Nice ḫāḫān nice Dārā nice Ḥüsrev nice Sencer

3. Elimde rüzgâr, gözde yaş, gönülde ateş, başta toprak... Bana dilberin bu saçı, yanağı, boyu ve ayva tüyü kıydı.
4. Bu güzellik ile bu yüzün, bu lafızlar ve bu sözlerin; gönül kapan, safa veren, hayat arttıran ve ruhu besleyendir.
5. Senin alnın cihanı zapt eden, yanağın cihanı yakan, yüzün geceyi aydınlatan ve gerdanın ışık veren oldu.
6. Kırmızı dudağın, inci dişinle birlikte bu saç ve yanağın; her biri Doğu'nun, Batı'nın deniz ve toprağın methedeni olmuştur.
7. Okçular, düşman öldürenler, usta savaşçılar, yiğitler; kirpiğine, yan bakışına, kaşınla gözüne kuldur.
8. Senin güzelliğinle, ağzının zarafetiyle, dilinin tatlılığıyla, sözünün fesahatiyle; beden kebab, ciğer yanan, gönül inleyen, ruh ise fersiz hâldedir.
9. Ey güneş yüzlü, hilal kaşlı, İsa nefesli, peri gibi güzel! Senin benzerin ne Rum ve Şam içinde ne yerde ne gökte var.
10. Bela, sıkıntı, öfke, cefa ve dudağının ayrılığıyla mahmur ve hüznü olan bana göz kadeh, nemli gözyaşı içkidir.
11. Mecliste saz, söz, dilber ve kırmızı şarabın olduğu vakit, ne hoş zamandır ne kutlu gün ne güzel vakit ve saattir.
12. Beni bir güzel sevgili, yüzü ay gibi güzel olan bir dilber, gönlün sevinci, ruhun huzuru, gözün nuru, iyi talihli olan bir sevgili kendine kul etti.
13. Dudağı Şirin, Saçı Leyla, özü Yusuf, yüzü Azra gibidir. Nasıl güzel, nasıl latif, nasıl parlak ve nasıl hoştur?
14. Devlet yönetimiyle, yiğitlikle, görünüşle, adaletle; mübarek yanaklı Enûşirvân gibidir. Gazanfer gibi şanlı, İskender gibi kudretlidir.
15. Selim Han, güzellik, ahlak, adalet ve doğruluk anlayışıyla Esed heybetli, Ali ahlaklı, Hasan yüzlü, melek görünüşüdür.
16. Ey şah! Sadakatle Ebu Bekir, yücelikle Ömer, açık ve güzel söz söyleyişle Osman, yiğitlikle Haydar sensin.
17. Nice hakan, nice Dara, nice Hüsrev, nice Sencer, senin derdini paylaşan, kölen ve düşkünün olmuştur.

18. Seher bezm itseñ olur şevk u zevk u 'ıř u nūşuñçün
Felek sofra melek sākī şafaķ bāde güneş sāğar
19. Olur rezm eyledükçe hükm ü zabt u naşr-ı 'adlūñçün
Felek cevşen zırh encüm siper şems ü kamer miğfer
20. Enīsūñ şevket ü şavlet celīsūñ 'izzet ü devlet
Zihī nuşret zihī fırsat zihī kudret zihī leşker
- [29a] 21. Ķarīnūñdür rehīnūñdür zahīrūñdür esīrūñdür
Ķamu fetħ ü zafer birle Ķamu begler Ķamu leşker
22. Ziyād itsün bu 'izz ü cāh u Ķadr u şevketūñ Mevlā
Bahār u deyde rūz u şebde olsun Ķaķ saña dāver
23. Nola luţf u sehā vü cūd u ihsānuñ recā kılsam
Göñül zilletde cān hasta beden 'uryān u ben efķar
24. Ķarīb u bī-kes ü āvāre vü āşüfte-ħāl oldum
Yolum rāh-ı 'adem Ķam-zād u hem-rāh u elem rehber
25. Şehā 'adl ile dāduñ medħ-i vaşf itmekde 'Ulvi'dür
Kemāl-i ehl ü kān-ı fazl u hoş-ţab' u suħan-perver

69. Ķaşıde

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ķün Ķam-ı Ķad u Ķad ü zūlfūñle āh u zār olur
Ķh nār u nār Ķāk u Ķāk sūnbülzār olur
2. Ķadd ü zūlf ü dūrlerūñçün çeşmüm olsa eşk-bār
Eşk cūy u cūy ebrū ebrū deryā-bār olur
3. Şalsa pertev Ķāke tāb-ı Ķaţ u rūy-ı 'ārızūñ
Ķāk sebz u sebz bāğ u bāğ pūr-ezhār olur
4. Ķhumı itse ruħ u Ķadd u cebīnūñ şu'le-bār
Şu'le şem' u şem' māh u māh pūr-envār olur
5. Lā'l ü ruhsār u vişālūñ añup olsam bāde-nüş
Bāde 'ışķ u 'ışķ zevk u zevk şevk-eş'ār olur

18. Seher vakti eğlence meclisi düzenlesen neşe, zevk ve yeme içmen için felek sofrası, melek saki, şafak şarap, güneş kadeh olur.
19. (Sen) savaştıkça, hakimiyetin, yönetim altına alman ve adaletinin zaferi için, felek zırh, yıldızlar siper, güneş ve ay miğfer olur.
20. Yücelik ve düşmana hücum senin dostun, şeref ve ululuk sohbet arkadaşındır. Ne güzel zafer ne güzel fırsat ne güzel güç ne güzel asker!
21. Bütün fetih ve zaferlerle birlikte, bütün beyler ve bütün asker; dostundur, yakınıdır, yardımcındır, emrine amadedir.
22. Bahar ve kışta, gün ve gecede Hak sana yardımcı olarak bu değer, mevki, itibar ve büyüklüğünü Mevla arttırsın.
23. Lütuf, cömertlik, el açıklığı ve bağışta bulunmanı rica etsem şaşılır mı? Gönül zillette, ruh yorgun, beden çıplak ve ben en fakir olanım.
24. Garip, kimsesiz, işsiz güçsüz ve akli başından gitmiş hâldeyim. Yolum yokluk yoludur; üzüntü, yol arkadaşı ve keder bana rehberdir.
25. Ey şah! Adalet ve doğruluğunu tasvir edip övme konusunda Ulvî, olgunluk sahibi, fazilet kaynağı, güzel huylu ve söz ustasıdır.

69. Kaside

1. Ne vakit ki yanağın, boyun ve saçının gamıyla feryat ve inleme olur; feryat ateş, ateş toprak, toprak sümbül bahçesine döner.
2. Gözüm, senin boyun, saçın ve inci dişlerin için yağmur gibi gözyaşı dökse gözyaşı ırmak, ırmak kaş, kaş derya gibi olur.
3. Ayva tüyünün parıltısı ve yanağın toprağa ışık yaysa toprak yeşil, yeşillik bahçe, bahçe çiçeklerle dolu olur.
4. Yanağın ve alnın ahımı alev saçan hâle getirse alev mum, mum ay, ay ışıklarla dolu olur.
5. Dudağını, yanağını ve sana kavuşmayı anıp şarap içsem şarap aşk, aşk zevk, zevk şiir arzu eden olur.

- [29b] 6. Cevr-i hışm u ahruñ añup itsem āh u nāleler
Nāle ra‘d u ra‘d ber u ber ejder-h‘ār olur
7. Hāsetinden ‘ārız-ı rengīn-la‘l u haddūñūñ
Dīde řāfī an u an mercān u mercān nār olur
8. Zūlf-i müřkīn u ru-ı rengīn u la‘lūñun müdām
Yař hūn u hūn mey-i cām-ı Cem-esrār olur
9. Hādd ü zūlf ü āmetūñ yolında olsam hāk-rāh
Hāk gerd u gerd ebr ü ebr pür-emtār olur
10. āmet u dendān u dūr[-i] gūřvāruñ yādına
‘Ayn cūy u cūy yemm ü yemm ulzüm-i zehhār olur
11. Ağlasam la‘l u meyān u baıřuñ yād eyleyüp
Eşk-i eşmüm rişte rişte tār u tār evtār olur
12. Dūřse keff ü nāhun u dendānuñ ‘aksi atreye
atre baħr u baħr dūr ü dūr dūr-i řehvār olur
13. Her ne hāke mün‘akis olsa add u rūy u lebūñ
Hāk naħl u naħl bāğ u bāğ pür-esmār olur
14. Ol şehi vaş it ki ‘aql u re‘y-i fazlın bezmde
Dest hāme hāme tīr ü tīr defterdār olur
15. Hān Selīm itse nazār aħar [ü] faīr bendeye
Bende mīr ü mīr řāh u řāh Cem-midār olur
- [30a] 16. Hāke itseñ luřf u iħsān u mürüvvetle nazār
Hāk nure nure zer zer kān-ı cevherdār olur
17. Senge ılsañ terbiyetle vezn-i ‘adl ile nazār
Seng sīm ü sīm keff keff zer-mi‘yār olur
18. Her ne ferşe ‘izz u řev u luřf ile bařsañ adem
Ferş ‘arş u ‘arş arħ u arħ hīdmetkār olur
19. Deşt u şağ u rāğda bezm itseñ olur sāyebān
Ebr etr ü etr arħ u arħ zerrīn-zār olur
20. Bezm itseñ luřf-ı cūd u hūsn-i rāyūñle řehā
Bezm bāğ u bāğ huld u huld pür-dīdār olur

6. Kahrının ve öfkenin eziyetini anıp feryat edip inlesem inleme gök gürlemesi, gök gürlemesi şimşek, şimşek ejder öldüren olur.
7. Parlak kırmızı renkli yanağının hasretinden, göz halis kan, kan mercan, mercan ateş olur.
8. Misk kokulu saçın ve parlak renkli yanağın ve dudağın için, yaş daima kan, kan Cem'in sırlarla dolu kadehindeki şarap olur.
9. Senin yanağın, saçın ve boyun uğrunda toprak yol olsam toprak toz, toz bulut, bulut yağmurlarla dolu olur.
10. Senin boyun, dişin ve inci küpen hatırası için göz ırmak, ırmak deniz, deniz coşkunu deniz olur.
11. Senin dudağımı, belini ve bakışını hatırlayıp ağlasam gözümün yaşı ip, ip tel, tel teller olur.
12. Senin avucun, tırnağın ve dişinin aksi damlaya düşse damla deniz, deniz inci, inci krallara layık inci olur.
13. Senin boyun, yüzün ve dudağın herhangi bir toprağa yansımış olsa toprak süs ağacı, süs ağacı bahçe, bahçe meyvelerle dolu olur.
14. O şahın akıl, görüş ve değerini tarif et ki mecliste el kalem, kalem ok, ok defterdar olur.
15. Selim Han çok düşkün bir köleye baksa köle emir, emir şah, şah Cem kudretinde olur.
16. Toprağa lütuf, bağışlama ve cömertlikle baksan toprak külçe hâlinde gümüş, gümüş altın, altın cevher ocağı olur.
17. Terbiye ve adalet terazisiyle taş baksan taş gümüş, gümüş avuç, avuç altın ölçüsü olur.
18. Herhangi bir yere izzet, şevk ve lütufla ayak bassan bastığın yer arş, arş kâinat, kâinat hizmetkâr olur.
19. Çöl, dağ veya kırdan eğlence meclisi düzenlesen (orası) gölgelik olur. Bulut çadır, çadır kâinat, kâinat altın ocağı olur.
20. Ey şah! Cömertliğinin lütfuyla ve ileri görüşlülüğünün güzelliğiyle eğlence meclisi düzenlesen meclis bağ, bağ cennet, cennet güzel yüzlerle dolu olur.

21. Rezme binseñ havf-ı tîğ ü tîr-i tîzûñden şehâ
Şîr gürbe gürbe mûş [u] mûş mür-ı zâr olur
22. Düşmen u haşm u 'adûñı itmege mûra gıdâ
Nîze hayy u hayy ef'î [vü] ef'î merdüm-h'âr olur
23. Zûlm-ı fakr u fâkadan dîvâne gön'lüm yanmağa
Luţf 'adl u 'adl cûd u cûd hoş-mi'mâr olur
24. Vaşf-ı iķbâl u şehâ vü şevket[üñ]le olsa ger
Şeyh Sa'dî Sa'dî Câmî Câmî 'acz izhâr olur
25. Bâb-ı fazl u rây-ı luţfuñdan bizüm bir nokta ger
Nokta 'ilm u 'ilm 'ayn u 'ayn ulu'l-ebşâr olur

70. Kabûlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [30b] 1. Ol ki mâha nûr tevcih eyleyüp rû koymuş ad
Nûndan bir nûr peydâ itmiş ebrû koymuş ad
2. Şem'-i kâfûrî yaradup adına gerden dimiş
Halka-i dūd-ı siyâha şem'-i gîsû koymuş ad
3. Gülşen-ârâ-yı bahâristân-ı nüzhetgâh-ı ins
Her nihâl-i dil-fırîbe kıdd-i dil-cû koymuş ad
4. Zerrece yok la'lden bir dürc kılmış femm dimiş
Jâleler derc itmiş ol dürc içre lü'lü koymuş ad
5. Nokta deñlü nuţfe[yi] nuţka getürmüş ol Hâkîm
Hikmeti gör kim Kabûlî-i suhan-gû koymuş ad⁹⁷

70/G.44 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 2, 5.

2, 3 ve 4. beyitlerin sıralaması divandan farklıdır.

1a nûr tevcih eyleyüp: nûr u fer tevcih idüp D; 1b nûn: nûr M, peydâ itmiş: peydâ kılmış D; 2a yaradup adına: fûrüzân eylemiş D; 2b siyâha şem'-i : siyâh-ı şem'e D; 3a ins: üns D; 3b her nihâl-i dil-fırîbe: bir draht ârâyiş itmiş D; 4 Zerrece yok la'lden bir dürc kılmış femm dimiş Jâleler derc itmiş ol dürc içre lü'lü koymuş ad: Bir müdevver la'lden bir hoşka düzmiş fem dimiş Jâleler dizmiş anuñ içinde lü'lü koymuş ad D.

⁹⁷ Bu beyitten sonra Mantıkî'nin daha önce 25^b'de kaydedilen 59 numaralı gazeli tekrar yazılmıştır. Ancak son beyitler farklıdır. 25^b'deki varyantın son beyti divanda bulunmazken 30^b'deki varyantın son beyti divanla aynıdır.

21. Ey şah! Savaşa çıksan kılıcının ve keskin okunun korkusundan aslan kedi, kedi fare, fare inleyen karınca olur.
22. Düşman ve hasmını karıncaya gıda hâline getirmek için, mızrak canlı, canlı engerek yılanı, engerek yılanı insan öldüren olur.
23. Yoksulluk ve ihtiyaç belasından divane gönlümün yanmasına, lütuf adalet, adalet cömertlik, cömertlik iyi bir mimar olur.
24. Senin yücelik, cömertlik ve ikbalinin tarifıyla Şeyh Sadî Sadî, Camî Camî acizliğini bildiren olur.
25. Fazlının kapısı ve lütfunun düşüncesinden eğer bizim bir nokta nasibimiz olsa nokta ilim, ilim göz, göz kalp gözüyle gerçekleri görmesini bilen olur.

70. Kabûlî

1. O ki aya ışık verip adını “çehre” koymuş. Nun harfinden bir ışık meydana getirmiş, adını “kaş” koymuş.
2. Kafurdan yapılmış mum yaratıp adına “boyun” demiş. Siyah duman halkasına “saç (aydınlatan) mum” adını koymuş.
3. İnsanların gezinti yerinin ilkbaharının gül bahçesini süsleyen her gösterişli fidana, “gönül çeken boy” adını koymuş.
4. Zerre kadar olmayan bir lalden mücevher kutusu yapmış, “ağız” demiş. O mücevher kutusu içinde su damlaları toplamış, adını “inci” koymuş.
5. O Hakîm, nokta kadar nutfeyi söze getirmiş, hikmeti gör ki adını “söz söyleyen Kabulî” koymuş.

71. Riyāzī

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- [31a] 1. Tarīk-i 'ışk ki pīçide-i rāh-ı hayretdür
İşüm aña gireli hep nigāh-ı hayretdür
2. Diñilse rüyuña qarşu 'aceb midür müjeler
Zemīn-i dīdede bitmiş giyāh-ı hayretdür
3. Baqar qalur aña 'aşıq nigāhı düşdükçe
O dil-berün zekānı şanki çāh-ı hayretdür
4. 'Aceb mi encüm ü nergis gözin açıp qalsa
Cihān didikleri bir cāygāh-ı hayretdür
5. Güzelden özgeye baqdurmayan bu çeşm-i teri
Riyāzī hükmi-i hümāyün-ı şāh-ı hayretdür

72. Rızāyī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Şarılmağı ser-i zülf-i nigāra şāneden gördük
Yanup yaqılmağı biz şem' ile pervāneden gördük
2. Dil-i şūrīde tarz-ı 'işreti a' lā bilür şimdi
Cem'ün āyīn-i bezmin nüşha-i kāşāneden gördük
3. Meyān-ı hālede seyr eyledük biz māh-ı tībānı
Baqarken dil-rubāyı revzen-i kāşāneden gördük

71/G.34^bD.

1 Tarīk-i 'ışk ki pīçide-i rāh-ı hayretdür İşüm aña gireli hep nigāh-ı hayretdür: Diyin murādumı yāre nigāh-ı hayretdür Nice nigāh ki hem-rāh-ı āh-ı hayretdür D; 4a encüm ü nergis: nergis ü encüm D.

72/ G. 145 D.

2b kāşāneden: peymāneden D; 4a görmedi: göreydi M, 'ālem-nümāsından: 'ālem-nümāsında D; 4b rüyı: rüy-ı D; 5a ölince:olinca D.

71. Riyâzî

1. Hayret yolunun kıvrımlı hâli olan aşk yoluna girdiğimden beri, işim hep hayret bakışıdır.
2. Yüzüne karşı söylense şaşılır mı? Kirpikler, gözün zemininde bitmiş hayret otu gibidir.
3. Âşık ona baktıkça bakar kalır. O dilberin çenesi sanki hayret kuyusudur.
4. Yıldızlar ve nergis gözünü açıp kalsa şaşılır mı? Cihan dedikleri bir hayret yeridir.
5. Ey Riyâzî! Bu yaşlı gözü güzelden başkasına baktırmayan, hayret şahının mübarek hükmüdür.

72. Rızâyî

1. Sevgilinin saçının ucuna sarılmayı taraktan gördük. Biz yanıp yakılmayı mum ile pervaneden gördük.
2. Perişan gönül içki içme tarzını şimdi daha iyi bilir. Cem'in içki meclisinin merasimini kaşane nüshasından (uzaktan) gördük.
3. Biz ayın etrafındaki ışığın ortasında, ay gibi parlak yüzlü sevgiliyi seyrettik. Gönül çelen sevgiliyi kaşanenin penceresinden bakarken gördük.

4. Sikender görmedi āyīne-i 'ālem-nümāsından
O rūyı dil ki mir'āt-ı ruḥ-ı cānāneden gördük
5. Rızāyī tā ölince biz ferāmūş itmezüz anı
Keremler luṭflar kim sākī-i peymāneden gördük

73. Bahāyī

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- [31b]
1. Dünyāyı ḥarāb itdi o mestāne baqışlar
Ol çeşm süzüşler o ğazālāne baqışlar
  2. Tāqat mı ḳor ādemde yerinden o ḳopuşlar
Ol raḥş sürüşler o levendāne baqışlar
  3. 'Ālemde nazīrūñ yoğ iken ey şeh-i ḥubān
Bilsem kimedür yine o ḥaşmāne baqışlar
  4. Ādemde taḥammül mi ḳor ey gözleri āhū
Düzdīde nigāh içre o yābāne baqışlar
  5. Ḥūn-ı dil-i pür-ḥūn-ı Bahāyīyi düketdi
Çeşmüñden o cādū-yı Tatārāne baqışlar

74. Bākī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Nola dehr içre nişānum yoğ ise 'Anḳāyam
Ne 'aceb seyl gibi çağlamasam deryāyam
2. Göze göstermez ise tañ mı beni her dānā
Ki nazar farḳ idecek mertebeden a'lāyam

73/G.13 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

3. ve 4. beyitler takdim-tehirli D; 3b o: bu D; 4b içre: ile D.

74/G.315 D.

2a. dānā: ednā

4. İskender'in âlemi gösteren aynasından görmediği o yüzü, sevgilinin parlak aynaya benzer yanağından gördük.
5. Ey Rızâyî, Şarap kadehinin sakisinden gördüğümüz keremleri lütufları, ta ölünceye kadar unutmayız.

73. Bahâyî

1. O sarhoşça bakışlar, o göz süzüşler, o ceylan gibi bakışlar dünyayı harap etti.
2. O yerinden kopuşlar, o at sürüşler, o leventçe bakışlar insanda derman mı bırakır?
3. Ey güzeller şahı! Âlemde benzerin olmadığı hâlde, yine o düşmanca bakışlar bilsem kimedir?
4. Ey ahu gözlü güzel! Göz ucuyla bakış içinde o yaban bakışlar, insanda tahammül mü bırakır?
5. O Tatar gibi çok güzel ve iri gözler, Bahayî'nin kan dolu gönlünün kanını tüketti.

74. Bâkî

1. Dünya içinde alametim yoksa şaşılır mı? Ben Anka'yım. Sel gibi çağlamasam şaşılır mı? Ben deryayım.
2. Beni her bilgili kimseye göstermezse buna şaşılır mı? Çünkü ben bakışın fark edeceği mertebeden yüksekteyim.

3. İltifāt eylemezem zerre kadar nā-dāna
Āsumān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyam
4. Şüretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i ma‘rifete Dārā’yam
5. Bākiyā dīn-i Muḥammed ḥaḳ için ‘ālemde
Dem-i cān-baḥş ile nazm içre bugün ‘İsāyam

75. Bākī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [32a]
1. Açıl bāguñ gül-i nesrini ol ruḥsārı görsünler
Şalın serv-i şnavber şive-i reftārı görsünler
  2. Kapuñda ḥāşıl itdi bu devāsuz derdi hep göñlüm
Ne derde uğradı cānā dil-i bīmārı görsünler
  3. Açıldı dāğlar sīnemde çāk itdüm girībānum
Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nārı görsünler
  4. Ten-i zārumda pehlüm üstüḥ‘ānı sayılur bir bir
Beni seyr itmeyen aḥbāb mūsīḳārı görsünler
  5. Güzeller mihrībān olmaz demek yañlışdur ey Bākī
Olur va ‘llāhi bi ‘llāhi hemān yalvarı görsünler

76. Fiğānī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Bu ḥāristān-ı ‘ālemde açılmazsa gül-i maḳşūd
Ne ğam ey bülbül-i cān çünki gülzār-ı ‘adem mevcūd

75/G.55 D.

1a gül-i: gül ü D; 1b serv-i: serv ü D; 2b uğradı cānā: mübtelā oldu D.

76/G.X D.

1b çünki: işte D; 4b oldu yir yir: yir yir oldu D; 5a tecellā-yı cemāli: tecellī-i şafā D.

3. Cahile zerre kadar iltifat etmem, çünkü ben sanat göğünde cihanı süsleyen güneşim.
4. Gerçi görünüşte dilenci şeklini takındım ama marifet ülkesinin makamında Dara'yım.
5. Ey Bâkî! Muhammet'in dini hakkı için, bugün âlemde nazım sahasında can bağışlayan nefesle İsa'yım.

75. Bâkî

1. Açıl, ey bağıın yaban gülü! O yüzü görsünler. Salın, ey servi gibi güzel! Yürüyüş tarzını görsünler.
2. Bu devasız derdi gönlüm hep kapında edindi. Ey can! Ne derde uğradı, hasta gönlü görsünler.
3. Gönlümde yaralar açıldı, yakamı yırttım. Muhabbetin gül bahçesinde açılan nar çiçeğini görsünler.
4. Zayıf tenimde vücudumun iki yanındaki kemikler bir bir sayılır. Beni seyretmeyen dostlar musikarı görsünler.
5. Ey Bâkî! Güzeller şefkatli olmaz demek yanlıştır, olur vallahi billahi hele yalvarı (gümüş para) görsünler.

76. Figânî

1. Ey can bülbülü! Bu âlemin dikenliğinde arzu gülü açılmazsa ne çıkar! Çünkü yokluğun gül bahçesi mevcuttur.

2. Kaçupdur başuma cellād-ı ğamzeñ nice kızmıŝ mîḥ
Gözümden ucları çıkdı degül müjġān-ı ḥūn-ālūd
3. Ruḥuñda ḥāl-i yektāñ ile baḥş-i iŝtirāk eyler
‘Aceb mi ehl-i Hind oda yaķarsa kāfir oldı ‘ūd
4. Kōmadı yir yaşum rŷy-ı zemīni ġarķ-ı āb itdi
Anuñçün dŷd-ı āhum oldı yir yir göklere memdŷd
5. Tecellā-yı cemāli ŝayķal-i mir’āt-i ḥāverden
O māhuñ ‘aks-i ḥüsnidŷr Fiġānī mā-huve’l maķşŷd

77. ‘Ulŷi

Mefā ‘ilŷn Mefā ‘ilŷn Mefā ‘ilŷn Mefā ‘ilŷn

- [32b] 1. Dil-i bī-çāremi gözler yine ol bī-emān gözler
İki ŝehbāzdur her biri murġ-ı nā-tŷvān gözler
2. Tezerv-i cān zenaḥdānuñ diler dil bŷlbŷli ḥaṭṭuñ
Biri seyr-i çemen özler birisi āŝiyān gözler
3. Fiġān u āhuma baķmaz kaçır her laḥza ādemden
Gözŷñ āhŷy-ı vaḥşidŷr ki şayd olmaz yabān gözler
4. Gōñŷller ŝaydına ğamzeñ kem-niġāhında ebrŷlar
Oķın gizler özin gizler ŝikār özler niŝān gözler
5. Gelŷp ŝehr-i vŷcŷda şordı ‘Ulŷi ḥāne-i ķabrin
Diyār-ı ġurbete dŷŝmiŝ mŷsāfirdŷr meķān gözler

77/G.129 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 3, 5.

1a gözler yine: gözlerine D; 2a tezerv-i: terāzŷy-ı D, dil bŷlbŷli ḥaṭṭuñ: dil-i bŷlbŷli ḥaddŷñ D;
2b biri seyr-i çemen: birisi çemen D; 4a kem-niġāhında ebrŷlar: kem-niġāhından ebrŷñuñ D; 4b
Oķın gözler özin gizler ŝikār özler niŝān gözler: Özin gözler ŝikār özler oķuñ gözler niŝān gözler
D.

2. Senin cellada benzer yan bakışın pek çok kızgın mihı başıma çakmıştır. Kana bulaşmış olan kirpikler değildir, gözümden (mıhların) uçları çıktı.
3. Senin yanağında eşsiz beninle sohbele ortak olur. Hintlerin udu ateşte yakıp kararmasına şaşılır mı?
4. Gözyaşım bir yerde kalmadı, o kadar aktı ki yer yüzünü suya boğdu. Bundan dolayıdır ki ahımın dumanı yer yer göklere yükseldi.
5. Ey Figânî! Bizim isteğimiz, onun güzel yüzünün tecellisi, doğunun aynasının cilasından o ay gibi güzel sevgilinin güzelliğinin yansımasıdır.

77. Ulvî

1. O amansız gözler yine çaresiz gönlümü gözler. (Amansız gözlerin) Her biri zavallı kuşları gözleyen iki doğan gibidir.
2. Sülüne benzeyen ruh senin çeneni ister, bülbüle benzeyen gönül ayva tüyünü diler. Biri yeşillik seyri özler, birisi kuş yuvası gözler.
3. Figanıma ve ahıma aldırılmaz, her an insandan kaçır. Gözün vahşi ceylan gibi olduğu için avlanmaz, yaban (tenha) yerleri arar.
4. Gönüller avlamak için senin gamzenin kem bakışında, kaşlar okunu gizler, özünü gizler, av ister, hedef gözetir.
5. Ulvî, yaradılış şehrine gelip kabrini sordu. Çünkü o gurbet diyarına düşmüş mekân arayan bir misafir gibidir.

78. Şabrī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bulmadum bir yār kim ol yār aġyār olmaya
Görmedüm bir gül ki hergiz maħrem-i ħār olmaya
2. Çekme ġam yāruñ gelür gün yüzine ħaṭṭ-ı siyāh
Rūz-ı rüşen oldı mı soñı şeb-i tār olmaya
3. Bir yaña cevri-i ħabīb u bir yaña cevri-i raķīb
Ey ġoñül bir yañadan sen de sitemkār olmaya
4. Ṭālī' ümdür hep baña yār itmeyen ol mehveşi
Acıñız şol 'āşıkı kim ṭālī' i yār olmaya
5. Bādeyi Şabrī gibi kim bir kadeħ nüş eyledi
İki 'ālemde daħı bī-çāre huşyār olmaya

79. Rūhī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [33a]
1. Nāyveş inler ġoñül bezm-i vişālũñden cüdā
Dīde ħan aġlar cemāl-i bā-kemālũñden cüdā
  2. Ṭūṭiyem şīrīn-lebũñden ayru efgān eylerem
'Andelībem aġlaram gül-berg-i alũñden cüdā
  3. Hem-demüm ġamdur şafā-yı bezm-i vaşluñdan ıraġ
Nāledür kārüm ruħ-ı ferħunde-fālũñden cüdā
  4. Ĥāk-i pāyũñden cüdā düşdi egerçi çeşm-i ter
Şanma ammā kim ola bir dem ħayālũñden cüdā
  5. Aġlamaķla inlemekle geçse evķātı nola
Yā nice şabr eylesün Rūhī cemālũñden cüdā

79/G.9 D.

Divana göre 3 beyit eksiktir: 5, 6, 7.

3a vaşluñdan: vişālũñdan D; 3b fālũñdan: ħālũñdan D.

78. Sabrî

1. Bana yabancı gibi davranmayan bir dost bulamadım. Dikenin sırdaşı olmayan hiçbir gül göremedim.
2. Kederlenme! Sevgilinin güneş gibi yüzünde siyah ayva tüyleri ortaya çıkar. Aydınlık günün sonu karanlık gece olmasın.
3. Ey gönül! Bir tarafta sevgilinin zulmü, bir tarafta rakibin eziyeti varken sen de diğer yanda sitemkâr olma.
4. O ay gibi güzeli bana yâr etmeyen hep talihimdir. Talihi yâr olmamış şu âşığa acıyınız.
5. Sabrî gibi kim bir kadeh şarap içtiyse bu zavallı iki âlemde de ayık olmasın.

79. Rûhî

1. Gönül, sana kavuşmanın meclisinden uzakta kaldığı için ney gibi inler. Göz, kusursuz güzelliğinden uzakta kan ağlar.
2. Senin tatlı dudağından ayrı düştüğü için feryat eden bir papağan gibiyim. Senin kırmızı gül yaprağına benzeyen yanağından uzak olduğu için ağlayan bülbül gibiyim.
3. Sana kavuşmanın meclisinin zevkinden uzaktayken en yakın dostum kederdir. Senin mutluluk veren yanağından uzakta kalmaktan dolayı işim gücüm inleyip sızlamaktır.
4. Her ne kadar yaşlı gözüm ayağının toprağından uzak düştü ise de sanma ki bir an bile senin hayalinden uzaktır.
5. Vakti ağlamakla inlemekle geçse şaşılır mı? Rûhî, güzelliğinden uzak olmaya ya nasıl sabretsin?

80. Riyāzī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nihān itme varup aġyārla yār olduġuñ bildük
Vefāyı terk idüp Şimdi sitemkār olduġuñ bildük
2. Őo inkārı yine pejmürdelük var hayli Őeklüñde
Gice aġyārla varup sitemkār olduġuñ bildük
3. Göñülden naċd-ı Şabrı ĳaldurup gözden ırāġ olduñ
Senüñ ey āfet-i devrān ne 'ayyār olduġuñ bildük
4. Görüp cism-i nizāruñ güş idüp feryād u efġānuñ
ĳala Şimdi maĥabbet ĳengine tār olduġuñ bildük
5. Riyāzī seyr idüp mi'yār-ı tab'-ı siĥr-perdāzuñ
Senüñ bir Őā'ir-i sencīde-güftār olduġuñ bildük

81. Mantıķī

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- [33b]
1. Terdür dil-i mestānemüzüñ Şimdi ayaġı
Mey-ĥānede beñzer ki kübe geĳdi ayaġı
  2. Rez-duĥteri dün muĥtesib-i 'aŐruñ elinden
Ĥam güşesine siñdi bugün atdı ĳapaġı
  3. Tāb-ı teb-i hicrānuñı añdum gice gördüm
Şem'üñ eriyüp aĳdı gözinden iĳi yaġı
  4. Aĥsente güzel güşeler ü naġmeler itdüñ
Bülbül degül ammā ki gülüñ sende ĳulaġı

81/G.27 D.

Divana göre 1 beyit eksik, 1 beyit farklıdır: 3, 5.

1b kübe: anuñ M; 2a Rez duĥteri dün muĥtesib-i 'aŐruñ elinden: Dehrüñ Őıkılup duĥter-i rez muĥtesibinden D; 2b ĥam: ĥum D, siñdi bugün: siñmiş iken D; 3a hicrānuñı añdum gice gördüm: hicrānımı gördüm gice añdum D; 5a himmet umaruz pīr-i muġānuñ nefesinden: erbāb-ı riyākār dil-i 'ālemi tutdı D.

80. Riyâzî

1. (Ey sevgili!) Gizleme, gidip başkalarıyla dost olduğunun farkındayız. Vefayı bırakıp şimdi bize sitemkâr olduğunun farkındayız.
2. İnkârı bırak, yine görünüşünde oldukça fazla perişanlık var. Gece başkalarıyla bir arada olup sitemkâr olduğunu biliyoruz.
3. Gönülden sabır nakdini kaldırıp gözden uzaklaştın. Ey zamanın afeti gibi güzel! Senin ne düzenbaz olduğunu anladık.
4. Senin zayıf bedenini görüp feryat ve figanını dinleyip şimdi muhabbet çalgısına tel olduğunu anladık.
5. Ey Riyâzî! Senin büyücülükle meşgul yaradılışının ölçüsünü seyrederek, senin kelimeleri itinayla seçip kullanan ölçülü söz söyleyen bir şair olduğunu anladık.

81. Mantıkî

1. Sarhoş gönlümüzün kadehi şimdi ıslaktır. Anlaşıyor ki meyhanede ayağı küpe girdi.
2. Şarap dün (gece) zamanın muhtesibinin elinden (kurtulmak için) başından kapağı atarak bugün eğri köşesine sindi.
3. Gece ayrılığının ateşinin sıcaklığını andım ve mumun eriyerek içinin yağının gözünden aktığını gördüm.
4. Aferin güzel akort yaptın ve nağmeler çıkardın. Bülbülün değil ama gülün kulağı sendedir.

5. Himmet umaruz pîr-i muğānuñ nefesinden
Şevk âteşinüñ Mantıkiyâ söndi ocağı

82. Bahāyī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. 'Āşık neşât-ı meclis-i 'İş-ı dem istemez
Hûn-ı dilin koyup mey-i cām-ı Cem istemez
2. Luṭf eyle dest-i pāküñi ālūde eyleme
Senden zamāne zaḥmına dil merhem istemez
3. Ey şubḥ-ı 'āfiyet nem-i luṭfuñ 'azîz tut
Gülzâr-ı 'ışk gönçaları şebnem istemez
4. Dil kân-ı ğam sirişte vü hem ma'den-i elem
Sevdâ-yı 'ışk-ı yâr ise aşlâ ğam istemez
5. Bezm-i maḥabbet içre Bahāyī reg-i dilüñ
Bir târdur ki yâr-i zîr ü bam istemez

83. Murādī

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- [34a]
1. Şorma ey dil 'āşıkı Ferhādveş dīvānedür
Açma 'ışkuñ sırrını Ferhāda kim bīgānedür
  2. Aşılur zāğı kemendine o şūḥuñ bendesi
Şanasın ki cān u baş terk iden pervānedür
  3. Lezzet-i dünyā münakkaş zeyn olunmuş gerçi kim
Kāfir-i bed-mest olıcağ ğayrılar efsānedür
  4. Her kaçan zülfini çevgān eyleyüp alsa ele
Cānumı top eylerem ammā ki meyli қanadur

82/G.16 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

1a 'İş-ı: 'İş u D; 4a sirişte vü: sirişte-i M.

5. Aşk şarabını sunan kamilin nefesinden yardım umarız. Ey Mantıkî! Şevk ateşinin ocağı söndü.

82. Bahâyî

1. Âşık zamanın zevk ve sefa meclisinin sevincini istemez. Aşk ıstırabını bırakıp Cem'in kadehinin içkisini istemez.
2. Lütfe (itina göster), temiz elini kirletme. Gönül senden zamanın yarasına merhem istemez.
3. Ey afiyet sabahı! Lütfunun neminin değerini bil. Aşkın gül bahçesinin goncaları, şebnem istemez.
4. Gönül, kederin maden ocağıdır ve hem de mayasına elem madeni karıştırılmıştır. Yârin aşk ve sevdası ise asla keder istemez.
5. Ey Bahâyî! Muhabbet meclisi içinde senin gönül damarın bir teldir ki telli sazların en ince ve kalın telinin dostluğunu istemez.

83. Murâdî

1. Ey gönül! Âşığı sorma, Ferhat gibi başıboş bir hâlde dolaşmaktadır. Ferhat'a aşkın sırrını açma, çünkü (ona) kayıtsızdır.
2. O şuhun kölesi, sanki kemendine yapışmış bir deri gibidir. Sanırsın ki can ve başı terk eden pervanedir.
3. Dünya lezzeti işlenip süslenmiş. Gerçi kötü kafir mest olunca başkaları efsanedir.
4. Her ne vakit saçını sopa yapıp ele alsa canımı top yaparım ama onun meyli kanadır.

5. Ruĥları yāruñ kızarmış ū'le urmıū iĳtibās
Ŗems māh encüm kevākib cümlesi ĥayrānedür
6. Ey Murādī kār bārum ĳalmayup 'aĳlumı aldı bir perī⁹⁸
Cevri ĳoĳ inŖāfi yoĳ bir pür-cefā cānānedür

84. Rūĥī-i Baĳdādī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Parmaĳında la'l Ŗanmañ ol meh-i nā-mihribān
'ĀŖıĳın ĳurbān iderken ŖıĳramıŖ bir ĳatre ĳan

85. Terci'-Bend-i Faĥrī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

1. Ey felek benden cüdā ĳılduñ Ŗeh-i ĥūbānumı
Göklere peyveste ĳılsam yaraŖur efgānumı
2. Yaĳdı ĥasret odı sīnemde dil-i sūzānumı
Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı

II

1. Nār-ı ĥasret cā-be-cā dil mülkini virdi fenā
Dīde-i ĳalbüm viŖāl-i yār ile ĳıl rūŖenā
- [34b] 2. Ol ĥabībūñ MuŖtafā ĥürmetine yā rabbenā
Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı

III

1. Baña vir maĳŖūdumı yā Rabb[i] zātuñ ĥaĳĳıĳün
Yine göster rūy-ı yārumı Ŗıfatuñ ĥaĳĳıĳün

⁹⁸ Vezin kusurludur.

84/G.833 D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 2, 3, 4, 5.

1a parmaĳında: ĥateminde D; meh-i: mehi M; nā-mihribān: nā-mihribānuñ D.

5. Alevin tesiriyle yârin yanakları kızarmış. Güneş, ay, yıldızlar, hepsi (ona) hayrandır.
6. Ey Murâdî! İşim gücüm kalmadı, bir peri aklımı aldı. Eziyeti çok, insafi yok, cefa dolu bir sevgilidir.

84. Bağdatlı Rûhî

1. Parmağındakini lal (taşı) sanmayın. O merhametsiz ay gibi güzel sevgili, âşığına kurban ederken bir katre kan sıçramış.

85. Fahri'nin Terci-Bendi

I

1. Ey felek! Güzeller şahımı benden uzak kıldın. Feryadımı göklere ulaştırsam yakışır.
2. Hasret ateşi yüreğimde sızlayan kalbimi yaktı. Ey Allah'ım! Yârimi görünceye kadar canımı alma.

II

1. Hasret ateşi, gönül mülkünü yer yer yok etti. Kalbimin gözünü yârin kavuşması ile aydınlık kıl.
2. Ey Allah'ım! O habibin Mustafa hürmetine, yârimi görünceye kadar canımı alma.

III

1. Ey Allah'ım! Zatının hakkı için arzu ettiğimi bana ver. Sıfatının hakkı için yârimin yüzünü yine göster.

2. Şubḥ-ı vaşla ırgür ol şām-ı burākuñ ḥaqqıçün
Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı

IV

1. Ḥasretüm koyma kıyāmete şeb-i İsrā için
Ḥāk-i firkatde bırakma günbed-i ḥaḍrā için
2. Yir ü gök ‘arş-ı mu‘allā cennet-i me’vā için
Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı

V

1. Derd-i ḥasret koymadı tende mecāl-i tākatüm
Kalmadı dünyāda zevk ü şafā vü rāḥatüm
2. Fahriyā budur Ḥudā'dan gice gündüz ḥācetüm
Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı

86. Kaşide-i Hasan Ağazāde Sellemehullāh

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āh elüñden rüzgār-ı rüzgār-ı kārzār
Geç ‘atālık nice bir cevruñ idüpdür cānā kār
2. Bī-mürüvvet [ü] bī-şefkatdür dem-ā-dem bu sipih
Eldedür (...) pīrezendür yādigār
- [35a] 3. Ehremen dā’im şafāda merdümān miḥnet-zede
Böyledür kânün-ı eflāk def ine yoğdur medār
4. Rüy-ı diller gösterür bī-çāre ādem neylesün
Zād-ı rāhdan az virüp şeytāna eyler yār-ı gār
5. Her bakışda gösterür insāna gün-ā-gün şuver
Azdurur biñ fitne peydā eyleyüp bu ḥilekār
6. Dürlü gevherle müzeyyen bir zen-i āşüftedür
Vaşla ırgürmek hevesiyle seni yardan atar
7. Yedi başlu ejdehādur güyiyā bu çarḥ-ı dūn
Hiç emān bilmez ḥazer kıl ādemi dā’im şoğar

2. O Burak'ın akşamının hakkı için kavuşmanın sabahına ulaştır. Ey Allah'ım! Yârimi görünceye kadar canımı alma.

IV

1. İsrâ gecesinin hürmetine hasretimi kıyamete bırakma. Yeşil kümbet (Mescid-i Nebevî) hürmetine ayrılık toprağında bırakma.
2. Ey Allah'ım! Yer ve gök, arş-ı mualla, cennet-i meva hürmetine yârimi görünceye kadar canımı alma.

V

1. Hasret derdi tende derman bırakmadı. Dünyada zevk, sefa ve rahatım kalmadı.
2. Ey Fahrî! Allahtan gece gündüz dileğim budur ki ey Allah'ım! Yârimi görünceye kadar canımı alma.

86. Hasan Ağazade'nin Kasidesi

(Allah ona selamet versin)

1. İşi gücü kan dökmek olan senin elinden ah! (Ey Felek) İyiliği bir yana bırak, ne zamana kadar senin zulmün bizi inletecektir.
2. Bu talih, her vakit namert ve şefkatsizdir. (?)
3. Ehremen daima sefa sürer, insanlar eziyet çeker. Feleğin kanunu böyledir, onu ortadan kaldırmaya imkân yoktur.
4. Gönle tesir eden hâller gösterir, çaresiz insan ne yapsın? Yol azığından az verip şeytana mağara arkadaşı eyler.
5. İnsana her bakışta türlü türlü suretler gösterir. Bu hilekâr, bin fitne meydana getirip azdırır.
6. Türlü mücevherle süslü bir işveli kadındır ki vuslata ulaştırmak hevesiyle seni uçurumdan atar.
7. Bu alçak felek, sanki yedi başlı ejderhadır. Hiç bağışlama bilmez, ondan sakın zira insanı daima zehirler.

8. Nefsi zabt idüp hevâsıyla muqayyed ola kim
Doğrı yoldan çıkarup berk ider dūzah-ı qarār
9. Merd iseñ merdâne gel meydân-ı 'ışka serverā
Sırr-ı Haqq'ı añla bil terk ehli ol ey kāmkar⁹⁹
10. Cān u dilden Hālîka eyle teveccüh dā'imā
Māsivāyı terk idüp Mevlā'yı zıkr eyle hezār
11. Fānîdür bu cümle eşyā 'ibret ile kıll nazar
'Ālemi 'ibret için halk eylemiş Perverdigār
12. Ādeme ādem dinildi ādem ol ādem gibi
Nefsüñi bil haqqı añla ola gör gel tevbekār
- [35b] 13. Çıkmadan evvel dıraht-ı 'ömrüñe mār-ı ecel¹⁰⁰
Āşiyān-ı tende yatan bülbül-i cānı uyar
14. Ğaflet uyhusın harām it çeşm-i cāna her nefes
Ğāfil olma aç gözüñ vakt irişüp ecel açar
15. Öldiler ölmezden evvel Haq yolında 'āşıkān
Nefsüñi yok bil idüp zünnār-ı dehri tārümār
16. Kimse temlik itmege kadir olaydı 'ālemi
Evliyā vü enbiyālar hep olurdu ber-qarār
17. Pışvā-yı enbiyā sultān-ı server Aḥmed'üñ
Ümmetinden olduğumuz bize luḫf-ı bī-şümār
18. Ḥamdü lillāh rüz-ı maḫşer ol şeff'ü'l müznibīn
Ümmetān-ı 'ācizāna itdürür me'vā qarār
19. Yā ilāhī cürm [ü] 'iştān [u] ḫaḫāmı 'afv idüp
Bu siyeh-rü dergehüñe yüz tutup luḫfuñ umar
20. Raḫmetüñ deryāsınuñ bir kaḫresi 'ālemleri
Ğarq-ı āb-ı raḫmet ider ey Kerīm Perverdigār
21. Raḫmetüñden dūr kıllma 'afvuñı eyle naşīb
Ey Kerīmü'l-'afv mucību'd-da'vetüñ fi'l-iz[ḫ]ırār

⁹⁹ Bu mısradaki sırr-ı ifadesi metinde "sırrı" şeklindedir.

¹⁰⁰ Bu mısradaki mār-ı ifadesi metinde "mārı" şeklindedir.

8. Nefsi ele geçirip (nefsin) arzusuyla bağlanmış kılar ki böylece doğru yoldan çıkarıp cehennemde karar kıldırır.
9. Ey ileri gelen kimse! Mertsen aşk meydanına merde yakışır tarzda gel. Ey arzusuna kavuşmuş olan! Allah'ın sırrını anla ve bil, terk ehli ol.
10. Candan ve gönülden daima Allah'a (yaratıcıya) yönel. Allah'ın zatı dışındaki bütün varlıkları terk edip çokça Mevla'yı an.
11. Yaratılmış olan her şey geçicidir, ibretle bak. Perverdigar (bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah), âlemi ibret için yaratmış.
12. İnsana insan denildi, insan ol insan gibi, nefsini bil, hakkı anla, gel tövbe-kâr ol.
13. Ömür ağacına ecel yılanı çıkmadan önce, ten yuvasında yatan can bülbülünü uyandır.
14. Her nefes can gözüne gaflet uykusunu haram et. Gafil olma, gözünü aç (yoksa) vakit erişip ecel açar.
15. Âşıklar Hak yolunda ölmeden önce öldüler. Dünya kuşağını (dünya zevklerini) dağıtıp, nefsini yok bil.
16. Bir kimsenin âlemi mülkü kılmaya gücü yetseydi, evliya ve nebiler hep karar kılardı (devamlı olurdu).
17. Nebilerin önderi, ileri gelenlerin sultanı Ahmet'in ümmetinden olmamız, bize sayısız lütuftur.
18. Allah'a şükürler olsun, o mahşer günü günahların bağışlanması için şefaât eden (Hz. Muhammet), aciz ümmetine meva cennetinde karar ettirir.
19. Ey Allah'ım! Suçumu, isyanımı ve hatamı affettiğini görerek, bu yüzü kara senin dergahına yönelip lütfunu umar.
20. Ey Kerim (lütuf ve ihsanı bol) ve Perverdigar (bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah)! Senin rahmetinin deryasının bir katresi, âlemleri rahmete boğar.
21. Rahmetinden uzak kılma, affını nasip eyle. Ey affı çok olan! Müşkül durumdayken yapılan duaları kabul eden...

22. Luṭfuñ irmezse ḥaḳīre nice varam ḥazrete
Var mıdur hīç senden özge ‘āşīye luṭf-ı hezār
- [36a] 23. Eyle dīdāruñ müyesser ey Kerīm-i Zū'l-Celāl
Ez şumā ḥ‘āhem ḥaşır kün zümre-i ān çār-yār
24. Dergehüñden dūr kıılma müstecāb eyle du‘ām
رَبَّنَا فَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا¹⁰¹ yevme'l-ḳarār¹⁰²

87. Ğazel-i ‘Alī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Vefāsı yok ‘aceb dildār imişsin
Yüze güler gül-i pür-ḥār imişsin
2. Dirīğ itmem dir idüñ cān u başı¹⁰³
Hele bildüm beni aldar imişsin
3. Seni ben yār-ı cānum şanmış idüm
Meger kim sen daḥı aḡyār imişsin
4. Bıraḳdum ben senüñçün māl u mülki
Velī benden ḳatı bīzār imişsin
5. Bilürsin kim ‘Alī yoḳdur sitāreñ
Anuñçün āh idüp aḡlar imişsin

88

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bir yār sevdüm ele girmez mişāl bir Hümā¹⁰⁴
Dilde āhlar eyleyüp iḥrāc-ı dūd-ı ber-semā

---

¹⁰¹ Mu‘minūn 23/109

¹⁰² Vezin kusurludur.

¹⁰³ Bu mısradaki “cān” sözcüğü metinde “cānı” şeklindedir. Bu durum veznin aksamasına neden olduğu için düzeltilmiştir.

¹⁰⁴ Vezin kusurludur.

22. Hakire lütfun erişmezse (ilahî) huzura nasıl varayım? Senden başka hiç isyankar olana lütfü çok olan var mıdır?
23. Ey Kerîm-i Zü'l-Celâl! Yüzünü (görmeyi) nasip eyle. Senden dileğim beni dört seçilmiş sahabeyle birlikte yeniden dirilt.
24. Dergahından uzak kılma, duamı kabul edilen eyle. Karar gününde *rabbenâ fağfir lenâ verhamnâ* (Ey Allah'ım bizleri affeyle ve merhamet et).

87. Ali'nin Gazeli

1. Vefası olmayan ne garip bir sevgiliymişsin. Yüze gülen diken dolu bir gül gibiymişsin.
2. Can ve başı esirgemem derdin. Anladım, sen beni aldatırmışsın.
3. Seni ben candan dostum sanmıştım. Meğer sen de yabancıymışsın.
4. Ben senin için malı mülkü bıraktım ama benden çok bezginmişsin.
5. Ey Ali! Bilirsin ki yıldızın yoktur. Onun için ah edip ağlarmışsın.

1. Elde edilmez Hüma misali bir yâr sevdim. Gönülde ahlâr edip gökyüzüne duman çıkarmaktayım.

89. Firākī

(?)

1. Dil (...) ālüfte olup minḡar dāğlar gözetmekde
Bāl-i ‘ıškī küšād idüp (...) ber-hevā
2. Nuḡūš-ı mest-i yār ḡalbümüzde mestür-ı ezeldür
ḡalb-i Ya ‘ḡüb oldı ḡalbüm ‘ıškī Yūsufdur šehā
3. Hāšılı ḡaydın bozup iḡrāc-ı ḡāḡır idemem
Cümle ‘ālem bir yañadur ol yār-ı ḡārum bir yaña
4. ‘Āšık o durur ḡalb derd[-i] yāri ḡalbde maḡfūz eyle
Terk (...) eyleyüp meyl eyleme her yaña
5. Ey Firākī gelmedi ārām-ı dilden bir ḡaber
(...) āvāz o yāruñ (...)

90. Fuzūlī

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün

- [36b]
1. Olmaz oldı görüp aḡvālümü il ḡūblara ‘āšık
‘ıšḡ nehyinde bu rüsvālıḡı gör šer‘a muvāfıḡ
  2. ḡülüp açılmaḡ umulmaz deheninden meger oldur
Cüzv kim lā-yetecezzā dir aña ehl-i deḡāyık
  3. Gelür olsañ ḡıluram ferš-i rehüñ perde-i çešmüm
Daḡı nem var ‘azizüm göze ḡaršu saña lāyık
  4. Sebḡat itmišdi ciger ḡanı gözüm yašına her dem
‘ıšḡ ḡükm itdi yine cārī ola ‘ādet-i sābık
  5. Giceler šem‘ yanar ešḡ döker šubḡ gelince
Cān virür šubḡ gelen demde zihī ‘āšık-ı šādık

90/G.CXLVIII D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 4.

2. ve 3. beyitler takdim-tehirli; 2a deheninden: dehenüñden D; 4. ve 5.beyitler takdim-tehirli D;

4a her dem: bir vaḡt D.

89. Firâkî

1. (?)
2. (?)
3. (?)
4. (?)
5. (?)

90. Fuzûlî

1. Başkaları hâlimi görüp güzellere âşık olmaz oldu. Aşkî engelleme konusunda bu rezilliği şeriata uygun gör.
2. Ağzından gülüp açılmak umulmaz, bundan dolayı anlaşılması güç olan şeylerin ehli ona bölünemeyen en küçük parça (atom) der.
3. Eğer gelsen gözümün perdesini senin yolunun halısı yaparım. Azizim, görünürde (göz karşısında) sana layık daha neyim var?
4. Her zaman ciğer kanı gözümün yaşının önüne geçmişti. Aşk, yine eskiden olduğu gibi devam etsin diye hükmetti.
5. Mum geceleri yanar, gözyaşı döker. Sabah olunca, o anda can verir. Ne iyi sadık bir âşıktır.

6. Ey Fuzûlî özüñi gūşe-nişîn it ħum-ı mey tek
Ola nā-geh olasan kâşif-i esrâr-ı ħaħâyık

91. Fehîm

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1. Mest oldu göñül neşve-i zevħ-i nighüñden
Ĥavf itmez olursa nola çeşm-i siyehüñden
2. Sen cilveger oldukça ħazâ şüret-i ħaşrı
Göstermege āyîne düzer ħāk-i rehüñden
3. Murgân-ı belâ eylemege 'āleme pervaz
Destür diler cünbiş-i perr-i külehüñden
4. Eflāk alup zîb-i ruħ-ı mihr ü meh eyler
Peyveste ħubâr-ı reh-i nezzāregehüñden
5. Kūyın ideli ol şanemüñ Ka'be'ye teşbîh
Āzürdeyüz āzürde Fehîmā güneñden

92

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

- [37a]
1. Her ħıl bedenümde bir dil olsa
Her sâ'at-i 'ömr yüz yıl olsa
  2. Bir ni'metüñüñ şenâsı dinmez
Yazsam nice biñ resâyil olsa

6. Ey Fuzûlî! İçki küpü gibi kendini bir köşeye çekilmiş (münzevi) kıl. Belki böylece ansızın hakikatlerin esrarının kaşifi olursun.

91. Fehim

1. Gönül, senin bakışının zevkinin neşesinden sarhoş oldu. Kara gözünden korkmaz olursa şaşılır mı?
2. Sen görünür oldukça, kaza kıyametin şeklini göstermek için yolunun toprağından ayna meydana getirir.
3. Bela kuşları, âleme uçmak için senin külahının kanadının kımıldanışından izin ister.
4. Felekler, senin seyir yerinin yolunun toprağından alıp daima Güneş ve Ayın yanağıının süsü yapar.
5. Ey Fehim! O put gibi güzelin semtini Kabe'ye benzettiğinden beri, senin günahından incinmiş hâldeyiz.

1. Bedenimde her kıl bir gönül olsa. Ömrün her saati yüz yıl olsa.
2. Pek çok risaleler yazsam yine de senin bir nimetinin övgüsü bile söylenmiş olmaz.

93. Fuzûlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Nedür ey çarh-ı zâlim yâri yârinden cüdâ kılmak
Vefâ ehlin esîr-i dâm-ı hicrân-ı belâ kılmak
2. Çü lâzımdur saña kılmak cüdâ bir yâri yârinden
Çeküp zahmet ne lâzım birbiriyle âşinâ kılmak

94. Noğay-zâde Arslan Giray

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Dilîrüz fâris-i meydân-ı rezme hem- 'inânuz biz
'Adûdan at başın döndürmezüz Rüstem-nişânuz biz
2. Muñ'üz her ne fermân eyler ise emrine râmuz
Yolında hüsrev-i 'âlî-nijâduñ terk-i cânuz biz
3. Varup serdâr-ı 'âlî-câh ile şahrâ-yı Bağdâda
Yanınca 'asker-i nuşret-şi'âruñ dîdebânuz biz
4. Alup Dârü's-selâm'ı dest-i şümından Kızılbaş'uñ
Başına tâcını teng eylerüz 'Oşmâniyânuz biz
5. Hâlâş olmak ne mümkün pençemizden düşmen-i bî-dîn
Zamân-ı devletinde pâdişahuñ Arslan'[ıy]uz biz

95. Rûhî

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- [37b] 1. Kande olsañ ola tevfiķ-i Hudâ rāhberüñ
Tuta dünyâ yüzün āvāze-i fetḥ ü zaferüñ

95/G.611 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 8.

1a olsañ: gitseñ D; 4a gögsüñi: gögsini D; 8a ḥayr: ḥayr u D.

93. Fuzûlî

1. Ey zalim felek! Yâri yârinden ayırmak nedir? Vefa ehlini belanın acısının tuzağının esiri kılmak nedir?
2. Çünkü sana bir yâri yârinden ayırmak lazımdır. Zahmet çekip birbiriyle aşına kılmaya ne gerek var?

94. Nogayzade Arslan Giray

1. Cesuruz, biz savaş meydanının atlısına arkadaşız. At başını düşmandan döndürmeyiz, biz Rüstem gibiyiz.
2. İtaatkarız, her ne ferman verirse onun emrine boyun eğeniz. Biz yüce yaradılışlı padişahın yolunda canı terk edeniz.
3. Yüksek rütbeli kumandan ile Bağdat'ın çölüne ulaşip onun yanında zafere sahip olan askerın gözcüsüyüz.
4. Dârü's-selâm'ı (Bağdat'ı) Kızılbaş'ın uğursuz elinden alıp tacını başına dar ederiz, biz Osmanlılarız.
5. Dinsiz düşmanın pençemizden kurtulması ne mümkündür? Biz padişahın devletinin zamanında, Arslan'ıyız.

95. Rûhî

1. Nerede olsun Allah'ın yardımını rehberin olsun. Fethinin ve zaferinin sesi dünya yüzünü kaplasın.

2. Eyledüñ çünki sa‘âdetle yine ‘azm-i sefer
Ey ser-efrâz-ı cihân ola mübârek seferüñ
3. Yüri ey server-i merdân uğuruñ hayr olsun
Evliyânuñ nazarı ola nighdârlaruñ
4. Rezm vaqtinde gerüp gögsüñi gir meydâna
Çekme a‘dâdan elem ‘avn-i Hudâ‘dur siperüñ
5. At sürüp tîr ü kemân alsañ ele a‘dâya
Mâr-ı erķem görünür nâvek-i cevşen-güzerüñ
6. Rüstemâne ele şemşîr alıcaķ a‘dâdan
Bir ucu çarķa çıkar velvele-i el-ħazerüñ
7. Eyleyüp devlet ü ‘izzetle seferden ‘avdet
‘Âlemi şâd ide aķbâr-ı meserret-eşerüñ
8. Dâyimâ hayr du‘âñ ile giçer evķâtı
Lâyık oldur kim ola Rûhî-i zâra nazaruñ

96. Nefî

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

1. İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür
Endîşe benüm tıfl-ı dil-i nev-hevesümdür
2. Ben mest-i mey-i meykede-i ‘ışķ-ı Hudâ‘yem
Taķdîr rikâbumda sebû-keş ‘asesümdür
3. Oldum güher-i feyz ile deryâ-yı ma‘ânî
İ‘râb u ħurûf-ı suĥanum ħâr u ħasumdur
4. Ol ķâfile-sâlâr-ı reh-i Ka‘be-i ‘ışķam
Kim nâle-i ‘uşşâķ şadâ-yı ceresümdür
5. Olsam nola Nefî gibi ħallâķ-ı ma‘ânî
İhyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür

96/G.39 D.

1a endîşeyi: endîşe-i M; 2a taķdîr: taķdîr-i D; 3b ħâr u: ħâr D; 4b ‘uşşâķ: ‘uşşâķ-ı D; 5b endîşeyi: endîşe-i M.

2. Ey cihanın seçkini! Madem ki yine saadetle yola çıktın, seferin mübarek olsun.
3. Yürü ey mert insanların başı! Yolun hayır olsun. Evliyanın bakışı gözcülerin olsun.
4. Savaş vaktinde göğsünü gerip meydana gir. Düşmanlardan elem çekme, Allah'ın yardımını siperindir.
5. At sürüp ele ok ve yay aldığıında, senin zırh delen okun düşmanlara erkem¹⁰⁵ yılını görünür.
6. Rüstem gibi ele kılıç aldığıında, düşmanlardan senin korkundan kaynaklanan bağrıışmalarının bir ucu göklere çıkar.
7. Mutluluk ve şerefle seferden dönünce, sevinçli haberlerin âlemi memnun eder.
8. Vakitleri daima senin hayır duan ile geçen inleyen Rûhî'ye iltifat etmen layıktır.

96. Nefi

1. Nefesimin bereketi, düşünceyi canlandırandır. Düşünce, benim yeni heves duyan gönlümün çocuğudur.
2. Ben Allah aşkının meyhanesinin içkisinin sarhoşuyum. Kader benim nezdimde şarap testisi taşıyan bekçimdir.
3. Bereket mücevheri ile manalar deryası oldum. Sözümün harfleri ve irabı çalı çırpımdır.
4. O aşk Kabe'sinin yolunun kabile başıyım. Aşıkların iniltisi, benim çanımın sesidir.
5. Nefi gibi manalar yaratan olsam şaşılır mı? Nefesimin bereketi düşünceyi canlandırandır.

---

¹⁰⁵ Siyah ve beyaz benekleri olan çok tehlikeli bir yılan türü.

10697. Veysî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- [38a] 1. Dem-i zînetde olur nev-'arūs-ı fikr-i cānāna
Gözüm meşşāta göñlüm āyîne kirpiklerüm şāne
2. Ne zībā beñzer ol naḥl-i revānum bāğ-ı 'ālemde
Otursa şem'e dursa serve gezse māh-ı tābāna
3. Nice ḳābildür esrār-ı ḡam-ı 'ıṣṣāḳı nihān itmek
Göñül dīvāne ben bīḡāne çeşm-i yār mestāne
4. Giyersin cāme-i alı kırsın ḡayl-i 'uṣṣāḳı
Yeter ḳatlı eyledüñ ḡalkı yeter girdüñ yeter ḳana
5. Devām-ı devlet ü iḳbāl için her ḡāh lāzımdur
Du'ā Veysî-i nālāna kerem şāh-ı cihān-bāna

98. Hāletî

Mef'ülü Mefâ'îlün Mefâ'îlü Fe'ül (1-2)

Mef'ülü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa' (3)

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlün Fa' (4)

1. Bir dil-bere mā'ilem ki itseydi 'itāb
2. Hükmini anuñ tebāh ider luṭf-ı ḡiṭāb
3. Ḳaşd eylese ḳatlı-i 'āmına 'uṣṣāḳuñ
4. Ḥandeyle virür ḡançer-i müjḡānına āb

¹⁰⁶ Divanda yer alan bilgiye göre bu kaside Sultan Ahmet'e ithaf edilmiştir.
97/K. 14 D.

Divana göre 11 beyit eksiktir: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

2a bāğ-ı: şāh-ı D; 3b itmek: ṭutmaḳ D; 4a giyersin: girersin M; 5b du'ā: du'ā-yı D.

98/R.10 D.

1 'itāb:ḡiṭāb M.

97. Veysî

1. Sûs vaktinde sevgilinin düşüncesinin yeni gelini için, gözüm gelin süsleyici, gönlüm ayna, kirpiklerim tarak olur.
2. Ne güzel! O yürüyen sûs ağacı gibi sevgilim âlem bağında otursa muma, dursa serviye, gezse parlak aya benzer.
3. Aşkın kederinin sırlarını gizlemek nasıl mümkün olur? Gönül divane, ben kayıtsız, yârin gözü ise sarhoşa yakışır hâldedir.
4. Kırmızı elbiseyi giyer, âşıklar zümresini birbirine kırdırırsın. (Ey sevgili!)Yeter! İnsanları katlettin. Yeter! Kana girdin!
5. Devlet ve ikbalin devamı için inleyen Veysi'ye dua, cihanı koruyan hükümdara cömertlik her vakit lazımdır.

98. Hâletî

1. Bir dilbere gönlümü kaptırdım ki eğer azarlasaydı
2. Söz söylemesinin lütfu onun hükmünü yıkar.
3. Âşıkların katliamına niyet etse
4. Kirpiklerin hançerine gülüşle su verir.

99. Velehü [Hâletî]

Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Fe'ül (1)

Mef'ülü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fe'ül (2-3-4)

1. Biñ kerre sürüş-ı ğayb eylerse nidā
2. Baqmaz taraf-ı sipihre erbāb-ı fenā
3. Her luṭfi Hudā-yı lemyezelden bilürüz
4. Biz dāde-i dehre olmazuz dest-güşā

100. [Nefî]

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Yazanlar peyker-i destümde bir peymāne yazmışlar
Yazuqlar ki anı 'āqil beni dīvāne yazmışlar

101. 'İdî Çelebi

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- [38b]
1. Murgveş dāma düşüp zülf-i siyehkārında
Bend olup kaldı gönül turre-i tarrāruñda
  2. Haṭṭ-ı nev-hız degül 'arız üzre yāruñ
Müjesi 'aksidür āyīne-i ruhsārında
  3. Aḥter-i burc-ı füsündür ya nigīn-i teshīr
O mehūñ hāl-i siyeh la'l-i şeker-bārında
  4. Devr-i çeşminde cihān pür-nigeh-i luṭf olsa
Şatılan cins-i füsündür yine bāzārında

99/R.2 D.

4 olmazuz: olmaduk D.

100/G.29 D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 2, 3, 4, 5.

peyker-i: peykerüm D; 1b ve 2b takdim-tehirli D.

99. Hâletî

1. Gaybın meleği bin kere seslenirse
2. Fena erbabı gök tarafına bakmaz.
3. Her lütfu, baki olan Allah'tan biliriz.
4. Biz dünya malına el açan olmayız.

100. Nefî

1. Yazanlar benim elimde bir içki kadehi yazmışlar. Yazık ki onu akıllı beni divane yazmışlar.

101. Âdî Çelebi

1. Gönül, onun siyah saçında kuş gibi tuzağa düşüp gönül çalan saçında bağlanıp kaldı.
2. Yârin yanağının üzerindeki yeni çıkmış ayva tüyü değil, yârin kirpiğinin yansımasıdır.
3. O ay gibi güzel sevgilinin şeker saçan dudağındaki siyah ben, sihir burcunun yıldızıdır ya da sihirli yüzüktür.
4. Onun gözünün etrafında, cihan lütuf bakışıyla dolu olsa onun pazarında satılan yine sihir kumaşıdır.

5. Reşkten ğarķa-i ħūn itdi tezervūñ çeşmin
Öğredüp kebke reviş şīve-i reftārında
6. Dīdebān-ı ħarem-i bāġ-ı ruĥıdur dem-i ħ`āb
Cümle eşkāl u şuver bālīş-i zerkārında
7. Dil-i `İdī'ye açar zaĥm-ı nemek-sūd-ı cünūn
Dil-firībāne bakışlar dem-i güftārında

102. Selāmī

Fe`ilātün Fe`ilātün Fe`ilātün Fe`ilün

1. Ĥāl merkez ĥatı-ı nev dāyire ruĥsārında
Dil alur zūlf-i dü-tā gerdiş-i pergārında
2. Zūr-ı ĥüsn ile yürür pençe-i mihri her rüz
Tāb-ı ġālib o mehūñ rüy-ı pür-envārında
3. Mīhr ü meh şanma ki remmāl-i felek ħur`a atup
Ṭarĥ-ı eşkāl dedür taĥte-i jengārında
4. Didüm eglence yeter gözde ĥayālūñ didi yār
Ehl-i `ışķuñ ġam olur dīde-i ĥūn-bārında
5. Siverüz ĥ`āh vefā ĥ`āh cefālar itsün
Degülüz biz o mehūñ endek ü bisyārında
- [39a] 6. Resmdür pençe-i şehbāza düşen murgā fiġān
Nāle itse nola dil ṭurre-i ṭarrārında
7. Feyz-i ma`nīyle Selāmī ṭolu nevk-i ĥāmem
Beñzer ol ṭūṭıye kim sükkeri minķārında

5. Kekliğe kendi yürüyüş tarzında yürümeyi öğretip, sülünün gözünü kıskançlıktan kana boğdu.
6. Uyku zamanı, altınla işlenmiş yastığında bütün şekiller ve suretler, yanağının harem bahçesinin gözcüsüdür.
7. O konuştuğunda gönül aldatan bakışlar, İdi'nin gönlüne deliliğın tuzlanmış yarasını açar.

102. Selâmî

1. Onun yanağında ben merkez, yeni çıkmış ayva tüyü dairedir. İki kat saç, pergel gibi dönüşünde gönül alır.
2. O çok parlak ay gibi güzelin ışıkla dolu yüzünde, güneşin pençesi her gün güzellik zoruyla yürür.
3. Gökte gözükeni güneş ve ay sanma. Felek falcısı paslı tahtasında şekiller çizip kura çekmektedir.
4. Gözdeki hayalin eğlence olmaya yeter dedim. Yâr dedi ki aşk ehlinin kan döken gözünde gam olur.
5. İster vefalı olsun ister eziyet etsin yine de severiz. Biz o ay gibi güzelin azında çoğunda değiliz.
6. Doğan pençesine düşen kuşun feryat etmesi adettir. Feryat etse şaşılır mı? Gönül, onun insanın aklını başından alan saçındadır.
7. Ey Selâmî! Kalemimin sivri ucu mana bereketiyle doludur ki tıpkı şekerini gagasında olan papağana benzer.

103. Müfred

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Eşk[-i] çeşmüm kıana döndi ağlamakla sevdüğüm
Sîne-i ĥod nâyveş her dem sızlamakla sevdüğüm¹⁰⁷

104

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Yine bir şāh-ı cihān sevdüm seçilmez ĥürdan
Ĥaķ anı ögmiş yaratmışdur ser-ā-pā nürdan
2. Böyle bir pehlüya kim mālİK ola 'ālemde kim
Penbeden nerm [ü] mülāyım-ter ola semmürdan

105. Firāķī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Reh-i 'ışķa girmişem ašlā irilmez menzile
Āh [u] efgān itmede ĥod dönmişem bülbül güle
2. Ĥāne-i 'ışķı idindük mesken bir yār için
Bir nice gün misāfir (...) bir yār ile
3. Olmadı ıtlāķumuz ol ĥāne-i pür-terkümüz
Tā ezelden andıyuz biz 'ahd-ı ber-peymān ile
4. Emr-i şāh-ı kişver olsa ol ĥāneden ıtlāķuma
Çıkmam andan nitekim ben olmadan sırr cān ile
5. Ĥiç ne mümkün k'ideyim göz görür iken terk anı
Meyden-i 'ışķına girdüm oynamağa kıan ile
6. Ey Firāķī (...) alursuñ (...)
Rezm-i 'ışķdur (...) eger emirdür bunda şehā

---

¹⁰⁷ Vezin kusurludur.

103. Müfred

1. Ey sevdiğim! Gözümün yaşı ağlamaktan kana döndü. Yüreğim ney gibi her vakit sızlamakla (vakit geçirmektedir).

104

1. Yine bir dünya güzeli sevdim ki huriden ayırt edilmez. Hak onu övüp baştan aşağı nurdan yaratmıştır.
2. Âlemde böyle bir pehluya kim sahiptir ki pamuktan daha yumuşak samurdandır.

105. Firâkî

1. (Öyle bir) aşk yoluna girmişim ki asla menzile varılmaz. Ah ve figanda tıpkı bülbülün güle ah edip figanda bulunduğu hâle dönmüşüm.
2. (?)
3. (?)
4. O haneden ayrılmamı ülkenin şahı emretse de ben can ile sırlanmadan oradan çıkmam.
5. Göz göre göre onu nasıl terk edeyim, bu hiç mümkün mü? Ben aşk meydanında kanla oynamaya gelmişim.
6. (?)

106. Li-Muḥarririhi 'Īdī Çelebi
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [39b] 1. Çeşm-i maḥmūruñ füsün-perdāz-ı nāz olmak neden
Ceyş-i ḥaṭṭuñ ğāret-i mülk-i niyāz olmak neden
2. Dilde āhum eyleyüp peyveste ser-āheng-i sūz
Anda hem naqş-ı ḥayālūñ cilve-sāz olmak neden
3. Zīr-i miḥrāb-ı ḥam-ı ebrūda çeşm-i sāḥirūñ
Tīĝ-keş sāĝar be-kef hem der-namāz olmak neden
4. Zīb-i tīĝ-ı ğamze-i şūḥuñ diñilse ger murād
Zerger-i ḥāver zer-i encüm-ĝudāz olmak neden
5. Olamaz hem-perde āh u zāruma çün nālesi
Zühre bām-ı çarḥdan ḳānūn-nevāz olmak neden
6. Her denīnūñ ḥandenāk olup ğül-i maqşūdı ḥayf
Ĝonca-i ümmīd-i 'Īdī nīm-bār olmak neden

107. Velehū Eyzan ['Īdī Çelebi]
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bāĝbān bir ĝoncayı bir laḥza ḥandān itmedi
Kim dem-i serd-i ḥazāndan anı pejmān itmedi
2. İtdüĝin fikr-i ruḥ-ı yāruñ dil-i sūz ülfete
Şām-ı ğam pervāneye şem'-i fūrūzān itmedi
3. Şūriş-i 'ışık ile serde yaqmadum bir dāĝ kim
Tef ü tābı reşkle ḥūrşīdi lertzān itmedi
4. Tāk-ı ebrūsına yāruñ şöyle itdüm secde kim
Mescid içre zāhid ü deyr içre ruhbān itmedi
5. Şām-ı 'işmet giymedüm bir pīrehan kim şubḥ-dem
Çākini dest-i melāmet tā-be-dāmān itmedi
- [40a] 6. Dehr içinde ḳankı bezmi ĝördiñüz kim rūzĝār
Ḥāṭır-ı 'āşık gibi āḥir perīşān itmedi

106. Muharrir Âdî Çelebi Tarafından

1. İçkiden sersemlemiş gözünün naz sihriyle meşgul olması nedendir? Ayva tüyü ordunun niyaz mülkünü yağmalaması nedendir?
2. Gönülde ahımı daima yakıcı nağme eyleyip hem de onda senin hayalinin nakşının cilve yapması nedendir?
3. Büyücü gözün yay gibi kaşının mihrabının altında kılıç çekmişken, hem elde kadeh hem de namazda olması nedendir?
4. Eğer şuh yan bakışının kılıcının süsü murat edilse doğunun kuyumcusu (güneş) doğduğunda bütün yıldızların görünmez olması nedendir?
5. Onun iniltisi ah ve inlememle aynı perdede olamaz. Zühre'nin (Venüs) feleğin çatısından kanun çalması nasıl mümkün olabilir?
6. Yazık! Her alçağın arzu ettiği gül gülümserken Âdî'nin ümidinin goncasının yarım olması nedendir?

107. Âdî Çelebi

1. Bahçıvan, goncayı bir an güldürmedi. Böylece sonbaharın soğuk soluğundan onun zarar görmesine fırsat vermedi.
2. Yanan gönlün yârin yanağının düşüncesi ülfetiyle ettiğini, keder akşamı parlak mum pervaneye etmedi.
3. Aşk coşkusunun sıcaklık ve hararetiyle güneşi kışkandırıp titretmemiş hiç bir yaram yoktur.
4. Yârin kemer biçimindeki (mihrabı andıran) kaşına öyle bir secde ettim ki mescit içinde zahit ve deyr içinde rahip böyle bir secde etmedi.
5. İffet akşamı hiçbir iç gömleği giymedim ki melamet eli sabah vakti yakasını eteğe kadar yırtmamış olsun.
6. Dünyada feleğin sonunda âşığın gönlü gibi perişan etmediği hangi eğlence meclisini gördünüz?

7. Her ne deñlü var ise bī-dādı itdi çarḥ-ı dūn
Şabr idüp ‘İdī dili çāk-i girībān itmedi

108. Velehū Eyzan [‘İdī Çelebi]
Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Ğonca-i dāğum gören meyl-i gülistān itmedi
Gūş idüp feryādumı bülbüller efgān itmedi
2. Gerçi gerd-i ‘ışk olaldan cāme-i āsāyişüm
Dem mi var kim ḥār-ı miḥnet çāk-i dāmān itmedi
3. Görmedüm bir dil-rübā kim ḥāṭır-ı ‘āşık mişāl
Ğayret-i ‘ışk anı da kākül-perīşān itmedi
4. Var mıdur bir ḥande-āyīn şem‘-i bezm-efrüz kim
Anı hem ḥākister-i pervāne giryān itmedi
5. Nīm-şeb ol şeh-levendüm aldı rüyından niķāb
Mıhr-i şubḥ āyā neden çāk-i girībān itmedi
6. Pençe-i ḥūnī-nejād-ı mehveşāndan ḥavf idüp
Dil nazar-sencī-i reng-i şāḥ-ı mercān itmedi
7. Ğāret itdi naķd-i vaķt-i ‘āşıkın düzd-i nigāh
Ğamze-i ḥūn-rīzin aşlā nīze-cūnbān itmedi
8. Lerze şaldı kūs-ı rezm-i nazm-ı şūḥı düşmene
‘İdī-i ḥoş-tab‘ egerçi ‘azm-i meydān itmedi

7. Alçak felek her ne kadar zulmü varsa ettiyse de İdî sabredip gönlü, üzüntü ve kederle yakasını yırtmadı.

108. İdî Çelebi

1. Aşk yaramın goncasını görenler gül bahçesine meyletmedi. Bülbüller feryadını duyup ötmedi.
2. Gerçi aşk toprağı huzur elbisem olduğundan beri, mihnet dikeninin etek yırtmadığı zaman mı var?
3. Aşkın gayretinin âşığın gönlü misali dağınık kakül gibi kılmadığı hiçbir gönül çelen güzel görmedim.
4. Daima gülümseyen ve meclisi aydınlatan bir mum var mıdır ki onu aynı zamanda pervane külü ağlatmamış olsun.
5. Gece yarısı o levent sevgilim yüzünden örtüsünü kaldırdı. Sabah güneşi acaba neden üzüntü ve kederle yakasını parçalamadı.
6. Gönül, ay gibi güzellerin yaradılışının kanlı pençesinden çekindiği için, olağanüstü güzellikte mercan parçasının rengini gözle ölçmedi.
7. Sevgilinin hırsıza benzer bakışı âşığın bütün varlığını yağmaladı. Öyle bir kan döken yan bakış attı ki asla mızrağa davranma fırsatı bırakmadı.
8. Güzel huylu İdî her ne kadar meydana yönelmediyse de şuh nazmının savaşının büyük davulu, düşmana titreme saldı.

109. Gazel-i 'Ubeydî Tahmîs-i Şafâyî
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

I

- [40b] 1. Muḥakḳar görme zāhid rütbe-i erbāb-ı ḥālâtı
2. Dime zāyi' geçer faḳr ehlinüñ sa'y ile tã'âtı
3. Ḥicāb-ı ğafleti ref' eyleyüp seyr it maḳāmâtı
4. Fenā dārına gel gör şevket-i ehl-i ḥarābâtı
5. Ki Dārā görmemiş' ömrinde hergiz böyle dārâtı

II

1. Şeb-i hicrānı ilden şorma il söyler uzun kışşa
2. Vişāl-i dil-beri fikr eyleme fikr arturur ğuşşa
3. İşitme va'z-ı pendî nāşihi söyletme el-kışşa
4. Ḥarābāt erlerini söyledüp al kışşadan ĩşşe
5. Ki her biri fenā pîrinden eylerler rivāyâtı

III

1. Bugün geçmiş şürāḫî şadr-ı bezme bāde pest olmuş
2. Sebū-yı i'tibārı bāde-nüşānuñ şikest olmuş
3. Unutmaḳçün ğam-ı ferdāyı herkes mey-perest olmuş
4. Ḥarābāt ehlini gördüm fenā cāmıyla mest olmuş
5. İçüp ben de kerāmet cāmını oldum ḥarābātı

IV

1. Bu şahrā-yı cünündür bunda 'āḳil adılmaz adım
2. Bu kār-ı 'ışḳdur bu fenni bilmez degme bir 'ālim
3. Uzatma baḫşi ey zāhid kelāmuñ olmasun mu'lim
4. Ḥarābāt ehline pîr-i fenā bu 'ilm oḳutmuş kim
5. Lisān-ı ḥāl ile ta'bîr olur ancak 'ibārâtı

109/Thm. (G.311 D).

I.5 görmemiş: görmedi D; II.5 rivāyâtı: hikāyâtı D; III.5 kerāmet: melāmet D; IV.4 bu: bir D; V.4 sebak: sibāk D; V.5 taşına: levhine D.

109. Ubeydî'nin Gazeli Safayî'nin Tahmisi

I

1. Ey zahit! Hâller erbabının rütbesini hor görme.
2. Tasavvuf ehlinin çalışma ve ibadetleri ziyan olur deme.
3. Gaflet perdesini kaldırıp makamları seyret.
4. Fena evine gel, harabat ehlinin yüceliğini gör.
5. Dârâ (bile) hiçbir vakit böyle debdebeyi görmemiştir.

II

1. Ayrılık gecesini başkalarından sorma, başkası uzun hikâye söyler.
2. Dilbere kavuşmayı düşünme, düşünmek keder artırır.
3. Nasihat vaazını işitme, sözün kısası nasihat edeni söyletme.
4. Harabat erlerini söyletip kıssadan hisse al.
5. Zira her biri fena pirinden rivayetler eyler.

III

1. Bugün içki meclisinin başına sürâhi geçmiş, şarap hor görülmüş.
2. Şarap içenlerin itibarının şarap testisi kırılmış.
3. Herkes geleceğin kederini unutmak için içki düşkünü olmuş.
4. Harabat ehlini gördüm ki fena şarabıyla sarhoş olmuş.
5. Ben de keramet şarabını içip harabat ehline karıştım.

IV

1. Bu delilik çölüdür, burada akıllı adım atamaz.
2. Bu aşk kârıdır, bu ilmi değme bir âlim bile bilmez.
3. Ey zahit! Konuyu uzatma, sözün kırıcı olmasın.
4. Fena piri, harabat ehline bu ilmi okutmuştur ki
5. (Bu ilmin) İbareleri ancak hâl dili ile ifade edilir.

V

- [41a] 1. Sözüñ āvāzesi erbāb-ı nazmuñ gūşına ʔolsun
2. Kelāmum nüktesin fehm eyleyen diller şafā bulsun
3. Hasedden ey Şafāyī müdde'ī açılmasun şolsun
4. Hārābāt ehline fenn-i fenādan bir sebak olsun
5. 'Ubeydī'nüñ mezārı ʔaşına yazuñ bu ebyātı

110. Rūhī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Dime dāğ-ı belāya şabrı yok durmaz figān eyler
Benüm rūhum maḥabbet ādemüñ bağrını ʔan eyler
2. Belāñı nā-resīde ʔıfl iken çekdüm bilürdüm ben
Seni Hāllāğ-ı 'ālem böyle fettān-ı cihān eyler
3. Egerçi sīm u zer bezl eyleyen çokdur saña ammā
Anuñla yār-ı cān ol kim yoluñda bezl-i cān eyler
4. Hevālar mu'tedil dil 'işrete māyil 'aceb demdür
Şarāba böyle demlerde yemīn iden yaman eyler
5. Dimeñ kim eşk ü āhum bāğbān-ı 'ışğ ider zāyi'
Birinden serv ider ḥāşıl birinden erguvān eyler
6. Bugün gül-çehreler yolında ḥāk olan gedā olmaz
Felek şahn-ı beḳāda anı şadr-ı 'āşıḳān eyler
7. Felekden luḫf umanlar ağlasunlar cevri ü ḳahrından
Benüm kim istegüm yok andan ey Rūhī baña neyler

V

1. Sözümlün sedası nazım erbabının kulağına dolsun.
2. Kelamımın nüktesini anlayan diller sefa bulsun.
3. Ey Safayî! Müddeî kıskançlıktan açılmasın solsun.
4. Harabat ehline fena ilminden bir ders olsun.
5. Bu beyitleri Ubeydî'nin mezar taşına yazın.

110. Rûhî

1. Bela yarasına sabrı yok, durmaz feryat eder deme. Benim ruhum muhabbettir, insanın bağırını kan eder.
2. Ben senin belanı toy bir çocukken çektim, bilirdim. Âlemin yaratıcısı seni böyle cihanın fitnecisi eylemiştir.
3. Her ne kadar senin için çokça gümüş ve altın sarf eden çok olsa da sen öyle bir kimseyle candan dost ol ki senin yolunda canını sarf edebilecek olsun.
4. Havalar ılık, gönül içki içmeye hevesli, ne kadar hoş bir zamandır. Şaraba böyle zamanlarda yemin eden kötü eder.
5. Aşk bahçivani gözyaşı ve ahımı ziyan eder demeyin. Birinden servi, birinden erguvan elde eder.
6. Bugün gül yüzlülerin yolunda toprak olana dilenci denmez. Felek onu ebedîlik meydanında âşıkların başı eylemiştir.
7. Felekten lütuf umanlar eziyet ve kahrından ağlasınlar. Ey Rûhî! Benim ondan isteğim yok, bana ne yapabilir?

111. Şadıķı

Mefā 'ılün Mefā 'ılün Mefā 'ılün Mefā 'ılün

I

- [41b] 1. Hūdāyā itme hālī dāyimā dilden Şekūr ismin
Gözümden dūr kıılma pertevi envār-ı Nūr ismin
2. Enīs it dem-be-dem bu qalb-i bī-şabra Şabūr ismin
Baña ğayret müyesser it kııl[ı]virdüm(?) Ğayūr ismin
3. Yā maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i pūr-kuşūr ismin
Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan çıkar yā Rabb Ğafūr ismin

II

1. Geelden 'āleme cürm [ü] şenā'atdūr baña [hem]-kār
'İbādet kıılmağa qalmaz heves bu qalb-i nā-hemvār
2. İderken nādım olup bir günāha biñ kez istiĝfār
Revā mı rüz-ı maḥşerde benüm kārüm ola düşvār
3. Yā maḥv it [levḥ-i 'iṣyāndan] bu 'abd-i [pūr-kuşūr] ismin
Yāḥūd [esmā-yı ḥüsnādan] çıkar yā Rabb [Ğafūr] ismin

III

1. ['Uşātuñ] cürmini 'afv itmek iken rüz [u] şeb kārũñ
'Ayān iken zunüb ehline remzüm [hem o] Ğaffār'ũñ
2. 'Uyũbın setr iderken kāyinātuñ ism-i Settār'ũñ
Raḥīmā geçmemek lāyık mı cürminden bu gam-ḥ'āruñ
3. Yā maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i pūr-kuşūr ismin
Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan çıkar yā Rabb Ğafūr ismin

111. Sâdikî

I

1. Ey Allah'ım! Gönülden daima Şekûr¹⁰⁸ ismini boş bırakma. Nur isminin parlaklığını gözümden uzak kılma.
2. Bu sabırsız kalbe daima Sabûr¹⁰⁹ ismini dost kıl. Gayûr ismini söyleyiverdiğimden dolayı (?) bana gayret nasip et.
3. Ey Allah'ım! Ya isyan kitabından bu günahkar kulun ismini kaldır yahut esmâ-yı hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden) Gafûr¹¹⁰ ismini çıkart.

II

1. Âleme geldiğimden beri bana suç ve kötülük eşlik etmektedir. Bu düzgün olmayan kalp yüzünden ibadet etmeye heves kalmaz.
2. Pişman olup bir günaha bin kere tövbe ederken, mahşer gününde benim işimin güç olması reva mıdır?
3. Ey Allah'ım! Ya isyan kitabından bu günahkar kulun ismini kaldır yahut esmâ-yı hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden) Gafûr ismini çıkart.

III

1. Gece gündüz işin asilerin suçunu affetmek iken, işaretim hem günahlar ehline hem Gaffâr olan sana aşikâr iken...
2. Ey Rahîm!¹¹¹ Settâr¹¹² ismin kâinatın ayıplarını örterken, bu gam çekenin suçundan vazgeçmemek layık mıdır?
3. Ey Allah'ım! Ya isyan kitabından bu günahkar kulun ismini kaldır yahut esmâ-yı hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden) Gafûr ismini çıkart.

---

¹⁰⁸ eş- Şekûr: Kullarına yaptıkları ibadetlerin karşılığı olarak çok mükafat ve nimet veren, az veya çok her itaati ödüllendiren, çok ve devamlı nimet ihsan eden. (İsmail Karagöz. *Ayet ve Hadislerin Işığında Allah'ın İsim ve Sıfatları: Esmâ-i Hüsnâ*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011, s.268.)

¹⁰⁹ es-Sabûr: Çok sabırlı, yarattığı, terbiye edip yetiştirdiği, rızık verdiği kullarının isyanlarına, itaatsizliklerine karşı aceleci olmayan, hâllerini düzeltmeleri için onlara fırsat ve mühlet veren. (Karagöz, *Esmâ-i Hüsnâ*, s.340.)

¹¹⁰ el-Gafûr: Tövbe eden, af ve mağfiret dileyen kullarını bağışlayan, çok affeden, günahlarını silen, tekrar tekrar affeden. (Karagöz, *Esmâ-i Hüsnâ*, s.335.)

¹¹¹ er-Rahîm: Çok merhametli, sürekli merhamet eden. (Karagöz, *Esmâ-i Hüsnâ*, s.328.)

¹¹² es-Settâr: (kusurları) Örtten, gizleyen. (Karagöz, *Esmâ-i Hüsnâ*, s.341.)

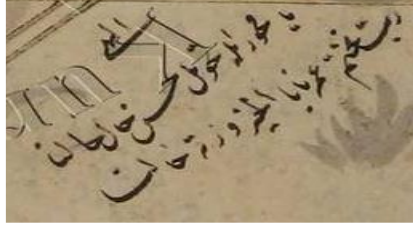
IV

1. Ola hāşā ki vaḥdānīyetüñ ḥaḳḳında inkārum
Resūluñ Muştafā'ya var dil [ü] cān ile ikrārum
2. İzā'atdür kamu şer'[-i] şerīfe tavr [u] etvārum
Düşer mi düzah içre āh vāh olmaḳ benüm kārum
3. Yā maḥv it [levḥ-i 'iṣyāndan] bu 'abd-i [pür-kušūr] ismin
Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan [çıkar yā Rabb Ğafūr] ismin

V

- [42a]
1. Du'āsın müstecāb it Şādıḳ'uñ şubḥ [u] mesā ḥaḳḳı
Ḥabībüñ Muştafā ile cemī'-i enbiyā ḥaḳḳı
  2. Tevaḳḳufsuz ḳabūl-i dergehüñ olan du'ā ḥaḳḳı
Refıḳ it baña tevfiḳüñ gürüh-i evliyā ḥaḳḳı
  3. Yā maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-i pür-kušūr ismin
Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan çıkar yā Rabb Ğafūr ismin

112

1.

113. Şi'r-i Bāḳī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Ezelden şāh-ı 'ıṣḳuñ bende-i fermānıyuz cānā
Maḥabbet mülkinüñ sulṭān-ı 'ālī-şānıyuz cānā
2. Sehāb-ı luṭfuñ ābın teşne-dillerden dirīḡ itme
Bu deştüñ baḡrı yanmış lāle-i nu'mānıyuz cānā

113/G.13 D.

1b sulṭān-ı: sulṭānı M.

IV

1. Haşa (lafı bile edilemez) senin birliğin konusunda bir inkarım olabilir mi? Peygamberin Mustafa'ya yürekten kabulüm vardır.
2. Benim bütün davranışlarım mübarek olana aykırıdır. Benim kârıma cehennem içinde ah vah etmek mi düşer?
3. Ey Allah'ım! Ya isyan kitabından bu günahkar kulun ismini kaldır yahut esmâ-yı hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden) Gafûr ismini çıkart.

V

1. Sâdık'ın duasını sabah ve akşamın hakkı için, habibin Mustafa ile bütün nebiler hakkı için kabul edilen eyle.
2. Beklemeden senin huzurunda kabul olan dua hakkı için, evliya topluluğunun hakkı için bana yardımını arkadaş et.
3. Ey Allah'ım! Ya isyan kitabından bu günahkar kulun ismini kaldır yahut esmâ-yı hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden) Gafûr ismini çıkart.

1. (?)

113. Bâkî

1. Ey sevgili! Ezelden beri aşk hükümdarının fermanına amade bir kölesiyiz. Ey sevgili! (Aynı zamanda) Muhabbet ülkesinin şanı yüce sultanıyız.
2. Ey sevgili! Senin lütuf bulutunun suyunu susamış gönüllerden esirgeme. Zira bu çölün bağı yanmış dağ lalesiyiz.

3. Zamâne bizde gevher sizdügiçün dil-hırâş eyler
Anuñçün bağrumuz hündur ma'arif kâniyuz cânâ
4. Mükedder kılmusun gerd-i küdüret çeşme-i cânı
Bilürsin âb-ı rüy-ı milket-i 'Osmânîyüz cânâ
5. Cihânı câm-ı nazmum şî'r-i Bâkî gibi devr eyler
Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrânıyuz cânâ

114. Nazîre-i Nev'î

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- [42b]
1. Dil ü cân halka-i zülf-i 'anber-efşânı gözlerler
Gedâlar dîde-i himmet açup 'unvânı gözlerler
  2. Nazar irüp nola nâzük lebinde çıksa teb-hâle
Kadehde her habâb ol çeşme-i hayvânı gözlerler
  3. Açarlar şu gibi ağıyâra kalbin hurrem eylerler¹¹³
Güzeller yakmağa bu sîne-i süzânı gözlerler
  4. Senüñ şemşîr-i hün-rîzüñ görelden zümre-i 'uşşâk
Habâb-ı mey gibi baş açdılar meydânı gözlerler
  5. Yürî nergis-şifat necm-i sa'âdet gözle bâlâda
Ulu'l-ebşâr olanlar Nev'iyâ a'yânı gözlerler

115. Firâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Gönlümüz tîz didügin 'ayyâr yârlar duymasun
Al ile alup dili bir çâh-ı gam üzre şalmasun
2. Tâ ezel mu'tâd idinmiş deşt-i gamda meskeni
Gaflet başmışdur anı (...) uyumasun

114/G.76 D.

1a 'anber-efşânı: 'abîr-efşânı D; 2a irüp:irse D; 4a hün-rîzüñ: hünînüñ D.

¹¹³ Bu mısranın sonunda “-lerler” ifadesi fazladan tekrar edildiği için çıkarılmıştır.

3. Ey sevgili! Zaman bizde cevher sezdiği için gönlümüzü parçalar. Onun için bağrımız kandır ama biz ilim madeniyiz.
4. Ey sevgili! Keder toprağı, can gözünü kederli kılmasın. Bilirsin ki Osmanlı ülkesinin haysiyetini temsil etmekteyiz.
5. Ey sevgili! Nazmımın kadehi Bâkî'nin şiiri gibi cihanı dolaşır. Biz de şimdi bu mecliste zamanın Câmî'siyiz.

114. Nevî

1. Gönül ve ruh amber saçan saçın halkasını gözlerler. Köleler yardım için gözü açıp unvan (sahiplerini) gözlerler.
2. Nazar değip onun nazik dudağında uçuk çıksa şaşılır mı? Kadehteki her hava kabarcığında o çeşme-i hayvanı (abıhayat) gözlerler.
3. Başkasına su gibi akarlar, onun kalbini sevinçli kırlarlar. Güzeller yakmak için bu yanan yüreği gözlerler.
4. Âşıklar zümresi senin kan döken kılıcını gördüğünden beri, içkinin hava kabarcığı gibi baş açtılar, meydanı gözlerler.
5. Yürü, nergis gibi yukarıda saadet yıldızı gözle. Ey Nevî! Kalp gözüyle gerçekleri görmesini bilenler, aşikâr olanı gözlerler.

115. Firâkî

1. (?)
2. (?)

3. Ğayrı diller dūzaħa Őalmaħ dilerler kendūyi
Őaħınup her yūzine ğūleni bir dost Őaymasun
4. DeŐt-i ğam iħre ğidūp ma'den-i vaŐl arayup
VaŐl-ı yāri arar iken dūzaħ-ı yār bulmasun
5. (...) dem degūldūr dāmdur
Firāķī terk idūp anı il sōzine uymasun

116. Terci'-Bend

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

I

- [43a] 1. Maħdemūnde Őaħn-ı ğūŐende Őabā ħūn urdı dem
ĞūŐen oldu būlbūl-i destān-serā kıldı nağam
2. Bu Őafādan Őaħn-ı ğūlzāra iriŐdi dem ĳadem
Ğaydarīler gibi servi ħekdi 'AbbāŐi 'alem
3. ĸıķdı istiķbāl idūp erbāb-ı ğūŐen pīŐ kim
Her ųarafdan ğoncalar ağız aħup dir dem-be-dem
4. Ğayra maħdem merħabā ğoŐ ğeldūn ey Őāh-ı kerem
Ey ğul-i ğūlzār-ı devlet ğul-būn-i bāğ-ı İrem

II

1. Zeyn olup rengīn Őūkūfeyle ųonandı sebzear
Rūz-ı nevrūz oldu Őādī ųoldı 'ālem her diyār
2. Aħdı zanbaķ ğoķķasın ğūŐende oldu mūŐk-bār
İtdi sūnbūl bu Őafādan ųurresini tārumār
3. Her dimāğı eyledi pūr-nūkhet-i zūlf-i nigār
ĸarŐu varup ĳolların aħup didi serv [ū] ħenār
4. Ğayra maħdem [merħabā ğoŐ ğeldūn ey Őāh-ı kerem
Ey ğul-i ğūlzār-ı devlet ğul-būn-i bāğ-ı İrem]

3. (?)
4. (?)
5. (?)

116. Terci-Bend

I

1. Saba rüzgârı, senin gelişinde gül bahçesinin ortasında nefes alınca gül bahçesi destan söyleyen bülbül oldu, nağmeler kıldı.
2. Bu sefadan gül bahçesine uğurlu ayak eriştiği zaman servi, Haydarîler gibi Abbâsî bayrağı çekti.
3. Gül bahçesinin erbabı ön tarafa çıkıp karşıladı. Goncalar her taraftan ağız açıp neşeyle der:
4. Ey kerem şahı! Ey devletin gül bahçesinin gülü! Ey İrem bağının gül fidanı! Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin.

II

1. Çimenlik süslenip parlak renkli çiçekle donandı. Nevruz günü sevinçli oldu, âlemin her diyarı (sevinçle) doldu.
2. Zambak, hokkaya benzer kabını gül bahçesinde açarak misk yağdıran oldu. Sümbül bu sevinçten dolayı saçını dağıttı.
3. Resim gibi güzel sevgilinin saçının güzel kokusu, her zihni eyledi. Servi ve çınar ağacı karşılayıp, kollarını açıp dedi:
4. Ey kerem şahı! Ey devletin gül bahçesinin gülü! Ey İrem bağının gül fidanı. Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin.

III

1. Na‘l-i esbüñ mâh-ı neyden çünki gösterdi nişân
‘İd-i ekber oldı deyu gülşen oldı şādımân
2. Giydi gül-gün cāmesin bir tutdı sırr-ı ‘āşıkân
Lāle[ler] rengīn ṭabaḳla oldılar gevher-feşân
3. Bağladı güldesteler şunmağa şāh-ı ergüvân
Cūylar her sū aḳup ayağınadurlar revân
4. Ḥayra maḳdem merḥabā hoş geldüñ ey şāh-ı kerem
Ey emīr-i Cem (?) şıla it şāhib-i seyf [ü] ḳalem

IV

1. Şubḥ-dem şāhn-ı çemende ‘andelīb-i nağme-zen
Gülşen-i ‘irfānuñı medḥ itdi ey ḥulḳ-ı ḥasen
2. Ağzın açdı ḳaldı her bir gönca-i nāzük-beden¹¹⁴
‘Āşıkuñ oldı ḳulaḳdan gönca-i gül pīrehen
3. Gūş idüp ḥayretde ḳaldı serv gibi nārven
El açup eydür du‘ā-yı devletüñdür yāsemen
4. [Ḥayra maḳdem merḥabā hoş geldüñ ey şāh-ı kerem
Ey emīr-i Cem (?) şıla it şāhib-i seyf ü ḳalem]¹¹⁵

V

- [43b]
1. Sensin ol burc-ı ḳamerde gün gibi rüşen-zamīr
Müşterī tedbīr [ü] Keyvān rif‘at-ı gerdün serīr
  2. Şāhid-i zātuña bulunmaz cihān içre nazīr
Yazamaz evşāfuñı bir yere gelse biñde bir
  3. Eyledüñ mihr-i maḥabbetle cihān ḥalḳın esīr
Ḥalḳ-ı ‘ālem cān u dilden çağurup dir yā emīr

¹¹⁴ Bu mısra metinde “Ağzın açdı lāleler ḳaldı her bir gönca-i nāzük-beden” şeklindedir. Ancak vezin gereği “lāleler” sözcüğü çıkarılmıştır.

¹¹⁵ Metinde bu bendin sonunda vasıta beyti bulunmamakla beraber, şiirin şekli terci‘-bent olduğu için önceki bent örnek alınarak tarafımızca eklenmiştir. Ancak terci‘-bend nazım şeklinde vasıta beytinin aynı olması beklenirken, bu şiirde vasıta beytinin ikinci mısrasının her bentte değiştiği göz önünde bulundurulmalıdır.

III

1. Atının nalı yeni aydan işaret gösterince gül bahçesi, büyük bayram oldu diye sevinçli hâle geldi.
2. Laleler gül renkli elbisesini giydi, âşıkların sırrını gizledi, parlak bir ince katla cevher saçan oldular.
3. Erguvan şahı (sevgiliye) sunmak için çiçek demeti bağladı. Akarsular her taraftan onun ayağına akarlar.
4. Ey kerem şahı! Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin. Ey emir Cem! Ey kılıç ve kalem sahibi! Ziyaret edin.

IV

1. Ey güzel yaradılışlı kimse! Şarkı söyleyen bülbül, sabah vakti çimenliğin ortasında senin irfanının gül bahçesini övdü.
2. Her bir nazik bedenli gonca ağzını açtı kaldı. Gül elbiseli gonca kulaktan aşğın oldu.
3. Kara ağaç duyup servi gibi hayrette kaldı. Yasemin, el açıp devletinin duasını söyleyendir.
4. Ey kerem şahı! Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin. Ey emir Cem! Ey kılıç ve kalem sahibi! Ziyaret edin.

V

1. O ay burcunda güneş gibi aydınlık gönül, Müşterî (Jüpiter) tedbirli ve feleğin üzerine oturmuş Keyvan (Satürn) gibi olan sensin.
2. Zatının güzelliğine cihan içinde eş bulunmaz. Bütün kainat bir araya gelse senin vasıflarının binde birini yazamaz.
3. Sevgi güneşle cihan halkını esir ettin (kendine bağladın). Bu yüzden bütün insanlar candan ve gönülden çağırıp “ey emir” der.

4. Haya maqdem merhaba hoş geldün ey şah-ı kerem
Dünyalar durduğa tur devletle ol şabit-ıadem

VI

1. Hāk-i hāver hīnk-i çarha şubh-dem oldı süvār
Ki ide taķbīl rikāb-ı hāzret-i Cem-iķtidār
2. Yüz sürüp sümm-i semendün hākine ey şeh-süvār
Pāy-māl olup benüm gibi yoluñda bende var
3. Eyleyüp ta‘zīm iclāl ile ‘arz-ı iķtidār
Dir zebān-ı hāl ile gün gibi rüşen āřikār
4. Haya maqdem merhaba hoş geldün ey şah-ı kerem
Devletün pāyende olsun ey emīr-i muķterem¹¹⁶

117. Zuhūrī

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

I

- [44b] 1. Ey gūşe-i çeřmi fitne-ābād
Mülk-i dile şah-ı gamze-cellād
2. Dest-i sitem-i nesīm-i nāzük
Gülberg-i niyāzı itdi berbād
3. Devrüñde viřāl-i serbezānu
Rif atde firāk-ı girye mu‘tād

¹¹⁶ Bu beyitten sonra “Ahmed-i Dâi” başlığı konulmuş, ancak herhangi bir şiir yazılmayarak 43^b sayfasının yarısı ve 44^a boş bırakılmıştır.

117/Tkb. s.106-111 D.

Divana göre 5 bent fazladır. Mecmuadaki ilk 5 bent divanda bulunmamaktadır.

VIII. 5b pister-i: neşter-i D; IX. 7b jende: rinde D; IX. 8a bu rehde: burada D; X. 2b Bī-cünbiş ü sa‘y-i dest ü pāyam: Bī-cünbiş-i dest ü sa‘y-i pāyam D; X. 7a sipāh-ı: sipāh u D; X. 8a hemvāre: hev-vāre D.

4. Ey kerem şahı! Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin. Dünyalar durdukça saadetle (yüce mevkilerde) dur, kararından dönmeyen ol.

VI

1. Sabah vakti, doğu toprağı feleğın kır atına hazret-i Cem iktidarının üzengisini öpsün diye bindi.
2. Ey usta binici! Güzel ve çevik atının toynağının toprağına yüz sürüp benim gibi yolunda ayaklar altında kalıp köle (olan) var.
3. Saygı gösterip iktidarın arzıyla, hâl diliyle güneş gibi aydınlık ve apaçık der:
4. Ey kerem şahı! Gelişin hayır olsun! Merhaba, hoş geldin. Ey muhterem emir! Devletin daim olsun.

117. Zuhûrî

I

1. Ey gözünün yan bakışı fitne koparan (sevgili)! Gönül mülküne, yan bakışı cellat gibi olan bir hükümdarsın.
2. Nazik rüzgârın zulüm eli, niyazın gül yaprağını mahvetti.
3. Senin devrinde derin düşünmeye kavuşmak, yüce olanda ayrılık gözyaşına alışmaya bağlıdır.

4. 'Ahdüñde vefâ şikeste-ḥâtır
Dilşâd-ter-i cefâ-yı bî-dâd
5. Kânûn-ı tazallümüñde memnû'
Âheng-i emân u nağme-i dâd
6. Buldı ğam-ı 'ışkuñ öyle revnaķ
Ta'yîb ider oldu şādî nâ-şād
7. Şemşîr-i tegâfulüñden ey şuḥ
Olursa da dil cerâḥat-âbād
8. Şihḥat bulamam eger dilersem
Derd-i dilüme devâdan imdād
9. Ben 'âşık-ı derd-i bî-devâyem
Ben münkir-i lezzet-i şifâyem

II

1. Dil ideli derdüñ ile ülfet
Merdûd-ı nezârem oldu şihḥat
- [45a] 2. Hicrânuñı olmayam sezâvâr
Eylerssem eger ümîd-i vuşlat
3. Zehr-âbe-i ıztırâb-ı 'ışkuñ
Olsun dile mâye-baḥş-ı râḥat
4. Nûş eyler iken iderssem i'tâ
Pîşânî-i şevķe çîn-i zahmet
5. Şol deñlü var ârzü gönülde
Virseñ de nezâreye icâzet
6. Pâ súde-i çeşm-i vaşl olunca
Ol daḥı olur nigâh-ı ḥasret
7. Vaķf-ı ğam-ı derd ü ḥasretüñdür
Hep dildeki raḥt-ı şabr u tâķat
8. Çekmekde o derdi mürşid-i 'ışķ
Eylerse baña 'atâ-yı himmet
9. Bî-derd olayım devâ dilersem
Bî-ğam olayım şafâ dilersem

4. Senin döneminde vefanın hatırı kırıktır. Zulmün cefasına katlanmaktan başka bir şey yoktur.
5. Senin zulmetme kanununda aman ezgisi ve adalet nağmesi yasaktır.
6. Aşkının kederi öyle yayıldı ki sevinçli olan da üzüntülü olan da onu ayıplar oldu.
7. Ey şuh! Bilmezlikten gelme kılıcından gönül çok yaralı olursa da
8. Eğer gönlümün derdine devadan imdat istersem, iyileşemem.
9. Ben devasız derdin âşığıyım. Ben şifa lezzetinin inkar edeniyim.

II

1. Gönül, derdinle ülfet ettiğinden beri sağlık, bakışımdan kovulmuş gibi oldu (sağlığımı kaybettim).
2. Eğer kavuşma ümidine kapılırsam ayrılığına layık olmayayım.
3. Senin aşkının ayrılığının acısı, gönle rahatın özünü bahşeden olsun.
4. İçerken şevk alınma zahmet kırışıklığı verirsem
5. Gönülde o denli arzu var ki bakışa izin versen de
6. Ayak, kavuşma gözünün sürgünü olunca o da hasretin bakışı olur.
7. Gönüldeki takat ve sabır eşyası, hep senin dert ve hasretinin kederinin vakfettiği nesnelere.
8. Aşk mürşidi o derdi çekmekte bana yardım ederse
9. Deva dilersem dertsiz olayım, safa dilersem gamsız olayım.

III

1. Ey āfet-i cān-ı 'āşık-ı zār
Vey gamze-i şūhı gibi hūn-h'ār
2. Zinhār zinhar olma böyle
Ağyār-nevāz u 'āşık-āzār
- [45b] 3. 'Āşıkda olan hulūş-ı 'ışkı
Hūbāna düşer mi itmek inkār
4. 'Uşşāk degül mi şāhidānuñ
Māhiyyet-i hüsñin iden izhār
5. 'Uşşāk degül mi nāzı iden
Mazmūn-ı niyāzdan haberdār
6. 'Uşşāk degül mi cins-i hüsne
Cān u dil ile olan hırīdār
7. 'Uşşāk degül mi zevk-i katli
Cellād-ı nigāha iden iş'ār
8. Efgān efgān ey sitemger
İnşāf inşāf ey cefākār
9. Biñ 'āşıka bir nigāh idersüñ
Anı dağı gāh gāh idersüñ

IV

1. Ey nāsih-i tarz-ı dil-nevāzı
Vey münkir-i resm-i çāre-sāzı
2. Müştāk-ı devā-yı pürsişüñdür
Derd-i dil-i 'āfiyet-güdāzı
3. Şevk-i ruhuñ ile dilde eyler
Her dāğ şekīb-i şu'le-bāzı
- [46a] 4. Güldeste-i nāziş ile yād it
Dil-ḥasta-i pister-i niyāzı
5. Ḥasret-zede-i teğāfül itdüñ
'Uşşāk-ı kadir-şinās-ı nāzı

III

1. Ey inleyen âşığın canının afeti! Ey şuh yan bakışı gibi kana susamış olan!
2. Sakın ne olur böyle başkalarını okşayıp âşığı inciten olma.
3. Güzellere âşıktaki aşk samimiyetini inkâr etmek düşer mi?
4. Güzellerin güzelliğinin niteliğini meydana çıkaran, âşıklar değil midir?
5. Nazı niyaz mazmunundan haberdar eden, âşıklar değil midir?
6. Candan ve gönülden güzellik mefhumuna müşteri olan, âşıklar değil midir?
7. Katletme zevkini bakış celladına bildiren âşıklar değil midir?
8. Ey zulmeden (sevgili)! Feryat feryat... Ey eziyet eden (sevgili)! İnsaf insaf...
9. Bin âşığa bir kez bakarsın, onu dahi ara sıra yaparsın.

IV

1. Ey gönül okşama tarzını geçersiz kılan! Ey çare bulma tarzını inkâr eden!
2. Sağlığı yok eden gönül derdini, senin sormanın devasını arzu edendir.
3. Her yara senin yanağının parıltısıyla gönülde, sabır ışıklarıyla oynar.
4. Niyaz yatağının gönül hastasını, nazlanmanın gül demeti ile hatırla.
5. Nazlanmanın kıymetini bilen âşıklarını, bilmezlikten gelmenin hasretzedesi hâline getirdin.

6. Ser mahrem-i sırr-ı ğamzeñ itdüñ
Ağyār-ı zebān (...) rāzı
7. Küfr ise ıarık-i dil-berıde
Temyız-i haķıkı vü mecāzı
8. Min ba'd 'ışk ile hevesden
Ref' eyle nizā'-ı imtiyāzı
9. Hübānda olmayınca inřāf
Nitsün aña 'āřıkān-ı dil-řāf

V

1. Cān ber-kef u kātıl ise mühmil
Öldürdi hücüm-ı řevķ-i Bismil
2. Dil bezm-i rızāda el-'aıař-gū
Sākı-i řahādet ise mubaħħel¹¹⁷
3. Ey haņçer-i ārzū-yı vařlı
Nevmıdi nigār-ı levha-i dil
4. Bismilgeh-i 'ışkda zulumdür
Kurbānı-i 'ışka raħm-ı kātıl
- [46b] 5. Ey şıve-i imtinān-ı tesellı
Ser-māye-i hūn-behā-yı řad dil
6. Cellād-ı każā-tüvān ğamzeñ
Ol dem k'ola ķatl-i 'āma māyil
7. şehdı-i emān terennüm-i 'ışk
Ol nā-maħal-i mezāk-ı Bismil
8. Cā'iz ki şehıd-i ğamzeñ ola
Zinhār zinhār olma ğāfil
9. Feryādına baķma bı-eşerdür
Taħrık-i hevesle derbederdür

¹¹⁷ Vezin kusurludur.

6. (?)
7. Eğer dilberin yolunda hakikat ve mecazla ilgili olanı ayırmak k furse
8. Bundan sonra aşk ile hevesteki ayrıcalık kavgasını ortadan kaldır.
9. G zellerde merhamet olmayınca, gönlü temiz  Őıklar buna karşı ne yapabilir?

V

1. Cana tak etmiş ve katilin ise acelesi yok. Bismil Şevkinin h c mu öldürdü.
2. Gönül, rıza meclisinde susuzluğu söyleyen, Őahadet sakisi ise cimridir.
3. Ey vuslat arzusunun hançeri, ümitsizliği gönül kitabının resmi olan (sevgili)!
4. AŞk mezbahasında, aşk kurbanına katilin merhameti zulümdür.
5. Ey tesellinin iyiliği başa kakmasının iŐvesi ve pek çok kan pahasının sermayesi olan gönül!
6. Herkesi öldürmeye meylettiğinde, senin kaza gücünün celladı olan yan bakışın
7. Aman balı, aşk nağmesi, o yeri olmayan Bismil lezzetidir.
8. Senin yan bakışının Őehidi olmak uygundur. Sakın sakın habersiz olma!
9. Feryadına bakma, hiçbir iz yoktur. Heves yüzünden derbederdir.

VI

1. Ey ğamzesi mest-i cām-ı naḥvet
Sensin o şeh-i diyār-ı behcet
2. Nāz oldu nedīm-i bezm-i ḥāşuñ
Āmed şüde yok niyāza ruḥşat
3. Kaṭ‘-ı reh-i kāma sa‘y-i pā yok
Dāmānını ‘aḳluñ aldı ḥayret
4. Bir nīm-nigehle ‘aḳlı itdüñ
Āvāre-i vādī-i maḥabbet
5. Ey şāh-ı serīr-i kişver-i nāz
‘Āşıkla idince bezm-i vuşlat
- [47a] 6. Bir cünbiş-i çeşme muntazırdur
Ser-kārī-i bezme şaḥş-ı ḥayret
7. Ey māye-i nāz ey cefā-cū
Ey şāh-ı kalem-rev-i melāḥat
8. Tīĝ-ı nigehüñle nīm-cānam
Ol nīmeye geldi şimdi nevbet
9. Al anı da eyleme tekāsül
Öldürdi beni yeter tegāfül

VII

1. Nā-geh ki ire każā-yı ğamze
Diller ola ser-fedā-yı ğamze
2. Sūdā-ger-i çeşm-i nāz-ı kālā
Olduḳça dükān-güşā-yı ğamze
3. Çīn-rīz-i cebīn olurdu itsem
Naḳd-i dilümi bahā-yı ğamze
4. Gül-ḥīz-i zaḥımsitān-ı dildür
Bād-ı ğażab-ı każā-yı ğamze
5. Cānı ide deşnezār-ı ḥasret
Fikr-i nigeh ü hevā-yı ğamze

VI

1. Ey yan bakışı kibir kadehinin sarhoşu olan! O güzellik diyarının şahı sensin.
2. Naz, senin hususi meclisinin sohbet arkadaşı oldu. Geliş gidişe ve niyaz etmeye izin yok.
3. Arzu yolunda ilerlemek için ayağın çabası yok. Aklın eteğini hayret aldı.
4. Bir yarım bakışla, akli muhabbet vadisinin avaresi hâline getirdin.
5. Ey naz ülkesinin tahtının şahı! Âşıkla kavuşma meclisine ulaşınca
6. Bir göz eğlencesini gözleyendir, şarap meclisin önde gelen hayret içinde bir şahsıdır.
7. Ey nazın özü! Ey cefa eden! Ey güzelliği beyan etme hükümdarı!
8. Kılıç gibi keskin bakışınla yarı canlıyım. O yarım (öteki) şimdi nöbet geldi.
9. Onu da al kayıtsız kalma. Yeter! Bu bilmezlikten gelme, beni zaten öldürdü.

VII

1. Yan bakışın kazası ansızın eriştiğinde, gönüller o yan bakışın fedası olurlar.
2. Yan bakış dükkan açtığı müddetçe naz kumaşının ticareti devam eder.
3. Gönül nakdimi yan bakışın pahası olarak biçsem, (sevgilinin) canı sıkılırdı.
4. Yan bakışın kazasının gazabının rüzgârı, gönlün yara yerinin gül yetiştirenidir.
5. Bakışın düşüncesi ve yan bakışın hevesi, canı hasretin hançer yeri hâline getirir.

6. Ābisten-i ḥasret itdi cānı
Her ḥālet-i 'iṣve-zāy-ı ğamze
- [47b] 7. Ey şūḥ yeter ḳazāyı itdūñ
Ruḥ-sūde-i zīr-i pāy-i ğamze
8. Tā key nigeḥ-i teġāfūlāne
İtdükçe dilüm recā-yı ğamze
9. Ey çeşm nedür bu buḥl ü imsāk
Zehr-i ğama ğamzeñ eyle tiryāk

VIII

1. Ser-dāde-i ḥaṇçer-i nigāham
Şahbā-keş-i sāġar-ı nigāham
2. Ben bī-ḥaber-i belā-yı çeşmem
Nev-āmed-i kişver-i nigāham
3. Dāmānumı cāndan eyledüm pāk
Ḳurbān şüde-i ser-i nigāham
4. Bilmem elem-i niyāzı nāzam
Āsūde-i pister-i nigāham
5. Zaḥmam olamam ḳarīn-i merhem
Lezzet-çeş-i pister-i nigāham
6. İḳlīm-i şekīb ü mülk-i cānam
Pā-sūde-i leşker-i nigāham
7. Şehbāz-ı firīb-i çeşme şaydam
Sīlī-çeş-i şehper-i nigāham
- [48a] 8. Küstāḥ-dilem edeb-nedānem
Merdūd-şüd-i der-i nigāham
9. Luṭfuñ nem-i levḥa-i günāḥ it
Cürm-āver-i 'işka bir nigāḥ it

IX

1. Ey 'işk nedür bu sende āteş
Oldı eşerūñ bedende āteş
2. Rūyuñla o ḥāl-i çeşm-i bed-devr
Gūyā ki düşer sipende āteş

6. Yan bakışın işve doğuran her hâli, canı hasretin gebesi hâline getirdi.
7. Ey şuh! Yeter! Kazayı yan bakışın ayağının altına yüz sürmüş hâle getirdin.
8. Ne vakte kadar, gönlüm yan bakışı rica ettikçe bunu bilmiyormuş gibi bakmak
9. Ey göz! Bu pintilik ve cimrilik nedir? Gam zehrine yan bakışını ilaç eyle.

VIII

1. Ben bakış hançerine baş vermişim. Bakış kadehinin şarabını içenim.
2. Ben göz belasının habersiziyim. Bakış ülkesinin yeni yetmesiyim.
3. (Sevgilinin) Bakışının kurbanı olduğum için eteğimi candan temizledim.
4. Niyazın elemi bilmem, ben nazım. Bakış yatağının sakiniyim.
5. Ben yarayım, merhem gerekmez. Bakış yatağının lezzetinin tadına bakanım.
6. Sabır diyarı ve can ülkesiyim. Bakış askeri tarafından çiğnenmiş olanım.
7. Göz aldatmasının doğanının avıyım. Bakışın tüyünün sillesini yemiş olanım.
8. Bakış kapısından kovulmuş olduğum için haddini bilmez ve edepsizim.
9. (Ey sevgili) Lütfunu günah levhasının nemi yap da aşkın suçlusuna bir bakıver.

IX

1. Ey aşk! Sende nasıl bir ateş var ki bedende bunun izleri ortaya çıktı.
2. Sanki ateşe üzerlik tohumu düşer gibi, yüzünle o kötü zamanın benini andırıyorsun.

3. Tāb-ı hevesüñle cism-i zārum
Fānūs ki pīrehende āteş
4. Ruḥsāruñ idince luḥf-ı cilve
Cūş itse ‘aceb mi tende āteş
5. Āteş-kede-i maḥabbet olduk
Cāy eyledi sende bende āteş
6. Eylerse güzer semūm-ı āhum
Güller ola hep çemende āteş
7. Ol ‘āşık-ı āteşin mizācam
Destār ola şu‘le-i jende āteş
8. Oldum hele ben bu rehde ma‘zūr
Bu tāba olur mı tākāt-i Tūr

X

- [48b]
1. Derdem dil-i ‘āşıkā devāyam
Nāsūr-ı ğamam nemek-gedāyam
  2. Vādī-rev-i Ka‘be-i vişālem
Bī-cünbiş ü sa‘y-i dest ü pāyam
  3. Gülzār-ı maḥabbetem ki dil-nām
Ḥünīn-gül ü āteşin-giyāham
  4. Bīm-i nigehe ki düzd-i feryād
Ḥavf-ı sitemem suḥan-rübāyam
  5. Eşküme gül-i bāğ-ı ḥūna şebnem
Āhum çemen-i ğama şabāyam
  6. Ol ra‘şe-i şevk u ıztırābam
Lerziş-dih-i dest-i müdde‘āyam
  7. Endīşe-sipāh-ı tab‘-ı şemşir
İklīm-i ḥayāle pādişāyam
  8. Hemvāre Zuhūrī ḥāme der-dest
Şāhen-şeh-i şāhibü‘l-livāyam
  9. Oldum şeh-i düdmān-ı ma‘nā
Pirāye-dih-i cihān-ı ma‘nā

3. Hevesinin hararetiyle inleyen bedenim, iç gömleğinde ateş olan bir fanus gibidir.
4. Yüzün etrafa gülücükler saçınca bedende ateş coşsa buna şaşılır mı?
5. Sevgi kaynağı olduk. Sende de bende de ateş yer eyledi.
6. Ahımın sam yeli geçerse çimenlikte bütün güller ateş hâline gelir.
7. Ben o coşkun mizaçlı âşığım ki sarıgım sönmeye yüz tutmuş aleve ateş olur.
8. Bu vadide ben mazurum. Bu hararete Tûr'un gücü yeter mi?

X

1. Derdim, âşığım gönlüne devayım. Keder fistülüyüm, lezzet dilencisiyim.
2. Sessiz sedasız vuslat Kabe'sinin vadisinde yürüyeyim.
3. Gönül denen o sevginin gül bahçesiyim. Kanlı (kızıl) gül ve ateş saçan bir otum.
4. (Sevgilinin) Feryat hırsız bakışının korkusu içerisindeyim. Zulüm korkusu içindeyim, sözü üzerime çekenim.
5. Gözyaşım, kan bahçesinin gülüne şebnemdir. Ahım, keder çimenliğine saba rüzgârı gibidir.
6. O şevk ve ıstırap titremesiyim. İddia edilen eli titretelim.
7. Kılıç yaradılışlı düşünce askeriyim. Hayal ülkesine padişahım.
8. Ey Zuhûrî! Elinde daima kalem olsun. Sancak sahibi şahlar şahıyım.
9. Mana ocağının şahı, mana cihanının süsleyeni oldum.

118. Velehū [Zuhūrī]
Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- [49a] 1.   Kalemüm çeşmesār-ı ma' nīdür
          Cedvel-i cūybār-ı ma' nīdür
2.   Diller āşüftedür şarīrinden
          Şanki mızrāb-tār-ı ma' nīdür
3.   Fevc fevc gürūh-ı endīšem
          Kārbān-ı diyār-ı ma' nīdür
4.   Kārbān kārbān gelür fikrüm
          Hep reh-āverdi bār-ı ma' nīdür
5.   Pertev-i mihr-i feyż ile suhanum
          Güher-i tābdār-ı ma' nīdür
6.   Perde-i müşg-fām-ı lafzumda
          Büt-i Yūsuf- 'izār-ı ma' nīdür
7.   Saṭr-ı nazmum Zuhūrī mevc-engīz
          Bir şüküfte bahār-ı ma' nīdür

119. Aḥmed-i Dā'ī
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1.   Eyā ḥurşīd-i meh-peyker cemālūñ müşterī-manzar
          Ne manzar manzar-ı tāli' ne tāli' tāli' -i ekber
2.   Cemālūñden cihān rüşen tudağūñ gonca-i gülşen
          Ne gülşen gülşen-i cennet ne cennet cennet-i Kevşer

---

118/G.29 D.

7b bir: ber D.

119/G. 302 D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 4, 5, 6, 7.

1b ekber: enver D; 2. ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 2a tudağūñ gonca-i gülşen: yañağūñ goncesi gülşen D.

118. Zuhûrî

1. Kalemim mananın çeşme başıdır. Mana nehrinin su kanalıdır.
2. (Kalemim) Sanki mananın mızrap teli gibidir. Gönüller onun cızırtısından aklı başından gitmiş hâldedir.
3. Benim akın akın olan düşünce kalabalığım, mana diyarının kervanı gibidir.
4. Kervan kervan düşüncem gelir. Yol hediyesi, hep mana meyvesidir.
5. Sözüm, feyz güneşinin ışığıyla mananın parlak cevheridir.
6. Sözümün siyah ve misk kokulu perdesinde, mana Yusuf yanaklı put gibidir.
7. Ey Zuhûrî! Nazmımın satırı dalgalar gibidir. Mana baharının açılmış çiçeği gibidir.

119. Ahmed-i Dâî

1. Ey ay yüzlü güneş gibi güzel! Senin yüzün Müşterî (Jüpiter) görünüşüdür. Hangi görünüş, talihin görünüşü; hangi talih, parlak talihtir.
2. Senin güzel yüzünden cihan aydınlıktır, dudağın gül bahçesinin goncasıdır. Hangi gül bahçesi, cennetin gül bahçesi; hangi cennet, Kevser cennetidir.

3. Yüzüñdür āyet-i raḥmet özüñdür maḫhar-ı ḳudret
Ne ḳudret ḳudret-i ṣāni‘ ne ṣāni‘ ṣāni‘ -i ekber

120. Müfred

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

1. Gözüm hiç gördüğüñ var mı be-ḫaḳḳ-ı süre-i Ṭā-hā
Benüm yārum gibi fitne benüm gönüm gibi şeydā

121. Zuhūrī

Mef‘ülü Mefā‘ılü Mefā‘ılü Fe‘ülün

- [49b] 1. Mihmān-ı ğamuñ mā’idesi laḫt-ı cigerdür
Şem‘-i ḫarem-i āhdaki tāb-ı şererdür
2. Şayyād-ı kemīngāh-ı temāşā-yı cemālem
Āmāde kemend-i hevesüm tār-ı nazardur
3. Pervāz idemez murġ-ı dilüm lāne-i ğamdan
Fikr-i ser-i zülfüñ aña çün rişte-i perdür
4. Ol şūḫuñ olaldan beri ruḫsārı ḫaḫistān
‘Āşıqları āyīne der-āġuş-ı kederdür
5. Nev-yāb-ı reh-i semt-i ḫayāl oldı Zuhūrī
Şimden girü bu meslek-i erbāb-ı hünerdür

121/G.28 D.

1b ḫarem-i: ḫaremi M, āhdaki: āhda key D.

3. Yüzün rahmet ayetidir, özün kudretin tecelli yeridir. Hangi kudret, yaratanın kudreti, hangi yaratan, en büyük yaratıcı...

120. Müfred

1. Ey gözüm! Tâhâ suresinin hakkı için söyle. Hiç benim yârim gibi fitne, benim gönlüm gibi divane gördüğün var mı?

121. Zuhûrî

1. Gam misafirinın yemeği ciğer parçasıdır. Ah hareminin mumundaki kıvılcım parlaklığıdır.
2. Güzelliği seyretmek için kurulmuş olan pusunun avcısıyım. Heves kemendim olan bakış ipi hazırdır.
3. Senin saçının düşüncesi onun kanadını bağladığından dolayı, gönül kuşum gam yuvasından uçamaz.
4. O şuhun yanağı ayva tüyü bahçesi olduğundan beri, âşıkları keder kucağında aynadır.
5. Zuhûrî, hayal semtinin yolunu yeni buldu. Bundan sonra bu, hüner erbabının yoludur.

122. [Zuhūrī]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ğamze-i hūn-rīzüñe sākī şarāb-ı 'işve vir
Nā-tüvān ü ħasta dildür āb ü tāb-ı 'işve vir
2. Oldı hūrşīd-i ruĥuñ nezzāre-süz-ı 'āşıkān
Ebr-i zülfüñ sāye-puş olsun niķāb-ı 'işve vir
3. Fitne-i bī-dārı hem-ĥāb eyle çeşm-i şūĥuñı
Ser-girān-i bāde-i nāz ile ĥāb-ı 'işve vir
4. Eylesün ĥal müşkilāt-ı nāzı bir ta'bīr ile
Destine ol çeşm-i mekkāruñ kitāb-ı 'işve vir

123. Nef'ī

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

- [50a]
1. Kalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elümüzde
Elden ne gelür çāk-ı girībān elümüzde
  2. Ten ħasta ciger 'ışk ile bir mertebe pür-tāb
Yaĥ-pāre olur aĥker-i sūzān elümüzde
  3. Ruĥsār-ı 'araķ-rīzi yeter yakmaĥa yāruñ
Neyler Reşĥāt ile Gülistān elümüzde
  4. Zāhid bize peymāne yeter şanma tehī-dest
Lāzım mı hemān sūbĥa-i mercān elümüzde
  5. Bir sūnbüle beñzer ki ola şebnemi vāfir
Nef'ī yine bu kilik-i dūr-efşān elümüzde

122/G.27 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 5.
3b ile:eyle D.

123/G.110 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 4- 6.
2. 3. ve 4. beyitlerin sıralaması divandakinden farklıdır.
2a ten ħasta ciger: dil teşne beden D.

122. Zuhûrî

1. Ey saki! Kan dökücü yan bakışına işve şarabı ver. Gönül zayıf ve hastadır, işve parlaklığı ver.
2. Senin güneşe benzer yanağın âşıkları yakan bakış oldu. Buluta benzeyen saçın gölge olsun, işve perdesi ver.
3. Şuh gözünü uyanıklık fitnesiyle uyku arkadaşı kıl. Naz şarabının sersemliğiyle işve uykusu ver.
4. Nazlanmanın zorluklarını bir tabir ile halletsin. O hilekâr gözün eline bir işve kitabı ver.

123. Nefî

1. O eteğin köşesi elimizde kalmazsa elden ne gelir, (hiç değilse) yaka yırtmacı elimizdedir.
2. Beden hasta, ciğer aşk yüzünden bir dereceye kadar hararet doludur. Yakıcı ateş koru elimizde buz parçası hâline gelir.
3. Yârin ter döken yanağı bizi yakmaya yeter. (O hâlde) Reşahat ile Gülistan elimizde ne arar?
4. Zahit eli boş sanma, zira bize içki kadehi yeter. İlla ki elimizde mercan tespih mi olması lazımdır?
5. Ey Nefî! Yine elimizdeki bu inci saçan kalem, şebnemi çok olan bir sümbüle benzer.

124. Zekāyī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Nār-ı ğamuñla sīne-fürüzān-ı ħasretüz
Şevk-i ruĥuñla şem'-i şebistān-ı ħasretüz
2. Bir ğün açılmadı diyü dem-beste ħalbümüz
Bir ğülşen içre bülbül-i nālān-ı ħasretüz
3. Ey ħadd-i ħıyāmet eyler iseñ vaşluñı dirīĝ
Tā ħaşr olunca ħāk-ı ĝirībān-ı ħasretüz
4. Sen pādīşāh-ı ħüsn-i cān iseñ ey perī
Biz de ğamuñla şāh-ı cihānyān-ı ħasretüz
5. Nār-ı firāķı yakdı Zekāyī o mehveşüñ
Şimdi bu tāb-ı hecr ile sūzān-ı ħasretüz

125. Riyāzī

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- [50b]
1. Dil şafā-yı 'ışķ ile bir sāĝar-ı Cem'dür baña
Yāri āyīnemde ĝörmek özge 'ālemdür baña
  2. Urduĝuñ seng-i sitemle başı ħoşdur yaramuñ
Ey tabīb-i cān u dil ĝüyā ki merhemdür baña
  3. Sensüz ey serv-i ser-efrāz-ı ĝülistān-ı cemāl
Her nihāli ĝülşenüñ bir naĥl-i mātemdür baña
  4. Dāĝuma şaçma nemek elmās-ı rīze var iken
ĝüyyā ol bir ĝül-i ra'nā bu şebnemdür baña
  5. Ey Riyāzī naķd-i nazmı baña teslīm itdiler
Pāk-ma'nā-yı edā şimdi müsellemdür baña

125/G.18^b D.

3a efrāz: firāz M.

124. Zekâyî

1. Senden ayrı kalmanın verdiği hüznün ateşiyle, hasretle yanan yüreğiz. Yanağının parıltısıyla, hasretin yatak odasının mumuyuz.
2. Nefesi kesilmiş kalbimiz bir gün bile açılmadığı için, bir gül bahçesi içinde hasretin inleyen bülbülüüz.
3. Ey servi boylu (sevgili)! Eğer kavuşmanı esirgersen ta kıyamet günü dirilinceye kadar hasretten yakamızı yırtarız.
4. Ey peri (gibi güzel sevgili)! Sen ruh güzelliğinin padişahıysan biz de senin kederinle hasret çeken insanların şahıyız.
5. Ey Zekâyî! O ay gibi güzelin ayrılık ateşi yaktı. Şimdi bu ayrılığın hararetiyle, biz hasretten yanan kimseyiz.

125. Riyâzî

1. Gönül aşk zevkiyle, bana Cem'in bir kadehi gibidir. Yâri aynamda görmek ise bana farklı bir âlemdir.
2. Attığın zulüm taşıyla yaramın başı hoştur. Ey ruh ve gönlün tabibi! Bu yaptığın sanki bana bir merhem gibidir.
3. Ey güzel yüzün gül bahçesinin mağrur bir şekilde yürüyen servisi! Gül bahçesinin her fidanı sensiz bana matemün süs ağacıdır.
4. Elmas kırıntısı varken, yarama tuz saçma. Sanki bana o güzel bir güldür bu şebnemdir.
5. Ey Riyâzî! Nazım hazinesini bana teslim ettiler. Üslubun temiz manası, şimdi bana verilmiştir.

126. Riyāzī

Mef'ulü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Rāh-ı ğamuñda qaldı göñül hasta-ḥāl olup
İrmez qalür mı vaşluña emr-i muḥāl olup
2. Fikr-i ruḥuñ gelince dil-i zāra ey perī
Kendin yetürdi aña bir özge ḥayāl olup
3. Ālūdelükden oldı bizüm qalbümüz ḥalāş
Nār-ı ğamuñla būta-i 'ışkuñda qāl olup
4. Meyl itmedi o yār men-i ḥākisārına
Gülzār-ı ḥüsne qāmeti ser-keş-nihāl olup
5. Ben ey Riyāzī her dem olam telḥ-kām-ı ğam
Baña ne aşşı sāğar-ı şīrīn-maḥāl olup

127. Cevrī

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- [51a]
1. Olmasa ğamzeñ dem-ā-dem yār u hem-dem çeşmüñe
Mülk-i fitne böyle olmazdı müselleme çeşmüñe
  2. Ol nigāh-ı fitne-engīze hezārān āferīn
Fenn-i siḥri öğredür hem ğamzeñe hem çeşmüñe
  3. Böyle nāz u şiveden ḥālī iken ammā yine
Bağmağa tākāt getürmez kimse bir dem çeşmüñe
  4. İtse āsāyiş kaçan ḥalvet-serāy-ı ḥ'āb olup
Nāz olur bīgāne olmaz şīve maḥrem çeşmüñe
  5. Yalñuz Cevrī degül meftün-ı āşüfteñ senüñ
Beste dünyā zülfüñe dil-ḥasta 'ālem çeşmüñe

126/G.19^a D.

1b emr-i muḥāl: āḥir mecāl D; 3b nār-ı ğamuñla: rāh-ı ğamuñla D; 4a men-i ḥākisārına: bu ben ḥākisārına D; 5b baña ne aşşı sāğar-ı: baña ne sūd şā'ir-i D.

127/G.215 D.

3. ve 4. beyitler takdim-tehirli D; 4a ḥ'āb olup: ḥ'ābda D.

126. Riyâzî

1. Gönül bitkin bir hâle gelip senin kederinin yolunda kaldı. İmkânsız emredilince (bu durumda) sana ulaşamayıp kalır mı?
2. Ey perî (gibi güzel sevgili)! İnleyen gönle senin yanağının düşüncesi gelince bir başka hayal olup ona kendini ulaştırdı.
3. Kalbimiz senin kederinin ateşiyle, aşkının potasında eriyip kirlilikten kurtuldu.
4. Boyu güzelliğın gül bahçesinde en önce seçilen bir fidan gibi olan o yâr, hakir olan bana meyletmedi.
5. Ey Riyâzî! Ben her zaman kederli olayım. Şirin söz kadehi olmanın bana ne faydası vardır?

127. Cevrî

1. Yan bakışın daima gözüne yâr ve dost olmasa fitne ülkesi, böyle gözüne verilmiş olmazdı.
2. Sihir ilmini hem yan bakışına hem gözüne öğreten o fitne koparan bakışa binlerce kez aferin!
3. Böyle nazlı ve işveli olmadığında bile yine de kimse bir an gözüne bakmaya güç yettiremez.
4. Ancak uykuya daldığın zaman naz kayıtsız hâle gelir, işve gözüne sırdaş olmaz.
5. Çılgın gibi seven âşığın yalnız Cevrî değildir. Dünya saçına bağlı, âlem gözün yüzünden gönlü yaralıdır.

128. Bākī

Mefā 'īlün Mefā 'īlün Mefā 'īlün Mefā 'īlün

1. Nedür bu ḥandeler bu 'işveler bu nāz u istiğnā
Nedür bu şīveler bu cilveler bu kāmēt-i bālā
2. Nedür bu 'arız u ḥadd ü nedür bu çeşm-i cādūlar
Nedür bu ḥāl-i hindūlar nedür bu ḥabbetü's-sevdā
3. Nedür bu pīç pīç ü çīn çīn ü ḥam-be-ḥam kākül
Nedür bu ḥalka ḥalka ṭurrallar bu zülf-i müşg-āsā
4. Meyānuñ rişte-i cān mı gümüş āyīne mi sīneñ
Bünāgūşuñla mengūşuñ gül ile lāledür güyā
5. Vefā ummaz cefādan yüz çevürmez Bākī 'aşıkdur
Niyāz itmek aña cānā yaraşur saña istiğnā

129. Bākī

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- [51b]
1. Bir lebi ḡonca yüzi gülzār dirseñ işte sen
Ḥār-ı ḡamda 'andelīb-i zār dirseñ işte ben
  2. Lebleri mül saçları sünbül yañağı berg-i gül
Bir semen-ber serv-i ḥoş-reftār dirseñ işte sen
  3. Pāyine yüzler sürer her serv-i dil-cūnuñ revān
Şu gibi bir 'aşıq-ı dīdār dirseñ işte ben
  4. Gözleri şabr u selāmet mülkini tārāc ider
Bir emānsuz ḡamzesi Tātār dirseñ işte sen

128/G.6 D.

1b bu şīveler bu cilveler: bu cilveler bu şīveler D; 2. ve 3. beyitler takdim-tehirli D; 2a 'arız u: 'arız M, çeşm-i cādūlar: çeşm ü ebrūlar D; 3b Nedür bu ḥalka ḥalka ṭurrallar bu zülf-i müşgāsā: Nedür bu ṭurrallar bu ḥalka ḥalka zülf-i müşgāsā D; 4b lāledür: jāledür D.

129/G.380 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 4, 5.

128. Bâkî

1. Bu gülüşler, bu işveler, bu naz ve gönül tokluğu nedir? Bu tavırlar, bu cilveler, bu uzun boy nedir?
2. Bu yanaklar, bu fitneci göz nedir? Bu simsiyah benler nedir?
3. Bu kıvrım kıvrım ve büklüm büklüm kakül nedir? Bu halka halka kıvrıcık saçlar nedir, bu misk gibi saç nedir?
4. Belin can ipi midir? Göğsün gümüş ayna mıdır? Kulak memenle küpen sanki gülle lale gibidir.
5. Bâkî vefa ummaz, eziyetten yüz çevirmez (çünkü) âşıktır. Ey sevgili! Yalvarmak ona, nazlanmak sana yakışır.

129. Bâkî

1. Dudağı gonca, yüzü gül bahçesi gibi olan biri dersen işte sensin. Gam dikeninde inleyen bülbül dersen işte o da benim.
2. Dudakları şarap renginde, saçları sümbül, yanağı gül yaprağı gibi olan, yasemin gibi beyaz göğüslü ve yürüyüşü güzel olan bir servi dersen işte sensin.
3. Her gönül alan servinin ayağına yüzler süren, su gibi bir güzel yüzlü âşık dersen işte benim.
4. Gözleri sabır ve selamet ülkesini yağmalayan, yan bakışı aman vermez bir Tatar dersen işte sensin.

5. Bākiyā Ferhād ile Mecnūn-ı şeydādan bedel
‘Āşık-ı bī-şabr u dil kim var dirseñ işte ben

130. Bākī

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1. Tır-i ğam-ı nigār ile ten pāre pāredür
Şemşīr-i cevri-yār ile dil yara yaradur
2. Öykünse haddüñe ne ğam ey āfitāb-ı hüsñ
Māh-ı sipihr kimdür o ne yüzi qaradur
3. Hālūñ hayāli hātır-ı aġyārı kıldı cāy
Güyā karañu ğicede tābān sitāredür
4. Eş’ārum içre vaşf-ı leb-i yār güyiyā
Āb-ı zülāl içinde yatur la’l-pāredür
5. Bākī derūnum āteşinüñ dūdudur felek
Mīhr-i sipihr āhum odından şerāredür

131. Bākī

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- [52a]
1. Sūz-ı ‘ışkuñla kaçan kim dilde āh u zār olur
Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur
  2. Aқsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb için
Eşк seyl ü seyl yem ü yem dūr-i şehvār olur

130/G.92 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 5.

1a pāre pāredür: yara yaradur D; 1b yār: -M, yara yaradur: pāre pāredür; 2b kimdür: kemdür D;
3b tābān: rüşen D.

131/G.114 D.

1a dilde:dilden D; 2b yem ü yem: yem yem D, dūr-i şehvār: pūr-dūr-i şehvār D; 4a kūhdan:
kūhuñdan M.

5. Ey Bâkî! Ferhat ile divane Mecnun'un yerine, başka sabırsız âşık ve gönül kim var dersen işte benim.

130. Bâkî

1. Beden, resim gibi güzel sevgilinin kederinin okuyla parça parçadır. Gönül yârin eziyetinin kılıcıyla yara yaradır.
2. Ey güzellik güneşi! Gökteki ay yanağına öykünse ne gam! O kimdir, o ne yüzü karadır.
3. Sanki karanlık gecede parlak bir yıldız gibi olan beninin hayali başkalarının gönlünü kendine mahal kıldı.
4. Şiirlerim içindeki yârin dudağının övgüsü, sanki tatlı su içinde yatan yakut parçasıdır.
5. Ey Bâkî! Felek yüreğimdeki ateşin dumanıdır. Gökteki güneş, ahımın ateşinden kıvılcım hâlidir.

131. Bâkî

1. Senin aşkının ateşiyle gönülde ah ve inleme olduğu vakit; ah duman, duman bulut, bulut ateş yağdıran olur.
2. O eşsiz cevher için gözyaşım gözden aksa gözyaşı sel, sel deniz, deniz padişahlara layık iri inci olur.

3. Yansa dāğ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḥaddūñle nār
Nār nūr u nūr ḥūr u ḥūr pūr-envār olur
4. Kūhdan geçse ğam-ı zūlfūñle āhum şarşarı
Kūh deşt ü deşt bāğ u bāğ sūnbūlzār olur
5. Ğoncaya bağsa lebūñsüz çeşm-i Bākī bir nazar
Ğonca berg ü berg ḥār u ḥār ḥançerdār olur

¹¹⁸132 . Bākī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Qaddūñ katında qāmet-i şimşād pest olur
Zūlfūñ yanında kıymet-i 'anber şikest olur
2. Billāh seng-i cevri ile mir'āt-ı dil degül
Cām-ı cihān-nümā-yı Sikender şikest olur
3. Seng-i felāḥan urşa baña dest-i rüzgār
Qandīl-i āfitāb-ı münevver şikest olur
4. Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirūñ
Zīrā görince şūretini büt-perest olur
5. Bākī şikenc-i zūlf-i ğamın yazmağ istesem
Tākat getirmez elde qalemler şikest olur

133. Bākī

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- [52b] 1. Yıllar durur yoluñda senūñ pāy-māldur
Müşkīn-zūlfūñ ayağa şalma vebāldur

---

¹¹⁸ Bu şiir, Bākī divanındaki 97 numaralı gazelin 1 ve 4. beyitleri ile 98 numaralı gazelin 4, 5 ve 7 numaralı beyitlerinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır.

132/G.97-98 D.

1b kıymet-i: revnağ-ı D; 2a billāh seng-i cevri ile: seng-i cefā-yı dehr ile D; 3a baña: eger D.

133/G.100 D.

3a qadd-i bülend ü: qadd-i bülend M; 4a qaddi: qadd M.

3. Yanağının hasretiyle gönül yaram üzerinde ateş yansa ateş nur, nur huri, huri nurlarla dolu olur.
4. Saçının kederiyle ahımın şiddetli ve soğuk esen rüzgârı dağdan geçse dağ ova, ova bahçe, bahçe sümbül bahçesi olur.
5. Bâkî'nin gözü, dudağın olmadan goncaya bir kez baksa gonca yaprak, yaprak diken, diken hançer tutan olur.

132. Bâkî

1. Senin boyun yanında şimşir ağacının boyu alçak kalır. Saçın yanında amberin değeri azalır.
2. Billahi, eziyet taşıyla (sadece) gönül aynası değil, İskender'in cihanı gösteren kadehi dahi kırılır.
3. Rüzgârın eli bana sapanla taş atıp vursa aydınlık güneşin kandili kırılır.
4. Sakın o kafirin eline ayna vermeyin! Zira kendi suretini görünce putperest olur.
5. Ey Bâkî! Onun saçının eziyetini yazmak istesem güç yetmez, kalemler elde kırılır.

133. Bâkî

1. Yıllardır senin yolunda ayaklar altına alınmış olan misk kokulu saçını ayaklar altında bırakma, vebali vardır.

2. Mağrūr olma pādişehüm hūsn-i şūrete
Bir āfitābdur ki serī‘u'z-zevāldur
3. Kıadd-i bülend ü kāmēt-i ‘ar‘ar-ıırām-ı yār
Gülzār-ı i‘tidālde bitmiş nihāldür
4. Mevzūn kıaddi şı‘r-i bülendüm mişālidür
Nāzük meyānı anda bir ince hayāldür
5. Bār-ı belā-yı ‘ışka heves kıılma Bākıyā
Zırā taħammül itmeyesin iħtimāldür

134. Bākı

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Şahrālara düşerse nola nāfe-i ğazāl
Sevdālara şalıpdur anı dil-berā o ħāl
2. Na‘l-i süm-i semendüñe beñzetdiler diyü
Saķf-ı sipihre degdi küleh-güşe-i hilāl
3. Şekl-i ‘izār-ı yār ğibi naķş-ı dil-fırıb
Levh-i zamıre yazmadı şüretger-i hayāl
4. Yazıldı ħaddüñ üzre ħaıuñ zāhir olmadı
Dirsem ‘aceb mi zülfüñe tuĝrā-yı bı-mişāl
5. Şāhib-cemāl-i ehl-i kemālüñ muħıbbıyüz
Bākı kıul eyledi bizi ol hūsn-i ber-kemāl

134/G.291 D.

2a na‘l-i süm-i semendüñe: ayı semend-i na‘lüñe M; 2b degdi: dikdi M; 4a olmadı: olmadın D;
5a şāhib cemāl-i: şāhib-cemālüñ D.

2. Padişahım, yüz güzelliğiyle gururlanma. Zira çabuk kaybolan bir güneş gibidir.
3. Yârin uzun boyu ve salınan zarif endamı, ölçülü olmanın gül bahçesinde bitmiş bir fidan gibidir.
4. Orantılı boyu, benim yüce şiirim misalidir. Nazik beli onda bir ince hayal gibidir.
5. Ey Bâkî! Aşk belasının yüküne heves etme. Zira onu taşıyamama ihtimali vardır.

134. Bâkî

1. Ey dilber! Ahunun misk kesesi çöllere düşerse şaşılır mı? Zira o ben, onu sevdalara salmıştır.
2. Senin güzel ve çevik atının toynağının nalına benzettiler diye, ayın külahının köşesi göğün tavanına değdi.
3. Hayal ressamı, yârin yanağının şekli gibi bir gönül aldatan tasviri, hiçbir gönül levhasına yazmadı.
4. Yanağının üzerine ayva tüyün yazıldı, görünmedi. Saçına benzersiz tuğra dersem şaşılır mı?
5. Güzel yüzlü kemal ehlinin dostuyuz. Ey Bâkî! O mükemmel güzellik bizi kendisine bağladı.

135. Maḳālī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- [53a] 1. Ne hālet var 'aceb şīrīn-kelāmuñ la'l-i nābında
Su'al itdükçe şekerler nişār eyler cevābında
2. Ḳapusunda benem ser-ḫalka-i erbāb-ı derd ammā
Ser-āmed bir güzeldür kendü daḫı şīve bābında
3. Anı ey Yūsufa teşbīh iden daḫı uyursun sen
Bu ḫüsni görmemişdür belki Yūsuf daḫı ḫ'ābında
4. Semendinden sipihrüñ tāc-ı zerle ḫüsrev-i ḫāver
İnüp ol şāh-ı ḫüsnuñ yürise lāyık rikābında
5. Maḳālī boynı baḡlu çākeri olmaḫ yeter 'izzet
O şāh-ı kişver-i ḫüsnuñ der-i devlet-i bābında

136. 'Ulvī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nedür bu serv-ḳadlık lāle-ḫadlık māh-peykerlik
Nedür bu sīm-tenlik nāzenīnlik nāz-perverlik
2. Nice başlar keser ḳanlar döker diller alur her dem
Müjeñ tīrinde ḫatm olmış dil-āverlik ciger-derlik
3. Mesīḫāveş tecerrüd ḳaşdın itse baḳmadan dehre
Aña meyl eylemek erlik degüldür ey göñül erlik
4. Levendāne güzelsin sīne-çāk olsañ münāsibdür
Senüñ şānuñda var şāhāne dil-berlik dil-āverlik
5. Belā vādilerin geşt eyleyenler post-püş olmış
Yaraşur 'Ulvīyā seyyāḫ olanlara ḳalenderlik

136/G.312 D.

2a keser: kesüp D, alur: olur D; 2b tīrinde: tīḡuñda D; 3a itse: -M; 4a güzelsin: gezersin D, olsañ: olsun D; 4b şānuñda var: şānuñdadur D, dil-āverlik: semen-berlik D.

135. Makâlî

1. Acaba tatlı sözün saf dudağında nasıl bir hâl vardır ki soru sordukça cevabında şekerler saçar.
2. Onun kapısında dert erbabının halka başı benim ama kendi de işve konusunda önde gelen bir güzeldir.
3. Ey onu Yusuf'a benzeten! Sen dahi uyursun. Zira bu güzelliği belki Yusuf dahi uykusunda görmemiştir.
4. Doğunun hükümdarı olan güneş, altın taçla göğün kula atından inip o güzellik şahının yanında yürüse layıktır.
5. Ey Makâlî! O güzellik ülkesinin şahının devlet kapısında boynu bağlı köle olmak şerefi bize yeter.

136. Ulvî

1. Bu servi boyluluk, lale yanaklılık, ay yüzlülük nedendir? Bu gümüş tenlilik, narinlik, nazlılık nedendir?
2. Yiğitlik ve ciğer paralayıcılık, kirpiğinin okunda toplanmış. (Bu sebeple) her vakit nice başlar keser, kanlar döker, gönülleri alıp götürür.
3. Ey gönül! (Kişi) Hz. İsa gibi dünyaya bakmadan Allah'a yönelmeye niyet etse (dönüp) ona meyletmek yiğitlik değildir.
4. (Ey sevgili!) Levent gibi güzelsin. Senin şanında gönül alıcılık ve gönül çekicilik olduğu için (nice gönülleri) parçalasan yaraşır.
5. Bela vadilerini dolaşanlar post giyen olmuş. Ey Ulvî! Gezgin olanlara kalenderlik yakışır.

137. İzākī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [53b] 1. Öldüğümden derd ile ol bī-vefā gāfil degül
Şükr kim cān virdüğüm cānāna bī-ḥāşıl degül
2. Ey gül ağıyārı sirişküm seyle virmez şanma kim
Baḥr tuğyān eyleyince ḥār u ḥas ḥāyil degül
3. Sen teraḥḥum eylemezsen yoḥsa ey nā-mihribān
Şanma kim cellād-ı ğamzeñ katlüme māyil degül
4. Terk iderdüm kūy-ı yāri ta'ne-i ağıyārdan
Ġayret-i mihr ü maḥabbet neyleyin kāyil degül
5. Ey İzākī şīve-i ma'şūk u istilā-yı 'ışk
Ger budur rüsvā-yı 'ālem olmamağ kâbil degül

138. Rūḥī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Yār gāfil çarḥ zālīm derd ü miḥnet bir degül
Dil za'ıf a'dā kavī renc ü meşakkat bir degül
2. Bir yaña ālām-ı hicrān bir yaña teşvīş-i vaşl
Kankı birin söyleyim derd-i maḥabbet bir degül
3. Her civān olmaz şafā-baḥş-ı kulüb-ı ehl-i ḥāl
'Ālem-ārālıkda her ḥürşīd-ṭal'at bir degül
4. Kimi la'l-i yāra māyildür kimisi Kevşer'e
Muḥtelifdür ḥalk-ı 'ālemde ṭabī'at bir degül
5. Söz bilen bir bilmez erbāb-ı kelāmı Rūḥiyā
Gerçi birdür vezn-i ṭab' ammā belāğat bir degül

138/G.764 D.

1a zālīm: zālīmdür D, derd ü miḥnet: maḥabbet D; 2a hicrān: hecr u D, vaşl: yār D; 2b söyleyim: söyleyeyin D, derd-i maḥabbet: derd ü miḥnet D; 3 Her civān olmaz şafā-baḥş-ı kulüb-ı ehl-i ḥāl Ālem-ārālıkda her ḥürşīd-ṭal'at bir degül : Her sözi bir şanma mānend-i dür ü billür u la'l Cümlenüñ nāmı güher ammā ki kıymet bir degül D.

137. İzâkî

1. Şükür ki sevgiliye canımı vermem neticesiz kalmadı. O vefasız (onun) derdiyle öldüğümden haberdar oldu.
2. Ey gül! Gözyaşım başkalarını sele vermez sanma. Deniz taşınca çalı çırpıyı alır götürür.
3. Ey merhametsiz! Sen bana acımazsan (çarem yoktur), yoksa senin cellat gibi olan yan bakışının öldürülmeme heveslenmediğini sanma.
4. Başkalarının yermesinden dolayı yârin semtini terk ederdim ama ne yapayım ki muhabbet ve sevgi gayreti razı değil.
5. Ey İzâkî! Sevgilinin tavrı ve aşkın hücumu eğer (hep) böyleyse herkesin ayıpladığı biri olmamak mümkün değildir.

138. Rûhî

1. Yâr habersiz, felek zalim, dert ve mihnet bir değil. Gönül zayıf, düşman güçlü, eziyet ve sıkıntı bir değil.
2. Bir taraf ayrılık elemeleri, bir taraf kavuşma gaalesi... Hangi birini söyleyeyim ki muhabbet derdi bir değil.
3. Her genç, hâl ehlinin kalplerinin sefa vereni olmaz. Her güneş gibi olan yüz âlemi süsleme konusunda bir değil.
4. Kimi yârin dudağına meyillidir, kimi Kevser'e... Bütün insanlarda mizaç özellikleri çeşit çeşittir, bir değildir.
5. Ey Rûhî! Sözden anlayan, kelam erbabını aynı olarak değerlendirmez. Gerçi vezin birdir ama güzel ve yerinde söz söyleme yeteneği bir değildir.

139. Şabāyī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- [54a] 1. O deñlü sīnem üzre oldı dāğ-ı lāle-gün peydā
Ki oldı her birinden āteş-i sūz-ı derün peydā
2. Güzellendükçe artar nāliš ü feryādı 'uşşākuñ
Olur günden güne gitdükçe sevdā-yı cünün peydā
3. Siyāsetgāh-ı 'ışkuñda igen katl itme 'uşşākı
Olur rüz-ı kıyāmetde şakın deryā-yı hün peydā
4. Yeter kapuñda ser-geşte o deñlü serserī gezdüm
Ben itdüm gün gibi rāha refik-i ser-nigün peydā
5. Şabāyī rüz-ı şivende saña dem-sāz olmazsa
Yeter neyler yanuñda kııl şadā-yı ergānün peydā

140. 'Aţāyī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Kitāb-ı hüsnuñe tab' ehli mir'ātü' ş-şafā dirler
Ruḥ-ı pür-tābuña mü gelse ḥaṭṭ-ı dil-güşā dirler
2. Görüşmek düşmediyse şāhum öğren Rüm ilidür bu
Öperler bunda 'aşıklar seni de merḥabā dirler
3. Niyāzuñ diñleyüp efsāne şanma yāre 'uşşākuñ
Aña 'ışk ehli cümle kışsa-i mihr ü vefā dirler
4. Cihānda fāriğ ol güş eyle pendüm varıcağ yirdür
Yakında bir maḥal var rāḥat-ābād-ı fenā dirler
5. Kelām-ı mu'ciz-āşāruñ meger enfās-ı 'İsā' dur
'Aţāyī medḥ idenler anı şı' r-i cān-fezā dirler

140/G.35 D.

3a şanma: şanmañ D; 4a cihānda fāriğ ol: tedārük üzre ol D; 5b anı: aña D.

139. Sabâî

1. Yüreğimin üzerinde o denli lale renkli yara belirdi ki her birinden içimin acısının ateşi ortaya çıktı.
2. (Sevgili) Güzelleştikçe âşıkların inleme ve feryadı artar. Günden güne gittikçe delilik hâlinde sevda ortaya çıkar.
3. Âşıkları aşkının idam yerinde bu kadar çok öldürme. Sakın! Zira kıyamet gününde kan deryası peyda olur.
4. Kapında o denli başı dönmüş ve avare gezdim ki yeter! Ben güneş gibi başı dönmüş bir hâlde yolun arkadaşı oldum.
5. Ey Sabâî, matem gününde dostun olmazsa neyin yanında org sesi sana dost olarak yeter.

140. Atâî

1. Şairler, senin güzelliğinin kitabına sefa aynası derler. Parlaklık dolu yanağına saç teli gelse gönlü ferahlatan derler.
2. Ey şahım! Selamlaşma fırsatı olmadıysa öğren, burası Rum ülkesidir. Burada âşıklar seni de öperler, merhaba derler.
3. Âşıkların yâre yalvarışını dinleyip efsane sanma. Aşk ehli ona tamamen sevgi ve vefa kıssası derler.
4. Öğüdümü dinle ve bu cihandan el çek. Varacağın yer kabir denilen yakındaki bir mevkidir.
5. Senin mucize eseri sözün İsa'nın nefesleri gibidir. Ey Atâî! Onu övenler can veren şiir derler.

141. İZĀKĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [54b] 1. Āh u feryādum uyardı baht-ı h'āb-ālūdumı
Şükr kim gördüm cemāl-i şahid-i maqşūdumı
2. Dīnümü küfre değışdüm bir büt-i tersā için
Bir bulup bāzār-ı 'ışkında ziyān u sūdumı
3. Dürr-i eşküm cevher-i cānum müheyyā kılmışam
Gelse pāy-i yāra īşār itmege mevcūdumı
4. Secde itmem her büt-i tersāya deyr-i 'ışkda
Kāfirem bir bilmesem maqşūdumı ma'būdumı
5. Kesmem ümmīdüm İzākī rü' yet-i dīdārdan
Ye's odi ger yandırup nā-būd iderse būdumı

142. İZĀKĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dil ğam-ı haṭṭ-ı lebūñden *Maḥzenü 'l-esrār'* dur
Göz cemālūñ pertevinden *Maṭlau 'l-envār'* dur
2. La'l-i tābuñ ḥasretinden kaṭre-i hūn-āb-ı dil
Sālik-i silk-i vefāya *Sübḥatü 'l-ebrār'* dur
3. Ey gönül dāmān-ı pākin vaşf idersem gül gibi
Her sözüm erbāb-ı 'ışka *Tuḥfetü 'l-aḥrār'* dur
4. Laḥza laḥza yād-ı dendānuñla īşār itdügüm
Kaṭre kaṭre gözlerümden gevher-i şehvārdur

141. İzâkî

1. Ahım ve feryadım, uykuya dalmış bahtımı uyandırdı (kapalı talihimi açtı). Şükür ki arzu ettiğim güzelin yüzünü gördüm.
2. Onun aşkının pazarında zarar ve faydamı aynı görüp bir Hristiyan güzeli için dinimi küfre değiştirdim.
3. Eğer gelirse yârin ayağına varlığımı ikram etmek için gözyaşımın incisini, canımın cevherini hazır kıldım.
4. Aşk manastırında her Hristiyan güzeline secde etmem. Gayemi ve ilahımı bir bilmezsem kâfirim.
5. Ey İzâkî! Ümitsizlik ateşi, tutuşturup varımı yok etse bile, güzel yüze bakmaktan hiçbir zaman ümidimi kesmem.

142. İzâkî

1. Gönül, dudağının çizgisinin kederinden *Mahzenü'l-esrâr* (sırlar hazinesi)¹¹⁹ gibidir. Göz, güzel yüzünün parlaklığından *Matla'ul-envâr* (nurlar kaynağı)¹²⁰ gibidir.
2. Senin parlak dudağının hasretinden, gönlün kanlı göz yaşının katresi, vefa yoluna girmiş olana *Sübhatü'l-ebrâr* (tespih taneleri)¹²¹ gibidir.
3. Ey gönül! Onun temiz eteğini gül gibi tarif edersem her sözüm aşk erbabına *Tuhfetü'l-ahrâr*¹²² gibidir.
4. Her an senin dişinin yadıyla gözlerimden döktüğüm, şahlara layık iri taneli inci mücevheridir.

---

¹¹⁹ Genceli Nizâmî'nin ünlü mesnevisi. (Mehmet Kanar, "Nizâmî-i Gencevî", *DİA*, XXXIII, 184.)

¹²⁰ Emir Hüsrev'in Nizâmî'ye nazire olarak kaleme aldığı mesnevi. (Rıza Kurtuluş, "Emîr Hüsrev-i Dihlevî", *DİA*, XI, 136.)

¹²¹ Molla Câmî'nin mesnevisi. (Ömer Okumuş, "Câmî, Abdurrahman", *DİA*, VII, 97.)

¹²² Molla Câmî'nin mesnevisi. (Okumuş, "Câmî", s.97.)

5. Şi‘r-i dil-sūzum İzākī yāre te’ şīr itmede
Her biri derd ehline bir *Mazharü ‘l-āşār*’ dur

143. İzākī

Mef‘ülü Fā‘ilätü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- [55a] 1. Dil derd-i iştiyāk ile şeydā olup gider
Sevdā-yı zülf-i yār ile rüsvā olup gider
2. Ol nev-nihāl-i gülşen-i nāz u leṭāfetüm
Gülzār-ı ḥüsne serv-i dil-ārā olup gider
3. Dil cilvegāh-ı pertev-i mihr-i cemāl olup
Ġayret-fezā-yı Tūr-ı tecellā olup gider
4. Cān ārzū-yı rü’yet-i dīdār-ı yār ile
Tūr-ı ğam-ı maḥabbet-i Mūsā olup gider
5. Bir gül-i ğamla ṭāyir-i ṭab‘uñ İzākīyā
Gülzār-ı ‘ışka bülbül-i gūyā olup gider

144. Velehū [İzākī]

Mef‘ülü Fā‘ilätü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Dil meclis-i maḥabbete micmer degül midür
Ḥālūñ ḥayālī pāre-i ‘anber degül midür
2. ‘Āşıklarūñ o micmer-i ‘anber-şemīmden
Ceyb-i cihān-ı cānı mu‘aṭṭar degül midür
3. Sīnemde sūz-ı şu‘le-i şevķüñle murġ-ı dil
Āteşüñe vefāda semender degül midür
4. Dil āteş-i maḥabbet ile külhan-ı ğama
Ḥākister-i tenümde bir aḥker degül midür

5. İzâkî, yâre tesir etme konusunda gönül yakan şiirimin her biri, dert ehline bir ¹²³*Mazharü 'l-âsâr* gibidir.

143. İzâkî

1. Gönül, özlem derdiyle divane olup gider. Yârin saçının sevdasıyla rezil olup gider.
2. O benim naz ve hoşluğun bahçesinin taze fidanı gibi olan sevgilim, güzelliğin gül bahçesine gönül süsleyen servi olup gider.
3. Gönül, güzel yüzün güneşinin parlaklığının tecelli yeri olup tecelli Tur'unun gayreti artıranı olup gider.
4. Ruh, yârin bakışının arzusuyla, Musa'nın muhabbet kederinin Tur'u olup gider.
5. Ey İzâkî! Senin uçarı mizacın, bir gam gülüyle aşkın gül bahçesine öten bülbül olup gider.

144. İzâkî

1. Gönül, muhabbet meclisine buhurdan değil midir? Senin beninin hayali, amber parçası değil midir?
2. Senin âşıkların o amber kokulu buhurdandan, ruh âleminin cebini güzel kokuyla dolduran değil midir?
3. Gönül kuşu, yüreğimde senin arzunun alevinin ateşiyle, ateşine vefada semender gibi değil midir?
4. Gönül, muhabbet ateşiyle kederin büyük ocağı için tenimin külünde bir ateş kuru değil midir?

---

¹²³ Bazı kaynaklarda Feridüddin-i Attar'a izafe edilmektedir.

5. Hāmem şarīr-i gülşen-i nazma İzākiyā
Bir murğ-ı nağme-senc u nevā-ger degül midür

145. Rūhī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- [55b] 1. Gerçi her hār u ḥasa āteş-i sūzānuz biz
Līk ehl-i nazara tāze gülistānuz biz
2. Bāğ-ı ‘ālemde bize yer komadı zāğ u zağan
Nola kan ağlar isek bülbül-i nālānuz biz
3. Meclis-i va‘za ayak başmaz isek ma‘zūruz
Beste-i ḥidmet-i nākūs-perestānuz biz
4. ‘Ālemi nīm-kaḍeh bādeye bulsağ şataruz
Bize kec bakma nazār-kerde-i merdānuz biz
5. Gelemez yolumuza ehl-i gārağ ey Rūhī
Dāğlar sedd olamaz bize ki tūfānuz biz

146. Rūhī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Sīnesin ‘arz ider ki kudreti gör
Bizi öldürmek ister āfeti gör
2. Mest olup ‘āşıka çeker ḥançer
Kāfirūñ itdüğü zarāfeti gör

145/G.480 D.

Divana göre 5 beyit eksiktir: 4, 5, 7, 8, 9.

146/G.185 D.

Divana göre 4 beyit eksiktir: 3, 6, 7, 8.

4b mey içüp de: bāde iç de D.

5. Ey İzâkî! Kalemim nazmın gül bahçesinin cızırtısına şarkı söyleyen ve nağme ölçen bir kuş gibi değil midir?

145. Rûhî

1. Aslında biz bütün çalı çırpılara yakıcı ateşiz lakin Hak nuru ile bakanlara taze gül bahçesiyiz.
2. Karga ve çaylak âlem bağında bize yer bırakmadı. Biz inleyen bülbülüz, kan ağlasak şaşılır mı?
3. Eğer vaaz meclisine ayak basmazsak mazeretliyiz. Biz çan sesinin hizmetine bağlıyız.
4. Eğer (içki) bulursak âlemi yarım kadeh şaraba satarız. Bize kötü bakma, biz mert insanların nazar ettiği kimseleriz.
5. Ey Rûhî! Garaz ehli yolumuza çıkamaz. Dağlar bize set olamaz, zira biz tufanız.

146. Rûhî

1. Göğsünü arz eder ki kudreti gör. Bizi öldürmek isteyen afeti gör.
2. Sarhoş olup âşığa hançer çeker. Kâfirin hâl ve tavırlarındaki inceliği gör.

3. Zevk-ı esrār ile gelüp şevka
Vā'izūñ itdügi şetāreti gör
4. Ğarazuñ hālet ise ey sūfi
Bir kadeh mey içüp de hāleti gör
5. Ey kılan Rūhī ile bahş-ı suhan
Cehli ko kuvvet-i tabī'atı gör

147. Rūhī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [56a]
1. Yāre 'ışk inkārı müşkil gayrıya ikrār güç
Bir belā-keş neylesün ikrār güc inkār güç
  2. H'āh āzār-ı rakīb u h'āh cevr-i rüzgār
Hep kolay ammā ki kaṭ'-ı iltifāt-ı yār güç
  3. 'İşkdan men'itse nāşih 'āşıkı ma'zürdur
Neylesün haqqā ki olmak şubha dek bīdār güç
  4. Ğamzesin sevmekle zülfinden nice geçsün göñül
Kāfire dil virüp olmak münkir-i zünnār güç
  5. Çekme ğam Rūhī ko dem ursun edānī şı'rden
Şā'ir olmak mümkün ammā kuvvet-i güftār güç

147/G.95 D.

Divana göre 3 beyit eksiktir: 4, 6, 7.

1a ikrār: inkār D; 3b şubha dek: giceler D.

3. Esrarın zevkiyle coşup, vaizin içine düştüğü sevinçli hâli gör.
4. Ey sofi! Maksadın hâlet ise bir kadeh şarap içip de hâleti gör.
5. Ey Rûhî ile söz bahsine giren kimse! Cehaleti bırak, yaradılış kuvvetini gör.

147. Rûhî

1. Yâre aşkı inkâr etmek zor, başkasına itiraf etmek güç. Bela çeken biri ne yapsın? Kabul etmek güç, inkâr etmek güç.
2. İster rakibin azarı ister zamanın eziyeti olsun, hepsi kolay ama yârin iltifatı kesmesi güç.
3. Nasihat eden kimse, âşığı aşktan menetse hoş görülür. Ne denir ki gerçekten sabaha kadar uyanık olmak güç.
4. Gönül onun yan bakışını sevmekle saçından nasıl vazgeçsin? Kâfire gönül verip zünnarı (keşişlerin kuşağını) inkar eden olmak güç.
5. Ey Rûhî! Gam çekme, bırak bayağı kimseler şiirden söz etsin. Şair olmak mümkün ama tesirli söz söylemek güçtür.

148. İzākī

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Yā Rab ğam-ı maḥabbetüñ it āşinā baña
Olsun hemīşe hem-dem-i müşfik-i vālā baña
2. Bir ḥālet ile it beni bīmār-ı 'ışk kim
Ölmekden özge olmaya hergiz devā baña
3. Ḥavf itmezem bu cürm ile ğavġā-yı ḥaşrdan
'Afvuñ olursa ḥāmī-i rüz-ı cezā baña
4. Tayy itmede tarīk-i beyābān-ı 'ışkuñı
Kıl cezbe-i maḥabbetüñi reh-nümā baña
5. Ğayra İzākī eylemezem 'arz-ı ihtiyāc
Ḥün-ı dil olsa ḥ'ān-ı velāda ğıda baña

149. Nef'ī

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- [56b]
1. Nigāhı āfet-i dīn ğamzesi āşüb-ı dünyādur
Bu ġüne şūḥa dil virmek 'aceb derd özge sevdādur
  2. Göñül ālüfte yār āşüfte çeşm-i baht ise ḥufte
'Aceb 'āşık 'aceb dil-ber 'aceb olmaz temennādur
  3. Nice keşf eylesün dil rāzını ol ğamze-i şūḥa
Ki kat kat perdede pinhān iken bir mest-i rüsvādur
  4. Belā-ender-belādur dilde derd-i 'ışk-ı yār ammā
Yazuqlar aña kim bir böyle sevdādan müberrādur
  5. Taḥammül hīç mümkin mi ğam-ı hicrāna ey Nef'ī
Maḥabbet ġālib-i muṭlak dil ise nā-şektbādur

149/K.47 D.

Divana göre 65 beyit eksiktir.

2b göñül ālüfte yār āşüfte: göñül āşüfte yār ālüfte D.

148. İzâkî

1. Ey Allah'ım! Daima çok şefkatli bir dost olması için bana muhabbetinin kederini aşına et.
2. Öyle bir hâl ile beni aşk hastası et ki bana asla ölmekten başka deva olmasın.
3. Senin affetmen bana kıyamet günü koruyucu olursa bu suçla bile kıyamet günününün kavgasından korkmam.
4. Aşkının çölünün yolunu geçmek için, sana duyduğum muhabbetin cezbesini bana rehber kıl.
5. Ey İzâkî! Gönül kanı dostluk sofrasında bana gıda olsa da başkalarına minnet etmem.

149. Nefî

1. Bakışı dinin afeti, yan bakışı dünyanın kargaşasıdır. Böyle bir şuha gönül vermek garip bir dert, başka bir sevdadır.
2. Gönül müptela, yâr işveli, bahtın gözü ise uykudadır (bahtım kapalıdır). Bu ne garip âşık, ne garip sevgili ne gerçekleşmez arzudur.
3. Gönül, kat kat perdede gizliyen rezil bir sarhoş olan o şuh yan bakışa, sırrını nasıl açsın?
4. Yârin aşkının derdi, gönülde bela içinde beladır ama yine de böyle bir sevdadan arınmış olana yazıklar olsun!
5. Ey Nefî! Ayrılığın gamına tahammül etmek hiç mümkün müdür? Muhabbet mutlak galip, gönül ise sabırsızdır.

150. Yaḥyā

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Düşmez ol şāha ki her demde ider istignā
Gāh olur 'āşık-ı şeydāya düşer istignā
2. Kaçma şimden girü kim cānuma geçdi sitemüñ
Yeter ey şūh-ı cefā-pīşe yeter istignā
3. Götürür ḥākdan ol mihr-i cihān-tāb kerem
Eylese 'āşık eger zerre kadar istignā
4. Almada naqd-i dili hīç tevaqquf itmez
Turmaz ol şāhid-i bāzār şatar istignā
5. Sitem ü cevri de Yaḥyā' ya tevāzu' görünür
Gerçi her vaşfi gelür yāre nazār istignā

151. Yaḥyā

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- [57a]
1. Bir āyīneyle İskender nice beñzer saña cānā
Senüñ her baqduḡuñ mir'āt olur 'ālem-nümā cānā
  2. Ḥitāb ile raqībe atma tīrūñ ḥatīrum gözle
Ḥadeng-i cān-sitānuñ eylemez çünkim ḥatā cānā
  3. Göñül almaq dilerseñ gel beri bāzār mümkindür
Müsā'idse eger ser-māye-i ḥüsn ü bahā cānā
  4. Ğam-ı 'ışkuñla döndüm za'fdan bir müy-ı bārike
Fırākuñ āteşine döymeyüp oldum dü-tā cānā
  5. Dil-i Yaḥyā-yı şeydā ile kullāb-ı ser-i zülfüñ
Keş-ā-keşden ḥalāş olmazsa da senden yaña cānā

150/G.9 D.

1a demde: gāh D; 2a geçdi: yetdi D; 3a götürür: getürür D, cihān-tāb kerem: cihān-tāb-ı kerem D; 5a sitem ü: sitem-i M; 5b vaşfi: vaz'ı D.

151/G.11 D.

2a Ḥitāb ile raqībe atma tīrūñ: Ḥatā ile raqībe atma luṭf it D; 3b ḥüsn ü bahā: mihr ü vefā D.

150. Yahyâ

1. Zaman olur ki nazlanmak her vakit nazlanan o güzele düşmez, divane âşığa düşer.
2. Bundan sonra kaçma, zira zulmün canıma geçti (çok tesir etti). Yeter, ey eziyet etmeyi huy edinmiş olan şuh! Nazlanmak yeter.
3. Âşık eğer zerre kadar nazlansa o cihanı aydınlatan güneş, dünyadan cömertliği yok eder.
4. O güzel kadın, umursamaz gibi gözükse de gönül nakdini almakta hiç beklemez.
5. Her ne kadar her hâli yâre nazlanma bakışı gibi gelse de Yahyâ'ya onun zulmü de eziyeti de tevazu gibi görünür.

151. Yahyâ

1. Ey sevgili! İskender bir aynayla sana nasıl benzer? Zira senin her baktığın ayna, âlemi gösteren olur.
2. Ey sevgili! Sözle rakibe okunu atma, benim hatırımı gözet. Çünkü senin can alıcı okun ıskalamaz.
3. Ey sevgili! Gönül almak istersen bu tarafa gel, eğer güzellik sermayesi ve değeri uygunsuz pazarlık mümkündür.
4. Ey sevgili! Aşkının gamıyla zayıflıktan bir ince kıla döndüm. Ayrılığının ateşine dayanamayıp iki büklüm oldum.
5. Ey sevgili! Divane Yahyâ'nın gönlü ile senin saçının çengeli, kargaşadan kurtulmazsa bunun sebebi sensin.

152. Yaḥyā

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

1. Tūṭī-şifat ol cāme-i sebzi giye cānā
Bir söz yiri var mı baқа āyīneye cānā
2. 'Uşşāk-ı perīşān-dile hīç söylemez olduñ
Düşmen saña bir söz mi didi söyleye cānā
3. Bir kez dimedüñ kıandedür ol 'āşık-ı mehcūr
Bilsek ne sebep var bu cefāya diye cānā
4. Hep itdügümüz zühd ü riyā bī-meze oldu
Düşdük heves-i la'1-i lebüñle meye cānā
5. Ey ğam yidi vaşşāf-ı lebüñ oldu çü Yaḥyā
Şimden girü tūṭī gibi şekker yiye cānā

153. Nef'ī

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

- [57b]
1. Kāmet mi bu yā fitne-i ber-pāy-ı kıyāmet
Şalınsa tutar 'ālemi ğavġā-yı kıyāmet
  2. Reftār degül 'āleme bir turfe belādur
Seyr iden ider şanki temāşā-yı kıyāmet
  3. Dehre bu kadar velvele virince hırāmuñ
Şarşılma nola zelzeleden cāy-ı kıyāmet
  4. Kıaddüñ gibi olursa kıyāmetde dil-āşüb
Cān ile ider halk temennā-yı kıyāmet
  5. Nef'ī gibi yok pāyüñe yüz sürmege çāre
Tutsam nola dāmānuñı ferdā-yı kıyāmet

152/G.13 D.

3b var: -M; 5b şekker: sükker D.

153/G.17 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

4a Kıaddüñ gibi olursa kıyāmetde dilāşüb: Olursa kıyāmetde kadüñ gibi dilāşüb D; 4b halk: halk-ı D.

152. Yahyâ

1. Ey Sevgili! Papağan gibi o yeşil elbiseyi giyip aynaya baktığında (bu güzellik karşısında) söze gerek var mı?
2. Ey sevgili! Gönlü darmadağın olmuş âşıklerle hiç konuşmaz oldun. Düşman sana bir söz mü dedi, söyle.
3. Ey sevgili! Bir kez demedin ki o ayrı düşmüş âşık nerededir? Bilsek bu eziyete ne sebep var, söyle.
4. Ey sevgili! Her zaman içinde bulunduğumuz züht hâli ve riya tatsız tuzsuz hâle geldi. Dudağının kırmızısının hevesiyle şaraba düşkün olduk.
5. Ey sevgili! Yahyâ dudağının vasıflarını saydığı için gam yedi, bundan sonra papağan gibi şeker yesin.

153. Nefi

1. Endam mı bu ya da kıyametin fitnesi mi? Salınsa âlemi kıyamet kargaşası sarar.
2. Yürüyüş değil, âleme görülmemiş bir beladır. Seyreden sanki kıyameti izler.
3. Salına salına yürümen dünyaya bu kadar velvele verince zelzeleden kıyamet meydanı sarsılsa şaşılır mı?
4. Halk, kıyamet çıkarmada senin boyun gibi bir fitneci ile karşılaşırsa candan kıyametin kopmasını temenni eder.
5. Nefi gibi ayağına yüz sürmeye çarem yok. Hiç olmazsa kıyamet sonrasında eteğini tutsam ne olur?

154. Nefî

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Reftârına vâ-beste mühimmât-ı kıyâmet
Eylerse o kâmet nola işbât-ı kıyâmet
2. Dünyâyı esîr itdi o reftâr 'aceb mi
Vaķf olsa temâşâsına evkât-ı kıyâmet
3. İmdâd-ı nigâh ile cihân-gîrî-i fitne
Âşüb-ı hırâmıyla mübâhât-ı kıyâmet
4. Ol şîve-i reftâra kim olursa giriftâr
Dünyâda mübârek ola âfât-ı kıyâmet
5. Sâyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
Nefî'ye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet¹²⁴

155. Hâletî

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Ğam-ı ebrüñ ile kı1 kaddümi mânend-i kemân
Güşe-i çeşm ile geh gâh nigâh eyle hemân
2. Vardı zülfinde karar itdi gönül gerçekmiş
Şeb-i kadr içre тұrur dîrler idi âb-ı revân
3. Gördüğüñ sîm-berüñ umma zekât-ı hüsnin
Kime hayr itdi ki saña ide ey dil hübân

154/G.18 D.

¹²⁴ Bu beyitten sonra, daha önce 21^a'da kaydedilen Nefî'ye ait 51 numaralı gazel 58^a' da tekrar yazılmıştır.

155/G.512 D.

3b saña ide ey dil: ey dil saña ide D.

154. Nefî

1. Kıyamet için gerekli her şey, onun yürüyüşüne bağlıdır. O boy, kıyameti ispat ederse şaşılır mı?
2. O yürüyüş dünyayı esir etti. Kıyamet vakitleri onu izlemeye tahsis edilse bundan ne çıkar?
3. Uzun uzadıya bakışı ve fitne cihangirliği, salınarak yürümenin kargaşası ile kıyamet övünmesi...
4. O yürüyüş tarzına kim tutulursa ona dünyada kıyamet afetleri mübarek olsun.
5. Eğer Nefî'ye kıyamet ödülü olursa ona gölgen gibi yanında sürünmek yeter.

155. Hâletî

1. Kaşının kederiyle boyumu keman benzeri kıl. Gözünün köşesiyle ara sıra bak.
2. Gönül vardı onun saçında durdu. Derlerdi ki akar su kadir gecesi içinde durur, gerçekmiş.
3. Gördüğün gümüş göğüslünün güzelliğinin zekatını umma. Ey gönül! Güzeller kime hayır etti ki sana etsin.

4. Na‘l-i esbüñ eşeri beñzeyeli mäh-ı neve
Gökde istedüğini yerde bulupdur devrân
5. Söyleşürdüm ğam u endüh ile ben Hâletiyâ
Biricük destüme girseydi ‘aşâ-yı pîrân

156. Fehîm

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- [58b]
1. Ehl-i ‘ışka ğamze-i cānāne olmaz āşinā
Ġāfil olma mest ile dīvāne olmaz āşinā
  2. İ‘timād itme nigāh-ı çeşmine ey bü‘l-heves
Merdüm-i huşyār ile mestāne olmaz āşinā
  3. Ġarķa-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ‘ışk
Bunda ey dil şem‘ ile pervāne olmaz āşinā
  4. ‘İşka yār ol ‘aql ile kim ihtilāṭ olma göñül
Āşinā bîġāne vü bîġāne olmaz āşinā
  5. Maḥrem-i rāz eyleme Cibrîl olursa ger Fehîm
Rind-i ‘ışka ‘âkil ü ferzāne olmaz āşinā

157. Velehū [Fehîm]

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Olmuş ey ğamze-i ğammāzı zebān-dān-ı kaza
Çeşm-i mestüñde ‘ayān nükte-i pinhān-ı kaza
2. Mevc-i tūfān-ı belā ebrū vü ḥaṭṭ-ı la‘lūñ
Çeşm-i ḥünîn nigeḥüñ nergis-i mestān-ı kaza

156/G.XI D.

4a kim: germ D; 5b ‘âkil ü: ‘âkil M.

157/G.XII D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 5, 6.

2b ḥünîn: ḥünî D, mestān: büstān D; 5a ğamze ile: ğamzeñ ki D.

4. Senin atının nalının izi yeni aya benzeyeli, felek gökte istediğini yerde bulmaktadır.
5. Ey Hâletî! Bir kerecik pirlerin asası elime geçseydi, gam ve kederle sohbet ederdim.

156. Fehîm

1. Aşk ehline sevgilinin yan bakışı dost olmaz. Gafil olma, sarhoş ile divane dost olmaz.
2. Ey arzu ve heveslerine tabi olan! Sevgilinin gözünün bakışına güvenme. Ayık insan ile sarhoş dost olmaz.
3. Aşk erbabının naz deryasına batmış olması gerekir. Ey gönül! Pervane ve mum bu âlemde dost olmaz.
4. Ey gönül! Aşka yâr ol, akılla hareket etme. Zira tanıdık yabancı ve yabancı tanıdık olmaz.
5. Ey Fehîm! Cebrail bile olsa kendine sırdaş eyleme. Aşk yolundaki rinde, akıllı ve âlim dost olmaz.

157. Fehîm

1. Ey söz taşıyan yan bakışı kazanın tercümanı olmuş sevgili! Kazanın gizli nüktesi, senin sarhoş gözünde aşikârdır.
2. Kaşın ve dudağının etrafındaki ayva tüyleri, bela tufanının dalgasıdır. Kanlı gözünün bakışı, kazanın sarhoş gözüdür.

3. Eylesem Һasret-i eřmüñle sirişküm rīzān
Pür olur Һonca-i nergisle girībān-ı Һazā
4. Tengdür yekke-süvār-ı nighüñ küştesine
řahñ-ı řahrā-yı Һader sāҺa-i meydān-ı Һazā
5. Tīĝ-i ĝamze ile řehīd itdi Fehīm-i zārı
Olmasun mı yine biñ cān ile Һurbān-ı Һazā

158. [Cevrī]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

- [59a]
1. Ey meh-i encümen-efrüz-ı Һarīm-i aĝyār
Āteř-endüz-ı dil-i 'āřık-ı bī-şabr u Һarār
  2. şem'-i ruřsāruñ ile Һāne-i düşmen rüşen
Zulmet-i hecrüñ ile külbe-i dil tīre vü tar
  3. şerbet-i la'lüñ ile kām-ı erā[z]il řīrīn
Zehr-i ālāmuñ ile telĝ mezāk-ı dil-i zār
  4. Devlet-i vařluñ ile Һāřır-ı a'dā Һoř-ĝāl
Miĝnet-i hecrüñ ile 'āřık-ı řeydā bīmār
  5. Oldı iĝsānuñ ile ĝül ĝibi Һurrem her dūn
Eyledi Һār-ı ĝamuñ ehl-i dili sīne-figār
  6. Hiĝ göstermedüñ erbāb-ı dile rüy-ı murād
Sende yoĝdur ĝibi ey Һonca-i ter büy-ı murād

158/Tkb.II D.

I. 1b āteř-endüz: āteř-endāz D; 2a düşmen: vehmin D; 6a erbāb-ı dile rüy-ı murād: ehl-i dile rüy-ı vefā D; 6b ter: -M, murād: vefā D; II. 4a ĝam u endüh-ı: ĝam-ı endüh u D; III. 1b olma der-i mazhar-ı iĝsān-ı kerem: olmadadır mazhar-ı iĝsān u kerem D; 3b şabr eylesün: ārām ider D; 4b iderüm: iderin D; 5a nā-dāna: nā-pāke D; 6a bu ki; ki bu ki M; 6b olmada: bulmada D; IV. 2b ĝalka-i: ĝalka D; 5b lā-yefhem-i: lā-yefhem ü D; V. 1b ĝam-ı: ĝam u D; 3b olmadı: oldı D; 6b bize: baña D, olmaĝı: olmaĝa D.

3. Senin gözünün hasretiyle gözyaşımı akıtsam kazanın yakası nergis goncasıyla dolar.
4. Senin bakışının usta binicisi tarafından öldürülmüş olanlara, kader ovasının meydanı ve kaza meydanının sahası dardır.
5. İnleyen Fehîm'i yan bakış kılıcıyla şehit etti. (Fehim) Yine bin can ile kaza kurbanı olmasın mı?

158. Cevrî

I

1. Ey başkalarının hareminin meclisini aydınlatan ay yüzlü güzel! Ey sabır ve sebatı kalmamış âşığın gönlünde ateş yakan!
2. Düşmanın hanesi senin yanağının mumu ile aydınlık, gönül kulübesi ayrılığınla karanlık ve dardır.
3. Senin dudağının şerbetiyle, rezil kimselerin arzusu tatlıdır. İnleyen gönlün tadı ise elemelerinin zehriyle acıdır.
4. Düşmanın hatırı, sana kavuşmanın mutluluğuyla memnundur. Divane âşık, ayrılığının elemiyle hastadır.
5. Senin ihsanıyla, alçak kimseler gül gibi sevinçli oldu. Kederinin dikenini, gönül ehlini yüreği yaralı kıldı.
6. Ey taze gonca! Gönül erbabına hiç murat yüzü göstermedin. Murat kokusu sende yok gibidir.

II

1. Gün gibi her seher ağıyāra idüp ‘arz-ı cemāl
Beni sergeşte idersin ğam ile zerre-mişāl
2. Ehl-i dil sofrā-i bezm-i keremünden mahrūm
Nā-sezā şām u seher muğtenim-i h̄ān-ı vişāl
3. Şem‘-i meclis gibi sen her gice cem‘iyyetde
Ben ğam-ı miḥnet-i hecrūnle perīşān-aḥvāl
4. Devr-i ḥüsnünde ‘adū kayd-ı elemden āzād
Ben esīr-i ğam u endūh-ı giriftār-ı melāl
5. Tālib-i vaşluñ olan ehl-i ğaraż rif‘atde
Bī-ğaraż ‘āşık-ı şādık reh-i ğamda pā-māl
6. Seni cānıyla seven ‘āşıkā rağbet bu mıdur
Ehl-i dil gülmeye devründe mürüvvet bu mıdur

III

- [59b]
1. Eylemezsın şanemā zerrece ağıyāra sitem
Muttaşıl olma der-i mażhar-ı iḥsān-ı kerem
  2. Seni her gice çeker sīnesine bī-minnet
Bu kadar ruḥşat o nā-dāna nedendür bilsem
  3. Cennet-i kūyuñ[1] ol iblīs idinmiş me’vā
Nice şabr eylesün Allāh’ı severseñ ādem
  4. Cām-ı la’lūñle şafālanmada her gāh raķīb
Ḥūn-ı dil nūş iderüm ben elemūñle her dem
  5. Bilmedüm gitdüm o nā-dāna bu luṭfuñ sebebin
‘Aḳlumı aldı bu ḥayret beni öldürdi bu ğam
  6. Ne vefādur bu ki pāyān u nihāyet bulmaz
Daḫı gitdükçe füzūn olmada ğāyet bulmaz

IV

1. Luṭfuña mażhar olan lāyık-ı iḥsān olsa
Saña ‘āşık geçinen şāhib-i ‘irfān olsa
2. Sen perī-rūyı çeken dā’ire-i āğūşa
Dāḫil-i ḥalkā-i cem‘iyyet-i yārān olsa

II

1. Güneş gibi, her seher vakti güzel yüzünü başkalarına arz edip beni kederle zerre misali başı dönmüş edersin.
2. Gönül ehli, senin cömert eğlence meclisinin sofrasından mahrumdur. Halbuki akşam sabah kavuşma sofrasından ganimet alan ise buna layık değildir.
3. Sen meclisin mumu gibi her gece farklı bir topluluk içinde sin, bense senin ayrılığının sıkıntısının kederiyle perişan hâldeyim.
4. Düşman güzelliğinin devrinde elem kaygısından azat edilmiş, bense gamın esiri ve kedere tutulmuş bir hâldeyim.
5. Sana kavuşmanın talibi olan kindar kimseler yüksek mevkideyken, kin duymayan sadık âşık keder yolunda ayaklar altına alınmıştır.
6. Seni candan seven âşığa ilgi göstermek bu mudur? Devrinde gönül ehli hiç gülmesin, iyilik ve ihsanda bulunma bu mudur?

III

1. Ey put gibi güzel olan sevgili! Başkalarına zerre kadar zulmetmediğin için her zaman cömert bahşişine mazhar olmaktadır.
2. Her gece seni minnet etmeden içine çeker (sarılır). O kendini bilmez cahile bu kadar izin vermek, bilsem acaba nedendir?
3. O iblis semtinin cennetini yurt eylemiş. Allah'ını seversen söyle, insan buna nasıl sabretsin!
4. Rakip, her an senin dudağının şarabıyla sefa sürmektedir. Bense her vakit elemle gönül kanı içmekteyim.
5. O cahile bu lütfun sebebini bilemedim gitti. Bu hayret aklımı aldı, bu gam beni öldürdü.
6. Bu nasıl bir vefadır ki nihayet bulmaz. Üstelik gittikçe artmaktadır, son bulmaz.

IV

1. Lütfuna erişen, ihsanda bulunmaya layık olsa. Sana âşık geçinen, keşke irfan sahibi olsa.
2. Senin gibi bir peri yüzlüyü kucaklayan, keşke dostlar topluluğunun halkasının içinde bulunanlardan olsa.

3. 'Āşıkumdur diyü fahr eyledüğüñ nā-dānda
'Işkı fehm eyleyecek zerrece iz'ān olsa
4. Ğam yimezdüm aña luḡf itdüğüñe zerre kadar
Çehresinde eşer-i luḡf nümāyān olsa
5. Ağlamazdum anı iḡsān ile şād itdüğüñe
Ĥar-ı lā-yefhem-i dūn olmasa insān olsa
6. Şaklasa rāzuñı dünyāya 'ayān eylemese
Nāvek-i ṭa'nesini bārī nişān eylemese

V

- [6a]
1. Nice bir dil çeke ālām-ı meşakḡat senden¹²⁵
Nice bir cāna ire yüz ġam-ı miḡnet senden
  2. Va' de-i luḡfa vefā eylemez olduñ hergiz
Görmez oldum eşer-i bŷy-ı ḡaḡıḡat senden
  3. Beni Cevrī gibi āzŷrde-i hicrān itdŷñ
Olmadı vuşlatuña irmege himmet senden
  4. Çünkü sen luḡfuñı iḡsānuñı kesdŷñ benden
Ben de itsem ne 'aceb ḡaṭ'-ı maḡabbet senden
  5. Ḳalmadı bende ŷmīd-i kerem ŷ bīm-i sitem
Dile her vech ile el virdi ferāḡat senden
  6. Yŷri şimden girŷ her istedüğüñle yār ol
İstemezseñ bize yār olmaḡı şaḡ ol var ol

---

¹²⁵ Bu beyitten itibaren şiirin devamı 6^a numaralı sayfadır.

3. Âşığımdır diye övündüğün cahilde, keşke aşkı anlayacak zerre kadar anlayış olsa.
4. Çehresinde lütuf eseri görünür olsa ona lütfettiğine zerre kadar dertlenmezdim.
5. Alçak ve anlayışsız bir eşek olmasa insan olsa onu ihsanıyla sevinçli kıldığına ağlamazdım.
6. Senin sırrını saklasa dünyaya açık etmese. Hiç değilse çekiştirme okunu nişan eylemese.

V

1. Gönül ne vakte kadar senden elemler, güçlükler çekecek? Ne vakte kadar bir cana, senden yüz derdin kederi erişecek?
2. Lütuf sözüne asla vefa göstermez oldun. Senden hakikat izi görmez oldum.
3. Cevrî gibi beni acılı ve incinmiş kıldın. Sana ulaşma yolunda senden hiçbir yardım olmadı.
4. Sen benden iyi muameleyi ve bağışlarını kestiğin gibi, ben de seninle muhabbetimi kessem şaşılır mı?
5. Bende ne kerem ümidi ne de zulme uğrama korkusu kaldı. Gönül için her sebeple senden vazgeçmek mümkün oldu.
6. Bundan sonra var git istediğinle yâr ol. Bize yar olmayı istemezsen sağ ol, var ol.

159. Zuhūrī

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [60a] 1. Hemīşe cilvegersin dilde ğayrı dil-rübā şıǵmaz
Vişālũñ ğayrı āyīnemde naqş-ı müdde'ā şıǵmaz
2. Gelürseñ meclis-i rindāna zāhid cām der-dest ol
'Aşā-yı sübhayı elden gider bunda riyā şıǵmaz
3. Dil-i zārum tesellī istemez āsūde-i ğamdur
Semūm ister bu bāğ-ı 'ışķdur bunda şabā şıǵmaz
4. Tenük-zarfam hevā-yı la'l-i nāb-ı āb-dāruñla
Dile endīşe-i keyf-i raḥīķ-i neşve-zā şıǵmaz
5. Hücūm eyler Zuhūrī ḥātırımdan ol ķadar ma'nā
Zebānum teng olur vaşf-ı dehānında edā şıǵmaz

160. Zuhūrī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Nigāh-ı tıg-keşi rehzen-i talebdür āh
Fiğān beste-nefesdür girih-be-lebdür āh
2. Zuhūr eyledi şubḥ-ı murād āh itme
Ki dīde-i emele tıregī-i şebdür āh
3. Be-yād-dāde ider ḥāndān-ı iķbāli
Mehebb-i dilden eşer şarşar-ı ğāzabdur āh
4. Derūnuma nigeḥ-i mestũñ oldu berķ-endāz
Duḥān-ı āteş-i ḥırmengeḥ-i tarabdur āh
5. Zuhūrī mülk-i ümīd-i vişāle 'āzimsin
Nigāh-ı tıg-keşi rehzen-i talebdür āh

159/G.44 D.

2a 'aşā-yı: 'aşā vü D, bunda: bundan D.

160/G.105 D.

159. Zuhûrî

1. Daima cilvelisin, gönle başka gönül çelen güzel sığmaz. Aynamda sana kavuşmadan başka bir düşüncenin sureti sığmaz.
2. Ey zahit! Rintlerin meclisine gelirsen ele içki kadehi al. Tespih esasını elden bırak, burada riya yakışmaz.
3. İnleyen gönlüm teselli istemez, kederin verdiği huzur içindedir. Bu aşk bağıdır ki sam yeli ister. Burada saba rüzgârı yakışmaz.
4. Senin zarif ve saf dudağının arzusuyla bir deri bir kemik kalmış durumdayım. Neşe doğuran saf şarabın keyfinin düşüncesi, gönle sığmaz.
5. Ey Zuhûrî! Zihnimden o kadar mana hücum eder ki dilim sıkıntıya düşer, onun ağzının niteliklerini sayma konusunda üslup uygun olmaz.

160. Zuhûrî

1. Ah! Onun kılıç çeken bakışı, talep haydudu gibidir. Figan, nefesi tutulmuş bir hâldedir, ah dudakta düğümdür.
2. Murat sabahı göründü, ah etme. Zira ah etmek, emel gözüne akşam karanlığıdır.
3. Şans kendisine gülenleri hatıra getirir. Ah, gönül rüzgarının estiği yerden eser, gazabın şiddetli ve soğuk rüzgarıdır.
4. Senin sarhoş bakışın, yüreğime şimşek atan oldu. Ah etmek, sevincin harman yerinin ateşinin dumanıdır.
5. Ey Zuhûrî! Kavuşma ümidinin ülkesine doğru yola koyulansın. Ah! Onun kılıç çeken bakışı, talep haydudu gibidir.

161. Şehrî

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

- [60b] 1. Bir sencileyin āyine-i rāz ele girmez
Bir bencileyin tūṭî-i i'cāz ele girmez
2. Bir sencileyin fenn-i teġāfūlde müselleme
Bir bencileyin şabr ile mümtāz ele girmez
3. Bir sencileyin ğonca-i mestūr açılmaz
Bir bencileyin bülbül-i ğammāz ele girmez
4. Bir sencileyin derd-i dil añlar güzel olmaz
Bir bencileyin 'āşık-ı hem-rāz ele girmez
5. Bir sencileyin āyine-i hüsne münāsib
Bir Şehrî gibi rind-i naẓar-bāz ele girmez

162. Velehü [Şehrî]

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

1. Biz neşv ü nemā-yāfte-i kalb-i ħazīnüz
Zülf-i eleme 'uqde cebīn-i ğama çīnüz
2. Āsāyiş-i dil lerziş olur meşrebümüzde
Biz āb u hevā-perver-i sīm-āb-ı zemīnüz
3. Şıdık olsa nola meşġale-i zann dilümüzde
Āyīne-i teşvīşe cilā-baġş-ı yakīnüz
4. Mehcūr olıcağ 'ışkdan ol dem virürüz cān
Biz tã'ife ğüyā şerer-i şu'le-nişīnüz
5. 'İşk itse kıasem tarzumuza Şehrî 'aceb mi
Dil-dāde-i her-dil-ber-i şūġ-ı nemekīnüz

161/G.51 D.

1b tūṭî-i i'cāz: bülbül-i ğammāz M; 2. ve 3.beyitler takdim-tehirli D; 3b bülbül-i ğammāz: tūṭî-i i'cāz M.

162/G.53 D.

2b perver-i: perver ü D; 3a meşġale-i: mes'ele-i D; 4a 'ışkdan: şu'leden D; 5b şūġ-ı: şūġ u D.

161. Şehrî

1. Bir senin gibi sır aynası ele geçmez (bulunmaz). Bir benim gibi mucize derecesinde düzgün söz söyleyen papağan ele geçmez.
2. Bir senin gibi bilmezlikten gelme ilminde kendini ispatlamış, bir benim gibi sabırla şöhret bulmuş bir kimse ele geçmez.
3. Bir senin gibi kapalı gonca açılmaz. Bir benim gibi çok güzel öten bülbül ele geçmez.
4. Bir senin gibi gönül derdi anlayan güzel olmaz. Bir benim gibi sırdaş âşık ele geçmez.
5. Bir senin gibi güzellik aynasına uygun olan güzel, bir Şehrî gibi neşeyle bakan rint ele geçmez.

162. Şehrî

1. Biz hüzünlü kalbin gelişip büyümüş hâliyiz. Elem saçına düğüm, keder alınına buruşukluğuz.
2. Yaşayış tarzımızda gönül huzuru bulunmaz. Biz yeryüzünün cıvasını yetiştireniz.
3. Gönümüzde şüpheyile meşgul olsak bundan ne çıkar? Zira zihin karışıklığının aynasına kesin ve sağlam bilginin cila vereniyiz.
4. Aştan ayrı düşünce o vakit can veririz. Bizler sanki alevde oturan kıvılcımız.
5. Ey Şehrî! Aşk, tarzımız üzerine yemin etse şaşılır mı? Biz her tatlı şuh dilberin gönül vereniyiz (âşığımız).

163. Velehü [Şehrî]

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- [61a] 1. Āh kim açılmadı dil-ğonca-i maḥzūnumuz
Degmedi bir ḥande-i bî-hūdeye mecnūnumuz
2. Biz şafādan ğam çeker ğamdan şafālar eylerüz
İ'tibār-ı ḥalka uymaz şīve-i kânūnumuz
3. Şu'le pā-mālî-i dūd olmaḳda gitmez sūzişi
Olmazuz muğber taşaddur eylese mādūnumuz
4. Görmedüm ğamzeñ gibi cellād-ı kâfir-ni'meti
Eyledük sîr-âb-ı ḥūn olmaz daḥı memnūnumuz
5. Hem teġāfûl hem enîs-i ğayr hem tekîf-i şabr
Nitsün ey kâfir-terahḥum Şehrî-i maġbūnumuz

164. Velehü [Şehrî]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1. Yine hem-şoḥbet-i cānāne olsam
Mey-i nezzāreden mestāne olsam
2. Neşīm-i meyden olurdı şikeste
Bu za'f-ı baḥt ile peymāne olsam
3. Ğurūb eylerdi ceyb-i şem'e şu'le
Bu bed-tāli'le ger pervāne olsam
4. Olurdı kâfirān İslām-ķible
Eger büt-secde-i büt-ḥāne olsam
5. Açılmazdı daḥı der-vāze-i şubḥ
Kilîd-i mührine dendāne olsam

163/G.58 D.

2a çeker: -M; 3a olmaḳda: olmaġla D.

164/G.95 D.

163. Şehrî

1. Ah ki hüznü gönül goncamız açılmadı. Mecnunumuz bir beyhude gülüşe erişemedi.
2. Biz sefadan dertlenir, dertten sefalar buluruz. Tarzımız insanların anlayışına uymaz.
3. Dumanın ayakları altında kalmış olsa bile, alev içinin yanması gitmez. Mevki bakımından aşağıda bulunan kimse öne geçse gücenmeyiz.
4. Senin yan bakışın gibi, kafirin lütuf eserine benzeyen bir cellat görmedim. (Sayende) Kana doyduk ki daha çok memnun olduğumuz bir şey olmaz.
5. Hem bilmezlikten gelme hem başkalarının dostu olma hem sabır teklif etmek... Ey kafir merhametine sahip sevgili! Aldanmış (şaşkın) Şehrî'miz ne yapsın?

164. Şehrî

1. Yine sevgilinin sohbet arkadaşı olsam. Bakış şarabından sarhoş olsam.
2. Ben bu baht zayıflığı ile kadeh olsam kadeh, şarabın hoş ve latif rüzgarından kırılmış olurdu.
3. Eğer bu kötü talihle pervane olsam alev, mumun cebine (içine) doğru ufukta görünmez olurdu.
4. Eğer ben puthanenin kendisine secde edilen putu olsam kafirler, İslam kiblesine yönelirdi.
5. Mühür kilidine dış olsam sabahın büyük kapısı dahi açılmazdı.

6. Perīşānlık olurdı kāküle ‘ayb
Kef-i meşşāta ger şāne olsam
7. Degül lezzet-şinās-ı āşināyı
Mezāk-ı Şehrī’den bīgāne olsam

165. Velehū [Şehrī]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [61b]
1. Kim şerār-ı nār-ı ‘ışkam āfitāb-ı maḥşerem
Ya‘nī dūzaḥ-pāş-ı meydān-ı ‘azāb-ı maḥşerem
  2. Olmam istilā-yı ta‘n-ı bī-şevābīden ḥacil
Rind-i bī-pervā-yı ‘ışkam bī-ḥicāb-ı maḥşerem
  3. Dāğ-ı derdümden nola dūzaḥ olursa vāye-gīr
İztirāb-āmūz-ı ehl-i iztırāb-ı maḥşerem
  4. Ey ‘amel-ḥ‘āh-ı cezā virme su‘āle iztırāb
Ben siyeh-mest-i günāham bī-cevāb-ı maḥşerem
  5. Şehrī olsun pey-revī-i ‘ışk ile cennet-mekān
Himmet-i ‘ışk ile ben dūzaḥ-me‘āb-ı maḥşerem

166. Velehū [Şehrī]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥ‘āb-ı nāzam çeşm-i ḥübāndur yirüm
Fitne-cūyam sāḥiristāndur yirüm
2. Zaḥm-ı ‘ışkam sīne-i ‘āşık-ṭaleb
Ḥançer-i bī-şabr-ı cānāndur yirüm

165/G.90 D.

4a ‘amel-ḥ‘āh-ı: ‘amel-ḥ‘āh D; 5a ‘ışk: zühd D.

166/G.92 D.

6b ḥālem: ḥālüm

6. Eğer gelin başını süsleyen kadının elinde tarak olsam kâküle dağınıklık ayıp olurdu.
7. Sadece zevk sahibi olanların aşınası değil, Şehrî'nin zevkinden de yabancı olsam.

165. Şehrî

1. Aşk ateşinin kıvılcımıyım, mahşerin güneşiyim. Yani mahşerin azap meydanının cehennem saçanıyım.
2. Sevabı olmayanın kınamasının istilasından utanmam. Aşkın pervasız rindiyim, mahşerde çırılçıplak hâldeyim.
3. Derdimin yarasından cehennem nasiplenmiş olursa şaşılır mı? Mahşer ıstırapının ehline ıstırap öğretenim.
4. Ey ceza gününde amel isteyen! Sorudan dolayı ıstırap verme. Ben fena hâlde günah sarhoşuyum, mahşerin cevabı olmayan kimsesiyim.
5. Aşkın izinden gitmekle Şehrî'nin mekânı cennet olsun. Ben aşkın himmetiyle, mahşerin cehennemde sığınılacak yeriyim.

166. Şehrî

1. Naz uykusuyum, yerim güzellerin gözüdür. Fitne çıkarmak için fırsat arayanım, yerim büyücülerin yeridir.
2. Aşk yarasıyım, âşığını isteyen yüreğim. Yerim sevgilinin sabırsız hançeridir.

3. Ğoncayam neşv ü nemādan bī-naşīb
Şāhsār-ı huşk-ı hırmāndur yirüm
4. Eşk-i şevkam māni‘ olma ey gönül
Kim benüm āğuş-ı müjgāndur yirüm
5. Neşve-i şıdk u yakīnem bī-gümān
Ķalb-i şāf-ı ehl-i ĩmāndur yirüm
6. Lezzet-i kāl ile itmem imtizāc
Zevk-i hālem kām-ı ‘irfāndur yirüm
7. Şehrī isterseñ vücūdumdan eşer
H̄āb-ı nāzam çeşm-i hūbāndur yirüm

167. Velehū [Şehrī]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [62a]
1. İstimā‘ itmez nevā-yı ‘işreti gūşum benüm
Nāliš-i nāy-ı ğam-āhengiyledür cūşum benüm
  2. Tāze tāze ğamdan āzād olmasun sīneñ tehī¹²⁶
Rāzıyam senden dil-i şıhhat-ferāmūşum benüm
  3. Girye-peymā olalı bilmem hisāb-ı kaṭreyi
Daḫı nitsün dīde-i tūfāndur āğuşum benüm
  4. Zaḫm-ı merhem düşmen iste āşinā-yı ‘ışk iseñ
Ey dil-i āsūde-gerd ü ‘āfiyet-gūşum benüm
  5. Rūzgāruñ olmadı memnūn-ı cām-ı ‘işreti
Āferīn ey Şehrī-i zehr-āb-ı ğam-nūşum benüm

167/G.96 D.

5a olmadı: olmaduñ D.

¹²⁶ Metinde “olmasun” kelimesinden sonra gelen “senüñ” kelimesi vezin gereği çıkarılmıştır.

3. Gelişip büyümeden nasipsiz bir goncayım. Yerim nasipsizliğin kuru ormanıdır.
4. Ey gönül! Şevk gözyaşıyım, mani olma ki benim yerim kirpiklerin kucağıdır.
5. Doğru ve kesin bilginin neşesiyim ki şüphesiz yerim iman ehlinin saf kalbidir.
6. Söz lezzeti ile uyuşamam. Hâl zevkiyim, yerim irfan arzusudur.
7. Ey Şehrî! Varlığımdan iz istersen naz uykusuyum, yerim güzellerin gözüdür.

167. Şehrî

1. Benim kulağım içki alemine davet sesini işitmez. Benim coşkunluğum, keder ahenginin neyinin inlemesiyledir.
2. Yüreğin taze taze kederden azat ve boş olmasın. Ey benim sağlıklı olmayı unutmuş gönlüm! Senden razıyım.
3. Su gibi gözyaşı akıtalı katre hesabını bilmem. Daha ne yapsın, benim kucağım tufanın kaynağıdır.
4. Ey benim rahat içindeki gönlüm ve afiyette olan kulağım! (?)
5. Senin zamanın iştretin kadehinden memnun olmadı. Aferin, ey kederin acı suyunu içen Şehrî'm benim!

168. Velehū [Şehrī]
Fe'ilatūn Meḫā'ilūn Fe'ilūn

1. Seyl-i 'āşık-ḫurūş ya'nī mey
Kaṭre-i lücce-cūş ya'nī mey
2. Māh-ı mihr-enderūn ya'nī cām
Mihr-i encüm be-dūş ya'nī mey
3. Ḥāk-i āteş-fürūş-ı pīr-i muġān
Āteş-i āb-pūş ya'nī mey
4. Rūşenī-baḫş-ı şem'-i ehl-i hevā
Āfet-i ehl-i hūş ya'nī mey
5. Āgehī-dād-ı meşreb-i Şehrī
Feyz-baḫş-ı sürūş ya'nī mey

169. Ḥātem
Fe'ülūn Fe'ülūn Fe'ülūn Fe'ül

I

- [62b]
1. Şehā her ġarībe cefādan şaķın
Aķıtma sirişkin gedādan şaķın
  2. Kerem eyle kaḫr-ı Ḥudā'dan şaķın
Meded zaḫm-ı sehm-i każādan şaķın
  3. Şaķın nāle-i mübtelādan şaķın
Yiġitsen görünmez belādan şaķın

II

1. 'Adū saña terk-i vefā it dimiş
Gider luṭfi cevr ü cefā it dimiş

168/G.129 D.

3a ḫāk-i āteş-fürūş-ı: ḫāk-i āteş-fürūş, 3b āb-pūş: āb-nūş D.

168. Şehrî

1. Âşığın coşmasının seli, yani mey... Coşkun denizin katresi, yani mey...
2. Gönül güneşinin ayı, yani kadeh... Yıldız omuzunda güneş, yani mey...
3. Meyhanecinin ateş dağıtan toprağı... Suyu galip gelen ateş, yani mey...
4. Aşk ehlinin mumunun parlaklık vereni... Akıl ehlinin felaketi, yani mey...
5. Şehrî'nin meşrebine basiret veren... Bereket bahşeden melek, yani mey...

169. Hâtem

I

1. Ey şah! Bütün gariplere eziyet etmekten sakın. Sakın dilencilerden gözyaşı akıtma!
2. Kerem eyle (lütfet) Allah'ın kahrından sakın. Aman! Kaza okunun yarasından sakın!
3. Sakın, aşka tutulmuş olanın inlemesinden sakın. Yiğitsen görünmez beladan sakın.

II

1. Düşman sana vefayı terk et demiş. Lütfü ortadan kaldırı, eziyet ve cefa et demiş.

2. Benümçün kapuñdan cüdā it dimiş
Giriftār-ı dām-ı belā it dimiş
3. Şaķın nāle-i mübtelādan şaķın
Yigitsen görünmez belādan şaķın

III

1. Beni öldürdi hecrüñ hānum meded¹²⁷
Yazuķ düşdi boynuña kanum meded
2. Esirge beni nev-civānum meded
Meded tāze serv-i revānum meded
3. Şaķın nāle-i mübtelādan şaķın
Yigitsen görünmez belādan şaķın

IV

1. Niçün seyl-i eşküm revān eyledüñ
Kamu gizlü derdüm 'ayān eyledüñ
2. Beni 'āleme dāsītān eyledüñ
Şeb ü rüzgārum figān eyledüñ
3. Şaķın nāle-i mübtelādan şaķın
Yigitsen görünmez belādan şaķın

170

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- [63a]
1. İçe gör bāde-i muşaffāyı
Ola gör mest ü cām-ı rüsvāyı
  2. Dilde ğam tutmamağçün her dem
Elde tut lāle-reng-şahbāyı
  3. Ol gedā-meşreb ey dil-i şeydā
Farķ itse gedāyla bayı

---

¹²⁷ Vezin kusurludur.

2. Benim için kapından uzak et demiş. Bela tuzağına tutulmuş kıl demiş.
3. Sakın, aşka tutulmuş olanın inlemesinden sakın. Yiğitsen görünmez beladan sakın.

III

1. Beni senin ayrılığın öldürdü, hanım yardım et! Yazık kanım (vebalı) boynuna düştü, yardım et!
2. Ey taze delikanlım beni koru, yardım et! İmdat, salınarak yürüyen taze sevgilim, yardım et!
3. Sakın, aşka tutulmuş olanın inlemesinden sakın. Yiğitsen görünmez beladan sakın.

IV

1. Niçin gözyaşımın selini akıttın. Bütün gizli derdimi açık ettin.
2. Beni âleme destan ettin. Beni gece gündüz inler hâle getirdin.
3. Sakın, aşka tutulmuş olanın inlemesinden sakın. Yiğitsen görünmez beladan sakın.

1. Saf şarabı iç, sarhoşluğu ve rüsvalık kadehini gör.
2. Gönülde keder tutmamak için her zaman elde lale renkli şarabı tut.
3. Ey divane gönül! O fakir mizaçlı, (keşke) fakirle zengini fark etse...

4. Būriyāyı deġişme dībāyı
Ele alma abā-yı zībāyı
5. ‘Add olunmaz belā durur zer ü sīm
ara praġa Őayma dūnyāyı
6. unki āħir olur berāber-i ħāk
Cāygāh itme aŐr-ı a‘lāyı
7. Ĥākdān ideyise(?) key gerdūn
tulum oldu arĥ-ı mīnāyı (?)
8. Bu cihān-ı ħarāba meyl itme
Cān ile zev iden bu ma‘nāyı

171

Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

1. Īn heme umurā-ı ¹²⁸كُنْ فَيَكُونُ
Nīst yek zerre pīŐ-i ehl-i cūnūn

172. [Zamānī]

Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

1. Bī-vefādur cihānı neylersin
Zālim-i bī-emānı neylersin
2. Berg āħir olur ü zīr-i meġāk
Yā ‘ulūvv-i mekānı neylersin
3. unki gelmek muħāl būy-ı vefā
Her yūzi gūlsitānı neylersin

---

¹²⁸ Yasin 36/82

4. Hasır ı ipekli kumaşa değişme. Süslü kaftanı ele alma.
5. Altın ve gümüş sayılamaz bir beladır. Dünyayı kara toprağa peşin deme.
6. Büyük ve gösterişli köşkü mevki eyleme çünkü en sonunda o da toprakla beraber olur.
7. Eğer dünya topraktansa mavi gök nasıl oldu? (?)
8. Bu manayı candan benimseyen kimse! Bu yıkık dökük cihana yönelme.

171

1. Varlık âlemindeki bütün olup bitenlerin, cnun ehlinin nazarında zerre kadar değeri yoktur.

172

1. Vefasızdır, bu cihanı ne yaparsın? Amansız zalimi ne yaparsın?
2. Çünkü yaprak sonunda toprağa karışır, yleyse mekân yüceliğini ne yaparsın?
3. Çünkü her yüzü gl bahçesi gibi olandan vefa kokusunun gelmesi imknsızdır.

- [63b]4. Olmayınca şafâ-yı âb-ı vişâl
Kuru bâğ-ı cinâmı neylersin
5. Āhiri çün fenâ-yı muṭlağdur
Devlet-i cāvidānı neylersin
6. Şimdi 'işret bahārıdur tūtalum
Şoñra bād-ı hāzānı neylersin
7. Bunda bir ān şafāya cān viresin
Kābre girdükde anı neylersin
8. Gerçi hoş 'ālem idi devlet ü cāh¹²⁹
Yoğdur ammā Zamānī neylersin

173. Nev'ī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. İdüp kaṭ'-ı ta'alluğ tīg-ı hecr ile gedālardan
Neden düşdi kesildüñ pādişāhum āşinālardan
2. Beni terk eyledüñ bezm-i belālarda didüñ yā-hū
Ferāmüş itme bārī göz ucıyla merhabālardan
3. Vefā vü luṭfuña lāyık degülsem bārī cevr eyle
Bizi cānā niçün 'add eylemezsin āşinālardan
4. Rağīb-i bed-liğālarla işitdük şöhet itmişsin
Vücüduñ şağlasun Bārī kazālardan belālardan
5. Göñül hercāyī dil-ber bī-ḥağīkat neylesün Nev'ī
Şikāyet dil-rübālardan şikāyet bī-vefālardan

¹²⁹ Bu beyitten sonra 171 numaralı başlıksız müfred tekrar yazılmıştır. Aynı müfredin Zamānī'nin başlıksız şiirinin hem başında hem sonunda kaydedilmiş olması ve aralarındaki vezin birliği, müfredin bu şiirin bir parçası olma ihtimalini düşündürmekle birlikte kesin bir hükme varmak mümkün olmamıştır. 173/G.355 D.

2a eyledüñ: eyleyüp D; 3a degülsem: degülsek D; 3b āşinālardan: mübtelālardan D; 4a işitdük: işitdüm D; 4b kazālardan belālardan: belālardan kazālardan D; 5b dil-rübālardan: bī-vefālardan D.

4. Kavuşma şerbetinin sefası olmayınca tek başına cennet bahçelerini ne yaparsın?
5. Çünkü sonu mutlak yokluktur. Öyleyse ebedi mevki makamı ne yaparsın?
6. Şimdi içki içme baharındır onu yakalayalım. Sonra hazan rüzgârını ne yaparsın?
7. Dünyada bir anlık sefa için canını ver. Kabre girdiğinde onu ne yaparsın?
8. Gerçi mevki ve makam hoştu ama ey Zamânî yoktur ne yaparsın?

173. Nevî

1. Ey şahım! Ayrılık kılıcıyla kölelerden alakayı kesip ne oldu ki aşına yüzlerden ilgini kestini.
2. Yahu diyerek beni bela meclislerinde terk ettin. Bari göz ucuyla merhaba dediklerin arasından unutma.
3. Ey sevgili! Vefa ve lütfuna layık değilsem bari eziyet et. Bizi niçin yakınlardan saymazsın.
4. İştittik ki lanet olası rakiplerle sohbet etmişsin. Bârî (Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkararak), vücudunu kazalardan ve belalardan korusun.
5. Gönül sebatsız, dilber vefasız, Nevî ne yapsın? Şikayet gönül alan sevgiliden, şikayet vefasızlardan...

174. Fuzûlî

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- [64a] 1. Kıymaduñ sâkin-i kûyuñ olana peykānuñ
Bir içim şu ile ağırlamaduñ mihmānuñ
2. Nāvek-i ğamze dirġ eyleme 'āşıqlardan
Kesme erbāb-ı vefādan nazar-ı ihsānuñ
3. İstegüñ cān idi hāk-i rehūñe tapşurdum
Yetdi ol hod yerine şimdi nedür fermānuñ
4. Cāna yetdüñ elem-i hecrüñ ile ey zālīm
Raħm kıl cānuñ içün var ise bir dermānuñ
5. Dād-h'āhem saña dāmen ne çekersin benden
Yok mı vehmüñ ki tutam haşr günü dāmānuñ
6. Zālīm olsañ ne 'aceb yok saña dūzaħ vehmi
Saña hod yetmeyecekdür senüñ öz efgānuñ
7. Vaşl eyyāmı revān yāra fedā eylemedüñ
Ey Fuzûlî ğam-ı hicrān ile çıksun cānuñ

175. Tercī' -i Nev'ī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I

1. Meded ey gülşen-i nāzuñ nihāl-i lāle-ruhsarı
Leṭāfet sebzezārınuñ tezerv-i kebk-reftarı
2. Vefāsuz dil-rübālar 'askerinüñ şāh-ı serdārı
Ağardı giryeden luṭf it esirge çeşm-i hūn-bārı

174/G.CLVID.

1a kıymaduñ: kıymadı M; 4a yetdüñ: yetdüm D; 6b efgānuñ: hicrānuñ D.

175/Msd.X D.

I. 2a vefāsuz: vefālar M; II. 1b hem-pā: hem-tā D, ola saña: saña ola D.

174. Fuzulî

1. Semtinin sakini olana okunun ucundaki temrenini kıymadın (esirgedin). Misafirini bir içimlik su ile ağırlamadın.
2. Âşıklardan yan bakışının okunu esirgeme. Vefa erbabından ihsan bakışını kesme.
3. İstedığın can idi, yolunun toprağına teslim ettim. O dahi yerine ulaştı, şimdi fermanın nedir (ne emredersin)?
4. Ey zalim! Ayrılığının elemiyle cana yettin. Eğer bir dermanın varsa canın için merhamet et.
5. Senden adalet isteyenim, eteğini benden niye çekiyorsun ? Mahşer günü eteğini tutmamdan korkmuyor musun?
6. Zalim olmana şaşılır mı? Sende cehennem korkusu yoktur zira senin kendi feryadın sana ulaşmayacaktır.
7. Kavuşma günlerinde yâre canını feda eylemedin. Ey Fuzûlî! Ayrılık kederiyle canın çıksın.

175. Nevî'nin Tercii

I

1. İmdat! Ey nazın gül bahçesinin lale yanaklı fidanı, latiflik çimenliğinin keklik yürüyüşlü sülünü!
2. Vefasız gönül çelen sevgililer askerinin kumandanı! Gözyaşından gözüm ağardı, lütfet, kan döken gözü esirge.

3. Gözümüñ nûrı gön̄lümüñ sürûrı ‘ömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ‘adâvet eyleme bârî

II

- [64b] 1. Revâ mıdur bu ey şâh-ı serîr-i mülk-i istiğnâ
Raķīb-i rû-siyeh sâyeñ gibi ola saña hem-pâ
2. Yaşum gibi ayaklarda kalam ben ‘âşık-ı şeydâ
Ġam-ı zülfüñle oldum ağlamağdan şimdi nâ-bînâ
3. Gözümüñ nûrı gön̄lümüñ sürûrı ‘ömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ‘adâvet eyleme bârî

III

1. Ser-i kûyuñdan özge Ka‘be-i maķşûda râhum yok
Ġapuñdan ğayrı bu deyr-i fenâda secdegâhum yok
2. Kime yalvarayum ben senden artuķ dâd-ġâhum yok
Beni öldürdi ğam ey cevri çok cürmüm günâhum yok
3. Gözümüñ nûrı gön̄lümüñ sürûrı ‘ömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ‘adâvet eyleme bârî

IV

1. Naşīb olmazsa vuşlat ey sipih-r-i ‘izzetüñ mâhı
İrağdan merġabâñ ile kanâ‘at eylerüz ğâhı
2. Esirge alma âhumla yaşum isterseñ Allâh'ı
Unutma zulmet-i şâm-ı ğamuñda cân-ı güm-râhı
3. Gözümüñ nûrı gön̄lümüñ sürûrı ‘ömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ‘adâvet eyleme bârî

V

1. Saña ğamz itse Nev‘î bî-ğünâhı dostum düşmen
Ümîd itmezdüm anı gül gibi ğuş eylemek senden
2. Ne bâ‘iş oldı bilmem yüz çevirdüñ bülbülüñden sen
Ne çâre firķatüñ yazu imiş başumda evvelden
[65a] 3. Gözümüñ nûrı gön̄lümüñ sürûrı ‘ömrümüñ varı
Bizümle dost olmazsañ ‘adâvet eyleme bârî

3. Gözümün nuru, gönlümün sevinci, ömrümün varlığı! Bizimle dost olmazsan bari düşmanlık etme.

II

1. Ey naz ülkesinin tahtının şahı! Yüzü kara rakibin gölgen gibi sana arkadaş olması reva mıdır?
2. Divane âşık olan ben, tıpkı gözyaşım gibi ayaklarda kalayım. Saçının kederiyle ağlamaktan şimdi kör oldum.
3. Gözümün nuru, gönlümün sevinci, ömrümün varlığı! Bizimle dost olmazsan, bari düşmanlık etme.

III

1. Senin yaşadığın semtin yolundan başka arzu Kabe'sine yolum yoktur. Bu fani dünyada senin kapından başka secde edecek yerim yoktur.
2. Ben kime yalvarayım ki senden başka adalet isteyeceğim kimse yoktur. Ey eziyeti çok olan! Keder beni öldürdü, suçum günahım yok.
3. Gözümün nuru, gönlümün sevinci, ömrümün varlığı! Bizimle dost olmazsan, bari düşmanlık etme.

IV

1. Ey izzet göğünün ayı! Kavuşmak nasip olmazsa ara sıra uzaktan bir merhaban ile kanaat ederiz.
2. Allah'ını seversen benim ahımla göz yaşımı alma. Yolunu kaybetmiş olan canı, kederinin akşamının karanlığında unutma.
3. Gözümün nuru, gönlümün sevinci, ömrümün varlığı! Bizimle dost olmazsan, bari düşmanlık etme.

V

1. Dost ve düşman günahsız Nevî'yi sana gammazlasa da senden tıpkı gülün yaptığı gibi onu dinlemeni ummazdım.
2. Ne sebep oldu bilmem, bülbülünden yüz çevirdin. Ne çare ki önceden beri ayrılığın başımda alın yazısı imiş.
3. Gözümün nuru, gönlümün sevinci, ömrümün varlığı! Bizimle dost olmazsan, bari düşmanlık etme.

176. Tercî -Bend-i Fehmî
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

I

1. Bahâr eyyâmı gelse gelse rûy-ı gülşen-i zîbâ
Şükûfeyle müzeyyen olsa her naḥl-i cihân-ārâ
2. Şalınsa serviler her sū açılsa lâle-i ḥamrâ
Muḥaşşal şahn-ı bâğ-ı 'âlem olsa ger behiştâsâ
3. Gül-i ruḥsâr-ı alüñ var iken ey gonca-i ra'nâ
Nezâre eylemez bülbül gibi ğayra dil-i şeydâ

II

1. Suḥanla zinde kılsa dehri her dil-ber Mesîhâ-vâr
Lebinden çeşme-i nüşîn aqıtısa her şeker-ğüftâr
2. Takınsa sünbül-i 'anber-şemîn her perî-ruḥsâr¹³⁰
Ḥırâm olsa hezârân nâz ile her serv-i ḥoş-reftâr
3. Gül-i ruḥsâr-ı alüñ var iken ey gonca-i ra'nâ
Nezâre eylemez bülbül gibi ğayra dil-i şeydâ

III

1. İrem bâğı gibi 'âlem ger olsa tâze vü ḥoş-ter
Ḳurulsa meclis-i Cemşîdveş bezm-i şafâ-güster
2. Mey-i gül-gün yerine nüş olunsa bâde-i Kevşer
Anı nergis-şıfat zerrîn-ḳadeḫle şunsa dil-berler
3. Gül-i ruḥsâr-ı alüñ var iken ey dil-ber-i ra'nâ
Nezâre eylemez bülbül gibi ğayra dil-i şeydâ

IV

- [65b]
1. Saña mâyil olan dil beste olmaz gül nihâline
Degüldür ğayrı ḥübuñ teşne-leb âb-ı zülâline
  2. Semen-ber gonca-leb dil-berlerüñ baḳmaz cemâline
Alınmaz ḥâşılı bir lâle-rüyuñ reng ü aline

¹³⁰ Vezin kusurludur.

I

1. Bahar günleri gelse ve o göz alıcı gül bahçesi çiçeklerle donansa. Cihanı süsleyen her süs ağacı, çiçekle bezenmiş olsa.
2. Serviler salınsa. Her yanda gelincik çiçeği açılrsa. Kısacası âlem bağının meydanı cennet gibi olsa.
3. Ey gonca-i rana (sevgili)! Senin kırmızı yanağının gülü varken divane gönül, bülbül gibi başkasına bakmaz.

II

1. Her dilber Hz. İsa gibi sözle dünyayı canlı kılsa. Her tatlı sözlü (dilber) dudağından tatlı çeşme akıtsa.
2. Her peri gibi güzel yüzlü, kıymetli amber kokulu bir sümbül takınsa. Her hoş yürüyüşlü servi, binlerce naz ile salına salına edalı yürüse.
3. Ey gonca-i rana (sevgili)! Senin kırmızı yanağının gülü varken divane gönül, bülbül gibi başkasına bakmaz.

III

1. Âlem İrem bağı gibi taze ve çok hoş olsa. Cemşid'in meclisi gibi sefa yayan eğlence meclisi kurulsa.
2. Gül renkli şarap yerine Kevser şarabı içilse. Dilberler onu nergis gibi altın sarısı kadehle sunsa.
3. Ey gonca-i rana (sevgili)! Senin kırmızı yanağının gülü varken divane gönül, bülbül gibi başkasına bakmaz.

IV

1. Sana meyleden gönül onun gül fidanı gibi vücuduna bağlı olmaz. (Sana meyleden) Başka bir güzelin berrak suyuna dudağı kurumuş değildir.
2. Yasemin gibi beyaz göğüslü ve gonca dudaklı dilberlerin yüzüne bakmaz. Kısacası bir lale yüzlü güzelin hile ve tuzağına tutulmaz.

3. Gül-i ruhsâr-ı alüñ var iken ey gonca-i ra' nâ
Nezâre eylemez bülbül gibi gayra dil-i şeydâ

V

1. Çemende Fehmî-âsâ nergis-i şehlâya meyl itmez
Hîrâm u şîve-i serv-i sehî-bâlâya meyl itmez
2. Gülistân seyrini kılmaz gül-i zîbâya meyl itmez
Cinân-ı gülzârı içre mâ-ğaşal Tûbâ'ya meyl itmez
3. Gül-i ruhsâr-ı alüñ var iken ey gonca-i ra' nâ
Nezâre eylemez bülbül gibi gayra dil-i şeydâ¹³¹

177. [Müsebba' - Fevrî]

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

I

1. Bir dem ki ben haķîr idüm ol dil-sitân idi
2. Sâķî idi vü nâzük idi nükte-dân idi
3. Yârân idi ki her biri rind-i cihân idi
4. Devrân idi vaķt-i gül-i gülsitân idi
5. Hengâm-ı 'ış devr-i mey-i erguvân idi
6. Şevķ-i civân ile bu gönül kâm-rân idi
7. Demler o demler idi zamân ol zamân idi

II

1. Bir dem ki rûh-perver idi bâğ-ı nev-bahâr
2. Reşk-i riyâz-ı huld idi etrâf-ı gül-'izâr
3. Açılmış idi gül gibi her gonca-leb-nigâr

¹³¹ Bu mısra metinde “Nezâre eylemez gayra bülbül gibi dil-i şeydâ” şeklindedir. Hem vezin hem de önceki bentler göz önünde bulundurularak değiştirilmiştir.

177/Msb. Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1948, s.63-65.

Mecmua 4 bent eksiktir: IV, V,VI, VII. Ayrıca mecmuadaki III. bentten 1 beyit eksiktir: 5.

I. 1 haķîr: faķîr DŞ, dil-sitân: yâr-ı cân DŞ ; I. 2 vü: -M; I. 4 devrân idi vaķt-i gül-i: devrân-ı lüle idi dem-i DŞ; I. 5 hengâm-ı 'ış devr-i: hengâm-ı 'ış ü vaķt-i DŞ; I. 6 şevķ-i civân ile bu gönül kâm-rân idi: şevķ-i civânî ile gönül kâm idi M; II.1 bâğ-ı: bād-ı DŞ; II. 2 gül-'izâr: lülezâr DŞ; II. 4 her kişi: her kes ü M; II. 5 bu: bir DŞ; III. 1 her: bir DŞ, bâğ-ı: bâğ DŞ; III. 2 nağme-i: nâle-i DŞ; III. 3 yâķüt-ı: yâķüt u DŞ ; la'lîn: la'l-i DŞ; III. 4 rengîn-h'âb: rengîn-hıtâb DŞ.

3. Ey gonca-i rana (sevgili)! Senin kırmızı yanağının gülü varken divane gönül, bülbül gibi başkasına bakmaz.

V

1. Fehmî gibi, çimende nergise benzeyen şehla gözlüye meyletmez. Salına salına yürümeye ve fidan boylu servinin işvesine meyletmez.
2. Gül bahçesini seyretmez, süslü güle meyletmez. Sözün kısası, gül bahçesinin cennetleri içinde Tuba'ya meyletmez.
3. Ey gonca-i rana (sevgili)! Senin kırmızı yanağının gülü varken divane gönül, bülbül gibi başkasına bakmaz.

177. Fevrî

I

1. Bir vakit ki ben hakirdim, o gönül alandı.
2. Sakiydi ve nazikti, nüktedandı.
3. Her biri bir cihan rindi olan dostlardı.
4. Devir gül bahçesinin gülünün vaktiydi.
5. Hayatın zevkini çıkarma vakti, erguvan şarabının devriydi.
6. Gençlik coşkusuyla gönül bahtiyardı.
7. Demler o demlerdi, zaman o zamandı.

II

1. İlkbahar bahçesinin ruhu besleyen olduğu vakitte
2. Gül bahçesinin etrafı, cennet bahçelerini kıskandıracak bir hâldeydi.
3. Her gonca dudaklı güzel sevgili, gül gibi açılmıştı.

4. Āsūde idi her kiři rām idi rūzgār
- [66a] 5. Cem eyler idi ādemi bu cām-ı hoş-güvār
6. Her kiři 'ıř u nūřdan olurdı behredār
7. Demler o demler idi zamān ol zamān idi

III

1. Her dem ki bezm-i bāğ-ı şafā-ıktisāb idi
2. Şavt-ı hezār ü nağme-i çeng ü rebāb idi
3. Yāķūt-ı bāde cāmı la' līn müzāb idi
4. Bezm ehli cümle 'ārif-i rengīn-ı h'āb idi
5. Hengām-ı 'ıř u nūř idi devr-i şebāb idi
6. Demler o demler idi zamān ol zamān idi

178. Nev'ī

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

1. 'Arz eyle yāra ey göñül 'ıřķ-ı nihānuñ var ise
'ıřķuñ bahāsı ķan imiş al imdi cānuñ var ise
2. Cānlar virürler almağa hep ğonca-lebler müřterī
Yok mı řirāsı la' lüñüñ söyle dehānuñ var ise
3. Didüm yitürdüm göñlümi dāğ-ı ğamuñla dostum
Didi bulundu bendedür söyle niřānuñ var ise
4. Cānā güzeller 'arz ider ğüsn ile ānın sen dağı
Erbāb-ı ğüsne 'arz ķıl müy-ı meyānuñ var ise
5. Ķadr ile cāh ister kimi ğayl ü sipāh ister kimi
Nev'ī cihānda yok ğamuñ bir nev-civānuñ var ise

4. Herkes huzurluydu. Zaman huzur ve sükun veren bir dönemdi.
5. Bu lezzetli şarap, insanı Cem'e benzetirdi.
6. Herkes içki içmekten nasiplenirdi.
7. Demler o demlerdi, zaman o zamandı.

III

1. Her vakit, sefa edinme bağının meclisiydi.
2. Bülbülün sesi ve çeng ile rebabın nağmesiymi.
3. Yakut renkli şarap, kadehte erimiş lal gibiydi.
4. İçki meclisinin bütün ehli, rengarenk hayallere dalmış olan arif kimselerdi.
5. İçki içme mevsimiymi, gençlik devriydi.
6. Demler o demlerdi, zaman o zamandı.

178. Nevî

1. Ey gönül! Gizli aşkın varsa bunu sevgiliye arz et. Aşkın değeri kanmış, eğer canın varsa şimdi al.
2. Bütün gonca dudaklılar müşteri olmuş, almaya canlar verirler. Ağzın varsa söyle ki dudağının satın alınması mümkün müdür?
3. Ey dostum, gönlümü senin kederinin yarasıyla kaybettim dedim. Dedi ki (gönlün) bulundu bendedir, işaretin varsa söyle.
4. Ey sevgili! Güzeller güzellik ve cazibesini arz ederler. Sen de eğer varsa kıl kadar ince belini güzellik erbabına arz et.
5. Kimi kudret ve makam ister kimi at ve ordu ister. Ey Nevî! Senin bir taze sevgilin varsa cihanda kederin yoktur.

179. Nev'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [66b] 1. Sîne-i mecrûhuñı 'arz itdügüñden yâre ne
Bir oñulmaz yaradur zaḥm-ı maḥabbet çâre ne
2. Ol büt-i sengîn-dile kılmaz eşer ma'nâ-yı 'ışk
Sen dil-efgâr olduğıñdan şüret-i dîvâra ne
3. Sînemüzden ḥaçerüñ kesme şehâ şimden girü
Şuya perhîz eylemekden ölecek bîmâra ne
4. Ğoncalar dilden kuluñ güller kulağdan 'âşıküñ
Cezbe-i ḥüsnüñ ne şalmış bilmezsin gülzâra ne
5. Kılma Nev'î şâhid-i bâzâr ile da'vâ-yı 'ışk
'Âşık-ı dîdâr olandan şâhid-i bâzâra ne

180. Nev'î

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Esîr-i zülfüñ olalı bedende ayru bu cân
Giceyle taşrada kalmış ğarîbe döndi hemân
2. Hilâl iken de bulur bedr iken de rif'ati mâh
Zamânede bir olur hep kemâl ile noḳşân
3. Göñülde âteş-i ḥasret gözümde ḥûn-ı ciger
Birisi da'viye mâni' birisi 'ışka nişân
4. Şaçar türâb-ı mezellet zamâne başumuza
Mükedder olsa nola cüybâr-ı eşk-i revân

179/G.392 D.

2b dil-efgâr: dil-figâr M; 3a kesme: kesmez M.

180/G.370 D.

1a bedende: bedenden D; 3b mâni': ma'nî M; 5b misk-feşân: müşg-efşân D.

179. Nevî

1. Senin yaralı gönlünü arz etmeden yâre ne? Muhabbet yarası şifa bulmaz bir yaradır, acaba çare nedir?
2. O taş yürekli put gibi güzele aşkın manası tesir etmez. Senin gönlü yaralı olmandan, o duvar gibi suratlıya ne?
3. Ey şah (gibi hükmeden sevgili)! Bundan sonra yüreğimizden hançerini çıkarma. Çünkü bundan suyla perhiz yapmaktan ölecek hastaya ne fayda olur?
4. Goncalar gönülden kulun, güller kulaktan âşığındır. Güzelliğinin cazibesi nasıl dal budak salmış bilmez gül bahçesine ne?
5. Ey Nevî! Güzel sevgiliyle aşk iddiasına girişme. Zira güzel yüzün âşığı olan kimseden o güzel sevgiliye ne?

180. Nevî

1. Bu can saçının esiri olduğundan beri, bedenden ayrıлып gece dışarıda kalmış zavallıya döndü.
2. Ay, yüceliği hilal hâlindeyken de dolunayken de bulur. Bu devirde, tam ve eksiğin farkı yoktur.
3. Gönülde hasret ateşi, gözümde ciğer kanı (vardır) ki birisi davaya engel birisi aşka nişandır.
4. Bu devir başımıza alçalma toprağı saçar. Akan gözyaşı nehri bulanık olsa şaşılır mı?

5. Şikeste olduğı bu ĥasta bekler ey Nev'ī
O nergis üzre ĥam olmış hilāl-i misk-feşān¹³²

181. Nev'ī

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

1. Meclisde öpüp la'lini rindāna tıyurma
Ol ĥāleti ağzuñdaki dendāna tıyurma
2. Rüsivā-yı cihān olmağ ile yār ele girmez
Bilmezlik ile 'ışkuñı cānāna tıyurma
3. Ol Yūsuf ile vuşlatı sen düşde görürseñ
Erbāb-ı ĥasedden şaķın ihvāna tıyurma
4. Ben böyle ĥayātı n'ideyin rahāt-ı cān yok
Ey ĥ'āb-ı ecel gel elemüm cāna tıyurma
5. Mey içme güzel sevme dimezler saña Nev'ī
Ol zevķi hemān zümre-i nā-dāna tıyurma

182. Velehū [Nev'ī]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dil-berüñ vaşl-ı firāvānına iķdām itme
Göñül ol sīm-bedenden tāmā'-ı ĥām itme
2. Her zamān devr murādınca döner mi kişinüñ
Muttaşıl gel heves-i sāğar-ı gül-fām itme
3. Fi'l-meşel bāğ-ı İrem şaydı olursa bir dem
Saña rām olmayan āhū ile ārām itme

---

¹³² Bu beyitten sonra,-67^a'nın başında- başlık konulmaksızın Nev'ī'nin 179 numaralı gazelinin ilk beyti tekrar yazılmıştır.

181/G.395 D.

1b ĥāleti: ĥālī M; 2a yār: cān D; 3a düşde görürseñ: düşde de görseñ D.

182/G.423 D.

5. Ey Nevî! Onun kırgın olduğu bu hasta, o nergis üzerine bükülmüş misk kokusu saçan hilal gibi sevgiliyi bekler.

181. Nevî

1. Mecliste onun dudağını öpüp rintlere duyurma. O hâli ağzındaki dişe dahi duyurma.
2. Hoşa gitmeyen hareketler yapmakla yâr elde edilmez. Bilmezlikle aşkını sevgiliye duyurma.
3. Sen o Yusuf ile kavuşmayı rüyanda görürsen kıskanç kimselerden sakın, candan dostlarına dahi duyurma.
4. Ben böyle hayatı ne yapayım, iç huzurum yok. Ey ecel uykusu! Gel elemimi ruha duyurma.
5. Ey Nevî! Sana şarap içme, güzel sevme demezler. Ancak o zevki cahil zümresine duyurma.

182. Nevî

1. Dilberin kavuşmasına gayret gösterme. Ey gönül! O gümüş bedene karşı gerçekleşme imkânı olmayan büyük bir arzuya kapılma.
2. Devir her zaman kişinin muradına göre döner mi? Gel, devamlı olarak gül renkli şarapla dolu kadehe heves etme.
3. Mesela İrem bağında av olursa bir vakit sana boyun eğmeyen ceylan ile oyalanma.

- [67b] 4. Cām-ı ğamdan yükümüz yetdi bu meclisde bizüm
Yeter ey sākī-i gerdün meded ibrām itme
5. Āteş-i āh-ı dilüñ hāme-şifat çekse ‘alem
Nev‘iyā nāme gibi illere i‘lām itme

183. Nev‘ī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Eyledüñ fāş sırrımı yāre
Göreyin oñma bitme ey yara
2. Bir iki cām ile boyar gözümüz
Çāre yok muğbeçeyle bāzāra
3. Ey dil-i ğasta isteme tīmār
Atılır ğul suç itse tīmāra
4. Hoş idi cām içüp lebin emmek
Ķāni‘ olsaydı nefsi emmāre
5. Yār-ı cānsuz ne dirlik ey Nev‘ī
Manşıb olsun gerek bu bīmāra

184. ‘İlmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. NaĶd-i cān ile metā‘-ı vaşluñı bāzār güç
Güçdür ol bey‘ ü şirā-ı şāhid-i bāzār güç
2. Dostum yanuñda düşmen hoş geçe lāyık mıdur
Rāh-ı hecrüñde senüñ ‘āşık çeke her bār güç
3. Fenn-i ‘ışkuñ gerçi taşşıl eyledüm bir cevherem
Ķīmyā ‘ilmine beñzer ğāşılı ol kār güç

4. Bu mecliste bizim keder kadehinden yükümüz tamam oldu. Yeter, ey felek sakisi! İmdat, zorlama.
5. Ey Nevî! Gönlünün ahının ateşi kalem gibi sancak çekse ellere mektup gibi bildirme.

183. Nevî

1. Ey yara! Sırrımı yâre açık ettin. İyileşmeyip tükenmediğini göreyim.
2. Bir iki kadehle gözümüzü boyar. Meyhaneci çırağıyla pazarlığa çare yoktur.
3. Ey gönül hastası! Tımar (tedavi) isteme. Zira kul suç işlese tımara (Anadolu'ya sürgüne) gönderilir.
4. Nefs-i emmare (nefsin en alt derecesi) kanaat etseydi, şarap içip dudağını emmek hoştu.
5. Ey Nevî! Bu hastaya canın yâri olmadan ne huzur ne mevki lazımdır.

184. İlmî

1. Can nakdi ile sana kavuşma metanın pazarlığını yapmak güçtür. O pazar güzeliyle alışveriş güçtür.
2. Dostumun yanında düşmanın hoş vakit geçirmesi uygun mudur? Âşığın senin ayrılığının yolunda her türlü sıkıntıyı çekmesi güçtür.
3. Her ne kadar senin aşkının ilmîni tahsil eylemiş bir cevher isem de o kimya ilmine benzer, kısacası kâr elde etmek güçtür.

- [68a] 4. Pīşe-i 'iŝkuñ baña āsāndur[ur] aġyāra 'usr
Şan'at issine kolaydur bilmeze ey yār güç
5. 'İlmiyā levḥ-i kelāmuñda ma'ānī yeri var
Mantıkuñ endīşe eyler ise de 'Atṭār güç

185. [Nev'ī]

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Bendesi olduğum bir āfetdür
Vālī-i kişver-i leṭāfetdür
2. Tuġ-ı perçemle ḳadd-i bālāsı
'Alem-i leşker-i melāḥatdür
3. Olalum ḳāmetine üftāde
Ulı devlet büyük sa'ādetdür
4. Ḳaddi itmiş ḳiyāmeti taḥḳīḳ
Zülfinüñ fitnessi 'alāmetdür
5. Ḳan iden çeşm-i mestidür dāyim
Leb-i mey-gūnı ehl-i şoḥbetdür
6. Güzelüñ 'āşıḳa vefāsı gerek
Beglik āsān hüner 'adāletdür
7. Kimseler 'işḳ nidügin bilmez
Nev'iyā dilde bir 'ibāretdür

4. Aşkının mesleği bana kolaydır, başkalarına zor ıştır. Ey yâr! Sanat, sahibine kolaydır, cahile güçtür.
5. Ey İlmî! Sözü'nün levhasında manaların yeri vardır. Ancak mantığın düşünürse de Attar gibi olmak güçtür.

185. Nevî

1. Kölesi olduğum bir afettir ki o tatlılık ve hoşluk memleketinin valisidir.
2. Onun tuğa benzeyen perçemi ve uzun boyu, güzellik ordusunun sancağıdır.
3. Onun boyuna düşkün olalım ki bu yüce mutluluk, büyük saadettir.
4. Saçı kıyametin fitnesi, boyu da ta kendisidir.
5. Daima kan döken sarhoş gözüdür. Şarap rengi dudağı ise sohbet ehlidir.
6. Güzelin âşığa vefalı olması gerekir. Bey olmak kolaydır, asıl hünere adaleti sağlamaktır.
7. Kimseler aşkın ne olduğunu bilmez. Ey Nevî! Aşk gönülde bir ibaredir.

186. 'Iyālī

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dostum 'āşıka zulm ile bu taḥkīr nedür
Ḳalb-i aġyārı yapup luḫf ile ta' mīr nedür
2. Vākı' amda bu gice yāri der-āgūş itdüm
Ey mu' abbir diye vākı' amı bu ta' bīr nedür
3. 'Ālemi aldamaġa tāc-ı riyā yetmez mi
Zāhidā elde bu ya rişte-i tezvīr nedür
- [68b] 4. Māsivā naşını dilden yuyagör ey ġāfil
Şūret-i zāhiri o yosa bu taşvīr nedür
5. Ey 'Iyālī tutaġör ġūşe-i vaḫdetde maām
İkilik maḫv ola tā kim göresin bir nedür

187. Zātī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Her gice bir cāyi rūşen eylemekdür 'ādetüñ
Meh gibi hercāyīsın bildük senüñ māhiyyetüñ
2. Ey kamer hercāyīlükden şöyle şevkuñ var senüñ
Şem' i olurduñ elüñden gelse her cem' iyyetüñ
3. Dostum ehl-i vilāyet itse bārī Ḥa seni
'Ālemi bir demde seyrān eylemekdür himmetüñ
4. Almazam āb-ı ḫayāt olursa destüñden ayaġ
Geçdük andan fāriġüz tıtdı Ḥalīl' üm ni' metüñ
5. Minnet itme tıġuñ ile Zātī' yi öldürmege
Fırat anı öldürür yanuñda alsun minnetüñ

187/G.703 D.

1a 'ādetüñ: himmetüñ D; 4b fāriġüz: fāriġ ol D; 5a öldürmege:öldürmegi D; 5b alsun: tırsun D.

186. İyâlî

1. Dostum, âşığa bu zulüm ve küçümseme nedir? Başkalarının kalbini hoş edip lütuf ile tamir etmek nedir?
2. Bu gece rüyamda yâri kucakladım. Ey rüya tabir eden, rüyamı söylesin ki bunun tabiri nedir?
3. Âlemi aldatmaya riya tacı yetmez mi? Ey zahit! Ya bu eldeki yalan dolan ipi nedir?
4. Ey gafîl! Allah'tan uzaklaştıran her türlü görünümü gönülden temizle. Görünen sureti bırak, yoksa bu tasvir nedir?
5. Ey İyâlî! İkilik yok olup bir nedir görene kadar vahdet köşesinde makam tut.

187. Zâtî

1. Adetin her gece bir yere ışık saçmaktır. Senin mahiyetinin ay gibi hercai olduğunu anladık.
2. Ey ay gibi güzel sevgili! Hercailikte o kadar isteklisin ki elinden gelse her topluluğun mumu olurdu (ışık saçardın).
3. Dostum, keşke Hak seni manevi gücüyle âlemi bir anda seyreden veli kimselerden eylese.
4. Ebedî hayat suyu olsa bile yine de senin elinden kadeh almam. Ondan geçtik, el çektik, bize Halil İbrahim nimeti yeter.
5. Zâtî'yi kılıcınla öldürmek için minnet etme. Ayrılık onu zaten öldürür, senin minnetin yanında kalsın.

188. Nev'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Vişâle va' de itmişdüñ ferâmüş eyledüñ gitdi
Meded rûh-ı revānum ölmedin gel va' demüz yetdi
2. Eger güldür eger hâr-ı cefâ redd eylemez 'âşık
Hemân luţf eyle ey gonca gönülden her ne kim bitdi
3. Bizümle şüretâ olduñ mülâyim va' dede ammâ
Dirîgâ ey gül-i ter hâr u haslar kavli berkitdi
- [69a] 4. Vişâle irmez imiş 'âşık-ı bî-sîm olan bildük
Kapuñda ağlayu ağlayu cānâ işimiz bitdi
5. Okuyup yanuña el üzre tutsañ yaraşur anı
Senüñçün kendüsin illerde Nev'î dâsitân itdi

189. Nev'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Kâalur bu zûlm ü bî-dâd ehl-i 'ışka dâd olunmaz mı
'Adâlet kaşrı hışt-i mihr ile bünyâd olunmaz mı
2. 'Aceb bilsem bu deyr-i köhne-i dünyâ gibi hergiz
Hârâb-ı 'ışk olan şöyle kâalur âbâd olunmaz mı
3. Nice bir ola hâyil cân yüzine perde-i şüret
Niķâb-ı cism-i hâkî dem gelür berbâd olunmaz mı
4. Ğarîkam baħr-ı 'ışkuñda Ğarîkam nâr-ı şevkuñda
Meded bu âşinâlık ruşenâlık yâd olunmaz mı
5. Hâlâş oldı elemden 'âlemüñ maħzûn u nâ-şâdı
Daħı bî-çâre Nev'î Ğuşşadan âzâd olunmaz mı

188/G.525 D.

1b ölmedin: -M; 5a el üzre tutsañ: tutsañ el üzre D.

189/G.536 D.

3a cān: -M; 4a baħr-ı 'ışkuñda Ğarîkam nâr-ı şevkuñda: baħr-ı şevkuñda Ğarîkam nâr-ı 'ışkuñda D.

188. Nevî

1. Kavuşmaya söz vermiştin, unuttun gitti. İmdat! Sevgilim, ölmeden gel, vakit erişti.
2. Ey gonca! İster gül ister cefa dikenini olsun, âşık geri çevirmez. Gönülde her ne yeşerdiyse hemen lütfet.
3. Ey taze gül gibi olan sevgili! Görünüşte bizimle sözleştin ama eyvahlar olsun ki çalı çırpılar (rakipler) sözü sağlamaştırdı.
4. Fakir âşık kavuşamazmış, anladık. Ey sevgili! Kapında ağlaya ağlaya tükendik.
5. Nevî, senin için kendisini ellerde destan etti. Onu okuyup yanında el üzerinde tutsan layıktır.

189. Nevî

1. Bu zulüm ve adaletsizlik hep kalır da (hiçbir zaman) aşk ehline adaletli olunmaz mı? Adalet kasrı sevgi tuğlasıyla bina edilmez mi?
2. Acaba dünyanın köhne manastırı gibi aşktan viran olan da öylece kalır da asla imar edilmez mi bilsem.
3. Ne vakte kadar can yüzüne suret perdesi engel olacak? Topraktan yaratılmış insanın cisminin perdesi, zamanı gelince yok olup gitmez mi?
4. Senin aşkının denizine dalmışım, şevkinin ateşinde yanmışım. İmdat! Bu aşinalık bu aydınlık hatırlanmaz mı?
5. Âlemin mahzun ve mutsuz kimseleri elemden kurtuldu. Çaresiz Nevî de kederden kurtulmaz mı?

190. Tercī'-Bend

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

1. Tîğ-ı cevır ile yine yaraladuñ gerdenümi
Çāk çāk eyle[di]dest-i ğam-ı hecrüñ tenümi
2. Kana ğarķ eyledi müjeñ oķları pïrehenümi¹³³
Sïnemi ey yüzi ğül ğonca-i ra' nā sïnemi¹³⁴

II

1. İstemezsin ser-i kūyuñda dil-[e]fgār olanı
Acımazsın dün ü ğün derdüñ ile zār olanı
2. Niye dirsın ki şaķın sevme cefākār olanı
Sïnemi ey yüzi ğül ğonca-i ra' nā sïnemi

III

- [69b]
1. Dün seher düşini mi bir vech ile ta' zīm itdüñ¹³⁵
Cümle 'uşşāķuñ içinden anı taķdīm itdüñ
  2. Gözi āhūları şayd itmege ta' līm itdüñ
Sïnemi ey yüzi ğül ğonca-i ra' nā sïnemi

IV

1. Boynı bağlu ķuluñı bend-i ğam-ı kākülüñe
Baş virürken yoluña cān u ğöñülđen yoluña¹³⁶
2. Ğayrı dildār severmiş dir imişsin ķuluña
Sïnemi ey yüzi ğül ğonca-i ra' nā sïnemi

V

1. Bir nefes hātır-ı maħzūnumı şād eylemedüñ
İşidüp nāle vü feryādumı zār eylemedüñ
2. Erzümi daħı iħsān ile yād eylemedüñ
Sïnemi ey yüzi ğül ğonca-i ra' nā sïnemi

¹³³ Vezin kusurludur.

¹³⁴ Vezin kusurludur.

¹³⁵ Vezin kusurludur.

¹³⁶ Bu mısra metinde “Baş virürken yoluña dün ü ğün cān u ğöñülđen yoluña” şeklindedir. Ancak vezin gereĝi “dün ü ğün” ifadesi çıkarılmıştır.

190. Terci-Bend

I

1. Zulüm kılıcıyla gerdanımı yaraladın. Ayrılığının kederinin eli tenimi parça parça etti.
2. Senin kirpiğinin okları, gömleğimi kana batırdı. Ey gonca-i rana (sevgili)! Yüreğimi (yaraladın)... Yüreğimi (yaraladın)...

II

1. Semtinde gönül yaralı olanı istemezsin. Gece gündüz derdinle inleyene acımazsın.
2. Neden zulmedeni sevme dersin? Ey gonca-i rana (sevgili)! Yüreğimi (yaraladın)... Yüreğimi (yaraladın)...

III

1. Dün seher vakti, bir sebeple onun rüyasını mı şereflendirdin? Bütün âşıklarının içinden onu öne çıkardın.
2. Ahu gözlülere avlamayı öğretmek için alıştırma yaptın. Ey gonca-i rana (sevgili)! Yüreğimi (yaraladın)... Yüreğimi (yaraladın)...

IV

1. Kakülünün kederinin bendine boynu bağlı olan kulun, senin yoluna bütün samimiyetiyle baş verirken...
2. Kuluna başka sevgiliyi sevdiğini söylemişsin. Ey gonca-i rana (sevgili)! Yüreğimi (yaraladın)... Yüreğimi (yaraladın)...

V

1. Bir nefes olsun hüznü hatırlamamı sevinçli kılmadın. İnleme ve feryadımı işitip ağlamadın.
2. Değerimi dahi ihsan ederek hatırlamadın. Ey gonca-i rana (sevgili)! Yüreğimi (yaraladın)... Yüreğimi (yaraladın)...

Fe‘ilātün Meḡā‘ilün Fe‘ilün

1. Ser-i kūyında mest ü lā-ya‘kıl itdügüm¹³⁷
İtdügüm āh u zārı mı diyeyin
2. Cānda nār-ı fırākı mı yoḡsa
Dildeki inkisārı mı diyeyin

Fe‘ilātün Meḡā‘ilün Fe‘ilün

1. Derd-i dildāra ḡadd ü ḡāyet yoḡ
Āh kim şabra dilde kuvvet yoḡ

193. [‘Ārifî]

Fe‘ilātün Meḡā‘ilün Fe‘ilün

1. Nideyin başda devlet olmayıcaḡ
Ṭāli‘ümde sa‘ādet olmayıcaḡ
2. Nice bir yollaruñda ḡāk olmaḡ
Sende mihr ü maḡabbet olmayıcaḡ
- [70a] 3. Nice bir yatayın şeb-i ḡamda
Dil-i dil-berde şefkat olmayıcaḡ
4. Ser-i kūyuñda nice bir ṭurayın
‘Arz-ı aḡvāle kudret olmayıcaḡ
5. Rāh-ı ‘ışka gidilmez ey şūfî
Tā Ḥudā‘dan ‘ināyet olmayıcaḡ
6. Nice şerḡ ideyin saña ‘ışkı
Buña ḡadd ü nihāyet olmayıcaḡ

---

¹³⁷ Vezin kusurludur.

1. Ey semtinde sarhoş olup ne yaptığımı bilmez olduğum! Ettiğim ahı ve inlemeyi mi söyleyeyim?
2. Candaki ayrılık ateşini mi yoksa gönüldeki kırgınlığı mı söyleyeyim?

1. Sevgilinin derdine sınır ve son yok. Ah ki gönülde sabretmeye kuvvet yok.

193. Ârifi

1. Ezelden mutluluk nasip olmayınca ne yapayım? Talihimde saadet olmayınca ne yapayım?
2. Sende sevgi ve muhabbet olmayınca ne vakte kadar yollarında toprak olayım?
3. Dilberin gönlünde şefkat olmayınca ne vakte kadar gam gecesinde yatayım?
4. Hâli arz etmeye kuvvet olmayınca ne vakte kadar semtinde durayım?
5. Ey sofi! Hak'tan yardım olmayınca aşk yoluna gidilmez.
6. Öyle sınırı sonu olmayan bir -deryadır- ki sana aşkı nasıl açıklayayım?

7. 'Ārifî derd-i 'ışka şabr idemez
Kişi Hâk' dan 'ināyet olmayıcağ

194

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Tavr-ı 'ıŝkı ğaraž ŝikāyetdür
ŝanmañüz 'ışkdan rivāyetümdür

195. [Necātî]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Elüme girse maħalleñde ħāne yercügezi
Ne ħāne zerre kadarca bahāne yercügezi
2. Yerüñi bekle göñül kim cenāb-ı pîr-i muğān
Zamāne yercügezidür zamāne yercügezi
3. Maħal degül mi begüm gülşen-i maħalleñde
Zamāne bülbüline āŝiyāne yercügezi
4. Melāmet oğlarına sīneyi siper itdüm
Umarın ola mezārum niŝāne yercügezi
5. Necātî şi'rin oğuduñ ħoŝ itdüñ ey muṭrib
Yine terennüm it ol 'āŝıkāne yercügezi

195/G.563 D.

4a sīne-i: sīnemi D; 4b umarın: umaram D; 5b 'āŝıkāne:āŝiyāne M.

7. Ey Ârifi! İnsana Hak'tan yardım olmayınca aşk derdine sabredemez.

194

1. (?) Sanmayınız ki aşktan rivayetimdir.

195. Necâtî

1. Keşke senin mahallende küçücük bir kulübe elime geçse. Kulübe bile değil zerre kadar olsun bir sığınılacak yer (elime geçse).
2. Yerini bekle gönül ki meyhaneci hazretleri bu zamanın barınağıdır, bu zamanın barınağı...
3. Beyim, senin mahallenin gül bahçesinde bu zamanın bülbülüne kuş yuvası kadar barınak layık değil midir?
4. Kınama oklarına göğsümü siper ettim. Umarım mezarım nişangah olur.
5. Ey gazel okuyan hanende! Necati'nin şiirini okudun, iyi yaptın. Yine o aşığa yaraşır barınağı terennüm et.

315

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Terk-i ser eyledi dil çoçmağičün sīm-tenüñ
Başdan geçmese çoçmazdı seni pīrehenüñ
2. Yağasından geçirüp çoçdığičün sīm-tenüñ
Rüz-ı mağşerde girībānın olam pīrehenüñ

197. Fūrū‘ī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [70b]
1. Hāl-i zārum dil-bere eş‘ār ile iş‘ār güç
Derd-i hecr-i yār gibi yoğ imiş pergār güç
  2. Bār-ı hicrāna taħammül eylemek āsāndur
Ta‘ne-i agyār güçdür ta‘ne-i agyār güç
  3. Zāhidā yirüñ degüldür āsitān-ı meykede
Luṭf idüp sen ol mekāndan fāriğ ol gel var güç
  4. Şalınup agyārla seyr-i gülistān itdügüñ
Güç gelür ‘āşıklara ey serv-i hoş-reftār güç
  5. Dāğ-ı ‘ışkı ey Fūrū‘ī nice pinhān eyleyem
Gül gibi zāhir olanı eylemek inkār güç

198

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Olsun ol bezmüñ kadehi elde dā‘im ābdār
Meclis-i reng-āmüz içre lāle olsun şākdār

¹³⁸ Metinde her iki beytin üzerinde “müfred” başlığı bulunmaktadır.

1. Gönül senin gümüş tenini kucaklamak için başı terk etti. İç gömleğin baştan geçmeseydi, seni sarıp sarmalayamazdı.
2. Yakasından geçirip gümüş tenini kucakladığı için mahşer gününde iç gömleğinin yakası olayım.

197. Fûrûf

1. Dermansız hâlimi dilbere şiirlerle bildirmek güç. Yârin ayrılığının derdi gibi sıkıntı veren bir nesne yokmuş.
2. Ayrılık yüküne tahammül etmek kolaydır. Başkalarının kınaması zordur, başkalarının kınaması zor...
3. Ey zahit! Meyhanenin eşiği senin yerin değildir. İstersen gel lütfedip sen o mekândan uzak ol, zira güçtür.
4. Ey hoş yürüyüştü servi! Âşıklara senin salınıp başkalarıyla gül bahçesini seyretmen zor gelir.
5. Ey Fûrûf! Aşk yarasını nasıl gizleyeyim? Zira gül gibi açık olanı inkâr etmek güç.

1. O meclisin kadehi elde daima berrak olsun. Aldatıcı meclis içinde lalesi ayakta (canlı) olsun.

199. Fuzûlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Vefâ her kimseden kim umdum andan yüz cefâ gördüm
Kimi kim bî-vefâ dünyâda gördüm bî-vefâ gördüm
2. Kime kim derdümi izhâr kıldum istedüm dermân
Özümden biñ beter derd ü belâya mübtelâ gördüm
3. Mükedder kaldı hâtır kılmadı bir kimse def'-i gam
Şafâdan dem vuran hem-demleri ehl-i riyâ gördüm
4. Ayak başdum reh-i ümîde sergerdânlık el virdi
Emel ser-riştesin dutdum elümde ejdehâ gördüm
5. Fuzûlî 'ayb kıлма yüz çevirsem ehl-i dünyâdan
Neden kim her kime yüz tutarum andan yüz belâ gördüm

200. Zâtî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [71a]
1. Tâlib olsam bulmayam mı sen büt-i ra'nâyı ben
Bu meşeldür Tañrısın bulur nigârâ isteyen
  2. Gördüm ey cân-pâresi gözüm ışırdı la'lüñi
Âşinâ gibi benümle 'âlem-i ervâhđan
  3. Bâğda billâhi 'arz it 'arîzuñ mir'âtını
Ey yüzi gül gonca-leb görsün yüzi ağın semen
  4. Cân eritdi oda köze düşdi çok cehd eyledi
Destüñi öperse öpsün hâtem ey sîmîn-beden

199/G. Necmettin Halil Onan, *Leyla ile Mecnun*, İstanbul: Maarif Basımevi, 1956, s.149.

1a umdum: istedüm, yüz: -LM; 2b istedüm: isteyüp LM; 3a mükedder kaldı hâtır kılmadı: mükedder hâtırımdan kılmadı LM; 5a dünyâdan: âlemden LM; tutarum:dutdum LM.

200/G.1035 D.

Divana göre 1 beyit eksiktir: 6.

4b öperse öpsün hâtem: öperse hâtem öpsün D; 5a meyl itmedüñ: baş egmedüñ D; 5b hâcetüm: eksügüm D.

199. Fuzûlî

1. Her kimden vefa umduysam ondan yüz cefa gördüm. Vefasız dünyada kimi gördüysem (hepsinin) vefasız olduğunu gördüm.
2. Kime derdimi açığa vurup derman istediysen kendimden bin kez daha beter dert ve belaya tutulmuş gördüm.
3. Gönül kederli kaldı, bir kişi bile kederi uzaklaştırmadı. Sefadan dem vuran dostları, riya ehli gördüm.
4. Ne yapacağını bilememezlik hâli yardım etti, ümit yoluna ayak bastım. Emel ipinin ucunu tuttum, ne yazık ki o da elimde ejderha hâline geldi.
5. Ey Fuzulî! Dünyadan yüz çevirsem ayıplama. Ne zaman ki her kime yüz tuttuysam ondan yüz bela gördüm.

200. Zâtî

1. Eğer talip olsam senin gibi güzel bir sevgiliyi bulamaz mıyım? Ey put gibi güzel sevgili! Bu meseldir ki isteyen Tanrı'sını bulur.
2. Ey can parçası! Görünce dudağını gözüm ısırıldı. (Dudağın) Sanki ruhlar âleminden benimle aşına gibidir.
3. Allah rızası için bağda yanağının aynasını arz et. Ey yüzü gül, dudağı gonca gibi olan! Yasemin, beyaz yüzün nasıl olduğunu görsün.
4. Ey gümüştan bedenli! (Yüzük)Ateşte can eritti, köze düştü çok çalışıp çabaladı. Bu yüzden üzerinde mühür bulunan yüzük, senin elini öperse öpsün.

5. Sen o māhuñ kaşlarından artuğa meyl itmedüñ
Hācetüm ey mäh-ı nev budur ki art eksülme sen
6. ‘Ārızı gül-goncalarla açılaldan gülşene
Zātiyā olduq raķībüñ gözlerine biz diken

201. ‘Ālī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Dil-berüñden şaķınma cānı şaķın
Ana mālīk güzeldür anı şaķın
2. Bir melekdür alursa mā-meleküñ
Vir dirīg itme hānumānı şaķın
3. Yāra bezl eyle naķd-i cānı bugün
İsteme yarına қalanı şaķın
4. Virmezin cānı la‘l-i yāra dime
Söyleme göz göre belāyı şaķın
5. Giceler nāle қılma ey ‘Ālī
Uyarursın o yār-ı cānı şaķın

202. Zāfī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [71b]
1. Künc-i ḥasret olmasun yā Rab durağı kimsenüñ
Şu‘le-i āh olmasun her şeb çerāğı kimsenüñ
  2. Vāy eger böyle yaқarsa nār-ı dūzah ‘āşiyi
Nār-ı firқat yaқmasun bağrında dāğı kimsenüñ

201/G.1096 D.

3a yāra bezl eyle naķd-ı cānı bugün: yāra bezl ile naķd-ı cān güherin D; 4b belāyı: yalanı D.

202/G.729 D.

2b bağrında: - M; 4b düşmesün bu derd ile: şaşmasun bu devrde D.

5. Sen o ay gibi güzel sevgilinin kaşlarından başkasına meyletmedin. Ey yeni ay! İsteğim budur ki sen hep art (parlaklığın artsın), eksilme.
6. Ey Zâtî! Yanağı gül goncası gibi olanlarla gül bahçesine açıldığımızdan beri, rakibin gözlerine diken olduk.

201. Âli

1. Sakın canı sevgilinden sakınma! Ona (cana) sahip olan güzeldir, onu (güzeli) sakın!
2. O bir melektir ki varını yoğunu alırsa ver, evini barkını dahi esirgeme sakın!
3. Bugün can nakdini (bütün varlığımı) yâr için bolca harca. Yarın kalanı isteme sakın!
4. Yârin dudağına can vermem deme. Göz göre göre belayı çağırma sakın!
5. Ey Âlî! Geceleri ağlayıp inleme. O canın yâri olan sevgiliyi uyandırırısın, sakın!

202. Zâtî

1. Ey Allah'ım! Hasret köşesi, kimsenin durağı olmasın. Ahın alevi, kimsenin her gece kandili olmasın.
2. Eğer cehennem ateşi isyan edeni böyle yakarsa eyvahlar olsun! Ayrılık ateşi, kimsenin bağırında yarayı yakmasın.

3. Ben gözümden gördüğüm ben nâleden işitdiğüm
Görmedi işitmedi gözi kulağı kimsenüñ
4. Yañılıp öpsem didüm sâķī şaşırđı ayağum
Düşmesün bu derd ile yā Rab ayağı kimsenüñ
5. ‘İşğdan Hâķ göñlümüz bir laħza ħālī itmesün
Zātīyā âteşsüz olmasun ocağı kimsenüñ

203. Zātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Hâsta çeşmüñ baña meyl itmezse sağ olsun begüm
Meyl ider zülf-i siyāhuñ yüzi ağ olsun begüm
2. Dāğa düşdüm lāle gibi dāğ uraldan [bağruma]
‘Ārīzuñ ‘arz it baña tağ üsti bāğ olsun begüm
3. Gözlerüm nemdür benüm sen şāha kılmazsa nazār
Ben o gözden el yudum benden ırağ olsun begüm
4. Nūr-ı çeşmüm ağlamakdan nola terk itse beni
Baña hem-demlük iden göz yaşı sağ olsun begüm
5. Kūyuña uçmaķ diler murğ-ı dil-i Zātī müdām
İsterem Hâķ' dan aña cennet durağ olsun begüm

204

(?)

- [71b] 1. Agyār ile (...) sen iç bāde-i gül-gün
Ben nüş idem ħün
Devrān süre her dūn

203/G.932 D.

2a lāle gibi dāğ uraldan: dāğ uraldan lāle gibi D; 2b ‘ārīzuñ: sünbülüñ D.

3. Benim gözümle gördüğümü ve kulağımla işittiğimi, kimsenin gözü kulağı görmemiş ve işitmemiştir.
4. Yanılıp sakiyi öpeyim dedim, saki kadehimi şaşırıldı. Ey Allah'ım! Kimsenin bu derde yolu düşmesin (ayağı sürçmesin).
5. Allah gönlümüzü bir an bile aşksız bırakmasın. Ey Zâtî! Kimsenin ocağı ateşsiz olmasın.

203. Zâtî

1. Hasta gözün bana meyletmezse de sağ olsun beyim. Siyah saçın meyleder, onun yüzü ak olsun beyim.
2. Lale gibi bağrımı dağladığımdan beri dağa düştüm. Bana yüzünü arz et ki dağın üstü bağ olsun (gönlüm şenlensin) beyim.
3. Eğer senin gibi bir şaha bakmazsa gözlerim benim neyimdir ki? Ben o gözden vazgeçtim, benden uzak olsun beyim.
4. Ağlamaktan gözümün nuru beni terk etse şaşılır mı? Bana arkadaşlık eden gözyaşı sağ olsun beyim.
5. Zâtî'nin gönül kuşu, devamlı olarak senin semtine uçmayı diler. Allah'tan isterim ki cennet ona durak olsun beyim.

204

1. Sen başkalarıyla çokça gül renkli şarap iç, ben kan içeyim. Her alçak devran sürsün.

205. Yaḥyā

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- [72a] 1. Bende efendi meskenet ü iltiyām-ı tām
Sende celāl ü şevket ü 'unvān u ihtişām
2. Rif'atde ol hemīşe begüm kaşlaruñ gibi
Rüy-ı tevāzu' ile virürsin baña selām
3. Güyā dehām hātif-i gayb oldı dil-berüñ
Kendü görünmez ādem ile söyleşür kelām
4. Yüz virme büse adın añan nā-sezālara
Noqşān idenlerüñ işini kıl begüm tamām
5. Yaḥyā hemīşe ḥasret-i bezm-i ḥabīb ile
Kānlu yaşum gözüme gelür mey gibi müdām

206. Nev'ī

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Bu baḥt-ı ser-nigūnum ḥ'ābdan bīdār olur bir gün
Bu devlet böyle qalmaz mest iken huşyār olur bir gün
2. Açılır her der-i beste bulur şıḥhat dil-i ḥasta
'Adūlar yār olup bīgāneler ḡam-ḥ'ār olur bir gün
3. Şarābuñ vā'iz ü şūfī duyup keyfiyyet-i ḥālın
Nice müftī müderris vāqıf-ı esrār olur bir gün
4. Toḡup vaḥdet günü āḥir gider bu zulmet-i keşret
Bilişür yādlar aḡyār olanlar yār olur bir gün
5. Yüri var ḥāşlardan iltimās-ı luṭf-ı 'ām eyle
Senüñ de yaraña Nev'ī gibi tīmār olur bir gün

205/G.249 D.

1b 'unvān: -M; 2b baña: bize D; 3. ve 4. beyitler takdim-tehirli; 4b idenlerüñ: idenler M; 5a hemīşe: firāk-ı D.

206/G.365 D.

205. Yahyâ

1. Efendi, bende miskinlik ve hastalıklarla boğuşma, sende yücelik, büyüklük, unvan ve ihtişam tamdır.
2. Beyim, yeter ki kaşların gibi daima yüksek mevkide ol. Tevazun sebebiyle bir selam vermen yeter.
3. Dilberin ağzı sanki gayb aleminden haber veren bir melek oldu. Kendi görünmez ama insanla konuşur.
4. Buse sözünü eden layık olmayan kimselere yüz verme. Beyim, noksan edenlerin işini tamamla.
5. Ey Yahyâ! Sevilenin meclisinin hasretiyle, devamlı olarak kanlı yaşım şarap gibi gözüme gelir.

206. Nevî

1. Bu baş aşağı olmuş bahtım, bir gün uykudan uyanır. Bu talih böyle kalmaz, bir gün sarhoşken ayık hâle gelir.
2. Her kapalı kapı açılır, hasta gönül sağlığına kavuşur. Bir gün düşmanlar yâr olup çekemeyenler kederli olur.
3. Vaiz ve sofî şarabın vasıflarını duyduğunda, bir gün nice müftü ve müderris sırra vakıf olur.
4. Birlik günü doğup sonunda bu çokluğun karanlığı gider. Bir gün yabancılar birbirini tanır, yabancı olanlar yâr olur.
5. Haydi yürü, seçkin kimselerden halkın iyiliği için iltimas eyle. Nevî gibi bir gün senin de yarana tımar olur (yaran iyileşir).

207. Nev'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [72b] 1. Yüz çevirdi yâr bizden hâl bir yüzden dağı
Baht yüz göstermedi iqbâl bir yüzden dağı
2. Kâtib-i kudret vefâ resmin haţında yazmamış
Muşhaf-ı hüsninde gördüm hâl bir yüzden dağı
3. Fikr-i haţtuñsuz ölürsem korķaram cânâ ola
Rûz-ı maşşer nâme-i a' mâl bir yüzden dağı
4. Şüret-i mihr ü vefâ göstermedi mir'ât-i çarķ
Yoķ sitârem Nev'iyâ aĥvâl bir yüzden dağı
5. Hañçer-i ĥün-rîz-i dil-ber âb-ı ĥayvân'dur velî
Görünür Nev'î'ye [ol] ķâl-ı pür-nürdan dağı

208. Velehû [Nev'î]

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. 'Işķdur şem'-i ruķ-ı dil-beri tábân idici
Mihrdür meş'ale-i mihri fûrûzân idici
2. Bağrumı ĥün idüp eşķüm mey-i gül-gün itdün
Yine itdün bize bu rengi be hey ķan idici
3. Yüri ey va'de idüp soñra peşimân olıcı
Yüri ey 'ahdini peymânını yalan idici
4. Gül gibi kendüsi her ĥâr ile hem-şoĥbet olup
'Aşķuñ ķarımı bülbül gibi efgân idici
5. Kim durur dirseñ o fettân-ı cihân ey Nev'î
Dostın ağladıcı düşmeni ĥandân idici

207/G.477 D.

2b hâl: fâl D; 4b Nev'iyâ: neyleyem D; 5b ķâl-ı pür-nürdan: ķattâl bir yüzden D.

208/G.486 D.

1b mihri: mâhı D; 2b yine: yeter D.

207. Nevî

1. Yâr bir taraftan, hâl ve ikbal bir taraftan bizden yüz çevirdi, baht bize gülmedi.
2. Sevgilinin güzellik kitabında gördüğüm bir ben gibi (güzelini) kudret katibi vefa adetini anlatan fermanına dahi koymamış.
3. Ey sevgili! Senin ayva tüyünün düşüncesi olmadan ölürsem mahşer gününde ameller kitabının tek yüzünden hesap vermekten korkarım.
4. Feleğin aynası vefa ve sevgi suretini göstermedi. Ey Nevî! Bir taraftan dahi yıldızım (talihim) yok.
5. Her ne kadar dilberin kan döken hançeri ölümsüzlük suyuyla sulanmış olsa da Nevî'ye o tamamen nurla dolu bir maden eritme kabı gibi görünür.

208. Nevî

1. Dilberin yanağının mumunu aydınlatan aşktır. Güneşin meşalesini parlatan sevgidir.
2. Bağrımı kan edip gözyaşımı gül renkli şarap hâline getirdin. Be hey kan dökücü! Yine bize bu hileyi yaptın.
3. Var git ey söz verip sonra pişman olan! Var git ey sözünü ve yemini yalan eden!
4. Kendisi gül gibi her dikenle sohbet arkadaşı olup âşığın kârını bülbül gibi feryat etmekten ibaret hâle getiren...
5. Ey Nevî! O cihan fettanı kimdir dersin dostunu ağlatan, düşmanını güldürendir.

209. Zātī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [73a] 1. Öldürür nā-gāh bir gün rüze-i firķat beni
İd-i vaşla bārī ķurbān it be hey āfet beni
2. Yalıñ ayak yürüsem od üzre hergiz duymazam
Baş açuķ dīvāne itdi ol perī-behçet beni
3. Ol perī-ruhsāra aḥvālin nice taķrīr idem
Gördüğüm dem yüzini alur hemān ḥayret beni
4. Yana yana ḥālūmi şerḥ itdüğüm 'ayb olmasun
Yaķdı yandurdu be-gāyet āteş-i ḥasret beni
5. Zātīyā cennetde ger dīdār-ı yāri görmesem
Nār-ı dūzaḥdan daḥı artuķ yaķar cennet beni

210. Zātī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ağlayup didüm ki diş vursam leb-i ḥandānuña
Didi çeşmümden ḥazer kıl yūri kıyma cānuña
2. Ağlamaķdan 'ālemi ğarķ eylerem raḥm it didüm
Didi ğarķ eyler seni göz yaşı girme dāmına
3. Didüm oldu bu ciger biryān gel e bir yanuma
Didi bir tīĝ ururam şimdi geķer bir yanuña
4. Didüm āzād eyledüm kūyuñda cān murĝın bugün
Didi yatduĝuñ yir uķmaĝ ola raḥmet cānuña
5. Bir ğazel didüm oķur 'uşşāķ ḥaz eyler didüm
Didi ey Zātī yazılsun ol senüñ dīvānuña

209/G.1490 D.

Divana göre 2 beyit eksiktir: 2, 3.

1a öldürür: öldüre D; 2a üzre: -M; 2b ol: bir D; 3a aḥvālin: aḥvālüm D; 4a olmasun: eyleme D;
5a görmesem: görmeyem D.

210/G.1299 D.

2b Didi ğarķ eyler seni göz yaşı girme dāmına: Didi çeşmümden ḥazer kıl yūri kıyma cānuña D;
4b cānuña:-M; 5b dīvānuña:- M.

209. Zâtî

1. Ayrılık orucu bir gün ansızın beni öldürür. Be hey afet! Bari beni kavuşma bayramına kurban et.
2. Yalın ayak ateş üzerinde yürüsem bile hiçbir şekilde hissetmem. O peri gibi güzellik, beni başı açık divane etti.
3. O peri yüzlüye hâlimi nasıl anlatayım. Onun yüzünü gördüğüm zaman hemen o an beni hayret alır.
4. Yana yana hâlimi açıklamam ayıp olmasın. Hasret ateşi, beni fazlasıyla yakıp yandırdı.
5. Ey Zâtî! Eğer cennette yârin yüzünü görmezsem cennet beni cehennem ateşinden dahi fazla yakar.

210. Zâtî

1. Ağlayıp dedim ki senin gülümseyen dudağına diş vursam; dedi ki gözümden kork, yürü canına kıyma.
2. Ağlamaktan âlemi suya batırırım, merhamet et dedim. Gözyaşı seni boğar, tuzağına düşme dedi.
3. Bu ciğer kebab oldu, artık bir yanına gel dedim. Şimdi bir kılıç çekerim, bir yanına geçer (saplanır) dedi.
4. Bugün senin semtinde can kuşunu azat ettim dedim. Yattığın yer cennet olsun, canına rahmet olsun, dedi.
5. Âşıkların okuyup zevk aldığı bir gazel söyledim dedim. Ey Zâtî, o senin divanına yazılsın dedi.

SONUÇ

Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum bölümünde 593 numara ile kayıtlı şiir mecmuasının incelendiği bu çalışmada, mecmuadaki şiirlerin çeviri yazıya aktarımı ve dil içi çevirisi gerçekleştirilmiştir. Neticede çeşitli sebeplerle okunamaz durumda olduğu için dışarıda bırakılan birkaç sayfanın derkenarında ve son yapraktaki sınırlı sayıda şiir hariç, mecmuada 66 şaire ait 210 şiir tespit edilmiştir. Bu şiirlerin 166'sı gazel olup kalan şiirler arasında ikisi beş beyitlik 9 kaside, 7 terci-bend, 3 terki-bend, 1 müsebba, 2 tahmis, 2 rubai, 8 müfred ve 6 natamam gazel bulunmaktadır. 6 şiirin biçimi ise anlaşılammıştır. Bu şiirlerin sahibi 66 şairden 28'inin kimliği kesin olarak tespit edilememiştir. Söz konusu 28 şairden 24'ünün kaynaklarda ismi bulunmakla birlikte yayımlanmış divanları bulunmadığı ve tezkirelerdeki örnek şiirlerde mecmuadaki şiirler yer almadığı için, bazısının ise divanları olduğu hâlde bu metinlerde mecmuadaki şiirlere rastlanmadığı için, aynı mahlaslı şairler arasında hüküm vermek mümkün olmamıştır. Fürûî, Hasan Ağazade, İyâlî ve Nogayzade Arslan Giray'ın isimlerine ise kaynaklarda rastlanmamıştır. Kalan şairlere bakıldığında mecmuada en çok 17. yüzyıldan şairin şiirlerinin bulunduğu görülmüştür. Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler ise sırasıyla Nefî, Nev'î, Şeyhülislam Yahyâ, Bâkî ve Rûhî'dir.

106 numaralı şiirdeki kayıttan anlaşıldığına göre mecmuanın mürettibi İdfî Çelebi'dir ve mecmuada kendisinin de 4 şiiri yer almaktadır. Aynı mahlaslı şairler arasında kimliğini kesin olarak tespit etmek mümkün olamamakla birlikte 17. yüzyılda yaşayan Beyzade Derviş Lütfullah İdfî Çelebi'nin mecmuanın mürettibi olduğu düşünülmektedir. Hem mürettibin muhtemel kimliği hem de mecmuada şiiri bulunan şairlerin yaşadıkları dönem göz önüne alındığında, mecmuanın büyük ihtimalle 17. yüzyılda derlendiği söylenebilir.

Metinde mecmuanın derlenme sebebine dair bir açıklama ya da ipucu olmadığı gibi, şiir veya şairler hakkında da neredeyse hiçbir özel bilgi yer almamaktadır. Bu durum mecmuanın hangi bağlamda üretildiği ve nasıl bir işlev yüklendiği konusunda yorum yapmayı zorlaştırmaktadır. Ancak özenli tertibi, görsel özellikleri ve geniş bir yelpazede şiir örnekleri sunan muhtevası göz önüne alındığında, önceden planlanarak ve muhtemelen özel biri ya da özel bir amaç için derlendiği düşünülebilir. Bu noktada

mecmuanın muhtemel mürettibi olan Beyzade Derviş Lütfullah İdî Çelebi'nin bir dönem Kırım Han'ının nedimi olduğu bilgisi de göz önüne alınabilir. Derlenme amacı her ne olursa olsun antoloji nitelikli bu mecmuanın muhtevası, divan şiirinin en güzel örnekleriyle doludur. Şiir seçiminde mümkün olduğunca çok şairden örnek şiirin mecmuaya alınması konusunda özen gösterildiği gözlenmiştir. Mecmua, zamanın karşısında kalıcılığını koruyabilmiş önde gelen şairlerin yanında, divan tertip edememiş veya divanı günümüze ulaşmamış önemli sayıda şairin şiirini de ihtiva etmektedir.

Derlenme amacı veya işleviyle ilgili özel bir bilgi bulunmadığı için 18. yüzyıl öncesi divan şiiri bağlamında popüler şiir ve şairler hakkında ancak kısmen bir fikir edinmemizi sağlayan eserin, benzer mecmualar gibi son tahlilde daha çok mürettibin edebî zevkini yansıttığı söylenebilir. Ancak bu çalışmanın da bir parçasını oluşturduğu MESTAP projesinin tamamlanmasıyla beraber, İdî Çelebi tarafından tertip edilen mecmuanın aynı döneme ait diğer mecmualarla birlikte değerlendirilmesi kolaylaşacak ve söz konusu muhteva bir dönemin edebî zevkini yansıtmak bakımından daha anlamlı hâle gelecektir. Neticede inceleme konusu mecmuanın diğer mecmualarla birlikte divan şiirine dair söyleyebilecekleri bir yana, söz konusu mecmua hem muhtevası hem de bizzat fiziki özellikleriyle klasik edebiyatımızda mecmua tertip etme geleneğine dair önemli malzemeler sunması bakımından oldukça değerlidir.

KAYNAKLAR

Abdülkadiroğlu, Abdülkerim. *İsmail Belîğ: Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eşâr*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 1985.

Açıkgöz, Namık. "Riyâzî", *DİA*. XXXV, 144-145.

Ahmed Cevdet. *Kıyas-ı Enbiya I*. Haz. Mahir İz. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.

Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Divanı*. II cilt. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2001.

———. "Rûhî-i Bağdâdî", *DİA*. XXXV, 205-206.

Akkuş, Metin. "Nefî Sanatı ve Türkçe Divanı: İnceleme-Karşılaştırmalı Metin". Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1991.

———. "Nefî", *DİA*. XXXII, 523-525.

Aksoyak, İ. Hakkı. *Gelibolulu Mustafa Âlî: Divan*. Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin ve Cemal Kafadar. Cilt II. Cambridge: Harvard University, 2006.

Akün, Ömer Faruk. "Âlî Mustafa Efendi", *DİA*. II, 416-421.

Ali bin Sultan Muhammed el-Karî el-Herevî. *Uydurma Olduğunda İttifak Edilen Hadisler (el-Masnû fî Marifeti'l-Hadisi'l-Mevzû)*. Tahkik: Abdülfettah Ebu Gudde. Çev. Halil İbrahim Kutlay. İstanbul: İnkilab Yayınları, 2006.

Altun, Kudret. *Tezkire-i Mucib: İnceleme-Tenkitle Metin-Dizin-Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1997.

Ayan, Hüseyin. "Cevrî İbrahim Çelebi", *DİA*. VII, 460-461.

———. *Cevrî: Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1981.

Aydemir, Yaşar. "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007: 122-137.

Çağlayan, Nagihan. "Nisârî Divanı: Metin-İnceleme". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2007.

Çapan, Pervin. *Tezkire-i Safayî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâidi'l-Eşar): İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2005.

Çavuşoğlu, Mehmed. *Yahyâ Bey: Divan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

———. "Bâkî", *DİA*. IV, 537-540.

Çavuşoğlu, Mehmed ve M. Ali Tanyeri. *Zâtî Divanı: Gazeller Kısmı III. Cilt*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.

Çetin, İsmail. "Derzizade Ulvî: Hayatı-Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni". Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

Demirel, Mustafa. *Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî) Divan: Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2005.

Demirel, Şener. *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) Divanı*. İstanbul: Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları, 2014.

Elmalı, Hüseyin. "Hassân b. Sâbit", *DİA*, XVI, 399-402.

Erdoğan, Mustafa. "Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı: İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin". Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2008.

Gürbüz, Mehmet. "Menbaî". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozluugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4397> (erişim 10.03.2019).

———. "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz, 2012, 97-112.

Gürsoy, Aslı. "Rızâyî, Mehmed Ali Çelebi". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozluugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1676> (erişim 12.03.2019).

İbn Hacer el-Askalânî, *Sahabe-i Kiram Ansiklopedisi (el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe)*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2009, c.4.

İçli, Ahmet. "İzâkî Çelebi". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozluugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7810> (erişim 10.03.2019).

İpekten, Haluk. "Atâî, Nevîzâde", *DİA*. IV, 40-42.

İsen, Mustafa. *Usûlî Divanı*. Erzurum: Atatürk Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988.

Kahraman, Asiye. "İshakzade Zuhûrî Divanı: İnceleme-Metin". Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2002.

Kalpakkı, Mehmet. "Fevrî", *DİA*. XII, 505-506.

Kanar, Mehmet. "Nizâmî-i Gencevî", *DİA*, XXXIII, 183-185.

Kaplan, Mahmut. Neşâtî Divanı. İzmir: Akademi Kitabevi, 1996.

Karagöz, İsmail. *Ayet ve Hadislerin Işığında Allah'ın İsim ve Sıfatları: Esmâ-i Hüsnâ*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.

Karahan, Abdülkadir. "Figânî", *DİA*. XIII, 57-58.

———. "Fuzûlî", *DİA*. XIII, 240-246.

———. *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*. İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1966.

Karaköse, Saadet. "Nevizade Atâyî Divanı". Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1994.

Kavruk, Hasan. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.

Kaya, Bayram Ali. "Hâletî, Azmizade". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozluugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280> (erişim 09.03. 2019).

———. "Necâtî Bey", *DİA*. XXXII, 477-478.

———. "Taşlıcalı Yahyâ", *DİA*. XL, 156-157.

———. "Usûlî", *DİA*. XLII, 213-214.

———. "Veysî", *DİA*. XLIII, 76-77.

———. "Yahyâ Efendi, Zekeriyâzâde", *DİA*. XLIII, 245-246.

Kaya, Bilge. "XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıkî Ahmet Efendi ve Divançesi". Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1991.

Kayacıoğlu, İsmail. "Şakâiku'n-Nu'maniyye Zeyillerinden Vekâyü'l-Fudalâ'daki Şair Biyografileri: İnceleme-Metin-İndeks". Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1998.

Kocaaslan, Hava. "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1. Cilt S.1-233". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2009.

Koyuncu, Fatih. "Makâlî, Mustafa Bey". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.

<http://www.turkedebiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189>
(erişim 10.03.2019).

Köksal, M. Fatih. "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım. İstanbul: Turkuaz, 2012, 409-431.

Kurnaz, Cemal. "Hayâlî Bey", *DİA*. XVII, 5-7.

Kurtuluş, Rıza. "Emîr Hüsrev-i Dihlevî", *DİA*, XI, 135-137.

Kut, Günay. "Ahmed Paşa, Bursalı", *DİA*. II, 111-112.

———. "Ahmed-i Dâî", *DİA*. II, 56-58.

———. "Mecmua". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*. VI, 170.

Kutluk, İbrahim. *Beyânî Mustafa Bin Carullah: Tezkiretü's-Şuarâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1997.

Küçük, Sabahattin. *Bâkî Divanı*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994.

Küçük, Sabahattin. "Kafzâde Fâizî", *DİA*. XXIV, 162-163.

Küleççi, Numan. "Ganîzade Nâdirî: Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserler, Divanı ve Şehname'sinin Tenkitli Metni". Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. 1985.

Odabaşı, Mihrican. "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1. Cilt S.234-467". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2009.

Okatan, Halil İbrahim. "Kafzade Fâizî: Hayatı Eserleri Sanatı-Tenkitli Divan Metni". Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1995.

Okumuş, Ömer. "Câmî, Abdurrahman", *DİA*, VII, 94-99.

Onan, Necmettin Halil. *Leyla ile Mecnun*. İstanbul: Maarif Basımevi, 1956.

Özdemir, Fatma. "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva II. Cilt s.468-734". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2011.

Özmen, Mehmet. *Ahmed-i Dâî Divanı*. Cilt I. II Cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2001.

Riyâzî Mehmed b. Mustafa Birgili, *Divan*, Şevket Rado Yazmaları, ŞR000109/01, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi.

Savran, Ahmet. "Kâ'b b. Züheyr", *DİA*, XXIV, 7-8.

S.Coşkun, Vildan. "Zâtî", *DİA*. XLIV, 150-151.

Sefercioglu, Nejat. "Nevî", *DİA*. XXXIII, 52-54.

Şener, Osman Zahit. "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva II. Cilt S.1000-1263". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2013.

Tarlan, Ali Nihad. *Ahmed Paşa Divanı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1966.

———. *Fuzûlî Divanı: Gazel, Musammat, Mukatta ve Rubai kısmı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*. Cilt I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1950.

———. *Hayâlî Bey Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1945.

———. *Necâtî Beg Divanı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1963.

———. *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1948.

———. *Zâtî Divanı: Gazeller Kısmı I. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1967.

———. *Zâtî Divanı: Gazeller Kısmı II. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1970.

Toska, Zehra. "Veysî Divanı (Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği)". Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1985.

Tuğluk, Halil İbrahim. "Sûzî, Derviş Osman". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1350> (erişim 12.03.2019).

Tulum, Mertol ve M. Ali Tanyeri. *Nevî: Divan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi ve Vankulu Lügati. <http://www.kamus.yek.gov.tr/>.

Uludağ, Erdoğan. "Şeyhülislam Bahâyî Divanı: İnceleme-Karşılaştırmalı Metin". Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1992.

Uzun, Mustafa ve Mehmet İpşirli. "Bahâî Mehmed Efendi", *DİA*. IV, 463-464.

Uzun, Mustafa. "Ganîzade Mehmed Nâdirî", *DİA*. XIII, 355-356.

———. "Mecmua", *DİA*. XXVIII, 265-268.

Ünlü, M. Şahabettin. "Ubeydî: Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni". Doktora Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1991.

Ünver, İsmail. "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Turkish Studies: International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 3/6 Fall 2008: 1-46.

Üzgör, Tahir. "Fehîm-i Kadîm", *DİA*. XII, 295-296.

———. *Fehîm-i Kadîm: Hayatı, Sanatı, Divanı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1991.

Yeni Tarama Sözlüğü. Düzenleyen: Cem Dilçin. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013.

Yerdelen, Cevat. *Azmizade Hâletî Divanı: edisyon-kritik*. Erzurum: y.y, 1994.

———. "Azmizade Hâletî'nin Rubailerî". Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1991.

Yiğit, Bilge Kaya. "Mantıkî, Ahmed Efendi". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://www.turkedebiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1432> (erişim10.03.2019).

Yuvacı, Bünyamin. "Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva (II. Cilt s.735-999)". Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2014.

Zavotçu, Gencay. *Rıza Tezkiresi: İnceleme-Metin*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2009.

EKLER

Ek 1: Mestap Tablosu

Yer Nu.: Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum Eserler Bölümü 593/Mecmua-i Eşar							
Yp. No.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1b	Rızāyī	Bi-ḥamdī' llāh vezān oldı nesīm-i feyz-i Rabbānī Açıldı ḡoncalar zeyn itdi ḡül şaḡn-ı ḡülistānı	Cenāb-ı pākūñi medḡ eyledükde bir kaşıdeyle Çü senden oldı K'ab ibn i Züheyr'e bürde iḡsānı	Kaside/ 50 Beyit	Na'at	+---- / +---- / +---- / +----	“Na't-ı Şerif-i Rızāyī.” Şiir mecmuada 30+20 beyit şeklinde ikiye ayrılarak verilmiştir.
3a	Nef'ī	Germ olmasun iñende felek āfītāb ile Ġalibdür aña mihr-i ruḡuñ āb u tāb ile		Natamam Gazel/ 1 Beyit		--+ / -++ + / +--+ / -+-	Mecmuada başlıksız verilen bu beyit, Nefi divanındaki 106 numaralı gazelin ilk beytidir.
3a	Hüdāyī	Dirīḡ o tāze nihālüm hevā nedür bilmez Belā-yı 'ışk nedür mübtelā nedür bilmez	Hüdāyī dergeh-i 'ālīne ilticā eyler Kaḡuñdan özge senüñ mültecā nedür bilmez	Gazel/ 5 Beyit		+--+ / +--+ / +--+ / +--+	Bu şiir Hüdāyī divanında bulunamamıştır. <i>Beliḡ Tezkiresi</i> 'nde şiirin matla beyti Rezmī'ye, <i>Tuhfe-i Nāili</i> 'de Selim'e ait gösterilmektedir.
3b	Yahyā	Çeşm-i pür-ḡūna ḡayāl-i la'li hem-demdür hele Ġayra ḡacet yoḡ ḡöñül hem cām u hem Cem'dür hele	Gör kuşūr eyler mi Yahyā vaşf-ı la'lüñde senüñ Leblerüñ bir kerre ol leb-teşneye emdür hele	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+---	“Gazel-i Yahyā.” Şeyhülislam Yahyā'nın şiiridir.
3b	Riyāzī	Bir neşve var ḡöñülde şu içsem şarāb olur Bir tāb var ki lüceye baḡsam serāb olur	Bir ḡün Riyāzī Yūsuf-ı ḡüm-geşte bulur Ya'küb-ı dil murāda irer kām-yāb olur	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -++ + / +--+ / -+-	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

5a	Zātī	Didüm ki benüm yâ Rab dil-ber neme kîn eyler Gönlüm didi 'aynuñda olan neme kîn eyler	Yārân didi ey Zātī yok bezm-i maḥabbette Feryād u fiğānuñdan özge nemeki eyler	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--- / ---+ / +---	
5a	Maḳālī	Kime varup derūnum derdinūñ aḥvālını şorsam Helāküm ḳaşdına o da şunar bir kâse-i pür-semm	Maḳālī başuñı top eyle meydān-ı maḥabbette Şorarlarsa eger çevgān-ı zūlfinden diyem güyem	Gazel/ 5 Beyit		+--- / +--- / +--- / +---	
5b	Riyāzī	Derd-i cānı sīnede cānāne bilmez kim bilür Birbiri ḥālın iki hem-ḥāne bilmez kim bilür	Ey Riyāzī ḥikmet-i 'ışkı ne bilsün Bū 'Alī Yine ol fenni dil-i dīvāne bilmez kim bilür	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
5b	Fāyizī	Tāb-ı gamuñla aḥker-i sūzāna döndi ten Ḥākister-i sefīddür üstünde pīrehan	Bir pāre rüzgāra ḥayanmak da şartdur Nāzüklügi ḳo Fāyiziya hemçü yāsemen	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / ++++ / -+-	
6a	Nef'ī	Nigeh maḥmūr u gamze mest-i nāz u nāz mestāne Nola itse dil-i şūrīde keşf-i rāz mestāne	Meded tīg-i zebānından şaḳınsun gamze-i sākī Söze geldükçe Nef'ī-i suḥan-perdāz mestāne	Gazel/ 5 Beyit		+--- / +--- / +--- / +---	
6b	Zaḥmī	Gözi ser-mest-i nāz u gamze-i ḡammāz mestāne Demidür 'arz-ı ḥālūñ ey dil it āḡāz mestāne	Mey-ālūde ḳaçan kim görse ol nā-mihr[i] ḥavfından Metā'-ı cānın [eyler] Zaḥmī pāy-endāz mestāne	Gazel/ 5 Beyit		+--- / +--- / +--- / +---	
6b	Nādīrī	Āteş-i aḥker-i rüyūñdur o la'lūñdeki ḥāl Ki düşüp çeşme-i āb üzre kızarmış fi'l-ḥāl	Ḳalemūñ Nādīriyā şem'-i ziyā-güsterdür Düdi ḥaḫ nūri suḥan olsa fetīli nola nāl	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
7a	Fehīm	Ey nigāh-ı ḡazabı mest-i mey-i naḥvet-i nāz Ġamzesi sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz Ey fūrūḡ-ı ruḥ-ı ḥoy-kerdesi ḥūrşīd-güdāz Ey leb-i nādīre gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz Ḳorkaram rāzumı fāş ide o çeşm-i ḡammāz Āşinā oldı dile gamze-i peykāne-nevāz Şeb-i hecr ü ḡam-ı zūlf ü dil-i sevdā-perdāz İḥtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz Āh idersem ki bu sevdāñ ile tolmış göñlüm Ḥaberüm yok ki senūñ 'āşıkuñ olmış göñlüm	Ḥüsnuñi görse eger Yūsuf olur bende saña Dil-i 'uşşāk nice olmasun efgende saña 'Āşık olurduñ eger görse idūñ sen de saña Ba'dezīn bendeyem ey şūḥ-ı cihān ben de saña Ḥande it aḡlasa ḥālın dil-i nālede saña Böyledür ḳismet-i Ḥaḳḳ girye baña ḥande saña Bir naşīhatdur ider 'āşık-ı şermende saña Ḳorkaram yār ola aḡyār-ı firībende saña Girde-bālın gül iken gitdūñ idüp tüde-i ḥār Derd-i ḡayretle helāk olsa Fehīm-i bīmār	Terkib- Bend/ V Bent		+++ / +++ / +++ / +++	Şiir mecmuada 4+1 bent şeklinde ikiye ayrılarak verilmiştir.
8a	Menba'ī	Servi ḥayretde ḳoyan ḳadd-i nihālūñdür senūñ 'Āşıkı zār u nizār iden ḥayālūñdür senūñ Güllere raḡbet viren hep ḥadd-i ālūñdür senūñ Fer viren māha cemāl-i bā-kemālūñdür senūñ Mihre ḥançerler çeken iki hilālūñdür senūñ	Baña 'āşık olmanuñ yokdur me'ālī dir iseñ Olur iseñ kendü boynuña vebālūñ dir iseñ Menba'inūñ 'arz-ı ḥāle yok mecālī dir iseñ Ḡayrlarla yārdur şimdi Ḥayālī dir iseñ Ḥāşāllillah pādīşāhum ol ḥayālūñdür senūñ	Tahmis/ V Bent		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	"Ḡazel-i Ḥayālī Taḥmīs-i Menba'ī"
8b	Nişārī	Neřmān nerm olur ditrer gözūñden Ḳahramāñiler Ḥadengūñ türine tāḳat getürmez Ḳaḥterāñiler (?)	Nişārī dīdeden ḥün-ı cigerdür dökdüğüm her dem 'Aceb mi giyse ol ḥūñ libās-ı erḡvāñiler	Gazel/ 7 Beyit		+--- / +--- / +--- / +---	Şiir başlıksız olarak kaydedilmiştir.
9a	Uşūlī	Yā mücessem rūḥdur yā peyker-i cān ol beden Yā gül-i gülzār-ı cennet yā semen yā yāsemen	Pādīşāhum kendūñe ehl-i kemālī ḳul idin Sen Süleymānsın saña yār olmasun her Ehremen	Kaside/ 20 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Usūlī'ye ait olduḡunu tespit ettiğimiz bu şiirin mecmuadaki başlığı "Nūrī" şeklindedir.

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

10a	Sırrî	Bir gönca durur sāgar-ı rindân-ı harâbât Bülbülleridir 'aşık-ı nālân-ı harâbât	İnşâf bu kim gelmeye bu bezm-i şafâya Sırrî gibi bir rind-i suhandân-ı harâbât	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / +--+ / +--	
10b	Naḥîfî	Bir şem' durur sāgar-ı raḥşân-ı harâbât Pervânesidir 'aşık-ı süzân-ı harâbât	Maḥv itdi vücüdını fenâ buldı Naḥîfî Her kim ki olur hem-dem-i rindân-ı harâbât	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / +--+ / +--	
10b	Mu 'îdî	Şu gibi her hâra ey serv revân olmak neden Yoğisa meylüñ vefâya bu yaña bakmak neden	Ey Mu 'îdî olmaduñsa şem'-i ğam pervânesi Gice gündüz cânuñı şevk odına yakmak neden	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
11a	Aḥmed	Şol kara kaşuñ çatup gönülüm hilâl itmek neden Ey elâ gözlüm bizümle mekr ü âl itmek neden	Kâmetin şordum rakîbe işidüp dil-ber didi Aḥmed İblise kıyâmetden su'âl itmek neden	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Ahmed Paşa'nın şiiRIDIR.
11a	Fehmî	Çıkısa feryâdî 'aceb mi 'aşikuñ yerden göge Kim aña zulm eylemişdür çarḥ-ı dūn yerden göge	Dügmeye zabt olmaz ey Fehmî dil-i divânemüz Ger yığılsa bend-i zencîr-i cünün yerden göge	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
11b	Nef'î	Çekdüğüm derdi ne hem-hâne ne hem-râz bilür 'Aşıkam hâl-i dil-i zârumı Allâh bilür	Böyle dil-ber ne belâdur başuña ey Nef'î Her nigâhını kazâ âfet-i cângâh bilür	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
11b	Fehîm	Dilde bir deryâ yatur bî-ka' r u sâhil nâ-bedîd Bu 'acebdür olmuş anda hem yine dil nâ-bedîd	Feyz-i isti' dâd hatm olmuş meger sende Fehîm 'İlm çok üstâd yok şâkird-i muḥbil nâ-bedîd	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
12a	Riyâzî	Serv-i bâğî seyr idenler kadd-ı yârum şandılar Küya meyl iden dil-i bî-ihtiyârum şandılar	Ey Riyâzî gülşen içinde hezârüñ nâlesin Küy-i cânânumdaki feryâd u zârum şandılar	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
12a	Riyâzî	Bize ne kaşr-ı zer-entüd ne kaşâne gerek 'Aşikuñ meskeni gönli gibi virâne gerek	Ey Riyâzî okına nâz ile dirseñ ğazelüñ Lafzî rindâne gerek nazmî zarîfâne gerek	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	"Velehü"
12b	Nef'î	Girih-i gönca-i maḥşudumı çarḥ itmedi hâll Pençe-i mihr-i cihân-tâbı meger oldı eşell	Serverâ nâmverâ fâzıl-ı ferḥunde-dilâ Ey ḥudâvend-i fuḥûl-i 'ulemâ-yı ekmel	Kaside/ 50 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	"Kaşide-i Nef'î"
15a	Bahâyî	Ruḥuñdan şem'-i meclis var ise şerm ü hicâb eyler Ki pervâne perin ruḥsârına dâyim niḳâb eyler	Bahâyî hâne-i ümîd ḳalmaz böyle der-beste Nesîm-i luḫf eser elbette bir gün fetḥ-i bâb eyler	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
15a	Bahâyî	'İtâb-ı la' l-i nâbuñdan gönül pür-piç ü tâb olmaz Bilür kim kân-ı âteşden çıkan hançerde âb olmaz	Bahâyî her ne emr eylerse ol şâhenşeh-i ḥübân Ser-i teslîm ü ḥâk-i 'aczen den gayrı cevâb olmaz	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	"Velehü"
15b	'Aṭâyî	Şunar dil-ber baña câm-ı ğamı keyfiyyetin bilmez Ṭabîbüm ḥastaya şerbet virür ḥâşşiyetin bilmez	'Aṭâyî şerbet-i dârü'ş-şifâ-yı luḫf u iḥsânı Virenler 'illetin bilmez alanlar ḥikmetin bilmez	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
15b	Ḳabûlî	Egleyen gönülümüzi seyr-i gül-rüyuñdur Bağlayan murğ-ı dili bağçe-i küyuñdur	Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabûlî-i ḥâḳîr Dâ'î-i devletüñ ol eski du'â-güyuñdur	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
16a	Yahyâ	Bu tâb ile ruḥsâre-i cânâna baḳılmaz Gözler ḳamaşur mihr-i dirâḫşâna baḳılmaz	Tenhâ gidelüm seyre dimiş emr o şâhuñ Yahyâ burada ḥâṭır-ı yârâna baḳılmaz	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / + --+ / +--	Şeyhülislam Yahyâ'nın şiiRIDIR.
16a	Süzî	Ḥam ḳadî dâ'ire-i rûḥ-ı revândur kemerüñ Târ-ı piçideleri rişte-i cândur kemerüñ	Süzî-i ğam-zedenüñ ḳaddî dü-tâ olmuşdur Var ise mâ' il-i ber-müy-ı meyândur kemerüñ	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	
16b	Bahâyî	Nālân iden beni ḥaṭṭ-ı zülfi-i 'izârdur Feryâd-ı 'andelbe sebeb nev-bahârdur	Ḥor olsa eşk-i çeşm-i Bahâyî 'aceb degül Bisyâr olan güherse de bî-i' tibârdur	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / + --+ / +--	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

16b	Bahāyī	Ruhsār-ı yârda haṭ-ı ‘anber-şiken biter İ‘câz-ı hüsündür ki gül üzre çemen biter	Ser-sebz u hürrem itdi cihâni nesîm-i lutf Bilmem Bahāyî tohm-ı ümîdüm kaçan biter	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / +---+ / -+-	“Velehü”
17a	‘Ankā	İtdi bizi tîr-i ğam-ı hicrâna nişâne Bilsek ‘acabâ neyledük ol qaşı kemâna	‘Ankā diler ol şem ‘-i şeb-efrüz ki dâyim Pervâne-şifat âteş-i ruhsârûna yana	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
17a	Bahāyī	Büse-i la‘lin hüner cân ile erzân almadur Şîve-i ehl-i maḥabbet cân virüp cân almadur	Nev-‘arûs-ı nazma zîmet virmenüñ ser-mâyesi Ey Bahāyî destüñe kilk-i dür-efşân almadur	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
17b	Sa‘îd	Gülüñ güşna girmez bülbülüñ âh-ı ciger-sûzı Budur rûz-ı ezelden ‘âşık-ı bî-çârenüñ rûzı	Sa‘îdâ sāgar-ı hürşîd şalmış ‘âleme pertev Bahâr irdi yine germ itdi bezm-i şâh-ı nevrûzı	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	
17b	Rûhî	Ol bezme ayak başma ki âmâde degüldür Ol şîşeye el urma ki pür-bâde degüldür	Rûhî almaz ‘aqlımuza bâde ne sırdur Güyâ ki bizüm içdügümüz bâde degüldür	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
18a	‘Ulvî	Gözler kamaşur ṭal‘at-ı cânâna bakılmaz Rüşen bu ki hürşîd-i draşşâna bakılmaz	Elfâz-ı şafâ-baḥşuñı ey ‘Ulvî görince Ṭarz-ı Ḥasen ü şîve-i Selmân‘a bakılmaz	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
18a	Fuzûlî	‘Âlem oldı şâd senden ben esîr-i ğam henüz ‘Âlem itdi terk-i ğam bende ğam-ı ‘âlem henüz	Ey Fuzûlî eyledi her derde dermân ol ṭabîb Bir benüm zaḥmumdur ancak bulmayan merhem henüz	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
18b	Fuzûlî	Ey ruḥuñ kible-i cân ḥâk-i derüñ kible-i dil Reh-i işkuñda fenâ menzili evvel menzil	Ey Fuzûlî yanaram kim ne için ol yüzi gül Baña yanar od olur özgeye şem ‘-i maḥfil	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	
18b	Nef‘î	Bildürürdüm derdümi bir âh ile cânâna hep Korkarum süz-ı derünümün felekler yana hep	Olmaz ey Nef‘î bu vâdide benümle hem-‘inân Gelsün esb-i tab‘ına mağrûr olan meydâna hep	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
19a	Nef‘î	Cibrîli helâk eylese ol çeşm-i siyeh-mest Ma‘zûr-ı kirâm-ı ‘uḳalâdur güneḥ-i mest	Ne bütkede ne Ka‘be gerek ‘âşıkâ Nef‘î Ḥâk-i der-i mey-ḥâne yeter secdegeh-i mest	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
19a	Nef‘î	Ölmek âsân ‘âşıkâ bir dem fırâk-ı yâr güc Böyle müşkil derd esîri ḥastaya tîmâr güc	Ölsa Nef‘î nola ger endîşesiyle hem-zebân Neylesün yâ şoḥbet-i yârân-ı nâ-hemvâr güc	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
19b	Yahyâ	Cihânda ‘âşık-ı mehcûr şanma râḥat olur Neler çeker bu gönül söylesem şikâyet olur	Yakında küy-ı ḥarâbâta uğradum Yahyâ Ne ḥûb cây-ı şafâ güşe-i ferâgat olur	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	Şeyhülislam Yahyâ’nın şiiRIDIR.
19b	Yahyâ	‘Aks-i rüyuñla derünüm tâbnâk olmaḳdadur Söz hemân âyîne-i idrâk-i pâk olmaḳdadur	Korkaram derd-i derünüm ide bir yerden zuhûr Tîğ-i ğamla sîne Yahyâ çâk çâk olmaḳdadur	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Şeyhülislam Yahyâ’nın şiiRIDIR.
20a	Pîrî	Fürüg-ı ‘ârîzuñ mihr-i cihân-tâbı unutturdı Mezâk-ı la‘l-i şîrîñüñ mey-i nâbı unutturdı	‘Aceb mi ârzü-yı vaşluñ itmeye Pîrî-i küstâḥ Ġamuñ mecnûn-ı işka kayd-ı edâyı unutturdı	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	
20a	Nef‘î	Dil-nişîndür ğamze ammâ dil-rübâdur ṭırrası ‘Âşık-ı bî-dillere ṭurfe belâdur ṭırrası	Ṭab ‘-ı Nef‘î gibi pervâz-ı bülend itse nola Âfitâba sâye şalmış bir Hümâ‘dur ṭırrası	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
20b	Nef‘î	Bahâr irdi yine esdi nesîm-i şubḥ-ı nevrûzı Açıldı ‘âlemüñ gül gibi güldi baḥt-ı fırûzı	Ele gül gibi câm al bülbül-i ser-mest ol ey Nef‘î Ġazeller söyle germ it bezm-i şâhenşâh-ı nevrûzı	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

20b	Yahyā	Gīsularuñ dil almağa tedbîr itdiler İki bölükle 'ālemi teşhîr itdiler	Çeşmi ağardı ağlamadan qaddi oldı lām Yahyā'yı tazelər gam ile pîr itdiler	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / + --+ / -+-	Şeyhülislam Yahyā'nın şiiridir.
21a	Nef'î	Leşker-i müjgānı kim bir Kahramān'dur her biri Ġamzesiyle ceng ider şahib-kırāndur her biri	Āferin Nef'î yine tab'-ı gazel-perdāzuña Penc-beytün nüşha-i sıhr-i beyāndur her biri	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Bu şiir 58a'da tekrar kaydedilmiştir.
21a	Yahyā	Ebrü vü müjeñ tîğ-i cefā tîr-i kazādur Ol kākül-i pür-piç ise emvāc-ı belādur	Çün hükm-i kazādur bu cefālar bu belālar Yahyā'ya düşen cān ile teslîm ü rızādur	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	Şeyhülislam Yahyā'nın şiiridir.
21b	Nef'î	Bir tolı nüş it şarāb-ı nāb gelsün çeşmüne Mest olursañ nāza başla h'āb gelsün çeşmüne	Rind iseñ Nef'î humār-ı bādeden açma gözün 'Ālemün hāli hayāl-i h'āb gelsün çeşmüne	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
21b	Nef'î	Cānān odur ki ser-keş ola mübtelāsma 'Āşık odur ki nāzı geçe dil-rübāsma	Nef'î bize ne ğamze gerek ne nigāh-ı dost Biz māyilüz güzellerün eñ bî-vefāsma	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / +---+ / -+-	
22a	Nef'î	Ġamzeñ ne dem ki tîğ çeküp hūn-feşān olur 'Uşşāk-ı dil-figāra ecel mihrībān olur	Dönsün felekde sāgar-ı iqbāli gün gibi Tā aña dek ki āhir-i bezm-i cihān olur	Kaside/ 65 Beyit		--+ / -+-+ / +---+ / -+-	"Kaşide-i Nef'î"
25a	Yahyā	Lāleveş giymiş kabā-yı sürh' izz ü nāzı var Söyleşilmez ol Hümā ile 'aceb pervāzı var		Natamam Gazel/ 2 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	Şeyhülislam Yahyā divanındaki 102 numaralı gazelin ilk iki beyti kaydedilmiştir.
25a	Firākî	Qalmasun bir dem hayālün çeşm-i hūnumdan ba'îd Sîne-şafıluğda o yāruñ cāh u cānumdan ba'îd	Ey Firākî arza-i esmāda cümle pür-figān İns [ü] cin (...) eylemege bā'îd	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
25b	Bākî	Bildün mi sen de kendüni ey bî-vefā nesin Āşüb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin	Bākî yolında dōke şaça harc idüp gözüm Āhir düketdi naqd-i sirişküm hızānesin	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / +---+ / -+-	
25b	Mantıkî	Evrākını tağıtdı şabā muşhaf-ı gülün Qaldı oqınmadı nice evrādı bülbülün	Biri dil-şikeste biri cān-ı hastadur Deryā-yı ıztırāb ile küh-ı taħammülün	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / +---+ / -+-	Bu şiir -son beyit farklı olarak- 30b'de tekrar kaydedilmiştir. 30b'deki varyantın son beyti Mantıkî divanıyla aynıdır.
26a	Bākî	Fark-ı felekde zāhir olup tāt-ı zer-nigār Üsküflerin minārelerün kapdı rüzgār	Gül-gün olurdu çihre-i Bākî şafağ gibi Devrān şunaydı destine bir cām-ı zer-nigār	Gazel/ 5 Beyit		--+ / -+-+ / + --+ / -+-	
26a	Luţfî	Hıyābānzār-ı 'ışkuñ berg ü bār u hārı āteşdür Nesimi ğam semender bülbülü gülzārı āteşdür	Zebān-ı hāme Luţfî la'l-i nāb-ı yārdan söyler Nola pür-süz ise endişe-i güftārı āteşdür	Gazel/ 5 Beyit		+---+ / +---+ / +---+ / +---	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

26b	Yahyā	Ey zülfî ham-ender-ham-ı kullāb-ı maḥabbet Hep saña çekildi dil-i erbāb-ı maḥabbet	Yahyā harem-i 'ışka girerse nola bī-bāk Meftūhdur erbāb-ı dile bāb-ı maḥabbet	Gazel/ 5 Beyit		--+/+---/ +---+/+---	Şeyhülislam Yahyâ'nın şiidir.
26b	Yahyā	La'l-i lebūñle bāde-i nāb itdi imtizāc Alışdı biri biri ile iki ter-mizāc	Yahyā metā'-ı fāzl dirīgā kesādda Kālā-yı cehl bulmada günden güne revāc	Gazel/ 5 Beyit		--+/+---/ +---+/+---	Şeyhülislam Yahyâ'nın şiidir.
27a	Yahyā	Bir gün gele kim şād ola maḥzūn-ı maḥabbet Çok ākili ilzām ide mecnūn-ı maḥabbet	Bağlandı dilüm kalmadı şekvāya mecālüm Gör neyledi Yahyā beni efsūn-ı maḥabbet	Gazel/ 5 Beyit		--+/+---/ +---+/+---	Şeyhülislam Yahyâ'nın şiidir.
27a	Yahyā	Dil degüldür kafes-i cismüme bülbül kodılar Dāğlar añlamañuz yer yer aña gül kodılar	Şabruñi gāret idüp aldılar eşk-i çeşmüñ Sende Yahyā ne taḥammül ne tecemmül kodılar	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	Şeyhülislam Yahyâ'nın şiidir.
27b	Nef'î	'Aşka ta'n itmek olmaz mübtelādur neylesün Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur neylesün	Olmasa Nef'î nola dem-beste zülf-i dil-bere Tab'-ı şühî dāma düşmez bir Hümā' dur neylesün	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
27b	Nef'î	Kurtuluş yok sitem-i ğamze-i fettānından Çeşm-i ser-mestinüñ ādem mi geçer yanından	Söylemez söylemez ammā söze gelse Nef'î Ne cevāhir dökülür kilki-i dūr-eşānından	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
28a	'Ulvî	Cihān bağında ḥadd ü zülf ü çeşm ü kaddüñ ey dil-ber Biri güldür biri sünbül biri 'anber biri 'ar'ar	Şehā 'adl ile dāduñ medh-i vaşf itmekte 'Ulvî dūr Kemāl-i ehl ü kân-ı fāzl u hoş-tab' u suḥan-perver	Kaside/ 25 Beyit		+---/+---/ +---/+---	“Kaşide-i 'Ulvî”
29a	?	Çün ğam-ı ḥad u kad ü zülfüñle āh u zār olur Āh nār u nār ḥāk u ḥāk sünbülzār olur	Bāb-ı fāzl u rāy-ı luṭfuñdan bizüm bir nokta ger Nokta 'ilm u 'ilm 'ayn u 'ayn ulu'l-ebşār olur	Kaside/ 25 Beyit		+---/+---/ +---/+---	“Kaşide”
30b	Ḳabūlî	Ol ki māha nūr tevcīh eyleyüp rü koymış ad Nūndan bir nūr peydā itmiş ebrü koymış ad	Nokta deñlü nuṭfe[yi] nuṭka getürmiş ol Ḥakīm Ḥikmeti gör kim Ḳabūlî-i suḥan-gü koymış ad	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
31a	Riyāzî	Ṭarīk-i 'ışk ki pīçide-i rāh-ı ḥayretdür İşüm aña gireli hep nigāh-ı ḥayretdür	Güzelden özgeye baḳdurmayan bu çeşm-i teri Riyāzî ḥükmi-i hümāyün-ı şāh-ı ḥayretdür	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
31a	Rızāyî	Şarıлмаğı ser-i zülf-i nigāra şāneden gördük Yanup yaḳılmağı biz şem' ile pervāneden gördük	Rızāyî tā ölince biz ferāmüş itmezüz anı Keremler luṭflar kim sākî-i peymāneden gördük	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
31b	Bahāyî	Dünyāyî ḥarāb itdi o mestāne baḳışlar Ol çeşm süzüşler o ğazālāne baḳışlar	Hün-ı dil-i pür-hün-ı Bahāyîyi düketdi Çeşmüñden o cādū-yı Tatārāne baḳışlar	Gazel/ 5 Beyit		--+/+---/ +---/+---	
31b	Bākî	Nola dehr içre nişānum yoğ ise 'Anḳāyem Ne 'aceb seyl gibi çağlamasam deryāyem	Bākiyā dīm-i Muḥammed ḥāk için 'ālemdede Dem-i cān-baḥş ile nazm içre bugün 'İsāyem	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
32a	Bākî	Açıl bağuñ gül-i nesrini ol ruḥsārî görsünler Şalm serv-i şānavber şive-i reftārî görsünler	Güzeller mihrībān olmaz dimek yañlışdur ey Bākî Olur va'llāhi bi'llāhi hemān yalvarı görsünler	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	
32a	Fiğānî	Bu ḥāristān-ı 'ālemdede açılmazsa gül-i maḳşūd Ne ğam ey bülbül-i cān çünki gülzār-ı 'adem mevcüd	Tecellā-yı cemālî şayḳal-i mir'āt-i ḥāverden O māhuñ 'aks-i ḥüsnidür Fiğānî mā-huve'l maḳşūd	Gazel/ 5 Beyit		+---/+---/ +---/+---	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

32b	‘Ulvī	Dil-i bī-çāremi gözler yine ol bī-emān gözler İki şehbâzdur her biri murğ-ı nâ-tüvân gözler	Gelüp şehir-i vücūda şordı ‘Ulvī hāne-i kabrin Diyār-ı ğurbete düşmüş müsāfirdür mekân gözler	Gazel/ 5 Beyit		+----/ +----/ +----/ +----	
32b	Şabrī	Bulmadum bir yār kim ol yār aġyār olmaya Görmedüm bir gül ki hergiz mahrem-i hār olmaya	Bādeyi Şabrī gibi kim bir kağeh nüş eyledi İki ‘ālemdede daġı bī-çāre huşyār olmaya	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
33a	Rūhī	Nāyveş inler göñül bezm-i vişālūñden cūdā Dīde kan aġlar cemāl-i bā-kemālūñden cūdā	Aġlamakla inlemekle geçse evkātı nola Yā nice şabr eylesün Rūhī cemālūñden cūdā	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
33a	Riyāzī	Nihān itme varup aġyārla yār olduġuñ bildük Vefāyı terk idüp şimdi sitemkār olduġuñ bildük	Riyāzī seyr idüp mi‘yār-ı tab‘-ı sıhr-perdāzuñ Senūñ bir şā‘ir-i sencīde-ġüftār olduġuñ bildük	Gazel/ 5 Beyit		+----/ +----/ +----/ +----	
33b	Mantıķī	Terdür dil-i mestānemüzūñ şimdi ayaġı Mey-hānede beñzer ki kübe geçdi ayaġı	Himmet umaruz pīr-i muġānuñ nefesinden Şevķ ātesinūñ Mantıķiyā söñdi ocaġı	Gazel/ 5 Beyit		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
33b	Bahāyī	‘Aşık neşāt-ı meclis-i ‘iş-ı dem istemez Hūn-ı dilin koyup mey-i cām-ı Cem istemez	Bezm-i mahabbet içre Bahāyī reg-i dilūñ Bir tārduz ki yār-ı zīr ü bam istemez	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - - + + / + - - + / - - +	
34a	Murādī	Şorma ey dil ‘aşıķı Ferhādeş dīvānedür Açma ‘işķuñ sırrını Ferhāda kim bīġānedür	Ey Murādī kār bārum kalmayup ‘aklumı aldı bir perī Cevri çok inşāfı yok bir pūr-cefā cānānedür	Gazel/ 6 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
34a	Rūhī	Parmāġında la‘l şanmañ ol meh-i nā-mihribān ‘Aşķın kırbān iderken şıçramış bir kaţre kan		Natamam Gazel/ 1 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	“Rūhī-i Bağdādī.” Baġdatlı Rūhī divanındaki 833 numaralı gazelin ilk beytidir.
34a	Fahrī	Ey felek benden cūdā kıldıñ şeh-i hūbānumı Göklere peyveste kılsam yaraşur eġġānumı Yaġdı ħasret odı sīnemde dil-i sūzānumı Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı	Derd-i ħasret koymadı tende mecāl-i tākattüm Kalmadı dünyāda zevķ ü şafā vü rāhatum Fahrīyā budur Hūdā‘dan gice gündüz ħacetüm Görmeyince yārumı yā Rabb[i] alma cānumı	Terci- Bend/ V Bent		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	“Terci‘-Bend-i Fahrī.”
34b	Hasan Aġazāde	Āh elūñden rüzġār-ı rüzġār-ı kārzār Geç ‘aţlık nice bir cevruñ idüpdür cānā kār	Dergehūñden dūr kılma müstecāb eyle du‘ām رَبَّنَا فَاعْفُزْنَا وَأَرْحَمْنَا yevme‘l karar	Kaside/ 24 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	“Kaşīde-i Hasan Aġazāde Sellemeħullāh.”
36a	Alī	Vefāsı yok ‘aceb dildār imişsin Yüze güler gül-i pūr-ħār imişsin	Bilürsin kim ‘Alī yokdur sitāreñ Anuñçün āh idüp aġlar imişsin	Gazel/ 5 Beyit		+----/ +----/ + - -	“Gazel-i ‘Alī”
36a	?	Bir yār sevdüm ele girmez mişāl bir Hümā Dilde āhlar eyleyüp iħrāc-ı dūd-ı ber-semā		Müfred		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
36a	Firākī	Dil (...) ālüfte olup minķar dāġlar gözetmekde Bāl-i ‘işķı küşād idüp (...) ber-hevā	Ey Firākī gelmedi ārām-ı dilden bir ħaber (...) āvāz o yāruñ (...)	Gazel/ 5 Beyit		?	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

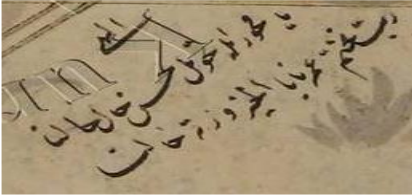
36b	Fuzûlî	Olmaz oldu görüp aḥvālümü il ḥūblara ‘āşık ‘Işk nehyinde bu rüsvālîḡi gör şer‘a muvāfîk	Ey Fuzûlî özüñi gūşe-nişîn it ḥum-ı mey tek Ola nā-geh olasan kâşif-i esrâr-ı ḥakāyîk	Gazel/ 6 Beyit		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
36b	Fehîm	Mest oldu göñül neşve-i zevk-i nîgehûñden Ḥavf itmez olursa nola çeşm-i siyehûñden	Küyün ideli ol şanemûñ Ka‘be‘ye teşbîh Āzürdeyüz azürde Fehîmâ güñehûñden	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / +--+ / +--+	
37a	?	Her kıl bedenümde bir dil olsa Her sâ‘at-i ‘ömr yüz yıl olsa Bir ni‘metûññ şenâsı dinmez Yazsam nice biñ resâyl olsa		?		--+ / +--+ / +---	
37a	Fuzûlî	Nedür ey çarḡ-ı zâlim yâri yârinden cüdâ kılmak Vefâ ehlin esîr-i dâm-ı hicrân-ı belâ kılmak	Çü lâzımdur saña kılmak cüdâ bir yâri yârinden Çeküp zaḥmet ne lâzım birbiriyle âşinâ kılmak	?/2 Beyit		+---- / +---- / +---- / +----	Fuzûlî divanında bu şiire rastlanmamıştır.
37a	Noḡây- zâde Arslan Giray	Dilrüz fâris-i meydân-ı rezme hem-‘ inânuz biz ‘Adûdan at başım döndürmezüz Rüstem-nişânuz biz	Ḥalâş olmaḡ ne mümkün pençemüzden düşmen-i bî- dîn Zamân-ı devletinde pâdişahuñ Arslan‘[ıy]uz biz	Gazel/ 5 Beyit		+---- / +---- / +---- / +----	Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılammıştır.
37b	Rûḡî	Ḳande olsañ ola tevfiḡ-i Ḥudâ rāhberûñ Tuta dünyâ yüzün âvâze-i fetḡ ü zaferûñ	Dâyimâ ḡayr du‘âñ ile giçer evkâtı Lâyîk oldur kim ola Rûḡî-i zâra nazaruñ	Gazel/ 8 Beyit		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
37b	Nef‘î	İḡyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür Endîşe benüm tıfl-ı dil-i nev-hevestümdür	Olsam nola Nef‘î gibi ḡallâḡ-ı ma‘ânî İḡyâ iden endîşeyi feyz-i nefesümdür	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +--+ / + --+ / +--+	
38a	Veysî	Dem-i zînetde olur nev-‘arûs-ı fikr-i cānāna Gözüm meşşâta göñlüm âyine kirpiklerüm şāne	Devām-ı devlet ü iḡbāl için her gāḡ lâzımdur Du‘â Veysî-i nālāna kerem şāḡ-ı cihān-bāna	Kaside/ 5 Beyit		+---- / +---- / +---- / +----	Veysî divanındaki 14 numaralı kasidenin ilk 5 beytidir.
38a	Ḥāletî	Bir dil-bere mâ‘ilem ki itseydi ḡiḡāb Ḥükmini anuñ tebāḡ ider luḡf-ı ḡiḡāb Ḳaşd eylese ḡatl-i ‘āmma ‘uşşāḡuñ Ḥandeyle virür ḡançer-i müjḡānna āb		Rubai/ 4 Beyit		--+ / +--+ / +--+ / +--+ (1-2) --+ / +--+ / +---- / - (3) --+ / +--+ / +---- / - (4)	
38a	Ḥāletî	Biñ kerre sürüş-ı ḡayb eylese nidâ Baḡmaz ḡaraf-ı sipihre erbāb-ı fenâ Her luḡfî Ḥudâ-yı lemyezelden bilürüz Biz dāde-i dehre olmazuz dest-ḡuşâ		Rubai/ 4 Beyit		--+ / +--+ / --+ / +--+ (1) --+ / +--+ / +--+ / +--+ (2-3-4)	“Velehü”

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

38a	Nef'î	Yazanlar peyker-i destümde bir peymâne yazmışlar Yazuklar ki anı 'âkîl beni dîvâne yazmışlar		Natamam Gazel/ 1 Beyit		+----/ +----/ +----/ +----	Nefî divanındaki 29 numaralı gazelin ilk beytidir. Mecmuada başlıksız olarak derkenara kaydedilmiştir.
38b	'İdî Çelebi	Murğveş dâma düşüp zülf-i siyehkârında Bend olup kaldı gönül turre-i tarrârında	Dil-i 'İdî'ye açar zağm-ı nemek-süd-ı cünün Dil-firibâne bakışlar dem-i güftârında	Gazel/ 7 Beyit		++--/ ++--/ ++--/ ++--	
38b	Selâmî	Hâl merkez haqq-ı nev dâyre ruhsârında Dil alır zülf-i dü-tâ gerdiş-i pergârında	Feyz-i ma'nîyle Selâmî tolu nevk-i hâmem Beñzer ol tûtiye kim sükkeri minkârında	Gazel/ 7 Beyit		++--/ ++--/ ++--/ ++--	
39a	?	Eşk[-i] çeşmüm kana döndi ağlamakla sevdüğüm Sîne-i hod nâyveş her dem sızlamakla sevdüğüm		Müfred		?	"Müfred"
39a	?	Yine bir şâh-ı cihân sevdim seçilmez hürdan Haq anı ögmiş yaratmışdur serâpâ nürdan	Böyle bir pehlüya kim mâlik ola 'âlemde kim Penbeden nerm-i mülâyim-ter ola semmürdan	?/2 Beyit		-+--/-+--/ -+--/-+--	
39a	Firâkî	Reh-i 'işka girmişem aşlâ irilmez menzile Âh [u] efgân itmede hod dönmişem bülbül güle	Ey Firâkî(...) alursuñ (...) Rezm-i 'ışkdur (...) eger emirdür bunda şehâ	Gazel/ 6 Beyit		-+--/-+--/ -+--/-+--	
39b	'İdî Çelebi	Çeşm-i maħmûruñ füsün-perdâz-ı nâz olmak neden Ceys-i haţtuñ gâret-i mülk-i niyâz olmak neden	Her denünün ħandenâk olup gül-i maqşüdi ħayf Ġonca-i ümmîd-i 'İdî nîm-bâr olmak neden	Gazel/ 6 Beyit		-+--/-+--/ -+--/-+--	"Li-Muħarririhi 'İdî Çelebi"
39b	'İdî Çelebi	Bağbân bir Ġoncayı bir laħza ħandân itmedi Kim dem-i serd-i ħazândan anı pejmân itmedi	Her ne deñlü var ise bî-dâdi itdi çarħ-ı dñn Şabr idüp 'İdî dili çâk-i Ġiribân itmedi	Gazel/ 7 Beyit		-+--/-+--/ -+--/-+--	"Velehü Eyzan"
40a	'İdî Çelebi	Ġonca-i dâġum ġören meyl-i ġülistân itmedi Ġüş idüp feryâdumu bülbüller efgân itmedi	Lerze şaldı kûs-ı rezm-i nazm-ı şühî düşmene 'İdî-i ħoş-ţab' egerçi 'azm-i meydân itmedi	Gazel/ 8 Beyit		-+--/-+--/ -+--/-+--	"Velehü Eyzan"
40b	Şafâyî	Muħaħkar ġörme zâhid rütbe-i erbâb-ı ħâlâtı Dime zâyî' ġeçer faħr ehlinüñ sa'y ile tã'âtı Ġicâb-ı ġafleti ref' eyleyüp seyr it maħâmâtı Fenâ dârna ġel ġör şevket-i ehl-i ħarâbâtı Ki Dârâ ġörmemiş'ömrinde herġiz böyle dârâtı	Sözüm âvâzesi erbâb-ı nazmuñ ġüşına tolsun Kelâmum nüktesim fehm eyleyen diller şafâ bulsun Ġasedden ey Şafâyî müdde'î açılmasun şolsun Ġarâbât ehline fenn-i fenâdan bir sebaħ olsun 'Ubeydî'nün mezârî tãşına yazuñ bu ebyâtı	Tahmis/ V bent		+----/ +----/ +----/ +----	"Ġazel-i 'Ubeydî Tahmis-i Şafâyî"
41a	Rühî	Dime dâġ-ı belâya şabrı yok durmaz ġiġân eyler Benüm rühüm maħabbet âdemün baġrını ħan eyler	Felekden luţf umanlar ağlasunlar cevr ü ħaħrıdan Benüm kim istegüm yok andan ey Rühî baña neyler	Gazel/ 7 Beyit		+----/ +----/ +----/ +----	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

41b	Şādīkī	Hudāyā itme hālī dāyimā dilden Şekūr ismin Gözümden dūr kıılma pertevi envār-ı Nūr ismin Enīs it dem-be-dem bu kalb-i bī-şabra Şabūr ismin Baña ğayret müyesser it kıl[ı]virdüm(?) Ğayūr ismin Yā maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-ı pūr-kuşūr ismin Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan çıkar yā Rabb Ğafūr ismin	Du 'āsın müstecāb it Şādık' uñ şubḥ [u] mesā ḥaqqı Ḥabībūñ Muştafa ile cemī' -i enbiyā ḥaqqı Tevaqqıfsuz kabūl-i dergehūñ olan du 'ā ḥaqqı Refīk it baña tevfiķūñ gürūh-ı evliyā ḥaqqı Yā maḥv it levḥ-i 'iṣyāndan bu 'abd-ı pūr-kuşūr ismin Yāḥūd esmā-yı ḥüsnādan çıkar yā Rabb Ğafūr ismin	Terci- Bend/ V Bent	Müna- caat	+ ---- / + ---- / + ---- / + ----	
42a	?			Müfred		?	Beytin dili Arapçadır.
42a	Bākī	Ezelden şāh-ı 'iṣķūñ bende-i fermānyuz cānā Maḥabbet mülkinūñ sultān-ı 'ālī-şānyuz cānā	Cihānı cām-ı nazmum şī'r-i Bākī gibi devr eyler Bu bezmūñ şimdi biz de Cāmī-i devrānyuz cānā	Gazel/ 5 Beyit		+ ---- / + ---- / + ---- / + ----	“Şī'r-i Bākī”
42b	Nev'ī	Dil ü cān ḥalka-i zūlf-i 'anber-efşānı gözlerler Gedālar dīde-i himmet açup 'unvānı gözlerler	Yūri nergis-şıfat necm-i sa 'ādet gözle bālāda Ulu' l-ebşār olanlar Nev'iyā a 'yānı gözlerler	Gazel/ 5 Beyit		+ ---- / + ---- / + ---- / + ----	“Nazīre-i Nev'ī”
42b	Firākī	Göñlümüz tiz didügin 'ayyār yārlar duymasun Āl ile alup dili bir çāh-ı ğam üzre şalmasun	(...) dem degüldür dāmdur Fīrākī terk idüp anı il sözine uymasun	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
43a	?	Maḥdemūñde şāhn-ı gülşende şabā cün urdı dem Gülşen oldı bülbül-i destān-serā kıldı nağam Bu şafādan şāhn-ı gülzāra irişdi dem kadem Ḥaydarīler gibi servi çekdi 'Abbāsī 'alem Çıkdı istikbāl idüp erbāb-ı gülşen pīş kim Her tarafdan goncalar ağız açup dir dem-be-dem Ḥayra maḥdem merḥabā hoş geldüñ ey şāh-ı kerem Ey gül-i gülzār-ı devlet gül-bün-i bāğ-ı İrem	Hāk-i ḥāver ḥink-i çarḥa şubḥ-dem oldı süvār Kı ide taḥbīl rikāb-ı ḥāzret-i Cem-iḳtidār Yüz sürüp sümm-i semendūñ ḥākine ey şeh-süvār Pāy-māl olup benüm gibi yoluñda bende var Eyleyüp ta'zīm iclāl ile 'arż-ı iḳtidār Dir zebān-ı ḥāl ile gün gibi rüşen āşikār Ḥayra maḥdem merḥabā hoş geldüñ ey şāh-ı kerem Devletūñ pāyinde olsun ey emīr-i muḥterem	Terci- Bend/ VI Bent		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	“Terci'-Bend”

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

44b	Zuhūrī	Ey gūşe-i çeşmi fitne-âbâd Mülk-i dile şâh-ı gâmze-cellâd Dest-i sitem-i nesîm-i nâzûk Gülberg-i niyâzi itdi berbâd Devründe vişâl-i serbezânu Rif'atde firâk-ı girye mu'tâd 'Ahdünde vefâ şikeste-ğâtîr Dilşâd-ter-i cefâ-yı bî-dâd Kânûn-ı tazallümüñde memnû' Âheng-i emân u nağme-i dâd Buldı gâm-ı işkuñ öyle revnak Ta'yîb ider oldı şâdî nâ-şâd Şemşîr-i tegâfulûñden ey şüh Olursa da dil cerâhat-âbâd Şihhat bulamam eger dilersem Derd-i dilüme devâdan imdâd Ben 'âşık-ı derd-i bî-devâyem Ben münkir-i lezzet-i şifâyem	Derdem dil-i 'âşıkâ devâyam Nâsûr-ı gâmam nemek-gedâyam Vâdî-rev-i Ka'be-i vişâlem Bî-cünbiş ü sa'y-i dest ü pâyam Gülzâr-ı maħabbetem ki dil-nâm Hünîn-gül ü âteşin-giyâham Bîm-i nigeheem ki düzd-i feryâd Havf-ı sitemem suħan-rübâyam Eşküm gül-i bâğ-ı hûna şebnem Âhum çemen-i gâma şabâyam Ol ra'şe-i şevk u iztîrâbam Lerziş-dih-i dest-i müdde'âyam Endîşe-sipâh-ı tab'-ı şemşîr İklîm-i hayâle pâdişâyam Hemvâre Zuhūrî hâme der-dest Şâhen-şeh-i şâhibü'l-livâyam Oldum şeh-i düdmân-ı ma'nâ Pirâye-dih-i cihân-ı ma'nâ	Terkib- Bend/ X Bent	--- / +--- / +---	Divana göre V bent fazladır.
49a	Zuhūrī	Kalemüm çeşmesâr-ı ma'nîdür Cedvel-i cüybâr-ı ma'nîdür	Satr-ı nazmum Zuhūrî mevc-engîz Bir şükûfte bahâr-ı ma'nîdür	Gazel/ 7 Beyit	+++ / +-+- / ++-	“Velehü”
49a	Aħmed-i Dâ'î	Eyâ ħurşîd-i meh-peyker cemâlûñ müşterî- manzar Ne manzar manzar-ı tâli' ne tâli' tâli'-i ekber	Yüzüñdür âyet-i rahmet özüñdür maħzar-ı kudret Ne kudret kudret-i şâni' ne şâni' şâni'-i ekber	Natamam Gazel/ 3 Beyit	+---- / +---- / +---- / +----	
49a	?	Gözüm hiç gördüğüñ var mı be-ħaĸĸ-ı süre-i Tâ-hâ Benüm yârum gibi fitne benüm gönüm gibi şeydâ		Müfred	+---- / +---- / +---- / +----	“Müfred”
49b	Zuhūrī	Mihmân-ı gamuñ mâ'idesi laht-ı cigerdür Şem'-i ħarem-i âhdaki tâb-ı şererdür	Nev-yâb-ı reh-i semt-i hayâl oldı Zuhūrî Şimden girü bu meslek-i erbâb-ı hünerdür	Gazel/ 5 Beyit	--- / +--- / + --- / +---	
49b	Zuhūrī	Ġamze-i hün-rîzûñe sâķî şarâb-ı işve vir Nâ-tüvân ü ħasta dildür âb ü tâb-ı işve vir	Eylesün ħal müşkilât-ı nâzı bir ta'bîr ile Destine ol çeşm-i mekkârûñ kitâb-ı işve vir	Gazel/ 4 Beyit	-+--- / -+--- / -+--- / -+---	Şiir, başlığı ve mahlas beyti olmadan kaydedilmiştir.
50a	Nef'î	Ķalmazsa ger ol gūşe-i dâmân elümüzde Elden ne gelür çâk-ı girîbân elümüzde	Bir sünbüle beñzer ki ola şebnemi vâfir Nef'î yine bu kilik-i dür-efşân elümüzde	Gazel/ 5 Beyit	--- / +--- / + +--- / +---	
50a	Zekâyî	Nâr-ı gamuñla sîne-fürüzân-ı ħasretüz Şevk-i ruħuñla şem'-i şebistân-ı ħasretüz	Nâr-ı firâķı yakdı Zekâyî o mehveşûñ Şimdi bu tâb-ı hecr ile süzân-ı ħasretüz	Gazel/ 5 Beyit	--- / -+--- / + --- / -+---	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

50b	Riyāzī	Dil şafā-yı 'ışk ile bir sāgar-ı Cem'dür baña Yāri āyīnemde görmek özge 'ālemdür baña	Ey Riyāzī naqd-ı nazmı baña teslīm itdiler Pāk-ma'nā-yı edā şimdi müsellemdür baña	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
50b	Riyāzī	Rāh-ı ğamuñda kaldı gönül ğasta-ĥāl olup İrmez ğalurl mı vaşluña emr-i muĥāl olup	Ben ey Riyāzī her dem olam telĥ-kām-ı ğam Baña ne aşşı sāgar-ı şīrīn-maĥāl olup	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
51a	Cevrī	Olmasa ğamzeñ dem-ā-dem yār u hem-dem çeşmüñe Mülk-i fitne böyle olmazdı müselleme çeşmüñe	Yalıñuz Cevrī degül meftūn-ı āşūfteñ senüñ Beste dünyā zūlfüñe dil-ĥasta 'ālem çeşmüñe	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
51a	Bākī	Nedür bu ĥandeler bu 'işveler bu nāz u istiġnā Nedür bu şīveler bu cilveler bu kāmēt-i bālā	Vefā ummaz cefādan yüz çevürmez Bākī 'āşıkdur Niyāz itmek aña cānā yaraşur saña istiġnā	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
51b	Bākī	Bir lebi ğonca yüzi ğülzār dirseñ işte sen Ĥār-ı ğamda 'andelīb-i zār dirseñ işte ben	Bākīyā Ferĥād ile Mecnūn-ı şeydādan bedel 'Aşık-ı bī-sabr u dil kim var dirseñ işte ben	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
51b	Bākī	Tīr-ı ğam-ı nigār ile ten pāre pāredür Şemşīr-i cevri-yār ile dil yara yaradur	Bākī derūnum āteşinüñ dūdıdur felek Mīhr-i sipihr āhum odından şerāredür	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
52a	Bākī	Sūz-ı 'ışkuñla kaçan kim dilde āh u zār olur Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Ġoncaya baksa lebüñsüz çeşm-i Bākī bir nazār Ġonca berg ü berg ĥār u ĥār ĥançerdār olur	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
52a	Bākī	Ġaddūñ katında kāmēt-i şimşād pest olur Zūlfūñ yanında kıymet-i 'anber şikest olur	Bākī şikenc-i zūlf-i ğamın yazmak istesem Ĥākat getirmez elde kalemler şikest olur	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - + - + / + - - + / - + -	Bu şiir, Bākī divanındaki 97 numaralı gazelin 1 ve 4. beyitleri ile 98 numaralı gazelin 4, 5 ve 7 numaralı beyitlerinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır.
52b	Bākī	Yıllar durur yoluñda senüñ pāy-māldur Müşkīn-zūlfūñ ayaĝa şalma vebāldur	Bār-ı belā-yı 'ışka heves kılma Bākīyā Zīrā taĥammül itmeyesin ihtimāldür	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
52b	Bākī	Şāhrālara düşerse nola nāfe-i ğazāl Sevdālara şalıpdur anı dil-berā o ĥāl	Şāĥīb-cemāl-i ehl-i kemālūñ muĥibbiyüz Bākī ĥul eyledi bizi ol ĥüsñ-i ber-kemāl	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
53a	Maĥālī	Ne ĥālet var 'aceb şīrīn-kelemañ la'l-i nābında Su'al itdükçe şekerler nişār eyler cevābında	Maĥālī boynı baĝlu çākeri olmaĝ yeter 'izzet O şāĥ-ı kişver-i ĥüsñüñ der-i devlet-i bābında	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
53a	'Ulvī	Nedür bu serv-ċaddlik lāle-ĥaddlik māh- peykerlik Nedür bu sīm-tenlik nāzenīnlik nāz-perverlik	Belā vādīlerin geşt eyleyenler püst-püş olmış Yaraşur 'Ulvīyā seyyāĥ olanlara ĥalenderlik	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

53b	İzākī	Öldüğümde derd ile ol bī-vefā gāfil degül Şükr kim cān virdüğüm cānāna bī-hāşıl degül	Ey İzākī şīve-i ma'şük u istilā-yı 'ışk Ger budur rüsvā-yı 'ālem olmamak kābil degül	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
53b	Rūhī	Yār gāfil çarh zālīm derd ü miñnet bir degül Dil za 'f a' dā kavī renc ü meşakkat bir degül	Söz bilen bir bilmez erbāb-ı kelāmı Rūhīyā Gerçi birdür vezn-i tab' ammā belāgat bir degül	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
54a	Şabāyī	O deñlü sīnem üzre oldı dāğ-ı lāle-gün peydā Ki oldı her birinden āteş-i sūz-ı derün peydā	Şabāyī rüz-ı şīvende saña dem-sāz olmazsa Yeter neyler yanūnda kıl sadā-yı erğanün peydā	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
54a	'Aṭāyī	Kitāb-ı hüsnüñe tab' ehli mir' ātū 's-şafā dirler Ruḥ-ı pür-tābuña mü gelse ḥaṭṭ-ı dil-güşā dirler	Kelām-ı mu'ciz-āşāruñ meger enfās-ı 'İsā'dur 'Aṭāyī medh idenler anı şī'r-i cān-fezā dirler	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
54b	İzākī	Āh u feryādum uyardı baht-ı h'āb-ālūdumı Şükr kim gördüm cemāl-i şāhid-i maḫşūdumı	Kesmem ümmidüm İzākī rü'yet-i dīdārdan Ye's odı ger yandırıp nā-būd iderse būdumı	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
54b	İzākī	Dil gam-ı ḥaṭṭ-ı lebūñden Maḫzenü 'l-esrār'dur Göz cemālūñ pertevinden Maṭla 'ul-envār'dur	Şī'r-i dil-sūzum İzākī yāre te'şir itmede Her biri derd ehline bir Maḫzarü 'l-āşār'dur	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
55a	İzākī	Dil derd-i iştīyāk ile şeydā olup gider Sevdā-yı zūlf-i yār ile rüsvā olup gider	Bir gül-i gamla ṭāyir-i ṭab'uñ İzākīyā Gülzār-ı 'ışka bülbül-i güyā olup gider	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - - + + / + - - + / - - +	
55a	İzākī	Dil meclis-i maḫabbete micmer degül midür Ḥālūñ ḥayālī pāre-i 'anber degül midür	Ḥāmem şarīr-i gülşen-i nazma İzākīyā Bir murğ-ı nağme-senc u nevā-ger degül midür	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - - + + / + - - + / - - +	“Velehü”
55b	Rūhī	Gerçi her ḥār u ḥasa āteş-i sūzānuz biz Līk ehl-i nazara tāze gülīstānuz biz	Gelemez yolūmza ehl-i gāraḫ ey Rūhī Dāğlar sedd olamaz bize ki tūfānuz biz	Gazel/ 5 Beyit		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
55b	Rūhī	Sīnesin 'arz ider ki kudreti gör Bizi öldürmek ister āfeti gör	Ey kılan Rūhī ile baḫş-ı suḫan Cehli ḫo kuvvet-i tab'ı atı gör	Gazel/ 5 Beyit		+ + - - / + + - - / + + -	
56a	Rūhī	Yāre 'ışk inkārı müşkil gayrıya ikrār güc Bir belā-keş neylesün ikrār güc inkār güc	Çekme gam Rūhī ḫo dem ursun edāñi şī'rden Şā'ir olmak mümkin ammā kuvvet-i güftār güc	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56a	İzākī	Yā Rabb gam-ı maḫabbetūñ it āşīnā baña Olsun hemīşe hem-dem-i müşfik-i vālā baña	Gayra İzākī eylemezem 'arz-ı ihtiyāc Ḥūn-ı dil olsa ḫ'ān-ı velāda gıda baña	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - - + + / + - - + / - - +	
56b	Nef ī	Nigāhı āfet-i dīn gamzesi āşūb-ı dünyādur Bu güne şūḫa dil virmek 'aceb derd özge sevdādur	Taḫammül ḫiç mümkin mi gam-ı hicrāna ey Nef ī Maḫabbet gālib-i mutlak dil ise nā-şekībādur	Kaside/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Nef ī divanındaki 47 numaralı kasideden alınmıştır.
56b	Yaḫyā	Düşmez ol şāha ki her demde ider istīgnā Gāh olur 'āşık-ı şeydāya düşer istīgnā	Sitem ü cevri de Yaḫyā'ya tevāzū' görinür Gerçi her vaşfı gelür yāre nazar istīgnā	Gazel/ 5 Beyit		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	Şeyhülislam Yaḫyā'nın şiidir.
57a	Yaḫyā	Bir āyīneyle İskender nice beñzer saña cānā Senūñ her baḫduḫūñ mir'āt olur 'ālem-nümā cānā	Dil-i Yaḫyā-yı şeydā ile kullāb-ı ser-i zūlfūñ Keş-ā-keşden ḫalāş olmazsa da senden yaña cānā	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Şeyhülislam Yaḫyā'nın şiidir.
57a	Yaḫyā	Tūtī-şifāt ol cāme-i sebzi giye cānā Bir söz yiri var mı baḫa āyīneye cānā	Ey gam yidi vaşşāf-ı lebūñ oldı çü Yaḫyā Şimden girü tūtī gibi şeker yiye cānā	Gazel/ 5 Beyit		- - + / + - - + / + - - + / + - -	Şeyhülislam Yaḫyā'nın şiidir.
57b	Nef ī	Kāmet mi bu yā fitne-i ber-pāy-ı kıyāmet Şalmsa tūtar 'ālemi gavḡā-yı kıyāmet	Nef ī gibi yok pāyūñe yüz sürmege çāre Tutsam nola dāmānuñı ferdā-yı kıyāmet	Gazel/ 5 Beyit		- - + / + - - + / + - - + / + - -	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

57b	Nef'î	Reftârna vâbeste mühimmât-ı kıyâmet Eylerse o kâmet nola işbât-ı kıyâmet	Sâyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña Nef'î'ye ger olursa mükâfât-ı kıyâmet	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
58a	Hâletî	Ġam-ı ebrûñ ile kıl kıddümi mânend-i kemân Ġüşe-i çeşm ile geh gâh nigâh eyle hemân	Söyleşürdüm Ġam u endüh ile ben Hâletiyâ Biricük destüme girseydi 'aşâ-yı pîrân	Gazel/ 5 Beyit		++-- / ++-- / ++-- / ++-	
58b	Fehîm	Ehl-i 'ışka Ġamze-i cânâne olmaz âşinâ Ġâfil olma mest ile dîvâne olmaz âşinâ	Maħrem-i râz eyleme Cibril olursa ger Fehîm Rind-i 'ışka 'âkıl u ferzâne olmaz âşinâ	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	
58b	Fehîm	Olmuş ey Ġamze-i Ġammâzı zebân-dân-ı kazâ Çeşm-i mestüñde 'ayân nükte-i pinhân-ı kazâ	TîĠ-i Ġamze ile şehîd itdi Fehîm-i zârı Olmasun mı yine biñ cân ile kurbân-ı kazâ	Gazel/ 5 Beyit		+++ / +++ / +++ / +++	“Velehü”
59a	Cevrî	Ey meh-i encümen-efrüz-i Ġarîm-i aĠyâr Âteş-endüz-ı dil-i 'âşık-ı bî-şabr u karâr Şem'-i ruhsârûñ ile Ġâne-i düşmen rüşen Zulmet-i hecrüñ ile külbe-i dil tîre vü târ Şerbet-i la'lün ile kâm-ı erâ[z]il şîrîn Zehr-i âlämuñ ile tellĠ mezâk-ı dil-i zâr Devlet-i vaşluñ ile Ġâtır-ı a'dâ hoş-Ġâl Miħnet-i hecrüñ ile 'âşık-ı şeydâ bîmâr Oldı ihsânüñ ile gül gibi Ġurrem her dün Eyledi Ġâr-ı Ġamuñ ehl-i dili sîne-figâr Hiç göstermedüñ erbâb-ı dile rüy-ı murâd Sende yokdur gibi ey Ġonca-i ter büy-ı murâd	Nice bir dil çeke âläm-ı meşâkkat senden Nice bir cânâ ire yüz Ġam-ı miħnet senden Va'de-i luĠfa vefâ eylemez olduñ herĠiz Görmez oldum eşer-i büy-ı ĠaĠıĠat senden Beni Cevrî gibi âzürde-i hicrân itdüñ Olmadı vuşlatuña irmege himmet senden Çünkü sen luĠfuñ ihsânüñü kesdüñ benden Ben de itsem ne 'aceb Ġat'-ı maħabbet senden Kalmadı bende ümîd-i kerem ü bîm-i sitem Dile her vech ile el virdi ferâĠat senden Yürî şimden girü her istedüĠüñle yâr ol İstemezseñ bize yâr olmaĠı sâĠ ol var ol	Terkib- Bend/ V Bent		+++ / +++ / +++ / +++	Şiir mecmuada başlıksız olarak verilmiştir. Son bendi 6a'dadır.
60a	Zuhûrî	Hemîşe cilvergesin dilde Ġayrı dil-rübâ şıĠmaz Vişâlün Ġayrı âyînemde naĠş-ı müdde 'â şıĠmaz	Hücüm eyler Zuhûrî Ġâtırumdan ol kadar ma'nâ Zebânüm teng olur vaşf-ı dehânında edâ şıĠmaz	Gazel/ 5 Beyit		+--- / +--- / +--- / +---	
60a	Zuhûrî	Nigâh-ı tîĠ-keşi rehzen-i talebdür âh FiĠân beste-nefesdür girih-be-lebdür âh	Zuhûrî mülk-i ümîd-i vişâle 'âzimsin Nigâh-ı tîĠ-keşi rehzen-i talebdür âh	Gazel/ 5 Beyit		++- / ++- / ++- / ++-	
60b	Şehrî	Bir sencileyin âyine-i râz ele girmez Bir bencileyin bülbül-i Ġammâz ele girmez	Bir sencileyin âyine-i Ġüsne münâsib Bir Şehrî gibi rind-i nazâr-bâz ele girmez	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	
60b	Şehrî	Biz neş ü nemâ-yâfte-i kalb-i Ġazîñüz Zülf-i eleme 'uĠde cebîn-i Ġama çîñüz	'İşk itse Ġasem tarzumıza Şehrî 'aceb mi Dil-dâde-i her-dil-ber-i şüh-ı nemekîñüz	Gazel/ 5 Beyit		--+ / +---+ / +---+ / +---	“Velehü”
61a	Şehrî	Âh kim açılmadı dil-Ġonca-i maħzûnumuz Degmedi bir Ġande-i bî-hüdeye mecnûnumuz	Hem tegâfûl hem enîs-i Ġayr hem teklif-i şabr Nitsün ey kâfir-terâĠhum Şehrî-i maĠbûnumuz	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	“Velehü”
61a	Şehrî	Yine hem-şoĠbet-i cânâne olsam Mey-i nezzâreden mestâne olsam	Degül lezzet-şinâs-ı âşinâyı Mezâk-ı Şehrî'den biĠâne olsam	Gazel/ 7 Beyit		+--- / +--- / +---	“Velehü”
61b	Şehrî	Kim şerâr-ı nâr-ı 'ışkam âfitâb-ı maħşerem Ya'ni düzaĠ-pâş-ı meydân-ı 'azâb-ı maħşerem	Şehrî olsun pey-revî-i 'ışk ile cennet-mekân Himmet-i 'ışk ile ben düzaĠ-me'âb-ı maħşerem	Gazel/ 5 Beyit		-+--- / -+--- / -+--- / -+-	“Velehü”

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

61b	Şehrî	H`âb-ı nâzam çeşm-i hûbândur yirüm Fitne-cüyam sâhristândur yirüm	Şehrî isterseñ vücûdumdan eşer H`âb-ı nâzam çeşm-i hûbândur yirüm	Gazel/ 7 Beyit		- + - - / - + - - / - + -	“Velehü”
62a	Şehrî	İstimâ` itmez nevâ-yı `işreti güşüm benüm Nâliš-i nây-ı gam-âhengiyledür cüşüm benüm	Rûzgâruñ olmadı memnün-ı câm-ı `işreti Âferin ey Şehrî-i zehr-âb-ı gam-nüşüm benüm	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	“Velehü”
62a	Şehrî	Seyl-i `aşık-hurüş ya`nî mey Kaatre-i lücce-cüş ya`nî mey	Âgehî-dâd-ı meşreb-i Şehrî Feyz-bağş-ı sürüş ya`nî mey	Gazel / 5 Beyit		+ + - - / + - + - / + + -	“Velehü”
62b	Hâtem	Şehâ her garîbe cefâdan şakın Akıtma sirişkin gedâdan şakın Kerem eyle kahr-ı Hudâ`dan şakın Meded zağm-ı sehm-i kazâdan şakın Şakın nâle-i mübtelâdan şakın Yigîtsen görünmez belâdan şakın	Niçün seyl-i eşküm revân eyledüñ Kamu gizlü derdüm `ayân eyledüñ Beni `aleme dâsitân eyledüñ Şeb u rûzgârum figân eyledüñ Şakın nâle-i mübtelâdan şakın Yigîtsen görünmez belâdan şakın	Terci- Bend/ IV Bent		+ - - / + - - / + - - / + -	
63a	?	İçe gör bâde-i muşaffâyı Ola gör mest ü câm-ı rûsvâyı	Bu cihân-ı harâba meyl itme Cân ile zevk iden bu ma`nâyı	Gazel/ 8 Beyit		+ + - - / + - + - / + + -	
63a	?	İn heme tûmturâk-ı كُنْ فَيَكُونُ Nîst yek zerre piş-i ehl-i cünün		Müfred		+ + - - / + - + - / + + -	Bu Farsça beyit, 63b`de tekrar kaydedilmiştir.
63a	Zamânî	Bî-vefâdur cihânî neylersin Zâlim-i bî-emânî neylersin	Gerçi hoş `âlem idi devlet ü câh Yoğdur ammâ Zamânî neylersin	Gazel/ 8 Beyit		+ + - - / + - + - / + + -	Bu şiir başlıksız kaydedilmiştir.
63b	Nev`î	İdüp kaç`-ı ta`alluk tîğ-ı hecr ile gedâlardan Neden düşdi kesildüñ pâdişâhum âşinâlardan	Göñül hercâyî dil-ber bî-ħakîkat neylesün Nev`î Şikâyet dil-rübâlardan şikâyet bî-vefâlardan	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
64a	Fuzûlî	Kıymadı sâkin-i küyuñ olana peykânüñ Bir içim şu ile ağırlamadüñ mihmânüñ	Vaşl eyyâmî revân yâra fidâ eylemedüñ Ey Fuzûlî gam-ı hicrân ile çıksun cânüñ	Gazel/ 7 Beyit		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
64a	Nev`î	Meded ey gülşen-i nâzuñ nihâl-i lâle-ruşsârı Leţâfet sebze-zarimuñ tezerv-i kebk-refţârı Vefâsuz dil-rübâlar `askerinüñ şâh-ı serdârı Ağardı giryeden luţf it esirge çeşm-i hûn-bârı Gözümüñ nûrı göñlümüñ sürürü `ömrümüñ varı Bizümle dost olmazsañ `adâvet eyleme bârî	Saňa gamz itse Nev`î bî-günâhî dostum düşmen Ümîd itmezdüm anı gül gibi güş eylemek senden Ne bâ`iş oldı bilmem yüz çevirdüñ bülbülünden sen Ne çâre firkatüñ yazu imiş başumda evvelden Gözümüñ nûrı göñlümüñ sürürü `ömrümüñ varı Bizümle dost olmazsañ `adâvet eyleme bârî			+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	“Tercî`-i Nev`î”
65a	Fehmî	Bahâr eyyâmî gelse gelse rüy-ı gülşen-i zîbâ Şüküfeyle müzeyyen olsa her nağl-ı cihân-ârâ Şalmsa serviler her sū açılsa lâle-i ħamrâ Muħaşşal şahn-ı bâğ-ı `âlem olsa ger behişţâsâ Gül-i ruşsâr-ı âlüñ var iken ey gonca-i ra`nâ Nezâre eylemez bülbül gibi ġayra dil-i şeydâ	Çemende Fehmî-âsâ nergis-i şehlâya meyl itmez Hıram u şive-i serv-i sehî-bâlâya meyl itmez Gülistân seyrini kılmaz gül-i zîbâya meyl itmez Cinân-ı gülzârı içre mâ-ħaşal Tübâ`ya meyl itmez Gül-i ruşsâr-ı âlüñ var iken ey gonca-i ra`nâ Nezâre eylemez bülbül gibi ġayra dil-i şeydâ	Terci- Bend/ V Bent		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	“Tercî`-Bend-i Fehmî”

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

65b	Fevrî	Bir dem ki ben haķır idüm ol dil-sitān idi Sākî idi vü nāzük idi nükte-dān idi Yārān idi ki her biri rind-i cihān idi Devrān idi vaķt-i gül-i gülsitān idi Hengām-ı ‘ış devr-i mey-i erġuvān idi řevķ-i civān ile bu ġoñül kām-rān idi Demler o demler idi zamān ol zamān idi	Her dem ki bezm-i bāġ-ı řafā-iktisāb idi řavt-ı hezār ü naġme-i çeng ü rebāb idi Yāküt-ı bāde cāmda la ‘līn müzāb idi Bezm ehli cümle ‘ārif-i rengīn-ġ‘āb idi Hengām-ı ‘ıř u nūř idi devr-i řebāb idi Demler o demler idi zamān ol zamān idi	Müsebba/ III Bent		---+/-+---+/ +---+/-+---	“Terci’-Bend”
66a	Nev’î	‘Arz eyle yāra ey ġoñül ‘ıřķ-ı nihānuñ var ise ‘ıřķuñ bahāsı kan imiş al imdi cānuñ var ise	Ķadr ile cāh ister kimi ġayl ü sipāh ister kimi Nev’î cihānda yok ġamuñ bir nev-civānuñ var ise	Gazel/ 5 Beyit		---+/-+---+/ ---+/-+---+	
66b	Nev’î	Sīne-i mecrūġuñı ‘arz itdügüñden yāre ne Bir oñulmaz yaradur zaġm-ı maġabbet çāre ne	Ķılma Nev’î řāhid-i bāzār ile da‘vā-yı ‘ıřķ ‘Ařķ-ı dīdār olandan řāhid-i bāzāra ne	Gazel/ 5 Beyit		-+---/-+---/ -+---/-+---	
66b	Nev’î	Esîr-i zülfüñ olalı bedende ayru bu cān Giceyle taşrada ġalmıř ġarībe döndi hemān	şikeste oldıġı bu ġasta bekler ey Nev’î O nergis üzre ġam olmuş hilāl-i misk-feřān	Gazel/ 5 Beyit		+---+/-+---+/ +---+/-+---	
67a	Nev’î	Meclisde öptüp la ‘līni rindāna tıyurma Ol ġāleti aġzuñdaki dendāna tıyurma	Mey içme güzel sevme dimezler saña Nev’î Ol zevķi hemān zümre-i nā-dāna tıyurma	Gazel/ 5 Beyit		---+/-+---+/ +---+/-+---	
67a	Nev’î	Dil-berüñ vaşl-ı firāvānıma iķdām itme ġoñül ol sīm-bedenden řama’-ı ġām itme	Āteř-i āh-ı dilüñ ġāme-şıfat çekse ‘alem Nev’iyā nāme gibi illere i ‘lām itme	Gazel/ 5 Beyit		+---+/-+---+/ +---+/-+---	“Veleġü”
67b	Nev’î	Eyledüñ fāř sırrumı yāre ġoreyin oñma bitme ey yara	Yār-ı cānsuz ne dirlik ey Nev’î Mañsīb olsun gerek bu bīmāra	Gazel/ 5 Beyit		+---+/-+---+/ +---	
67b	‘İlmî	Naġd-ı cān ile metā’-ı vařluñı bāzār ġüç ġüçdür ol bey’ ü řirā-ı řāhid-i bāzār ġüç	‘İlmiyā levġ-i kelāmuñda ma‘ānı yeri var Mañıķuñ endişe eyler ise de ‘Attār ġüç	Gazel/ 5 Beyit		-+---/-+---+/ -+---/-+---	
68a	Nev’î	Bendesı olduġum bir āfetdür Vālî-i kişver-i leřāfetdür	Kimseler ‘ıřķ nidüġin bilmez Nev’iyā dilde bir ‘ibāretdür	Gazel/ 7 Beyit		+---+/-+---+/ +---	Başlıkta “Veleġü” ifadesi bulunmakla birlikte önceki şiir Nev’î’ye ait deġildir.
68a	‘İyālî	Dostum ‘ařıķa zılm ile bu taġķir nedür Ķalb-i aġyārı yapup luş ile ta ‘mîr nedür	Ey ‘İyālî tıtagör ġüře-i vaġdetde maġām İkilik maġv ola tā kim ġoresin bir nedür	Gazel/ 5 Beyit		+---+/-+---+/ +---+/-+---	Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılamamıştır.
68b	Zātî	Her gice bir cāyi rüşen eylemekdür ‘ādetüñ Meh ġibi hercāyısın bildük senüñ māhiyyetüñ	Minnet itme tıġuñ ile Zātî’yi öldürmege Fırķat anı öldürür yanuñda ġalsun minnetüñ	Gazel/ 5 Beyit		-+---/-+---+/ -+---/-+---	
68b	Nev’î	Viřāle va ‘de itmiřdüñ ferāmüř eyledüñ ġitdi Meded rüġ-ı revānum ölmedin gel va ‘demüz yetdi	Oġuyup yanuñda el üzre tıtsañ yaraşur anı Senüñçün kendüsin illerde Nev’î dāsitān itdi	Gazel/ 5 Beyit		+---+/-+---+/ +---+/-+---	

Ek 1: Mestap Tablosu-devam

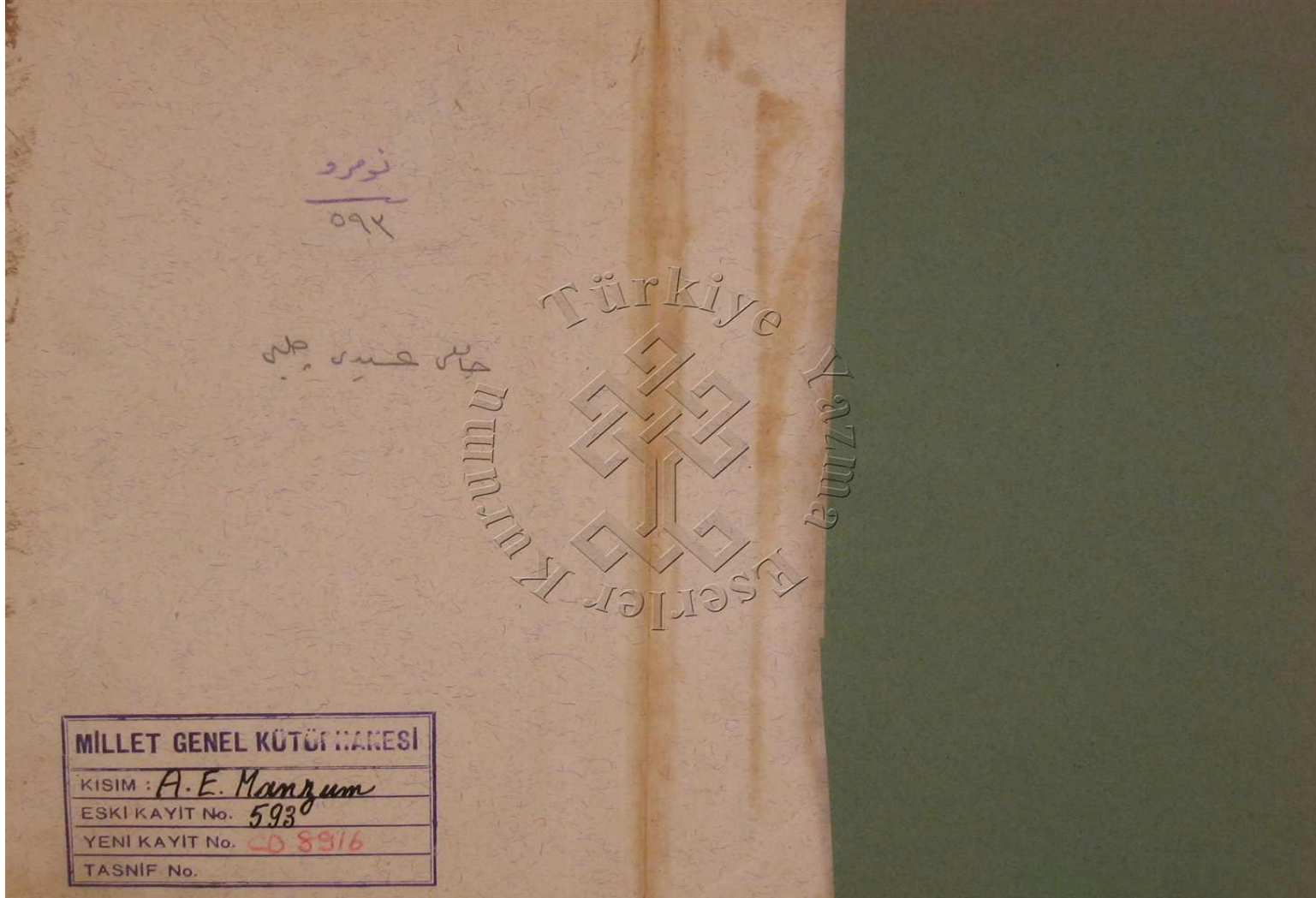
69a	Nev'î	Kalur bu zulm ü bî-dād ehl-i 'ışka dād olunmaz mı 'Adālet kaşrı hışt-i mihr ile bünyād olunmaz mı	Hālās oldı elemden 'ālemün maḥzūn u nā-şādı Daḥı bî-çāre Nev'î ğuşşadan āzād olunmaz mı	Gazel/ 5 Beyit		+ --- / + --- / + --- / + ---	
69a	?	Tîġ-ı cevır ile yine yaraladuñ gerdenümi Çāk çāk eyle[di]dest-i ğam-ı hecrün tenümi Kana ğark eyledi müjeñ oqları pîrehenümi Sînemi ey yüzi gül ğonca-i ra'nā sînemi	Bir nefes hâtır-ı maḥzūnumı şād eylemedüñ İşidüp nāle vü feryādumı zār eylemedüñ Erzümü daḥı ihsân ile yād eylemedüñ Sînemi ey yüzi gül ğonca-i ra'nā sînemi	Terci- Bend/ V Bent		+ + --- / + + --- / + + --- / + + ---	“Tercî'-Bend”
69b	?	Ser-i küyında mest ü lâ-ya'kıl itdügüm İtdügüm āh u zārı mı diyeyin	Cānda nār-ı firākı mı yoḥsa Dildeki inkişārı mı diyeyin	?/ 2 Beyit		+ + --- / + + --- / + + ---	Başlıksız kaydedilmiştir.
69b	?	Derd-i dildāra ḥadd ü ğāyet yoċ Āh kim şabra dilde kuvvet yoċ		Müfred		+ + --- / + + --- / + + ---	Başlıksız kaydedilmiştir.
69b	'Ārifî	Nideyin başda devlet olmayıcak Tālî 'ümde sa'ādet olmayıcak	'Ārifî derd-i 'ışka şabr idemez Kişi Ḥaċ'dan 'ināyet olmayıcak	Gazel/ 7 Beyit		+ + --- / + + --- / + + ---	Başlıkta silik bir “velehü” ifadesi seçilmekle birlikte, önceki şiirde 'Ārifî'ye işaret eden bir ifade bulunmamaktadır.
70a	?	Ṭavr-ı 'ışkı ğarāz şikāyetdür Şanmanüz 'ışkdan rivāyetümdür		Müfred		+ + --- / + + --- / + + ---	Başlıksız kaydedilmiştir.
70a	Necāfî	Elüme ğirse maḥalleñde ḥāne yercügezi Ne ḥāne zerre kâdarca bahāne yercügezi	Necāfî şî'rin okuduñ ḥoş itdüñ ey muṭrib Yine terennüm it ol 'āşıkāne yercügezi	Gazel/ 5 Beyit		+ + --- / + + --- / + + --- / + + ---	
70a	?	Terk-i ser eyledi dil çoçmaĝiçün sîm tenüñ Başdan geçmese çoçmazdı seni pîrehenüñ	Yaĝasından geçirüp çoçdıĝiçün sîm tenüñ Rüz-ı maḥşerde ğiribānın olam pîrehenüñ	?/ 2 Beyit		+ + --- / + + --- / + + --- / + + ---	Metinde her iki beytin üzerinde “müfred” ifadesi bulunmaktadır.
70b	Fürü'î	Hāl-i zārüm dil-bere eş'ār ile iş'ār güç Derd-i hecr-i yār gibi yoĝ imiş pergār güç	Dāĝ-ı 'ışkı ey Fürü'î nice pinhān eyleyem Gül gibi zāhir olanı eylemek inkār güç	Gazel/ 5 Beyit		- + --- / - + --- / - + --- / - + ---	Kaynaklarda bu isimde bir şaire ulaşılammıştır.
70b	?	Olsun ol bezmün kadeḥi elde dā'im ābdār Meclis-i reng-āmuz içre lāle olsun şākdār		Müfred		- + --- / - + --- / - + --- / - + ---	Başlıksız kaydedilmiştir.
70b	Fuzūlî	Vefā her kimseden kim umdum andan yüz cefā gördüm Kimi kim bî-vefā dünyāda gördüm bî-vefā gördüm	Fuzūlî 'ayb kılma yüz çevirsem ehl-i dünyādan Neden kim her kime yüz tutarum andan yüz belā gördüm	Gazel/ 5 Beyit		+ + --- / + + --- / + + --- / + + ---	

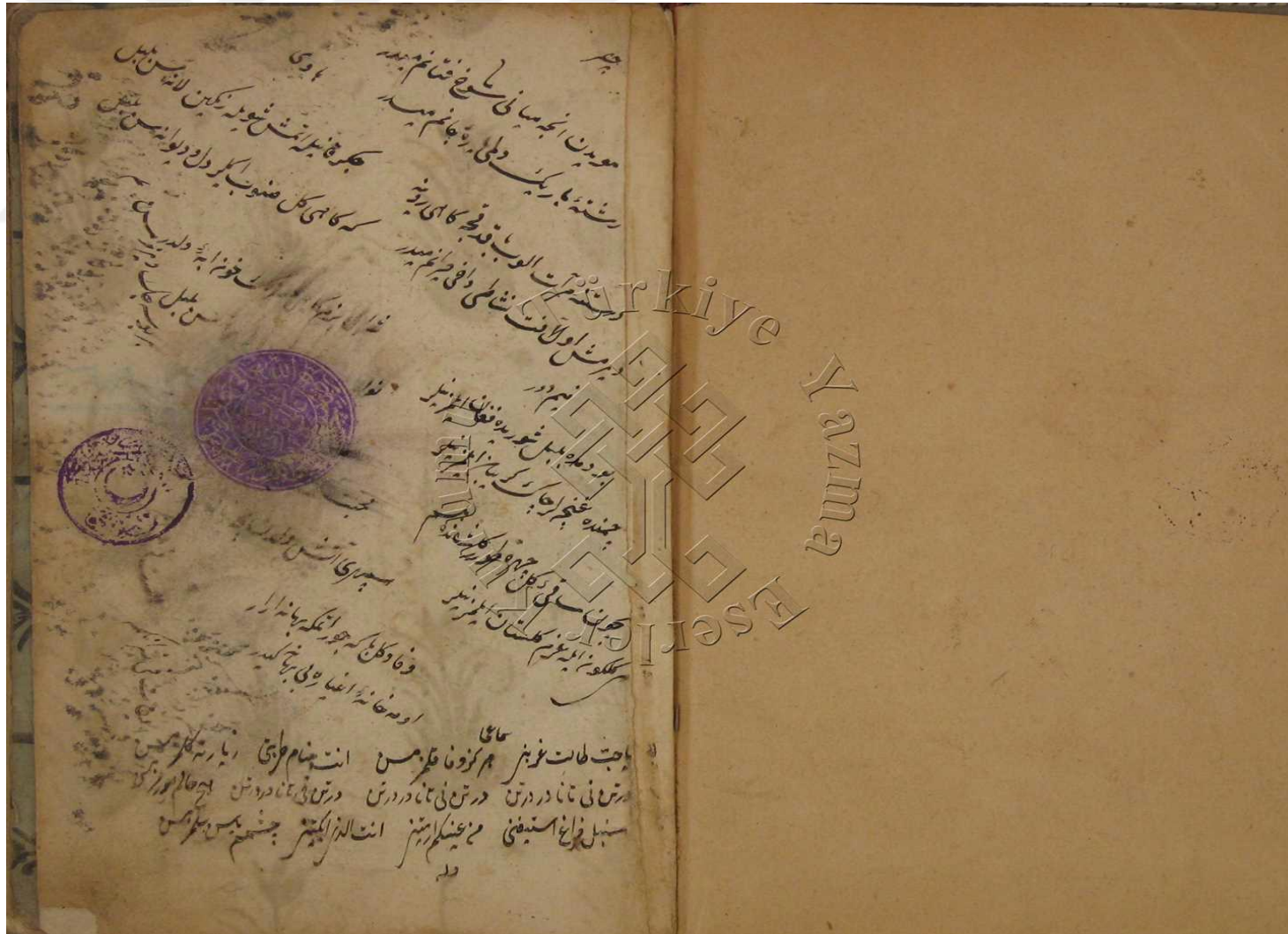
Ek 1: Mestap Tablosu-devam

71a	Zātī	Tālib olsam bulmayam mı sen büt-i ra'nāyı ben Bu meşeldür Tañrısın bulur nigārā isteyen	'Arızı gül-goncalarla açılaldan gülşene Zātiyā olduq raķībūñ gözlerine biz diken	Gazel/ 6 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
71a	'Ālī	Dil-berūñden şaķınma cānı şaķın Ana mālīk güzeldür anı şaķın	Giceler nāle kılma ey Ālī Uyarursın o yār-ı cānı şaķın	Gazel/ 5 Beyit		+ + - - / + - + - / + + -	
71b	Zātī	Künc-i hasret olmasun yā Rab durağı kimsenūñ Şu'le-i āh olmasun her şeb çerāğı kimsenūñ	'İşkdan Haķ gönümüz bir laħza hālī itmesün Zātiyā āteşsüz olmasun ocağı kimsenūñ	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
71b	Zātī	Hasta çeşmūñ baña meyl itmezse sağ olsun begüm Meyl ider zūlf-i siyāhuñ yüzi ağ olsun begüm	Küyuña uçmak diler murğ-ı dil-i Zātī müdām İsterem Haķ'dan aña cennet durağ olsun begüm	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
71b	?	Ağyār ile (...) sen iç bāde-i gül-gün Ben nūş idem hūn Devrān süre her dūn		?		?	Başlıksız olarak derkenara kaydedilmiştir.
72a	Yaħyā	Bende efendi meskenet ü iltiyām-ı tām Sende celāl ü şevket ü 'unvān u ihtişām	Yaħyā hemşe hasret-i bezm-i habīb ile Kañlu yaşum gözüme gelür mey gibi müdām	Gazel/ 5 Beyit		- - + / - - + - / + - - + / - + -	Şiir Taşlıcalı Yaħyā'ya aittir.
72a	Nev'ī	Bu baħt-ı ser-nigūnum h'ābdan bīdār olur bir gün Bu devlet böyle kañmaz mest iken huşyār olur bir gün	Yüri var hāşlardan iltimās-ı luţf-ı 'ām eyle Senūñ de yaraña Nev'ī gibi tīmār olur bir gün	Gazel/ 5 Beyit		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
72b	Nev'ī	Yüz çevirdi yār bizden hāl bir yüzden daħı Baħt yüz göstermedi ikbāl bir yüzden daħı	Hānçer-i hūn-riz-i dil-ber āb-ı hayvān'dur velī Görünür Nev'ī'ye [o] kāl-ı pür-nürdan daħı	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
72b	Nev'ī	'İşkdur şem'-i ruħ-ı dil-beri tābān idici Mihrdür meş'ale-i miħri fūrüzān idici	Kim durur dirseñ o fettān-ı cihān ey Nev'ī Dostın ağladıcı düşmeni hāndān idici	Gazel/ 5 Beyit		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	“Velehū”
73a	Zātī	Öldürür nā-gāh bir gün rüze-i firķat beni 'İd-i vaşla bārī kurbān it be hey āfet beni	Zātiyā cennetde ger dīdār-ı yāri görmesem Nār-ı düzahdan daħı artuķ yakar cennet beni	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
73a	Zātī	Ağlayup didüm ki diş vursam leb-i hāndānuña Didi çeşmümden hāzer kıl yüri kıyma [cānuña]	Bir gazel didüm oķur 'uşşāķ haż eyler didüm Didi ey Zātī yazılsun ol senūñ [dīvānuña]	Gazel/ 5 Beyit		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	

Ek 2: Tıpkıbasım

تتم
این نرسد زان که حضرت بزرگوار
سوی جبرئیل رفت از قرآنی
نرسد نرسد از سخن او آرد
جیب یک سوراخه مویز جیب

رسول حق خدا که لایق آن افتاد
شده اولاد که مظهر الطاف بهمان

امام ابیضا نرسد بجز
جامه ایضا و الاکان زبانی
درد بگفتی از این سخن نرسد
ز دل بجز طوری که مویز جیب

تتم
زای می بیاوردی از آن من می
کردند در صورتیکه بزرگوار جانی
انقاصی نیست از آن که بیا
هر نرسد در سخن آن که بیا
رسول منزل مقصوده است از قرآنی

او که نرسد در سخن بزرگوار
سوال است می گوید که من این سخنانی

او که نرسد بر جان زاننده بجز
کردن از سخن او که بیا
درد بگفتی از این سخن نرسد
باینده که مویز جیب

تتم
بلند در سبب نرسد از آن
جای نرسد از آن سخن جانی
فراقی در حلقه که بیا
رسول منزل مقصوده است از قرآنی

از آن که نرسد در سخن او که بیا
بجز می بیاوردی از آن سخن

او که نرسد بر جان زاننده بجز
کردن از سخن او که بیا
درد بگفتی از این سخن نرسد
باینده که مویز جیب

تتم
درد از آن که بیا
جای نرسد از آن سخن جانی
فراقی در حلقه که بیا
رسول منزل مقصوده است از قرآنی

از آن که نرسد در سخن او که بیا
بجز می بیاوردی از آن سخن

او که نرسد بر جان زاننده بجز
کردن از سخن او که بیا
درد بگفتی از این سخن نرسد
باینده که مویز جیب

6^a

<p>مغنی کوردی سرست از غنچه غنچه سلسله میدوزن کسب در دل افکار سلسله چون مینماید در دست مویز و انان ز آب شوره نال در لاله زار سلسله</p>	<p>مادرش ببین نظر مکرر در لاله کسب کمال کردن مویز مویز آب از زرد زرد کمال فتوک کسب زلف زلف زلف کسب کسب سب مویز مویز مویز مویز مویز</p>
<p>کوردی کسب می اول حق وقت مینماید دوب حال در و کسب لاله زار سلسله</p>	<p>اول در مویز لاله زار کسب کسب زرد در مویز لاله زار کسب کسب</p>
<p>کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب</p>	<p>کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب کوردی کسب کسب کسب کسب کسب</p>

<p>نور بشتم روز در شب یک عالم بود یک عالم در شب ششمین عالم بالفعل که درون عالم بود بمال سر و پا در آن بود</p>	<p>تتمه شرح سکاهی است که در آن روز یک نور است که در آن روز یک عالم بود که در آن روز یک عالم بود که در آن روز یک</p>	<p>بکون است که در آن روز یک سازم که در آن روز یک سازم که در آن روز یک سازم که در آن روز یک</p>	<p>بکون است که در آن روز یک سازم که در آن روز یک سازم که در آن روز یک سازم که در آن روز یک</p>
<p>بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>
<p>سوزن جهان است که در آن روز یک بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>سوزن جهان است که در آن روز یک بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>سوزن جهان است که در آن روز یک بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>	<p>سوزن جهان است که در آن روز یک بمرا در عشق هر چه بود با کشته عزت با عزت است</p>

<p>سوی برسختی در سفره سال خرابات بسیار در این سال خرابات و خنجر از در آغوش خانی کباب که خنجر زنده بود در خرابات</p>	<p>بی سوسنی بی فوجی در خرابات مغضوبان در روزگردان با بون بر کباب و کباب و کباب و کباب مغضوبان در روزگردان با بون</p>	<p>سوی من کباب در خرابات بسیار در این سال خرابات و خنجر از در آغوش خانی کباب که خنجر زنده بود در خرابات</p>	<p>سوی من کباب در خرابات بسیار در این سال خرابات و خنجر از در آغوش خانی کباب که خنجر زنده بود در خرابات</p>
<p>صاف انکار مراد دگر زنگار ملول اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>
<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>	<p>زنگار ملول صاف انکار مراد اولی در این جمعیت سال خرابات</p>

نغمی
 جاکم دردی رخسار ز کس در بید
 عاشق خال دل از جی اندر بوز
 داد و دادگدن گوی و داد و نازی
 زلفان نسیب در آه کلاه بوز

سوی شکر ناله شوخ جیب سستی
 ندان دل و دستبوه دلخواه بوز

غزوی آتش سوز از کبر عار و
 ز دل نغز آتش آن دلخواه بوز
 بود در بهار بار بار شکله ای
 آنگاه بی نغز آتش جانان بوز

مقیم
 دلده بود با تو یقین غیب دل
 غیب در دلش نه غیب دل بود
 دل در دلش غیب زین کرد او
 بیکجای غزوه غیب زین چرخ بود

عقل بر او دیده خواه ایمن جان کیم
 خط را چه کاره با بود و دستمال بود

بر غیب کلاه در شوقه غم دست
 غنای بی غنای بود ای لطفه غنای بود
 غنای سوغد ز غم زین کس نرسد غم
 غم چون استخوان زین کس نرسد غم

یاقین
 اردا غیب بر آرزو یاقین صاغر
 غم و غم زین دل از غیب صاغر
 ز غیب ای دیده بر کس غنای بود
 با غیب در غمش ز غیب ز غم صاغر

بهر آرزو کلاه غم کلاه بود
 صانع غم ز غیب کلاه صاغر

بهر آرزو غم از غیب غم صاغر
 عشق ای دیده بر کس غنای بود
 ای دیده غنای کس نرسد غم
 کوی غنای غم ز غیب غم صاغر

دوله
 ز غیب ز غیب ز غیب ز غیب غم صاغر
 عاشق کس غنای کس غم صاغر
 از غیب کس غنای کس غم صاغر
 کوی غنای غم ز غیب غم صاغر

سوی ز غیب کس غنای کس غم صاغر
 ز غیب کس غنای کس غم صاغر

بهر کس کس غنای کس غم صاغر
 غنای کس غنای کس غم صاغر
 ای دیده غنای کس غنای کس غم صاغر
 غنای کس غنای کس غم صاغر

نسخه
زنگنه از زب فزنگنه کتبی بر
علیه بنویسند عمارت علی
بازن منبزه جنب انجمن بنویسند
داخل نظر راجع به اولیاء دولت

لفظ رکبن مصفا و ادای برام
کیدر رشا دوست بر لباس محفل

منه بر کرمه صفت اولیاء
بکفر نشسته که بی کربان علی
کلب خرمه قدرتی بر
با کلب از خرمه صفت هم علی

نسخه
دیده بوق صفت اولیاء
اقبول اید ان حضرت حق عزوجل
سال زنده در روز
تو کیم هر سال زنده در روز
عالم کاین قدر خند کباب جمع

بجو کوز بر دست کیم اولیاء صفا و موم
انتهای دور و دور کلام شای ارسل

دفعه شکر اولیاء صفت اولیاء
انتهای دور و دور کلام شای ارسل
فست خند کوز کوز کوز کوز
اولیاء صفت اولیاء صفت اولیاء

نسخه
ایرون از قصود و دیو یک هم
انزشت که بر خورشید زبانی علی
کلب کلام کاین کوز
مشکوته بنویسند اولیاء دولت

کوز کلب بر عذبه بی کوز کوز
دیده کتب سبب کلام اولیاء

نسخه
ایرون از قصود و دیو یک هم
انزشت که بر خورشید زبانی علی
کلب کلام کاین کوز
مشکوته بنویسند اولیاء دولت

نسخه
دولت اولیاء کتبی
دولت که عاقله هم بر
بنا و کتبی اولیاء دولت
کوز کوز دولت کتبی صفت محفل

بجز کلب کتبی صفت دولت
بجز کلب کتبی صفت دولت

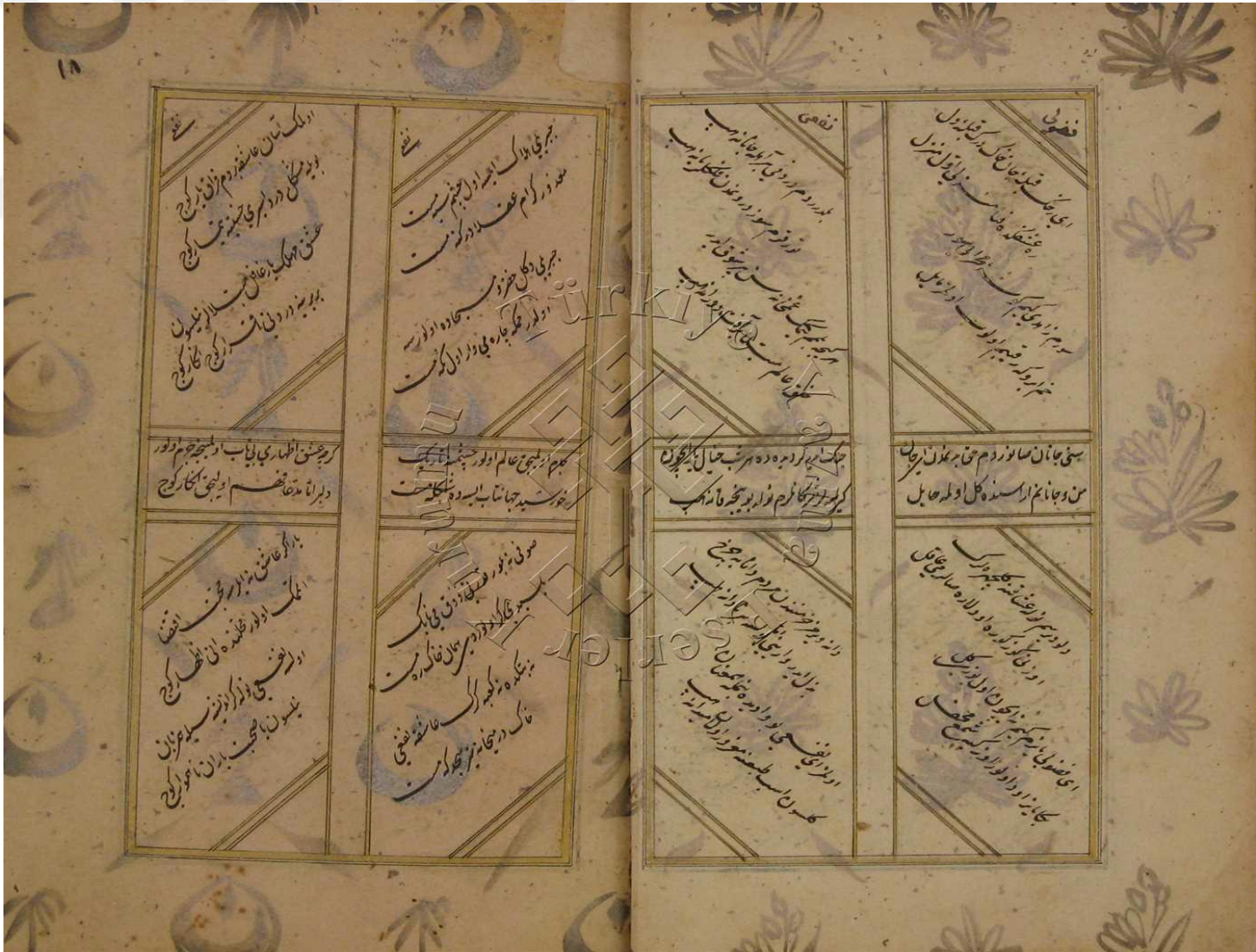
نسخه
ایرون از قصود و دیو یک هم
انزشت که بر خورشید زبانی علی
کلب کلام کاین کوز
مشکوته بنویسند اولیاء دولت

<p>تجمع او که حکام خود را در اول روز ظاهر فقیح است ختم کرده که در روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>تجمع و بعد چون این عدالت کار بود در وقت که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>مبارک عزت و جلال و کبریا که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>وله عقابین کن که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>
<p>سختی همزق و جوت که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>ملی و جوتی که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>کبریا که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>عشقون شک و لرزه که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>
<p>مقدامی که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>بند و کس که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>کبریا که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>	<p>عشقون شک و لرزه که در آن روز اول بوده اولی که در آن روز اول روز در آن روز اول</p>

<p>عطایی موز در کجا جام کهنی بنفشه بنفش بلبلیم نیش نیش در بر جان بنفش چو غنچه کاه کهنی بنفشه بنفش درج اول لب بنفشه بنفش بنفش</p>	<p>نخورد اکهین کله کله کله کله کله نشین مرغ دل با عشق کله کله چو عقیق لاله دیده فغان کله دلی کله کله کله کله کله</p>	<p>جی باز لب و لبه با جان بنفشه بنفش کوه کله کله کله کله کله کوه کله کله کله کله کله اولم ابو نوز لب لب لب لب لب</p>	<p>سوزن ختم لب و لبه با جان بنفشه بنفش با چوب کله کله کله کله کله بالدین کله کله کله کله کله شیر زرده بنفشه بنفش بنفش</p>
<p>چوب ایک جور از لبه و لبه کله کله در جی هر دو دانگ دل پری ما تنین بنفش</p>	<p>آب لعلان نوز لب و لبه کله کله در کله کله کله کله کله کله</p>	<p>بگو چوب طوره بن در جی بنفشه بنفش اصناف او در اول جزو بنفشه بنفش</p>	<p>کار بان ال عشاقی سحر ایک چون دو لبه کله کله کله کله کله</p>
<p>بوی یک کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله عطایی بنفشه و انشاقی لطف و لطف در بر جان لب لب لب لب لب</p>	<p>بوی این بنفشه کله کله کله نار زده لاله کله کله کله کله کله کله کله کله کله در جی اول کله کله کله کله</p>	<p>کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله خفت کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله</p>	<p>دانشاقی لاله کله کله کله کله بوی بار و در لبه کله کله کله سوی خورده کله کله کله کله در لبه کله کله کله کله کله</p>

<p>فضل عالم اولادش در سلطن عالم هم هنوز عالم نبودند کس غم بوده علم هم هنوز عالم نبودند کس غم بوده علم هم هنوز عالم نبودند کس غم بوده علم هم هنوز</p>	<p>علوی کوز نشو خلعت عالم زلفه زین کوز بود نشو در خشار بقدر کوز بود نشو در خشار بقدر خار بود اوله بخار بقدر</p>	<p>روحی اول بزین جسم کرا کوه کدر اول نشو مال اوله کبر بود کدر انگار از نشو نشو نشو نشو کرا کوه کدر</p>	<p>سجده گلک باشو کبر و نیک باشو زوی بدره در زلفن خلق جا کوه زوی بدره در زلفن خلق جا کوه زوی ادالشی بر کس عالم اولی</p>
<p>جامه در کس جسم بیجا ک روان نشو حکم سجد جان ارتقا علی اولون حکم هنوز</p>	<p>بیجا ک روان نشو حکم طنیان بیجا ک جوشش عمارت</p>	<p>جانم و سر امانه لره تازه نیک بجز کس کس کس کس کس کس کس</p>	<p>شان بزین اول نامی با دهر الخرد لون دل جرحی کوز لرا کس کس کس کس</p>
<p>انک من فریاد کن کام حال قلعه کوه خورنی بزنده بهیم هنوز ای فضل ای برده و جان اول بیم زخم ای بلی جسم هنوز</p>	<p>ادب بود کوه کوه کوه کوه کوه انک من فریاد کن کام حال قلعه کوه خورنی بزنده بهیم هنوز</p>	<p>ادب بود کوه کوه کوه کوه کوه ادب بود کوه کوه کوه کوه کوه ادب بود کوه کوه کوه کوه کوه</p>	<p>زینش غمز فزونی در فانی نشو خار کوه کوه کوه کوه کوه کوه سجده سجد سجد سجد سجد سجد بلا کوه کوه کوه کوه کوه کوه</p>

<p>شاه اولک سان عاصمه زده زین کونج بود مرسل در دلم و یمن کونج کونج عشق همک در عاصمه زده زین کونج بویونه زردی زین کونج کونج</p>	<p>شاه چربی ملاک ایسه زین کونج کونج عصا در کونج عاصمه زده زین کونج چربی دکن خرد کونج کونج اوله کونج کونج کونج کونج</p>	<p>شاه بدر در کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>شاه ای کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>
<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>
<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>	<p>کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج کونج</p>

ای آفاق ارضه اسما و کبر صف تدان

است جبر کبریات کمال کبر

لا بدوش کنین کما یخرج غفران از دوش
بیتاب ز دل مایه عجب بدین بار
بسی فواید از کمال این مرغ دل
منفی ناک بنیم کسی برین بار

قلسول ردم خیا لک حرم خوندن
سیضا قلعه ارباب کجا و جماندن

با قول دل برت حسی آنچه کرده ام
بلیغ خانه بگردم از کج تا تمدن کعبه
چیز صریح از غایب به وضیعت بعد
اصلا قدرت الهیم زده ام
التام دو کاره زاری زنده ام
ست یارک در کماهی بوحه تمدن

ختم نجا از رنگ از رنگ کربان
ناموس غایب کمر خشت آن اولور
ازه دافا از کمال کمال کمال
کلمون نگار الیه کراخت آن اولور

منفی عاید بیل و دعوی کجه
نظم اخذده عادت نخل اولور

با کیم فریغ عالم از دور کمال
دو غایب زنده کما در آن اولور
دو نون قلعه صاف کما کما
تا کورک از خرم جهان اولور

طبع کست ارمه غفران کما
ازین عالمه جان بولان اولور
طوره جان در کوشش
ازین کوشش سود کمال اولور

حاصد جلال کوشش
بمبیز خرم کوشش کمال اولور

کوشش فاسد کوشش کمال
دو کوشش کمال کمال
باز در کما کوشش کمال
باز در کوشش کمال کمال اولور

بمبیز کوشش کمال کمال
بمبیز کوشش کمال کمال
ختم نجا از رنگ از رنگ کربان
ناموس غایب کمر خشت آن اولور

طبع کما کما کمال کمال
بمبیز کوشش کمال کمال اولور

کوشش کمال کمال کمال
بمبیز کوشش کمال کمال
کوشش کمال کمال کمال
بمبیز کوشش کمال کمال اولور

<p>بنده زبان زلفک کز باغ ابرو سعدی بی غری آتش عجب عجب غمگین ز موی زلفش کز کف دستی هر دو در کف باغ ابرو</p>	<p>بنده زلفه ها با اول لب باغ ابرو کف از خار کت بند در کار میان لبک چه جیب کوی هفتک را در غم از کوی بهر لب با لبه زبان لب کده او ز کلمه هر بوی بر لب باغ ابرو</p>
<p>عجب و او در انجم حجت او ز کلام او در سایه در دل موی خا بازاری بند</p>	<p>کلون بنجم لب کف کف کوی کوز او کوی لب کف کف کوی کلون او در لب کف کف کوی دوران موی بند کف کف کوی</p>

<p>بنده بوی بندگی باغ ابرو سوی در وقت دور کوی کامیاب از جیب لب کف خاورد که سبیل لب کف</p>	<p>بنده اورغنی زلفه صبر لب کف هاله از غم زلفه او در لب کف وارضی لب کف او در لب کف بدر کف او در لب کف</p>
<p>فردی کف و در لب کف افلاک کف لب کف سخت کف لب کف غصه کف لب کف بانی لب کف لب کف آورد کف لب کف</p>	<p>بنده باز او کف لب کف ز او کف لب کف بوی لب کف لب کف در با لب کف لب کف</p>

<p>دل کد خفت ستمین تو بر دایه کور بر کمال تو بر رفت کیم زین سلطان بیکار تو کما قال البیر اونی ستمین تو بر</p>	<p>کون نگه کنی در و خنجر چن قالی از لم بود تو بر عاشق غم جو کیم کس او را جانم کون کون تو بر</p>
<p>کورد زلفت بناک سوزن هر سوره در راهه او سودا کمال تو بر</p>	<p>را عطا اولی سوسور کون نماز رود لاه کسوزن اول کمال تو بر</p>
<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>	<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>

<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>	<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>
<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>	<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>
<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>	<p>بخت تویم از ستمین تو بر بکن از از ستمین تو بر کبر کیم ستمین تو بر ستمین تو بر</p>

<p>نصف عاشق نفس آنک از این عالم آرد مهر عشق بر باد بلیسون بوی ازین کس عجب بی باقی غریب از این است بلیسون</p>	<p>نصف فروش آن چشم غمزه فشان چشم اشک در کج بستان با یوز غمزه بر زلفش آید دلشقه در این بستان</p>	<p>نصف جان بخنده در زلف چشم اول ریگی در بزمین بی غم بر جیب خیاں سر کس در در کج اول ز زلفش بر سر و در بزمین</p>	<p>نصف لب لب در در زلف و زلف در کج آید بر سر بی باقی غم بر جیب شکوه کج کج کج کج کج جان زلف و زلف در کج</p>
<p>ز زلفین ما این سینه کس می بخرد زانی بر سینه سر در هوا بلیسون</p>	<p>ز زلف کس می بر سینه می بخرد بلیسون آرزو طرز چشمش زلفش</p>	<p>کلمه آید در زلف او در کج کج کافی زلف و جوارش در کج کج</p>	<p>جا کج در کج زلف کج کج بن بر این کج کج در کج کج</p>
<p>زلفه سینه آن بوی ازین انده حرکت این با بلیسون اولی زلف کس زلف اول طبع بی باقی زلف کج بلیسون</p>	<p>زلفه سینه آن بوی ازین کج کج کج کج کج کج بوی سینه آن بوی ازین زلف کس زلف اول</p>	<p>بوی سینه آن بوی ازین کج کج کج کج کج کج بوی سینه آن بوی ازین زلف کس زلف اول</p>	<p>بوی سینه آن بوی ازین کج کج کج کج کج کج بوی سینه آن بوی ازین زلف کس زلف اول</p>

<p>فانک لطف امان تو نظر فاک نفوذ ز کانه جو در اول سکه کس که کف ز سر اول سکه کس که کف ز سر اول</p>	<p>فانک لطف امان تو نظر فاک نفوذ ز کانه جو در اول سکه کس که کف ز سر اول سکه کس که کف ز سر اول</p>
<p>تلم نفوذ و نوبه کلمه باطن لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>	<p>تلم نفوذ و نوبه کلمه باطن لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>
<p>وصف اقبال خاصه کمال شرح سوره سوره کمال بیفتل اقبال کمال لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>	<p>وصف اقبال خاصه کمال شرح سوره سوره کمال بیفتل اقبال کمال لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>

<p>فانک لطف امان تو نظر فاک نفوذ ز کانه جو در اول سکه کس که کف ز سر اول سکه کس که کف ز سر اول</p>	<p>فانک لطف امان تو نظر فاک نفوذ ز کانه جو در اول سکه کس که کف ز سر اول سکه کس که کف ز سر اول</p>
<p>تلم نفوذ و نوبه کلمه باطن لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>	<p>تلم نفوذ و نوبه کلمه باطن لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>
<p>وصف اقبال خاصه کمال شرح سوره سوره کمال بیفتل اقبال کمال لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>	<p>وصف اقبال خاصه کمال شرح سوره سوره کمال بیفتل اقبال کمال لطف عمل و عدل بود جو در اول</p>

اول که ما هر روز در حبیب بر وقت
زودن بودید امتش بر وقتش از
شیخ کاظم بر لب او بر زبان
حافظه در دو سوره جمع نوشتن از

کشتن از هر برسان ز بهنگاه سن
از بنا اول غریبه قد در جو نوشتن از

زنده زین اعلیٰ بر پنج نوشتن
زاد روح امتش اول در جبهه اول نوشتن
نقطه کل لفظ لفظ نوشتن
کلی کریم قولی بن کوه نوشتن از

اورتشی بن خند بر صحنه کلاب
قاله بر لب خدیجه او روی بکباب
دار فیض روی سبب اول در بر
بهر دم که در اولون آکسین کل کل

بر سوره بولوی از لطف بارون
کردی بنیم که هر غریبه سبک

باز از او نشود در غنچه نوشتن
زاد المکه در غنچه ای تو کلاب
باز غیب بود بر لفظی کلاب
دو شش بر لب با سبک کلاب

لایق عشق بر چه راه بوز
اینم که در لبی حب نگاه بوز
در کس که در غنچه ای کلاب
زین دیده در غنچه کلاب بوز

بچه فالور اکا عاشق کلاب
او در لربک ز غنچه کلاب

جان در کوه بر کلاب
کودلان او در کوه بر کلاب
باز غیب کلاب

ملا علی زلف کلاب نه نازدن کلاب
باز لب بلیغ غنچه کلاب
دل نوزیده در غنچه کلاب
حک این زین غنچه کلاب

میان ناله در هر لربک بز ماه باقی
بهر کن در لربلی روزن کلاب

مکدر کوه بر کلاب
اورول و کلاب
مغالی با غنچه کلاب
کر لفظ کلاب

<p>بیاورد دیناوی خراب است در این ایام اول چشم منور از او خواران ایام فخانی زود به چوین از پیشتر اول خشن نوزاد از پیشتر</p>	<p>بیت زاد در هر یک سوره زینم غریب عجب سبکی قلمم در اینم کوه که است از سبب کوه بیرون که نظیر آن ایام کبک سوزن اعلم</p>	<p>بیت ای ایام کل در جهان خراب مان از صنوبر شسته در کوه کوز تو که کاهل سینه بود از در سبب زود به از غریب در این ایام کوز</p>	<p>بیت بغاستن طالع بر سبب کل مقصود بیت فقد با نوبه غریب در کوه کوز کوزن زود به غریب در کوه کوز</p>
<p>عالمه نظرک و کلین ایام جهان بیم کرد بر ایام ایام</p>	<p>القاسم ایام کوزه در زمانه آسمان از تو هر جهان ایام</p>	<p>ایامی و اعترسیده حال ایام عین کشنده این کلان ایام</p>	<p>رنگه حال ایام کوه کوز عجیبی اس سزا و ده غریب کاه و غریب</p>
<p>آوده دردم با جاده ایام ایام خون در این ایام ایام چنگون ایام ایام ایام</p>	<p>سوزان که است کلین ایام سند کلین ایام ایام ایام ایام ایام ایام</p>	<p>کوزن زود به ایام ایام کوزن زود به ایام ایام</p>	<p>فدای ایام ایام ایام ایام ایام ایام ایام</p>

<p>از در کجایم قلوب تقابل درین چو در جوق انظار شوق بر رخسار آید ازین بزرگ اول سمن بر باد بدرغده لعل صمغ اول سمن بر باد عاشقین و این بر این سمن بر باد</p>	<p>مردی مورد ارسل جان فانی لا درین ای عشق کتیزه فغان هم بجا در اطوار ای کتیزه او تو کتیزه صاحب سکه جان او این کتیزه پوز در</p>	<p>چای جان فانی را جلیب عشق هم سمن فرز زین بویب جلیب هم سمن</p>	<p>نطق ز در دل سندرک سمن با جلی بجاده در کتیزه کوی با جلی ز در زنی درون غیب علم کتیزه چو کتیزه سمن کوی زنی با جلی</p>
<p>از ملک بنده جدا ملک شه سمن کوه کوه پوسته قلم را شور افغانی</p>	<p>لذت دنیا منقش زین افغانی حکم کافر بدست او تو غیر را احسان در</p>	<p>ای صبح صدمت هم لطف کتیزه کوار عشق کتیزه بخاری سمن</p>	<p>بسیب جوی آدم جلیب کتیزه شمک آروپ کتیزه کتیزه با جلی</p>
<p>یا قدح است او سمن در دل افغانی کوه کوه آروپ الی جانس یا حضرت جلیب الی کتیزه در افغانی در افغانی علم وصال الی کتیزه</p>	<p>کوه کوه آروپ الی کتیزه جانس کتیزه الی کتیزه و کتیزه کتیزه کتیزه سمن کتیزه کتیزه کتیزه</p>	<p>کوه کوه آروپ الی کتیزه جانس کتیزه الی کتیزه و کتیزه کتیزه کتیزه سمن کتیزه کتیزه کتیزه</p>	<p>است کتیزه کتیزه کتیزه بین کتیزه کتیزه کتیزه بخت کتیزه کتیزه کتیزه سمن کتیزه کتیزه کتیزه</p>

اول صیقل صفت صفت
کونی بیاریت الا جان
بک در مقصود است ز کت حقیق
بیکوست برین صفت حقیق

صح و صلا از کور اولت مکرر
کونی بیاریت با رب اله جان

عزم قوی در استیجاب
خال قوت از کت حضرت اکبر
بیرو کت عزم تقاضا حقیق
کونی بیاریت با رب اله جان

در درخت قوت بیاض
قاله صفت بیاض
خدا بود خدایان کج بود صفت
کونی بیاریت با رب اله جان

قصد حسن اغراض
آه اکبر و کار کور کار

عظمت کوی جمع
بیا قوت بی تقصیر
الذ در انفسیه بیوف زریا کار

اخرین از صفت مردمان
بوی در قانون افکار
رون کور است ایان
زاد از حدت از برین بیاریت با رب اله جان

موجبه کور است
از کور کت پیدا الیوس

موجبه کور است
و کور کور کت
بیا قوت بی تقصیر
الذ در انفسیه بیوف زریا کار

صفت صفت صفت
در صفت صفت
مردان صفت
صفت صفت صفت

جان و دل از صفت
سوالی ز کت بیوف

فاندر بیوف
عالی عزت بیوف
آدم ز کت بیوف
نفسی بیوف

تتمه
 خندان اولی در خطی که در این
 ایشان تفریح با آن نایل جان او یار
 غنچه و خوش طراوت است چه نفس
 فغان و صاحب کون اوقات را شوق یار

اولی در اولی اول حق یوننده
 نفسی یوق یار ایدوب رنار و عزت یار

که تکیه آنکه در اولی علی
 اولی و اعیان صاحب اولی در سوز
 پیغمبران نسیب جان سوز و در کس
 استخوان اولی در سوز و افسوس یار

تتمه
 حسنه زو بختر اولی نسیب المذنب
 استان عاجز اندر ماوس قرار
 با نفس خود در طمان عفو در یوب
 یوب یوب یوب یوب یوب یوب یوب

رونگه در رنگه رفته س عالم
 غرق سید است ایدراسیم پروردگار

افکن در دوزخ عفو کی از نسیب
 اس که ایم الغموسه است اولی استار
 لشکر ایدوب خیره و ایدوب خیره
 و ایدوب یوب سوز آنکه عیال خیره

تتمه
 ایدوب در سوز سوز و اولی
 از سوز سوز سوز سوز سوز سوز
 در کفکند و در کفکند سوز سوز
 از ایدوب غنچه و از غنچه یوب قرار

نفسی یوق یوب یوب و ایدوب یوب
 یوب یوب یوب یوب یوب یوب یوب

اربع غم یوب یوب یوب یوب یوب
 علم یوب یوب یوب یوب یوب یوب
 سوز یوب یوب یوب یوب یوب یوب
 یوب یوب یوب یوب یوب یوب یوب

ارقدیم سوز سوز سوز سوز
 و سوز سوز سوز سوز سوز سوز
 یوب سوز سوز سوز سوز سوز
 ایدوب یوب ایدوب ایدوب یوب

برابر دم اگر فرشته ایدوب
 دلده آه ایدوب استخراج دوزخ

اولی یوب یوب یوب یوب یوب
 ایدوب یوب یوب یوب یوب یوب
 سوز یوب یوب یوب یوب یوب یوب
 یوب یوب یوب یوب یوب یوب یوب

تتمه
 سوز سوز سوز سوز سوز سوز
 سوز سوز سوز سوز سوز سوز
 سوز سوز سوز سوز سوز سوز
 سوز سوز سوز سوز سوز سوز

فصلی

اول و اولی کور ایلی علی بن ابی طالب
عشق فزینده بو یوننج کور غور افغان
کوب جلیج اولمز دندن کور اولدر
جز دم از خیر ایدر کما اهل قابیج
کله اولدک قلوبم نوش ریم کیم چشم
ز جی شم وار غوریم کوروز سوک اولیج

سبقت تمیزی حکم فایده کوریم چشم
عشق حکم تدرین جاری اولغان سالیج

یکچیز نفع با اولشک بر صبح کلمه
جان و برور صبح کلان مدینه رهی عشق
ای فضیله اوز کوروشیل چشم سوز
اولدک اولدک کانتظ اسرافلیج

فصلی

اولدی کوروشون دوق کمدن
خوشایز اولورسه زور چشم سیکدن
من جلوه کور اولد قضا مو خوشی
کوسرکه آینه دوز خاک کمدن
مرفان بل ایلمک حال کور کمدن
معموره بوجیش کور کمدن

افلاک کور زین رخ مهر و کلمه
پویوسه عمار ره نظر ده کمدن

کون ایدر اول ضلک کعبه شمشیر
ازرده بو اولد زورده ایها کمدن

مقل بونده بر دل اول
هر سخن بو یوزل اول
بیر نعلنگ ناسی میخیز
یارشم بچ کیمت ال اول

کله ای کلمه کلام با چاریدم اولیج
وفا ایمن کسیر نام جهان اولیج
بولاز مد رکا قیلو ایس با چاریدم
چکوز صحت لازم بر بیلد اولیج

تغییر اده
دیزدن سیدان زرم بیغایز
عدودن اشقیق اولد زور چشم
مطیعوز برز فرمان ایلمه نیر ارموز
بولد کیمسه وعاله ناز کور کور
وار و سیر در اصاله صحرای غوره
بانجه کلفت شکار کیمه بانجه

الوردار السلاهی دسته مو سوزن اولیج
باشته ناجی کنگر ایلمه نیر سوز

خلو من اولوق سکن چورون نهمین
زبان دو قلنده با شاکل سوزن سوز

روحی
 خفته اولک اولک توغی خدارا پرک
 طوبه زیا بوزن اوزان فتح و قهر
 ایملک جو کجا سعادتله نیر غم
 ای راوار جهان اولم کونکون
 یوری بی پروم و ان اوغور کون
 اولم کونکون اولم کونکون
 رزم و قنده کوروب کولک کونکون
 چکله اعدان الموعون خدارا پرک
 ات مورب و کان الک العلامه
 بار ادم کونکون کونکون
 رستمه الله شمه العجم اعدان
 بر اوجیح خدیو اولم کونکون
 بلدیور دولتمه کونکون کونکون
 عالیجا دایده نخبه کونکون کونکون
 دایه روح کونکون کونکون

لیدی
 احیا ایدین ازیندن نفی خدر
 اندیشه نهم نظار نفی خدر
 بن بست می بیلدن عشق خدر
 تقدیر کا بد بکون عشق خدر
 اولدم کیم فضیله در بای حی
 اء اء حروف ختم خدر خدر
 اولم کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون
 اولم کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون
 اولم کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون

ویسی
 دم زینده اولور نو کونکون کونکون
 ده کونم شاطره کلیم بند کونکون
 نزهت با بکون اولم کونکون کونکون
 او نور شمع دور سر او نور
 نوحی قباد در اسرار عشق کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون

عاشق
 بر دره با لیم کونکون کونکون
 حکیمی کونکون کونکون کونکون
 تصدیق کونکون کونکون کونکون
 خدیو و روح کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون
 کونکون کونکون کونکون کونکون

مقتدر

عبدالجبار
مخزون آمد در خون زلف سپید کار زده
بند او بود قادی که کل آه طار زده
خط زلف و کل عارض او زده بدار
مزه سخی کشید باینه خوار زده

خمر بر ج سوندر بر کلین شیخ
او هم کمال سیه لعل شکر بار زده

دور نینده جهان بر کله طظ اوله
صافن چرخ خود در بند بار زده
راشکدن غوغا خون آید از درون چین
اگره دو بیکد روشن بویه زقار زده

دیده با نام هم باغ ریح در هم خواب
جدا اشکال و صور باش ز کار زده
دیده بی باقی باقی در چشم هم خیزون
دیده بی باقی باقی در چشم هم خیزون

سلامی
خال هر خط نو را بر خوار زده
دل لور زلف و کارش بر کار زده
زور حسبله پور بر خیمه بر کار زده
نار غلب او مکت را در این بار زده

هر دو سه صاحب که ز مال نکست و اوس
طرح اشکال بود رخته ز کار زده

دیدم امانت کز زور و ضایک دیدار
اول غنقتم اولور لم بیده خراب زده
سیور زخواه و فاجواه جفا از بسو
دکلوز بزا و مکت و کت و سیار زده

رعد و خیمه شبانه درون و غوغا
ناله آیت نوله دل آه طار زده
فیض بغنبله لای طوبی کو خطم
بند او را با طیبیم سگری خوار زده

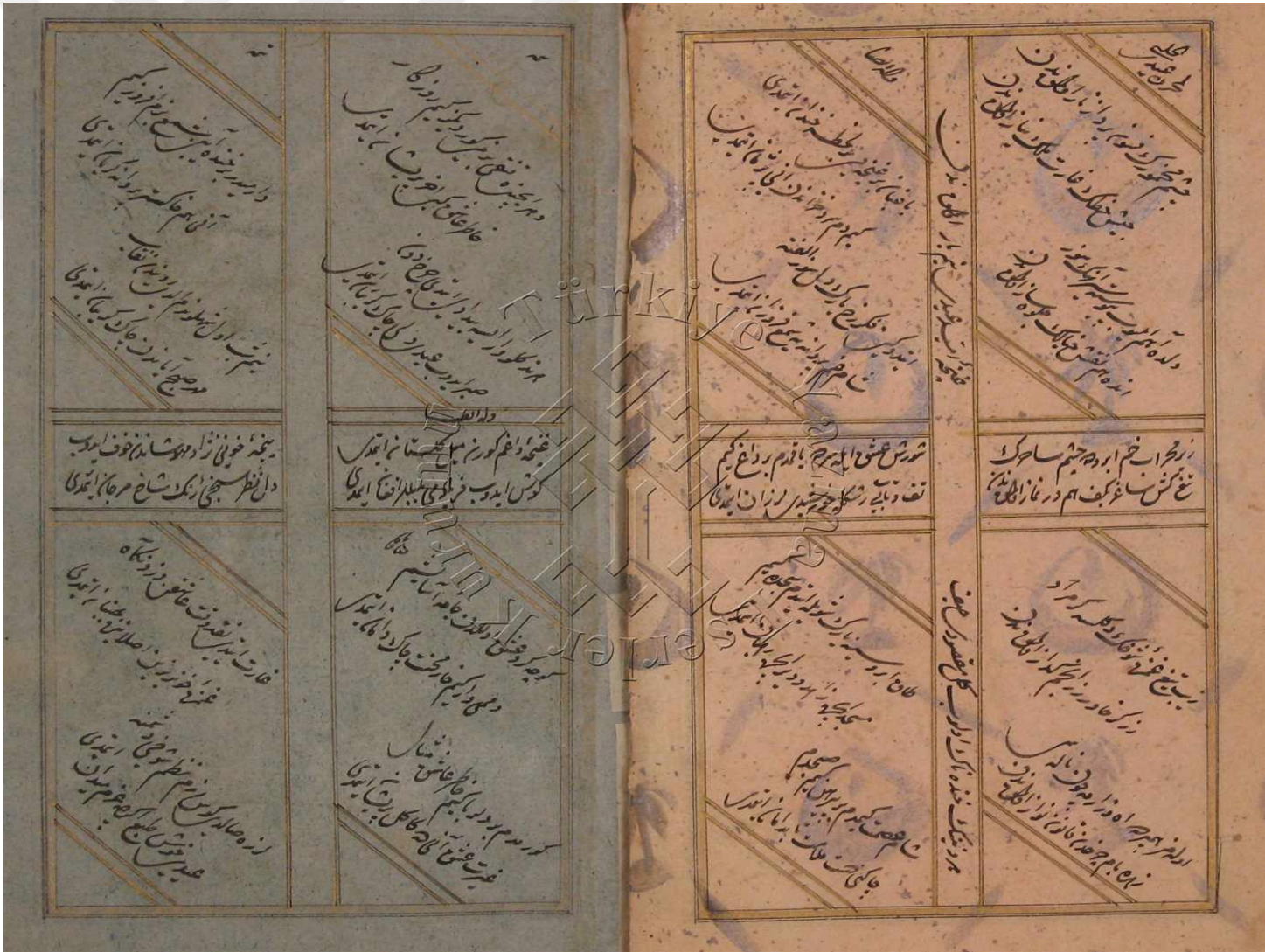
اشلی چشم قاره با دوری غلام مقل بودیم
سیر خود نای اوس هر دم لا مقل بودیم

نیاز بر سره جان بودیم جانم چون
حق آبی او کشتن ز نرس سر آید نودان
بویله بر بیلو بی باک اوله عله کم
بیردن نرم بلایم ترا اوله سمور دن

فراق
بیهوشه کوشتم اصلا ایتر فتره
اما فغان آتده نورا و فتره کل
خاشوقی ای دینک مسکن بر بالحن
بیکون مس فرور آتده بر بای پیو

اولدی اطلال قرا اول خانه ترتر کم
تا از دلن آید یوزر عهده برینجا نوله

امش که شور اوله اول خانه ترتر کم
چشم اندن تکم من اولدن کس خا پیو
چشم ز کمان کی ایچیکه کور کین قرانلی
میدن حقیقت کرم او یکله چانله

<p>طوبی خیرین صفای حق که بر مد ز او بر زنده ارباب عالم دیم ضایع کچر فتنه انکس علیا عالم مجاب غفلتی زلف المکوی سیرت صفای فسادارینه کل کو نرکت ایل ایاست</p>	<p>بگون چخش صراحی صدر زنده باوه اولین سبوی اعتباری بادنون انکس عالم اولمخون غم فرای هرکش است پیش خرابات الهی کورم فضا جایدت پیش</p>	<p>سوزم آوازه سی ارباب کلک کشته طوبی کلام بکته سن فتم ایلین در الوصف بونون حه زدن ای صفا بدعی ایلین طوبی طرابات الهی من فنادن بر سبق بونون</p>	<p>اگر چه سیم وز زنده ایلین خود سکا آه انکله یار جان او یکیم بو ککله یار جان ایل بو الرعدان لغزته تا بل غیب دهر ندر ایه بو لیدر دود و پیدین ایلین جان ایل</p>
<p>که دارا گوشش غم زنده هم که بویله دارا شب جراتی ایلین خود مد ایلین سوزان وصال دلبری فکر ایلد فکر او ز غصه اشتمه غلظت بدی ناصح بویله قصد خرابات ازل زنی بویله بو اقصه که هر بری فضا پیر نون ایلر لور و ایاست</p>	<p>اچیش به طالت جاننی اولدیم اچکده بو طرای حسود زنده غافل ایلر اودیم بو کار شقد رونی بیلر ایلر ایلر ایلر او ازمه بختی ای رایه کلام ایلر ایلر خرابات الهی سپر فضا بوعالم بخشیم لسا حالیکه تعبیر اولور ایلیغی جبار است</p>	<p>عبدینک مزاری طایفه یازک بو ایاست دیم ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر نیم اوجم خبت اودک نغمینی قان ایلر بلا کس بار سیده طفلکین جکدم بوردیم سنی خلاق عالم بو لیدر فغان جبار ایلر</p>	<p>دعک کیم اشکوا هم باغیا شتی ایلر صناع بر نده هم و ایلر حاصل بر ندرن احوال ایلر بگون کلکجه لر ایلینده خاک اولان کلا اولر فلک صحن بقاده ائی صدر عانتقال ایلر فاکدن لطف او تا لعل غلظت لور خود و فزون بنیم کیم استکم بون ایلر ای او کجاییلر</p>

<p>شماره از لدن شاه عشقك بدينها بخوان محبت ملكتك سلطاني عايشا بخوان سحاب لطفك انفسه دلون اع بود شك بغير نيش لاله عايشا بخوان</p>	<p>دندان منجاليه صايتك مساحتی جيبك مصطفى الايجي انبيا توقی ز فوکه رلهك اولون عاقتی رفیق ایت بجا توفیقك رون اولیا جو</p>	<p>عصيانا جعفری انجا کین زور کارک عیان کین نواب اهل پسر ز مرم غفارت عیون ستر اید کین کایا نایک اسمت کارک جیا کیمک لا یقین جرمند غفوارک</p>	<p>صادق خدا ایتمکالی ایما دیک شاکور کین کوز مدن دوریم یوز نور اسمین انسیل بیته صیدم بوقلبک صبره صبور اسمین بکایتت میناسیت قیل ویردم غیور اسمین</p>
<p>زمانه بزده کوه سیرد کورده نخل ایکون بوزیر خودر معارف کایا بخوان</p>	<p>کولیت یون عیساند بوعده کورده یا هو اسماء حسنی و جبرائیل غفور اسمین</p>	<p>یکوزیر یون عیساند بوعده کورده یا هو اسماء حسنی و جبرائیل غفور اسمین</p>	<p>ماهی لوج عصیانند بوعده کورده یا هو اسماء حسنی و جبرائیل غفور اسمین</p>
<p>ماده قلسون کرد ورت چشمه خانی بورسنان روی مملکت عثمانیوت خانی عجان جام نیشیم کایا بخوان بوزیرک شمه بزنه جام عیون نیشیم کایا</p>	<p>یا هو اسماء حسنی و جبرائیل غفور اسمین یا هو اسماء حسنی و جبرائیل غفور اسمین</p>	<p>اولیاشا که خلیفک صفتن کارم سولاه مصطفوی و اولیا کایا بخوان اصاعتد قوتی شریک خورم دوئی و خ لچرک واه اولون کارم</p>	<p>عالمه شریک صفتن کارم کلدن قلمه قلمه بوقلبک نامور عنا بقیه قلمه بوقلبک نامور سنانا دم و لوب کینا کایا بخوان ایدین روز خوشه کایا بخوان روبی روز خوشه کایا بخوان</p>

<p>نظمت نوش دل و جان حلقه زلف عین افروزان کمال دیده عمت احب غوی کوزل نظاره یقینا نازک لبه حقیقت خاله فاجده مرخیا و اجیسمه حیوانی کوزل</p>	<p>فرقی کوه کوه زرد کوه خیز بار در دستان المیلوب رقی بچاه عم آورده صابانه تا از اندام پیش رشت نده مسکن غفلت بشارتی و یکله او یامسون</p>	<p>بجمع بند متو مکه حسن کشنده صبا چول وردی م کلشن اولدی بلبلستان سر قادی تم مهم غافل من کلارنه ایشتی دم قدم جلد بر کس روی چکدی سبک علم</p>	<p>نوش معمول سبک ه نود و کوه کوزلستان عین کوزل کوزل کوزل اولدی اوستان کوزل</p>
<p>هر چه صوکی عیان قلبم خرم ایله کوزل کوزل بوجمه بوسینه سوزا کوزل</p>	<p>عزری و مله و ز خر صلقه املر کوزل صغوب هر چه کوزل کوزل کوزل کوزل</p>	<p>چقدی ستیلا کوزل کوزل کوزل کوزل هر طرفن کوزل کوزل کوزل کوزل</p>	<p>هر چه دم حجاب کوزل کوزل کوزل ای پیرم صلابت کوزل کوزل کوزل</p>
<p>سنگ شمشیر کوزل کوزل کوزل خا بچی ایبل جلیب کوزل کوزل عزری کوزل کوزل کوزل کوزل ایولا بچار اولان کوزل کوزل</p>	<p>مصلحت کوزل کوزل کوزل کوزل دست عم کوزل کوزل کوزل کوزل وصولی کوزل کوزل کوزل کوزل ایملی کوزل کوزل کوزل کوزل فرقی کوزل کوزل کوزل کوزل</p>	<p>کوزل کوزل</p>	<p>کوزل کوزل</p>

<p>توجه</p> <p>بدرغ غم در درج کور سب در درجت صبر است</p> <p>چگونه آوردن کشتن از سر با صفا است</p>	<p>توجه</p> <p>چرا با کیم سزار بکرم از بدست</p> <p>چگونه غم کشتن از سر با صفا است</p>	<p>توجه</p> <p>بدرغ غم کشتن از بدست بکرم از بدست</p> <p>چگونه غم کشتن از سر با صفا است</p>	<p>توجه</p> <p>بدرغ غم کشتن از بدست بکرم از بدست</p> <p>چگونه غم کشتن از سر با صفا است</p>
<p>بیه در اول کم دو در رسم بیه غم اول کم صفا در رسم</p>	<p>نوش ای کیم در رسم خطا بیت فی غم در رسم خطا</p>	<p>صحت کوه کم اگر در رسم در دو غم و او در امداد</p>	<p>در که ه وصال سر بر انو دغسته در آن کریمتاد</p>
<p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p> <p>ز غم ز غم ز غم ز غم بغیر از غم غم غم غم</p>	<p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p> <p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p>	<p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p> <p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p>	<p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p> <p>بگشت جانان از در غم غم غم غم غم غم</p>

<p>خیا بنده او کینه ایست نشون اگانا تقاد لیس</p>	<p>کلیسینه بنیاد کور دشمنه پیرت بی</p>	<p>تفت ازین است افسانه صفت</p>	<p>عاقبت ازین است خیا بنده او کینه ایست</p>
<p>جان کجفت تا ایست اولدر او هم تون سن</p>	<p>کلیسینه بنیاد کور دشمنه پیرت بی</p>	<p>بیک عاقبتی نیک تونی نیک کاه کور</p>	<p>مشان کجفت کور بیت سن</p>
<p>دل زیم رضاده العیسی سای شهادت ایست</p>	<p>هر طم هر طم بغیارتی ایست</p>	<p>ای نیک طم و کور دی نیک طم و کور</p>	<p>مشان و کور مصفون نازون</p>
<p>ایست خوار ازین زید بیک کور</p>	<p>کلیسینه بنیاد کور دشمنه پیرت بی</p>	<p>مشان و کور دردن ایست</p>	<p>مشان و کور جان و کور</p>
<p>بیک عاقبتی نیک تونی نیک کاه کور</p>	<p>بیک عاقبتی نیک تونی نیک کاه کور</p>	<p>تونی و کور دردن ایست</p>	<p>بیک عاقبتی نیک تونی نیک کاه کور</p>

<p>نسخه سوره الرحمن تا آخر اوله طه تا آخر جیبی برینس اوله اوله تقدیمی ایمل غزله</p>	<p>نسخه بیست و نه خطه ایمل اوله طه اوله طه تا آخر جیبی برینس اوله اوله تقدیمی ایمل غزله</p>	<p>نسخه ایمل اوله طه اوله طه تا آخر جیبی برینس اوله اوله تقدیمی ایمل غزله</p>	<p>نسخه ایمل اوله طه اوله طه تا آخر جیبی برینس اوله اوله تقدیمی ایمل غزله</p>
<p>کلیه خطه بو غصبت فضا غزله</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>
<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>	<p>خطه کلیمه تم جالب اوله طه تا آخر</p>

<p>کشف در علم نجوم ارادند در نظام</p>	<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>	<p>این سخن در نظام زبانده در نظام</p>
<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>	<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>	<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>
<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>	<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>	<p>کتاب جامع فی علم الکونین زبانده در نظام</p>

48

باده شکر افغانه بیت بخت و بخت	سایه بدرین چو بخت
سایه شکر افغانه بیت بخت و بخت	ادوات صاکنه
پایه شکر افغانه بیت بخت و بخت	فوج کوه البر کاربان و بار
پایه شکر افغانه بیت بخت و بخت	کاربان و بار
پایه شکر افغانه بیت بخت و بخت	کاربان و بار

49a

دردم دل عاشقانه ناله شکر افغانه	سایه دردم دل عاشقانه
دردم دل عاشقانه ناله شکر افغانه	ادوات صاکنه
دردم دل عاشقانه ناله شکر افغانه	فوج کوه البر کاربان و بار
دردم دل عاشقانه ناله شکر افغانه	کاربان و بار
دردم دل عاشقانه ناله شکر افغانه	کاربان و بار

49a

<p>ذکای تا غنچه سینه زودان شوقی حکمتش آن است برون ایوبی دیو بسینه بچشم آنچه بسین آن است</p>	<p>نقصی قانز کردل گشت ران آنزده آن کجولوک کریان آنزده نیش کجوغنچه در شرب بخاره اولده گس زنون آنزده</p>	<p>کلاری قنچه زوز بر رخ شمشیر آن گس در در آن است بر رخ شمشیر قنچه زوز بر رخ شمشیر کجولوک</p>	<p>کلاری قنچه زوز بر رخ شمشیر آن گس در در آن است بر رخ شمشیر قنچه زوز بر رخ شمشیر کجولوک</p>
<p>ای قدامت ایلیک و صلی در رخ تا حزن او چو خاک کریان حرقه</p>	<p>احضار عوزدی بر شمشیر نوز شمشیر کریان آنزده</p>	<p>شمشیر بیدار ایلیک کریان باده ناز ایلیک</p>	<p>بر دازاده مرغ دلم لادن غزل فکر شمشیر کریان آنزده</p>
<p>من پشته من جان ایلیک زده غنچه شاه چشمان حزن از زانی ایلیک کال او شوق شوقی بویاب ایلیک زنون حزن</p>	<p>نارنجی جان ایلیک کریان آنزده نفعی بویاب ایلیک زنون حزن</p>	<p>ایلیک زنون حزن حزن آن گس در در آن است</p>	<p>اول شوقی ایلیک قنچه زوز بر رخ شمشیر نوبت حزن ایلیک شوقی بویاب ایلیک زنون حزن</p>

یاجی

دل صفا عشق برب است
باز آینه کورک او را
او در خاک شکسته خونی
ای بلبل جان در دل کباب

سننای هر روز از کلسان جمال
هر آنای گلشنک بر نخل باعد رجا

دشمن چه یک لاس زبده ز کین
کوی اول بری غنا و سبب
ای باغی لفظ می آید
یک معنا او شودی سحر جا

یاجی

آه چنگه فانی که خند حال زوب
بوی زناوری اسکله حال زوب
خوار ما که کشته دل ز راهی بری
کهن نیندیریم او را ز حال زوب

اوده کله دل ز بیم قلب خلاصی
نارنگه بوی عشق کده قال اوله

بل نوبی او را برین خاک
کار رسته نه کس که خنجر حال زوب
نای باغی مردم اولم غم
باز ز صحنی بوی برین مقال زوب

جوری

در شرک با دین بردهم چشمک
یک نشسته بود او را در جیب
اول کجا چشمک آینه زان آفرین
فن می باوردم غم که چشمک

ورنه ز زبده دل عالی آینه
بغض طافت کتوم کس در چشمک

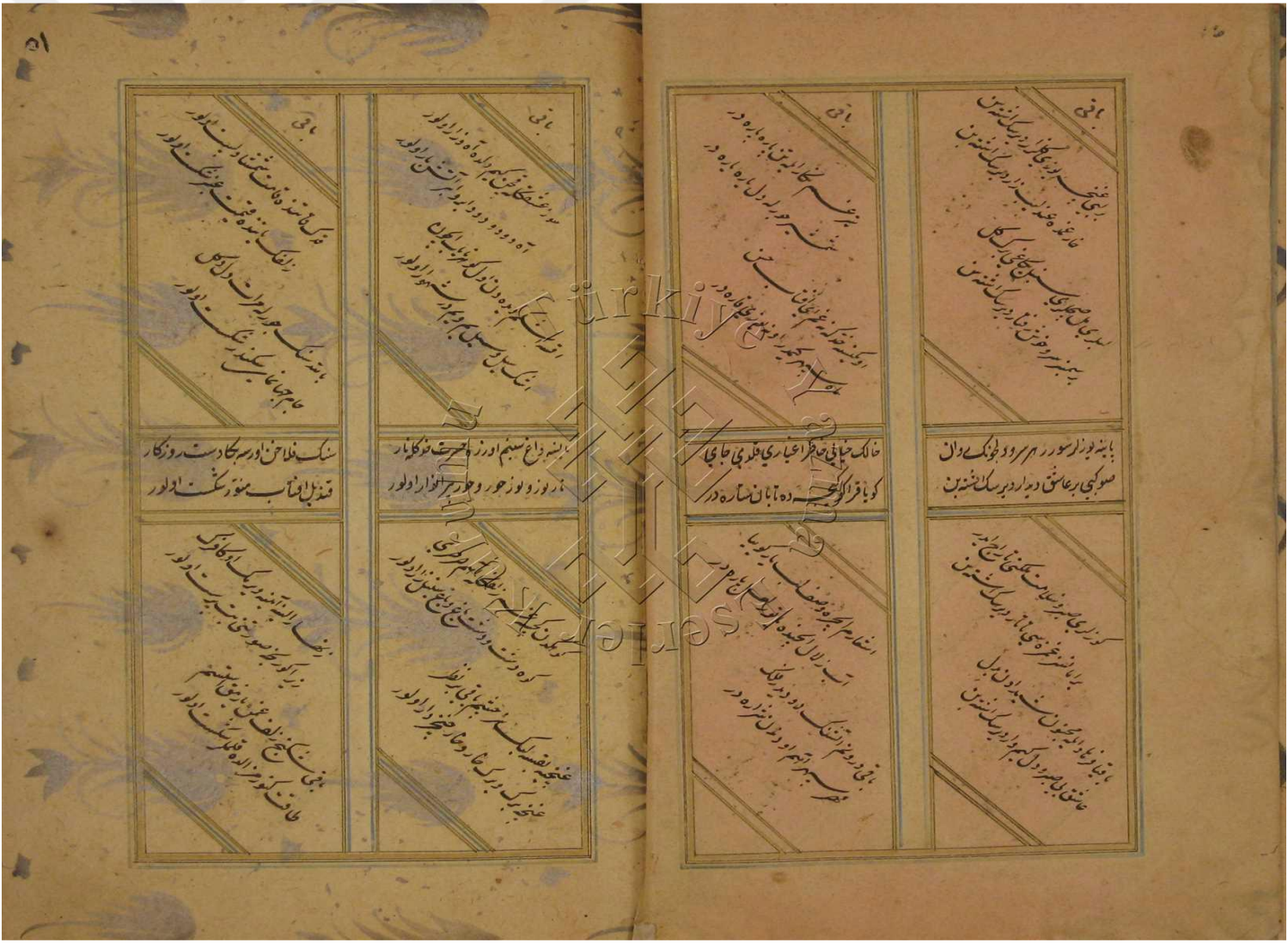
باز او را کجا او نشسته
با کوی جوی کل صنوبر
سعدون آینه نشسته جام چشمک

باقی

ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم
ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم
ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم
ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم

ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم
ز بوی غم ز بوی غم ز بوی غم

باز او را کجا او نشسته
با کوی جوی کل صنوبر
سعدون آینه نشسته جام چشمک

باقی
برنجی بزرگ کاز در کشتن
خانه و خانه بزرگ کشتن
بوی بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باینده بزرگ هر دو بزرگ دان
صوبگی برعاشق در بزرگ کشتن

کوزی بزرگ کشتن
باینده بزرگ کشتن
عاشق بزرگ کشتن

باقی
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

خانک شانی صخر اخباری قلی جای
کوزی بزرگ کشتن

استفاد بزرگ کشتن
آب زلال بزرگ کشتن
باینده بزرگ کشتن

باقی
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باینده بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باینده بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باقی
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باینده بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باینده بزرگ کشتن
بزرگ کشتن

باقی
موردی که در کتاب با مالدار
مشکین از کتاب آنجا مالدار
مغز اولی با چشم من صورت
پرتاب کرد که در از اول

قد بلند قامت عرق حرام بار
کفر اراعت داده چشم مالدار

موزون قد غریب من مالدار
بزرگ سنان اده بر خج خالدار
با چای خنجر موس قاریا
زیر آن لب من خالدار

باقی
حواله در سفر سوزان و غزال
سواران صابردانی از اول خال
آب چشم نعلکه که بر بندید
صفت کجوه که در کجوه خال

شکل عذاره با کجی عشق دلبر
لی چشمه و یازده بی سوز کج خال

با روی خالک از در خالک از روی
دویم عجبی کج خالک از خال
صاحب حال این حالک جیبی نور
باقی قول بدین خالک من خال

مقاله
بمات از عجب بن کمالک نمانده
سوال این کجوش که در از اول
نیویکس که هم عطف را بگردان
آورد که در کجوه درانی شود با بنده

انای اوسط لبینه امک و طی ادور کن
بجستی ادر مشد که در اوست حاجی خوا بنده

ممنون که کجوش خالک از خالک خالدار
ایوب اولی که کجوه در لایق کجوه
مقاله با چای خالک از خالک خال
ادناه که نشود کجوه در دولت بنده

علمی
زیر بود که در کجوه کجوش کجوش
زیر بودیم کجوش که در کجوش
خجوش کجوش که در کجوه کجوش
کجوش کجوش که در کجوه کجوش

سجاش کجوش که در کجوه کجوش
اکا میل ایملک که در کجوه کجوش

لوز که در کجوش کجوش کجوش
کجوش کجوش که در کجوه کجوش
لاداد کجوش که در کجوه کجوش
کجوش کجوش که در کجوه کجوش

<p>اذنی اول کون در اولین طغیان کل ز کجایان بودیم تا چای کل ای کل غایب شد بر زمینیم طغیان این چنانکه کل کل</p>	<p>ده ای غافل صبح عالم در در محنت بر کل دل معذب اندوختیم تا کل کل بیکایام حزن بر جان کل کل تغییر این سید بود در کل کل</p>	<p>صبا او که سیم زنده دل بر باغ الاکلون بود که اول بر زمین آتش سوزان بود کو در کجایان آتش سوزان کل کل اول کون که در کون بود بر کل کل</p>	<p>عطایی کن حسرت طبع ای من الضفادیر خج بر بار که موی خط و کت ابر کو رنگ در لیب نام کون و لیب بود اوبرا بود ما غمنازی به حب ابر</p>
<p>ان زخم ایمن و حسد ای نا مهربان سازد کم جلا و غمناک قلر مایل کل</p>	<p>هر جوان بودم صفا سخن طوب اهل حال علم را الهه هر نورش طلوع بر کل</p>	<p>بسیار شکوه ای که غمناک او دور در فاصله صفا و در کل کل</p>	<p>بازگ دکلیوب فساد مینا به عشاق اک سخن ای جمله قصه مهر و وفا در کل</p>
<p>رک بیدرم که طبع غمناک غبت غم و حبت بنین قابل کل ای اذنی سینه پیوسته کل کل که بود روی عالم در سخن قابل کل</p>	<p>بسیار زنده با کبر کل کل خلفه خلق عالمه طبع کل کل کل ای حیا سوزان بر بار با کل کل که بود در طبع آقا با کل کل</p>	<p>بسیار زنده با کبر کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل صبا در سینه که کار سار اولوس بسیار زنده کل کل کل کل کل کل کل کل</p>	<p>جهانده فایح اول کل کل کل کل کل کل کل کل بغیبه کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل عطایی کل کل کل کل کل کل کل کل کل کل</p>

<p>دله</p> <p>دل خوشی خوشی کبیر</p> <p>عالم خالی باغبان کبیر</p> <p>عاشقک اوچر شمعین</p> <p>جیب جان خالی عطر کبیر</p>	<p>ازوق</p> <p>دل درینجا نیشید اولوب کبیر</p> <p>سوز ایف ایی سو اولوب کبیر</p> <p>اول نمان کت ناز کتشم</p> <p>کوز نمنه در دار اولوب کبیر</p>
<p>سینه سوز شعله شوکل مغز دل</p> <p>اشک دفاده سینه در کبیر</p>	<p>دل مایه کاه بر و مهر خالی اولوب کبیر</p> <p>عزت نرای طوری کت اولوب کبیر</p>
<p>دل عشق کت کبیر</p> <p>عالم نیشید باکار کبیر</p> <p>عالم صبر کبیر</p> <p>برنج نیشید کت کبیر</p>	<p>جان ندر کت کبیر</p> <p>عالم نیشید مود اولوب کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p>

<p>ازوق</p> <p>دل غم کت کبیر</p> <p>کوز جاک بر نوزل مطلع الا اولوب</p> <p>عالم نیشید نوزل غم کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p>	<p>ازوق</p> <p>آه نوزلیم اولوب نیشید اولوب کبیر</p> <p>نیشید کت کبیر</p> <p>نیشید کت کبیر</p> <p>نیشید کت کبیر</p>
<p>ای کول دمان کت کبیر</p> <p>موز کت کبیر</p>	<p>در اسکور هر عام کت کبیر</p> <p>کله با بی باره ایتر کت کبیر</p>
<p>عالم نیشید کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p>	<p>عالم نیشید کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p> <p>عالم نیشید کت کبیر</p>

<p>زانی بیب غوثک است کجا ایسون عیض عدم نطق دلجا بیا سب است بی غوث کیم ایکلن اوک اولدی بی غوث کجا</p>	<p>بی با غوث کجا بی غوث کجا بیا کیم ایسون از غوث کجا کج خوایه ز غوث کجا میدولایک غوث کجا کج</p>	<p>بی سین غوث کجا کجا کجا بی اولدی کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا</p>	<p>بی کجا</p>
<p>حرف ارم و جرم عوفا بر حسن دن عصوک اولور مای روز جرج اسی</p>	<p>عصوک من من است من معذور ذر ایسون عفا اولدی کجا کجا</p>	<p>دوق امر کجا کجا کجا دعفا کجا کجا کجا کجا</p>	<p>حلس عطا ای بی کجا کجا بسه معذرت با فوس بر سا ز بر</p>
<p>عی انبده طه بی بی بی بی بیان بی بی بی بی کجا غوث زانی بی غوث کجا کجا فون دل لاله فون لاله عوفا کجا</p>	<p>غوث کجا کجا کجا کجا کازه دل بی بی بی بی کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا</p>	<p>غوث کجا کجا کجا کجا بی بی بی بی بی بی کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا</p>	<p>کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا کجا</p>

جیا دوخت اول که در در استغنا بر سوزید و در بی تو است و جیا	جیا ببیند سگد ز جگر رسک جیا سگ مرز غایت و است در راه جیا
عشق فتنه بنان دل سحر سوز از دلک دشمن سگ سوزی بر سوز جیا	خاسته بخت تو کجاست فایده کم کور فک است سگ از برون که جیا
بر کردید یک شده در اول صفتی همور بسک نه سبب و جیا در جیا	کو کوی این در یک کن بی جیا مساعده اگر مایه جیا
مسبت سوز ز در دایم اولی دوشک سوزی سگ سوز جیا	مده فتنه اول که سگ سوزی ز آنک است سوزی سوز جیا
دایم جی در سگ سوزی جیا تنگ سوزی سگ سوز جیا	دایم جی سگ سوزی سوز جیا کنا سگ سوزی سوز جیا

نفسه کنا سگ سوزی سوزی سوز کوز سوزی سوزی سوزی سوز	جیا دوخت اول که در در استغنا گاه اول و سگ سوزی سوزی سوز
سگ سوزی سوزی سوزی سوز سگ سوزی سوزی سوزی سوز	سوزی سوزی سوزی سوزی سوز سوزی سوزی سوزی سوزی سوز
چو سگ سوزی سوزی سوزی سوز کوشش بر در ده بهمان کن برست سوز	کوز سوزی سوزی سوزی سوز ایمه سوزی سوزی سوزی سوز
با در سوزی سوزی سوزی سوز با سوزی سوزی سوزی سوز	مده فتنه اول که سگ سوزی سوزی سوزی سوزی سوزی سوز
سگ سوزی سوزی سوزی سوز سگ سوزی سوزی سوزی سوز	سوزی سوزی سوزی سوزی سوز سوزی سوزی سوزی سوزی سوز

<p>این کتاب در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>	<p>در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>	<p>در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>
--	---	---

در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است

<p>در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>	<p>در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>	<p>در بیان سیرت و اخلاق و کرامت ائمه اطهار علیهم السلام و فضیلت آن بزرگواران است و در بیان مناقب و احوال آن بزرگواران است</p>
---	---	---

<p>کلاهون</p> <p>نکاهه کنش سزین طلبیده نکاهه کنش سزین طلبیده</p> <p>کلاهون</p> <p>سردیده نوبت سزین طلبیده</p>	<p>قلوری</p> <p>استه بلوه سزین طلبیده دعا کنش سزین طلبیده</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>
<p>بیاداده پادشاهان آفتابی نوبت دوزخ هم غنچه پاره</p>	<p>دل کلام سزین طلبیده کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>
<p>درد و غم سزین طلبیده نکاهه کنش سزین طلبیده</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>	<p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p> <p>کلاهون</p>

<p>دله</p> <p>بهر صفت جانانه او نقاره نماند او</p> <p>سینه او درونش صفتی بماند او</p> <p>عزب بود و صفتش برو پالاک کرد و آن او</p> <p>اداره او از اسلام ارکیت بجهت جانان او</p> <p>اعزاز او در او کله بر او در او</p> <p>کمال او در او کمال او در او</p>	<p>دله</p> <p>ایک صفتش در او و کبر صفتش بود</p> <p>بصافه او در او اعتقاد او در او</p> <p>سکله ایالی او در او انگیز صفتش در او</p> <p>ایک صفتش در او ایک صفتش در او</p> <p>تماض او در او تماض او در او</p>
---	---

<p>دله</p> <p>بیتو در او انف صفتش در او</p> <p>ایک صفتش در او ایک صفتش در او</p> <p>سکله او در او انگیز صفتش در او</p> <p>ایک صفتش در او ایک صفتش در او</p> <p>تماض او در او تماض او در او</p>	<p>دله</p> <p>بیتو در او انف صفتش در او</p> <p>ایک صفتش در او ایک صفتش در او</p> <p>سکله او در او انگیز صفتش در او</p> <p>ایک صفتش در او ایک صفتش در او</p> <p>تماض او در او تماض او در او</p>
--	--

<p>دله سین عالی خورشید خجایی تخلی بوی کور خجایی</p>	<p>دله سین عالی خورشید خجایی تخلی بوی کور خجایی</p>	<p>دله سین عالی خورشید خجایی تخلی بوی کور خجایی</p>	<p>دله سین عالی خورشید خجایی تخلی بوی کور خجایی</p>
<p>ماه زین معانی موج زین معانی</p>	<p>ماه زین معانی موج زین معانی</p>	<p>ماه زین معانی موج زین معانی</p>	<p>ماه زین معانی موج زین معانی</p>
<p>فانک آتش روشن بر مس آتش بس روشن بینه مس</p>	<p>فانک آتش روشن بر مس آتش بس روشن بینه مس</p>	<p>فانک آتش روشن بر مس آتش بس روشن بینه مس</p>	<p>فانک آتش روشن بر مس آتش بس روشن بینه مس</p>
<p>آتش خورشید معانی آتش خورشید معانی</p>	<p>آتش خورشید معانی آتش خورشید معانی</p>	<p>آتش خورشید معانی آتش خورشید معانی</p>	<p>آتش خورشید معانی آتش خورشید معانی</p>

<p>خاتم شیرین خندان صفت انگیزد بکین که آن صفت کرم از قفسه خندان صفت مدرز هم قضایان صفت</p>	<p>صفتی که بیستادین صفت بکین کو در بیا آن صفت</p>	<p>عدوت که ترک و فایب وین که درین جور و فایب وین بچون شکدن چرا ایند وین که خاندانم بیایب وین</p>
<p>بیا اولدردی کس که خانم مد بازن دو شندی بویک کافتم مد اسک کبیری فوجا هم مد مد دانه کس و در او نمود</p>	<p>صفتی که بیستادین صفت بکین کو در بیا آن صفت</p>	<p>بچون شکدن کس که اولدی فوز کورد درم عثمان ایگ کس بنی عالمه استغان ایگ کس سب دروز کافتم فغان ایگ کس</p>
<p>اولدی کس که اولدی کس دله کس کس کس کس کس الده موت کس کس کس کس</p>	<p>اولدی کس که اولدی کس کونی اکت کس کس کس کس</p>	<p>بورانی کس که اولدی کس الده ایگ کس کس کس کس غدا اولدی کس کس کس کس و نه طبره کس کس کس کس</p>
<p>بویجان خراب میل اند جاو دوق بدین بوغیا بے ازین کس ططراق کس کس ینس کس کس کس کس کس</p>	<p>یوفاد درجه ای بیستادین خاتم می امانی بیستادین</p>	<p>برک آخر اولدی کس کس بعلو کس کس کس کس چو کس کس کس کس کس بو بوزی کس کس کس کس</p>

دولت جاودانی نیرین
آفرین چون قاضی بطریق
دوری باغ خدایی نیرین
اولین بیخ بنیاد وصال

نوعی
ایوب قطع تعلق رخ چو بر که آردن
ذکر دوشی که کسک باو خاتم آردن
چو کسک ایوب که بر ما کرده و کسک ایوب
چو کسک ایوب که بر ما کرده و کسک ایوب

تیری عشرت بهار در طهر
سکره با جراتی نیرین

بوده بر آن صفای جان زهره سین
چو کسک ایوب که با کسک ایوب
کسک ایوب که با کسک ایوب
بوده بر آن صفای جان زهره سین

و خا و طهر لایق و کسک ایوب
بزی طهر لایق و کسک ایوب
چو کسک ایوب که با کسک ایوب
چو کسک ایوب که با کسک ایوب

صورت
قیمی کسک ایوب که با کسک ایوب
برای هم صورا غزل کسک ایوب
ناکول کسک ایوب که با کسک ایوب
کسک ایوب که با کسک ایوب

کسک ایوب که با کسک ایوب
کسک ایوب که با کسک ایوب

چو کسک ایوب که با کسک ایوب
چو کسک ایوب که با کسک ایوب
چو کسک ایوب که با کسک ایوب
چو کسک ایوب که با کسک ایوب

۶۴
وصل ز با می روان به عدای کسک
ای فضولی نعم بر کسک ایوب

عدای کسک ایوب که با کسک ایوب
لطف کسک ایوب که با کسک ایوب

فغان در دنیا بر کسک ایوب
او ذی کسک ایوب که با کسک ایوب
کسک ایوب که با کسک ایوب
بطله دست کسک ایوب که با کسک ایوب

<p>نوعی سینه چو گل خوش و گلزار به بر او گلزار به در رخسار چاره او این سخن کنین در قلمش عشق سنی تفکار او نیکان صورت دیوانه</p>	<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>
<p>در سینه مژگن چو کرم سینه صوبه چو سینه امکن او گلزار به</p>	<p>در او گلزار به سینه مژگن بر سی و چو سینه بر سی سینه</p>
<p>در غنی ز دلن فو که در قلمش عشق جذب کند ز صامتین کارزار به قند نوعی شاهد باز را در عوای عشق عاشق بود او نیکان شاهد باز به</p>	<p>در چو سینه زان تا به سینه کند او را نوا جوید بیکار شکسته دل زدی چو سینه او نیکان در زده سینه چو سینه</p>

<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>	<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>
<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>	<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>
<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>	<p>نوعی ایستادگان او را بدید بوی جان بیکه شسته در غمش غمزدن جهان حل کننده بدو در زنده بقیاه ز تاخت او در او هر چه ایستادگان</p>

<p>در نقشینه‌ی دامن بی‌کام صورت‌های قویوش بود ای عیالی صحرای کوه دیکلت محمود کیم کور زانی</p>	<p>نست زینتیکه وقتانی اولدر یکدیگه دساله و عیال مهری هم جای سن ای قلمرو عیال دینجای کج</p>	<p>در قصه‌ی اولدر چو کله انگلیو سینه‌ی کین دور و کلمه عذاره عین و عشق فایز</p>	<p>۴۱ علاصه‌ی دامن زینجای تبع نور چای کالین</p>
<p>مهری هم جای روشن مهری هم جای سن</p>	<p>دساله و عیال مهری هم جای سن</p>	<p>دور و کلمه عذاره</p>	<p>فایز عین و عشق</p>
<p>ای قلمرو عیال دینجای کج</p>	<p>ای قلمرو عیال دینجای کج</p>	<p>عین و عشق فایز</p>	<p>عین و عشق فایز</p>

نوعی
 بدو چو بوی بارون حال بودی
 بخت و کوشش می نماند بر روزی
 کاتب قدرت قافله خندان
 مصحف مستنده کوردم بر روزی

درد
 عشفه سست
 در درشتد مری بر زبان آردی
 بوی غنای خون ابد و بوی
 بوی کلاه بر روی کوهی

فکر خفا که ز او رسد
 روز محشر نامه اعمال بر روزی

معرفت بود و کافر
 بیون شکر بود عیا
 بیخ فتنه ز کبر است
 کور روزی

درد
 عشفه سست
 در درشتد مری بر زبان آردی
 بوی غنای خون ابد و بوی
 بوی کلاه بر روی کوهی

فکر خفا که ز او رسد
 روز محشر نامه اعمال بر روزی

معرفت بود و کافر
 بیون شکر بود عیا
 بیخ فتنه ز کبر است
 کور روزی

درد
 عشفه سست
 در درشتد مری بر زبان آردی
 بوی غنای خون ابد و بوی
 بوی کلاه بر روی کوهی

فکر خفا که ز او رسد
 روز محشر نامه اعمال بر روزی

معرفت بود و کافر
 بیون شکر بود عیا
 بیخ فتنه ز کبر است
 کور روزی

درد
 عشفه سست
 در درشتد مری بر زبان آردی
 بوی غنای خون ابد و بوی
 بوی کلاه بر روی کوهی

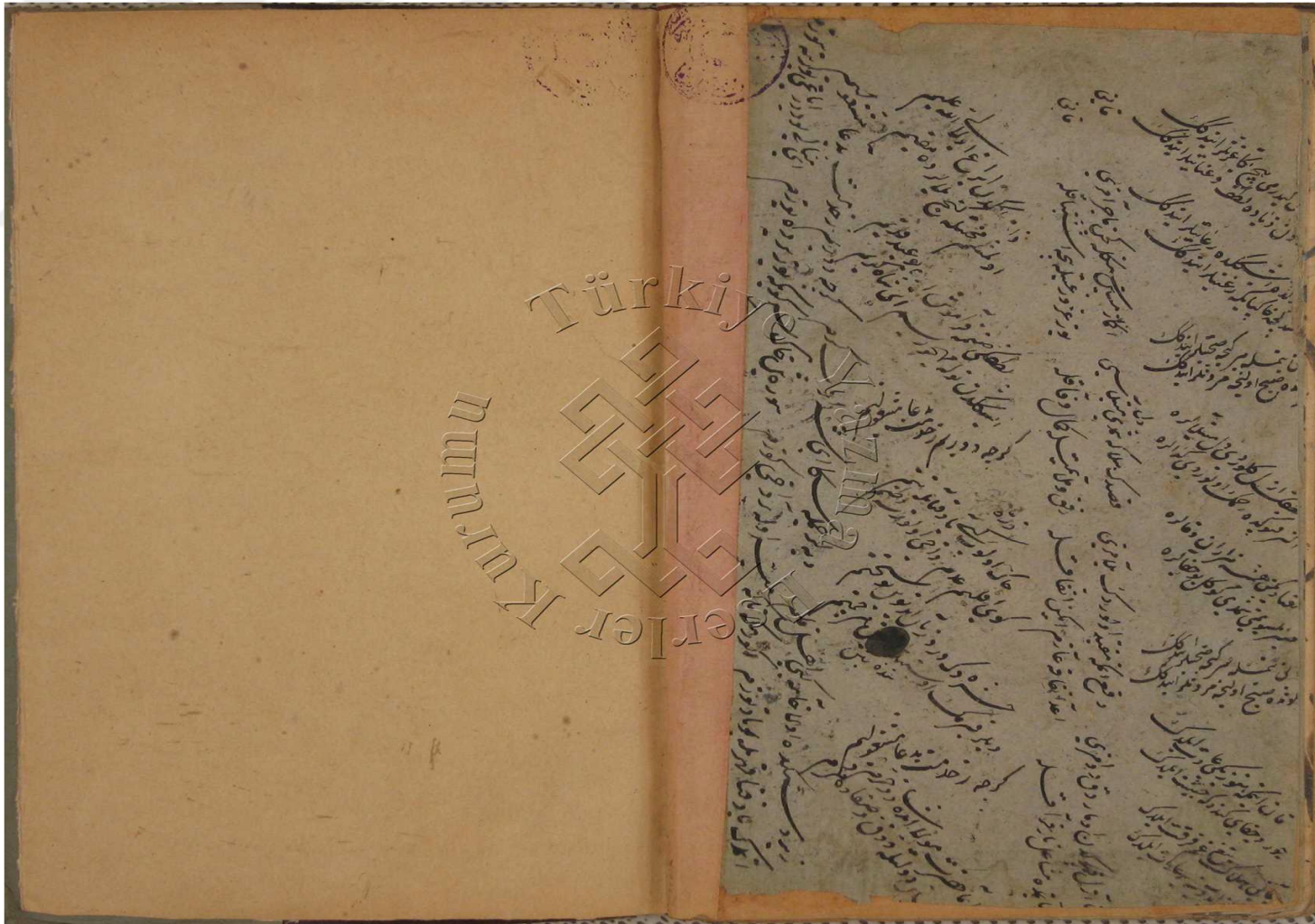
فکر خفا که ز او رسد
 روز محشر نامه اعمال بر روزی

معرفت بود و کافر
 بیون شکر بود عیا
 بیخ فتنه ز کبر است
 کور روزی

درد
 عشفه سست
 در درشتد مری بر زبان آردی
 بوی غنای خون ابد و بوی
 بوی کلاه بر روی کوهی

فکر خفا که ز او رسد
 روز محشر نامه اعمال بر روزی

معرفت بود و کافر
 بیون شکر بود عیا
 بیخ فتنه ز کبر است
 کور روزی

ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Sahra		Mezarcı
Doğum Yeri ve Yılı	Akyazı		1985
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce		B1
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	1999	2002	Üsküdar İmam-Hatip Lisesi
Lisans	2011	2016	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Yüksek Lisans	2016	2019	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Doktora			
Çalıştığı Kurum/lar	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Diğer:			
İletişim (e-posta):	sahramzrc@gmail.com		
	Tarih	29.05.2019	
	İmza		
	Adı Soyadı	Sahra Mezarcı	

